

ଶ୍ରୀ ହରିନାମ-ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

“ହରେ କୃଷ୍ଣ ହରେ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ହରେ ହରେ ।

ହରେ ରାମ ହରେ ରାମ ରାମ ରାମ ହରେ ହରେ ।”

ଠାକୁର ଶ୍ରୀଭକ୍ତି ବିନୋଦ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ରାଜ ରାଜ ବିନୋଦପ୍ରସାଦ

ଶ୍ରୀ ହରିନାମ-ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।



696

ପରମହଂସ ପରବ୍ରାଜକାଚାର୍ଯ୍ୟବର୍ଯ୍ୟ
ଶ୍ରୀଶ୍ରୀମଦ୍ଭକ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତସରସ୍ୱତୀ ଗୋସ୍ୱାମୀ
କର୍ତ୍ତୃକ ସମ୍ପାଦକ



କଟକ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ
ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିଶୀକାନ୍ତ ସାମ୍ବଲ (ଏମ. ଏ.) ମହୋଦୟଙ୍କର ଅର୍ଥାନ୍ତରାଳେ
ଓଡ଼ିଆବଜାରସ୍ଥ ଶ୍ରୀସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦମଠରୁ
ତ୍ରିଦଶାବ୍ଦୀ ଶ୍ରୀ ଭକ୍ତି ସମ୍ପଦ ପିତୃତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା
ପ୍ରକାଶିତ ।



ପ୍ରଥମ ସମ୍ବରଣ—ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟାଦି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାଦି
ACC. No. —
Recd-1983.



ପ୍ରଥମ ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର, ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ କୋ-ଅପରେଟିଭପ୍ରେସରେ ମୁଦ୍ରିତ
କଟକ ୧୯୮୮

ରକ୍ଷା ଟ ୦ ୯୯

ବାର୍ତ୍ତାମା

ଅଶ୍ରୁପାତ୍ର ବିଶ୍ୱାସୀ

ଶ୍ରୀକବିବୈଦ୍ୟ ଶ୍ରୀକବିରାଜ ଅନୁର୍ବଚ
କଟକ ଶ୍ରୀପତିଦାନନୀ ମଠରୁ ପ୍ରକାଶିତ

ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ।

୧ । ଶ୍ରୀରାମାୟଣ	ରସା	ଟ ୦ /
୨ । ଗୀତାବଳୀ	... ,	ଟ ୦ / ୨
୩ । କଳାଶକଳ୍ପଚକ୍ର	... ,	ଟ ୦ ✓
୪ । ସାଧନପଥ	... ,	ଟ ୦ ।
୫ । ଶ୍ରୀହରିନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣି (ପ୍ରଥମ ସମ୍ବରଣ)	... ,	ଟ ୦ ୩

ବିଶେଷ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ :—ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ସୁବିଧା ନିମିତ୍ତ ଶ୍ରୀହରିନାମ
ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ପ୍ରଥମ ସମ୍ବରଣ ଶୁଦ୍ଧିକାର ଶ୍ରୀମାତା ଦୋଇଅଛି ଏବଂ ଏହି ଅନୁ
ର୍ବଚ ଥିବା ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ଘରେ ଘରେ ବିଶ୍ୱଜନମାନ ଦୋଇପାରେ
ଏଥିପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ କରୁଥିବାପାଇଁ ଅଳ୍ପ ରାଶିରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଉଅଛି ।
ଶ୍ରୀହରିବରଣ ଶୀଘ୍ର ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରି ଏହାର ମହାତ୍ମ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ
ହେଉ ।



ପ୍ରକାଶକ ଶ୍ରୀ ରୋକଦକନ୍ତ ଦାସ,

ଏସ୍. ଆର୍. କୋ-ଅପରେଟିଭ ପ୍ରେସ,

ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଭକ୍ତି ବିନୋଦପ୍ରଣୀତ

ଶ୍ରୀ ହରିନାମ-ଚିନ୍ତାମଣି ।



ପରମହଂସ ପରିବ୍ରାଜକାବୃର୍ଯ୍ୟବର୍ଦ୍ଧନ
ଶ୍ରୀଶ୍ରୀମଦ୍ଭକ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତସରସ୍ୱତୀ ଗୋସ୍ୱାମୀ
କର୍ତ୍ତୃକ ସମ୍ପାଦକ



କଟକ ରେଭେନ୍ସା କଲେଜର ଅଧ୍ୟାପକ
। ସ୍ୱଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ସାମ୍ୟାଲ (ଏମ. ଏ.) ମହୋଦୟଙ୍କର ଅର୍ଥାନୁକୂଳେ
ଓଡ଼ିଆବଜାରସ୍ଥ ଶ୍ରୀସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦମଠରୁ
ତ୍ରିଦଶୀରସ୍ଥ ଶ୍ରୀ ଭକ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ~~ବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା~~
ପ୍ରକାଶିତ ।



ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ—ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟାଦି ଚର୍ଚ୍ଚା ।



ପ୍ରିଣ୍ଟର ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ କୋ-ଅପରେଟିଭପ୍ରେସରେ ମୁଦ୍ରିତ
କଟକ ୧୯୨୮

ପ୍ରାସ୍ତୁତ୍ତାନ ।

- (୧) ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟମଠ, ଶ୍ରୀମାୟାପୁର
ପୋଃ ଅଃ ବାମନପୁର ନଦୀପୁର ।
- (୨) ଶ୍ରୀ ଗୌଡ଼ୀୟ ମଠ,
୧ ନଂ ଉଦ୍‌ଭାଡ଼ିଙ୍ଗି ଇଂସନ ରୋଡ଼ କଲିକତା ।
- (୩) ଶ୍ରୀ ମାଧବ ଗୌଡ଼ୀୟ ମଠ,
୯୦, ନବାବପୁର, ଡାକା ।
- (୪) ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ମଠ,
ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାର, (ପୁରୀ) ।
- (୫) ଶ୍ରୀ ଭଗବତ ଅସନ,
କୃଷ୍ଣନଗର; ନଦୀପୁର ।
- (୬) ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମଠ
ଓଡ଼ିଆବଜାର (କଟକ)
- (୭) ଶ୍ରୀ ସନାତନ ଗୌଡ଼ୀୟ ମଠ,
ନିଃମ୍ବର ଜଗଜ୍ଞୀବନ ପୁର, କାଶୀ ।
- (୮) ଶ୍ରୀ ବ୍ୟାସ ଗୌଡ଼ୀୟ ମଠ, କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ।
- (୯) ଶ୍ରୀ ପରମହଂସ ମଠ, ନୈମିଷାରଣ୍ୟ ।
ସୀତାପୁର ।

ଗୁରୁକାରଙ୍କର ପ୍ରତିଜ୍ଞାପତ୍ର ।

ଏହି ଗୁରୁ ଖଣ୍ଡିକ ସାଧାରଣଙ୍କର ପାଠ୍ୟ ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଙ୍କଠାରେ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମିଅଛି ଏବଂ ନାମାଶ୍ରୟ ଭକ୍ତିରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହୋଇଅଛି, ସେମାନେ କେବଳ ଏହି ଗୁରୁ ଅଲୋଚନାର ଅଧିକାରୀ । ସାଧନ-ଭକ୍ତି ଯେତେପ୍ରକାର ଅଛି, ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ନାମାଶ୍ରୟରେ ସର୍ବସିଦ୍ଧି ହୁଏ । ଏହିରୂପ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ, ସେମାନେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ସାଧକ । ଶ୍ରୀମଦ୍‌ବାସୁଦ୍ଧଙ୍କର ଏହି ଶିକ୍ଷା ଶିକ୍ଷା ଶୁଦ୍ଧରେ ମିଳେ । ଶ୍ରୀମଦ୍‌ବାସୁଦ୍ଧ ଦ୍ୱରଦାସ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଏହି ଶିକ୍ଷାର ଆବିର୍ଭାବରୂପେ ବରଣ କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରାମାଣିକ ଗୁରୁମତେ ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଦ୍ୱରଦାସ ଠାକୁର ଯଦନ ଗୁଡ଼ରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏହିରୂପ ଜଣାଯାଏ । ବନଗ୍ରାମ ନିକଟସ୍ଥ ଚୁଡ଼ନ ନାମକ କୌଣସି ଗ୍ରାମରେ ଦ୍ୱରଦାସ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ତାହାଙ୍କର ପ୍ରାକ୍ରମାୟ ସଂସ୍କାର କ୍ରମେ ହରିଭଜନରେ ରହି ହୁଏ । ଗୁଡ଼ତ୍ୟାଗ କରି ବେନା ପୁଲର ବନରେ କୁଟୀର ନିର୍ମାଣ କରି ନିରନ୍ତର ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଓ ସ୍ମରଣରେ ଦିନ ଯାପନ କଲେ । କେତେକ ବହୁମୁଖ ଲୋକ ତାହାଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧ ହେବାରୁ ସେହି ସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଗଙ୍ଗା ଡାହାଣରେ ଅସି ବାସ କଲେ । ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକମାନେ ଯେଉଁ ବେଶ୍ୟାକୁ ତାହାଙ୍କର ଅମଙ୍ଗଳ ସାଧନ କରିବାକୁ ପଠାଇଥିଲେ ସେହି ବେଶ୍ୟା ସୁକୁଦ୍ଧ କ୍ରମେ ଦ୍ୱରଦାସଙ୍କ ମୁଖରୁ ହରିନାମ ଶ୍ରବଣ କରି ଭକ୍ତି ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ବେନାପୁଲର କୁଟୀର ସେହି ନିଶାନ ଭକ୍ତାକୁ ଅର୍ପଣ କରି ଦ୍ୱରଦାସ ସେ ଦେଶ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ । ହରିନାମ ଗାନ କରି କରି ଗଙ୍ଗା ପାର ହୋଇ ସପ୍ତଗ୍ରାମରେ ଶ୍ରୀପଦ୍ମନନ୍ଦନ ଆବିର୍ଭାବ ଗୁଡ଼ରେ ଅବସ୍ଥିତକଲେ ।

ଅର୍ଘ୍ୟଙ୍କ ସହିତ ସେ ଏହି ଗ୍ରାମକୁ ପ୍ରକଟକରିବାକୁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପାଧ୍ୟାୟ
 ଶ୍ରୀ ଦିଗବ୍ୟାସ-ଗୋବିନ୍ଦ ନାଥ ସହିତ 'ସିଦ୍ଧା' 'ଆସିବା' କରୁଥିଲେ ।
 ଗୋପାଳ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀନାମକ କୌଣସି ବ୍ରାହ୍ମଣାଧ୍ୟକ୍ଷ ସହିତ ତାହାଙ୍କର
 ଜ୍ଞାନାମ-ମାତ୍ରାୟ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅନେକ ଚର୍ଚ୍ଚା ବଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲା । ହରିଦାସ
 ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ସେହି ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ କର୍ମରୁ ବାହାର କରିଦେବାପରେ ବୈଷ୍ଣବା-
 ଯତ୍ନରୁ ତାହାର ଗଲଭକୁଷ୍ଟ ହେଲା । ଏହି ସମୟରେ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଙ୍କ
 ଧୂଳି ଶ୍ରୀରାମନାଥ ଦାସ ନିତାନ୍ତ ବାଳକବୟସରେ ମଧ୍ୟ ଦ୍ଵରିଦାସଙ୍କର
 କୃପା ହେତୁରୁ ବୈଷ୍ଣବ ପ୍ରଭୃତି ଲଭକଲେ । ଗୋପାଳ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀର
 କ୍ଳେଶ ଶ୍ରବଣ କରି ଦୁଃଖତାନ୍ତ୍ରଣକରଣରେ ଦ୍ଵରିଦାସ ତାହାଙ୍କର ସେହି
 ବାସସ୍ଥାନ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଶ୍ରୀଅଦ୍ଵୈତ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅଶ୍ରମରେ କୁଳିଆ
 ଗ୍ରାମ ଗଙ୍ଗାଘରରେ ଗୋଟିଏ ଗୁମ୍ଫା କରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ଦ୍ଵରି ଭଜନ
 କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ରକ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ଯେତେ ଦୃଶ୍ୟ କରନ୍ତୁ ଓ ଜନ-
 ସଙ୍ଗ ପରିତ୍ୟାଗ କରନ୍ତୁ ରକ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରୁ ସେ କାହା ନିକଟରୁ ଲୁପ୍ତ
 ରହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ରକ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବସ୍ତୁତ ହେବାରୁ ଦ୍ଵରିଦାସଙ୍କ ପ୍ରତି
 ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ଭର୍ଷା ଉଦୟ ହେଲା । ସେମାନେ ମୂଲକପତିଙ୍କ ଦ୍ଵାରା
 ତାହାଙ୍କୁ ଧରି ନେଇ ବିଶେଷ ରୂପେ ନିର୍ଯ୍ୟାତନ କଲେ । ଦ୍ଵରିଦାସ
 ସବୁଦିନ ଦୟାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେମାନଙ୍କର ଦୋଷ ଗ୍ରହଣ ନ କରି
 ଅଶୀର୍ବାଦ କରି ସେ ସ୍ଥାନରୁ ନିଷ୍କୃତ ପାଇ ପୁନଶ୍ଚ ସ୍ଵାଧୀନ ଗୁମ୍ଫାକୁ
 ଆସିଲେ । କିନ୍ତୁଦିନ ଘରେ ଶ୍ରୀଧାମରେ ମହାପ୍ରଭୁ ଉଦୟ ହେଲେ ।
 ଶ୍ରୀଅଦ୍ଵୈତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳିତ ହୋଇ ଦ୍ଵରିଦାସ ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ରମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର
 ଉଦାହରଣ କଲେ । ସେହି ସମୟରୁ ସେ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ନାମପ୍ରସ୍ତରରେ
 ଅର୍ଘ୍ୟ ସ୍ଵରୂପ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ହେଲେ । ପରେ ଯେଉଁ ସମୟେ ମହାପ୍ରଭୁ
 ଶ୍ରୀପୁରୁଷୋତ୍ତମରେ ଅବସ୍ଥିତ କଲେ ସେହି ସମୟରେ ଦ୍ଵରିଦାସଙ୍କୁ ସିଦ୍ଧ
 ଗୋକୁଳରେ ରଖିଲେ । ଦ୍ଵରିଦାସଙ୍କ ନିର୍ଯ୍ୟାଣରେ ପ୍ରଭୁ ସ୍ଵୟଂ ତାହାଙ୍କୁ

ସମୁଦ୍ରଗଙ୍ଗେ ସମ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ସହିତ ସମ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ମନୋନୀତ କଲେ ।

ଶ୍ରୀମନ୍ତ୍ରପତିପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ଲାଲ୍ ଏହି ଯେ ଯେଉଁ ବକ୍ତ୍ର ଯେଉଁ ବକ୍ତ୍ର ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚାସନ ଲାଭ କରିଥିଲେ ତାହାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସେହି ବିଷୟରେ ତନୁ ଶିକ୍ଷା ଜଗତରେ ପ୍ରସାର କରିଥିଲେ । ଦୂରଦୃଷ୍ଟିକୁ କେତେକ ଗୋଟି ପ୍ରଶ୍ନକର ତାହାଙ୍କ ମୁଖରୁ ନାମଦତ୍ତ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାଶ କରାଇଲେ । ଏହି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟଚରଣମୁଖ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ଗୁଣବତ୍, ଏବଂ ଏହିରୂପ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବକ୍ତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅନେକସ୍ଥଳେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି । ଅମ୍ଭେମାନେ କୌଣସି ସମୟେ କୌଣସି ବୈଷୟିକ ଦ୍ଵାରା ଉଦ୍ଘାଟିତ ହୋଇ ଶ୍ରୀଦତ୍ତ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନାମଦତ୍ତ ଏହି ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲୁ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ଦୂର ଦେଶସ୍ଥ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ପର୍କରେ କେତେକ ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଇଥିଲୁ । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସହଜପା ବାଉଲ ଏବଂ ଅସଂଲଗ୍ନ ବାକ୍ୟ ଦେଖି ସେ ସବୁକୁ ଯତ୍ନ ସହକାରେ ପରିତ୍ୟାଗ କଲୁ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂର ଖଣ୍ଡ ଗ୍ରନ୍ଥ ଶୁଦ୍ଧବୈଷୟିକ ମତ ସମ୍ମତ ବୋଧ ହେଲା । ଗୋଟିଏ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ସୋଲନାମ ବାହାରି ଅକ୍ଷରର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରସିକାର୍ଥ ମିଳିଲା । ତହିଁରେ ବିଶେଷ ଅନନ୍ତ ଜନ୍ମିଲ ବୋଧହୁଏ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି କୌଣସି ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ନାମ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ । ସେ ନିଜ ଶୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ନାମରେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଖଣ୍ଡିକ ରଚନା କରିଥିଲେ । ସେହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଦେଖି ଅମ୍ଭେମାନେ ଶ୍ରୀଦତ୍ତ ଦେବୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇ ଥିଲୁ । ଏହି ସମୟ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ଅମ୍ଭେମାନେ ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର ନାମ ସମ୍ପର୍କେ ଯେତେ ଉପଦେଶ ପାଇଅଛୁ ସେ ସମସ୍ତ ଏହି ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସଂଗ୍ରହ କଲୁ । ଉଦ୍ଘାଟନ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ସୁଖବୁଦ୍ଧି ବିମଳେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ

ଅମ୍ବେମାନେ ପ୍ରକାଶ କଲୁ । ନିଷିଷ୍ଟ ନାମୈକପରାୟଣ ବ୍ୟତୀତ
କେହି ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠକରବେ ବୋଲି ଅମ୍ବେମାନେ ମନେକରୁ
ନାହିଁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ କୌଣସି ବିଚାର ଶୁଣିବାକୁ
ଇଚ୍ଛା ନୋହୁଁ ।

ସାଧନ-ଭଜନର ପଦ୍ଧତି ଅନେକ ପ୍ରକାର । କିନ୍ତୁ କେବଳ
ନାମାଶ୍ରୀତ ଭଜନର ପଦ୍ଧତି ଏହି ଏକ ପ୍ରକାର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚୈତନ୍ୟମତା-
ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସମସ୍ତରୁ ମହାନାମାମାନେ ଶ୍ରୀହରିଦାସୋକ୍ତ ଭଜନ ପ୍ରଣାଳୀ
ଅବଲମ୍ବନ କରି ଆସୁଅଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ବ୍ରଜ ବନବାସୀ ବୈଷ୍ଣବ-
ମାନେ ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଭଜନ କରିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ରରେ
କିଛିଦିନ ପୂର୍ବେ ଯେ ସମସ୍ତ ଭଜନାନନ୍ଦୀ ବୈଷ୍ଣବ ଥିଲେ । ଅମ୍ବେମାନେ
ସ୍ବଚକ୍ଷୁରେ ସେମାନଙ୍କର ଭଜନ ପ୍ରଣାଳୀ ଦେଖୁଅଛୁ । ନିରପରାଧ
ନିଃସଙ୍ଗେ ନିରନ୍ତର ଶ୍ରୀହରିନାମ ଶ୍ରବଣ କାର୍ତ୍ତନ ସୁରଣ
ଏହା ଯେ ଏକମାତ୍ର ଭଜନ ପଦ୍ଧତି ତାହା ଶ୍ରୀହରି ଭକ୍ତି ବିଳାସ
ଶେଷରେ ଶ୍ରୀ ସନାତନ ଓ ଶ୍ରୀଗୋପାଳ ଭକ୍ତ ଗୋସ୍ବାମୀ ଦ୍ବୟ ସ୍ବରୂପେ
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରୁଅଛନ୍ତି ଏହି ହରିନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ପୟାର ଗ୍ରନ୍ଥ, ଏହା ଶ୍ରୀ
ବାଳକ କିମ୍ବା ସଂସ୍କୃତାନୁରୂପ ସମସ୍ତେ ପାଠ କରି ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଶିକ୍ଷା
ପାଇ ପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କର କ୍ଲେଶ ହେବ ଏହି ହେତୁରୁ ଗ୍ରନ୍ଥ
ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ ବଚନାଦି ଉଦ୍ଧାର କରିନାହିଁ । ପ୍ରମାଣମାଳା
କାମକ ଅନ୍ୟ ଏକଶତ୍ରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ସେଥିରେ ଏହି ହରିନାମ
ଚନ୍ଦ୍ରାମଣିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାକ୍ୟର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା
ହେଲେ ସେହି ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ଭଜନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ।

ଅବିଷ୍ଣୁନାମ

ଶ୍ରୀ ଭକ୍ତିବିନୋଦ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଗୋବିନ୍ଦୋ ଜୟତଃ

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନିବେଦନ ।

ନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣିଃ କୃଷ୍ଣସ୍ତୈତନ୍ୟରସବସ୍ରତଃ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଦ୍ଧୋ ନିତ୍ୟମୁକ୍ତୋ ଅରନ୍ଧ୍ରାନ୍ନାମନାମିନୋଃ ॥

ଦ୍ଵରନାମ ଜୀବର ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ଓ ଉପେୟ । କଳୟୁଗ ପାବନା-
ବତାର ମହା ବଦାନ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଗୌରସୁନ୍ଦର ଭକ୍ତଭାବ ଅଙ୍ଗୀକାର କରି
ସ୍ଵୟଂ ଅତରଣ ଓ ପ୍ରଣର ଦ୍ଵାର ଏହି ନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଜାତୀନ କରିଥିଲେ
ଏବଂ ତତ୍ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ନରେନ୍ଦ୍ର ମ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀନିତ୍ୟ
ଏବଂ ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ୟାମାନନ୍ଦ ଓ ବିରନାଥ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀମତ୍
ବଳଦେବ ବିଦ୍ୟାଭୂଷଣ ପ୍ରମୁଖ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବୃନ୍ଦ ଶ୍ରୀଗୌରହରିଙ୍କର ଅତରତ
ଓ ପ୍ରଣରତ ଏହି ନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟକୁ ଜଗନ୍ନୀବର ଦ୍ଵାରେ ଦ୍ଵାରେ ଜାତୀନ
କରିଥିଲେ । କାଳକ୍ରମେ ସେହି ଧର୍ମ ଛଳରେ ନାନାପ୍ରକାର ଅଧର୍ମ,
ବିଧର୍ମ, ଅପଧର୍ମ ବା ଉଦ୍ଧର୍ମର କୁକୁଟିକା ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତ୍ୟାକାଶକୁ
ଅଞ୍ଜାଦିତ କରିବାରୁ ସେହି ଦାରୁଣ ସଂଶୟଦୈର୍ଘ୍ୟବନ୍ନ ସ୍ଵପ୍ରଜାବକୁଳଙ୍କ
ସମ୍ମୁଖରେ ଜ୍ଵଳନ୍ତ ଉତ୍ସବ ସଦୃଶ ଉଦ୍‌ବିତ ହୋଇ ଜଗନ୍ନୀବର ନିତ୍ୟ
କଲ୍ୟାଣପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା କାରଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗର ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତି-
ସ୍ରୋତର ମୂଳ ମହାପୁରୁଷ ଦିବ୍ୟ ସୁଖ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଭକ୍ତିସିନ୍ଧୋଦ
ଜଗତରେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ସ୍ଵୟଂ ଅତରଣ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ
ଦେଶରେ ପ୍ରଣର ଓ ବିରନ୍ଦ ଗୁଣରେ ନାନାଗୁଣାଦି ପ୍ରଣୟନ ଏବଂ
ସାମୟିକ ପଦ୍ଧତି ଦ୍ଵାରା ସ୍ଵୟଂ ଶ୍ରୀମତ୍ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଆଶ୍ଵର ଓ
ପ୍ରଣରର ସ୍ଵଷ୍ଟ୍ରତା ସମ୍ପାଦନ ଓ ଜୀବର ନିତ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଧାନ କରିଥିଲେ ।
ତାହାଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଦ୍ଵରନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଅନ୍ୟତମ

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଶ୍ରୀନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଓ ନାମ ଚତୁର ଯଥାର୍ଥ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀନାମ, ଶ୍ରୀନାମାଭାସ ଓ ନାମାପରାଧର ଶାସ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧି ବିଚାର ଓ ମୀମାଂସା ଏପରି ସରଳ ଭାବରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଅଛି ଯେ ଚାହା ଅନୁସରଣ କଲେ ଯେ କୌଣସି ଅନର୍ଥଯୁକ୍ତ ଜୀବ ନାମାପରାଧରୁ ନିର୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ସଦ୍‌ଜଗତରେ ଶ୍ରୀନାମଚିନ୍ତାମଣିର କୃପାରୁ ପରମ ପୁରୁଷାର୍ଥ କୃଷିପ୍ରେମ ଲାଭକରି ଧନୀ ହୋଇ ପାରିବେ । ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପାଠକରୁନ ଶ୍ରୀଲଠାକୁର ମହାଶୟଙ୍କର ଅନନ୍ତ ମହିମାର କିଛିନାହିଁ ଅନୁଭବକରି କୃତାର୍ଥ ହେବେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଗ୍ରନ୍ଥ ବିସ୍ତାର ଭୟରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଶ୍ରୀଲ ଠାକୁର ମହାଶୟଙ୍କର ପରିଚୟ ଦେବାରୁ ସ୍ଥାନ ହେଲୁଁ ।

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଖଣ୍ଡିକ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ବହୁଳ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘରେ ଦେଖାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଉତ୍କଳ ଦେଶରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ମଦ୍ୟାୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବସମାଜମୁକୁଟମଣି ଗୌରନିଜଜନ ପରମହଂସ ପରିବ୍ରାଜକାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବର୍ଯ୍ୟ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀମତ୍ ରକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ବତୀ ଗୋସ୍ଵାମୀ ମହାଶୟଙ୍କର ଆଦେଶାନୁସାରେ ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନର୍ଥେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ କଟକ ସହର ମଧ୍ୟେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ବୈଷ୍ଣବ ଗ୍ରନ୍ଥସମୂହ ଉତ୍କଳ ଅକ୍ଷର ଓ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରାଇ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ବ୍ରତୀ ହୋଇଅଛି । ମୁଁ ଉତ୍କଳଭାଷାନିଜ୍ଞ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଠାର ବୁଦ୍ଧପୂର୍ବ ଓକଲ ଭାରତଫର୍ଷ-ଦର୍ଶନ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣେତା ପରମ ଭାଗବତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଦନମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ମହାଶୟ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥର ପୃଷ୍ଠନୋଟ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ ଏବଂ ଅସୁବେଦ୍ୟାୟ ସ୍ଫୁଲ୍ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଧର ନନ୍ଦ ମହାଶୟ ପ୍ରଫୁ ସଂଶୋଧନାଦି କରି ବୈଷ୍ଣବ ସମାଜରେ ବିଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ ହୋଇଅଛି । ଅନ୍ତସ୍ତ ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜର ସୁପ୍ରସାଣ ଅଧ୍ୟାପକ ପରମ ଭାଗବତ

ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ନିଶୀକାନ୍ତ ସାମ୍ୟାଲ ରକ୍ତିସୁଧାକର ମହୋଦୟଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଅର୍ଥାନୁକୂଳରେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଖଣ୍ଡିତ ମୁଦ୍ରିତ ହେଲା । ସେ ସକାଶେ
ଅମ୍ବେମାନେ ତାହାଙ୍କ ନିକଟରେ ବିଶେଷ କୃତଜ୍ଞ । ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରାୟ
ଅନେକ ଲୋକ ଶ୍ରୀହରିନାମପ୍ରିୟ ସ୍ୱଚରଂ ଅଶାକରେ ଏପରି ପ୍ରଳେ
ଏହି ଅମୂଲ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ବିଶେଷ ଅଦର ଦେବ । ଅନବଧାନତାବଶତଃ ଗ୍ରନ୍ଥ
ମୁଦ୍ରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ କିଛି ଭ୍ରମଥିବା ସମ୍ଭବପର । ସ୍ୱାଧୀ ପାଠକବୃନ୍ଦ ଏହା
ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନ କରି ପ୍ରକୃତ ତରୁ ଅଲେଖନା କଲେ ଅମ୍ବେମାନେ
ବାଧିତ ହେବୁଁ ।

ଚୈତନ୍ୟାକ ୪୪ }
ରଥଯାତ୍ରା ବାସର }
ଶ୍ରୀସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମଠ କଟକ }

ଶୁଭବିଷ୍ଣବ କୃପାପ୍ରାପ୍ତୀ
ଶ୍ରୀ ରକ୍ତି ସିଂହ ଚିତ୍ତ

ଆମ୍ଭେମାନେ ପ୍ରକାଶ କଲୁ । ନିଷିଦ୍ଧ ନାମ୍ନେକପରାୟଣ ବ୍ୟତୀତ
କେହି ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠକରବେ ବୋଲି ଆମ୍ଭେମାନେ ମନେକରୁ
ନାହିଁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରୁ କୌଣସି ବଦଳ ଶୁଣିବାକୁ
ଇଚ୍ଛୁକ ନୋହୁଁ ।

ସାଧନ-ରଜନର ପଦ୍ମ ଅନେକ ପ୍ରକାର । କିନ୍ତୁ କେବଳ
ନାମାଶ୍ରୀତ ରଜନର ପଦ୍ମ ଏହି ଏକ ପ୍ରକାର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚୈତନ୍ୟମତ୍ତା-
ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସମସ୍ତରୁ ମହାଜନମାନେ ଶ୍ରୀହରିଦାସୋକ୍ତ ରଜନ ପ୍ରଣାଳୀ
ଅବଲମ୍ବନ କରି ଆସୁଅଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ବ୍ରଜ ବନବାସୀ ବୈଷ୍ଣବ-
ମାନେ ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ରଜନ କରିଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ କ୍ଷେତ୍ରରେ
କିଛିଦିନ ପୂର୍ବେ ଯେ ସମସ୍ତ ରଜନାନନ୍ଦୀ ବୈଷ୍ଣବ ଥିଲେ । ଆମ୍ଭେମାନେ
ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ସେମାନଙ୍କର ରଜନ ପ୍ରଣାଳୀ ଦେଖୁଅଛୁଁ । ନିରପରାଧେ
ନିଃସଙ୍ଗେ ନିରନ୍ତର ଶ୍ରୀହରିନାମ ଶ୍ରବଣ ଜାତୁନ ସୁରଣ
ଏହା ଯେ ଏକମାତ୍ର ରଜନ ପଦ୍ମ ତାହା ଶ୍ରୀହରି ରକ୍ତି ବିଳାସ
ଶେଷରେ ଶ୍ରୀ ସନାତନ ଓ ଶ୍ରୀଗୋପାଳ ଭକ୍ତ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଦ୍ୱୟ ସ୍ୱରୂପେ
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି ଏହି ହରିନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ପୟାର ଗ୍ରନ୍ଥ, ଏହା ଶ୍ରୀ
ବାଳକ କର୍ମ ସଂସ୍କୃତାନୁରୂପ ସମସ୍ତେ ପାଠ କରି ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଶିକ୍ଷା
ପାଇ ପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କର କ୍ଲେଶ ହେବ ଏହି ହେତୁରୁ ଗ୍ରନ୍ଥ
ମଧ୍ୟରେ ସଂସ୍କୃତ ବଚନାଦି ଉଦ୍ଧାର କରିନାହିଁ । ପ୍ରମାଣମାଳା
କାମକ ଅନ୍ୟ ଏକଶତ୍ରୁ ସଂଗ୍ରହ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି । ସେଥିରେ ଏହି ହରିନାମ
ଚନ୍ଦ୍ରାମଣିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାକ୍ୟର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା
ହେଲେ ସେହି ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ରଜନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ।

ଅକଞ୍ଚନଦାସ

ଶ୍ରୀ ରକ୍ତିବିନୋଦ

ଶ୍ରୀ ଶୁରୁଗୌରୀଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ମୀ

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ନିବେଦନ ।

ନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣିଃ କୃଷ୍ଣଚୈତନ୍ୟରସବିଭ୍ରତଃ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶୁଭୋ ନିତ୍ୟମୁକ୍ତୋ ଅରନ୍ଧ୍ରାନ୍ନାମନାମିନୋଃ ॥

ହରିନାମ ଜୀବର ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ଓ ଉପେୟ । କଳୟୁଗ ପାବନା-
ବତାର ମହା ବଦାନ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଗୌରସୁନ୍ଦର ଭକ୍ତଭାବ ଅଙ୍ଗୀକାର କରି
ସ୍ବୟଂ ଆଚରଣ ଓ ପ୍ରଚାର ଦ୍ବାରା ଏହି ନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଜାତୀନ କରିଥିଲେ
ଏବଂ ତତ୍ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ନରେନ୍ଦ୍ର ମୁଖ ଶ୍ରୀନିତାସ
ଏବଂ ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରଭୁ ଶ୍ୟାମାନନ୍ଦ ଓ ବିଶ୍ବନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀମତ୍
ବଳଦେବ ବିଦ୍ୟାଭୂଷଣ ପ୍ରମୁଖ ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହୀ ଶ୍ରୀଗୌରହରିଙ୍କର ଆଚରଣ
ଓ ପ୍ରଚାରଣ ଏହି ନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟକୁ ଜଗଜ୍ଜୀବର ଦ୍ବାରା ଦ୍ବାରା ଜାତୀନ
କରିଥିଲେ । କାଳକ୍ରମେ ସେହି ଧର୍ମ ଛଳରେ ନାନାପ୍ରକାର ଅଧର୍ମ,
ବିଧର୍ମ, ଅପଧର୍ମ ବା ଉଚ୍ଚର୍ଷର କୁକୁଟକା ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତିଯାକାଶକୁ
ଅସ୍ଥାବିତ କରିବାରୁ ସେହି ଦାରୁଣ ସଂଶୟଦୈନିଭିକ୍ଷନ୍ ସୁପ୍ରଜାବକୁଳଙ୍କ
ସମ୍ମୁଖରେ ଜ୍ବଳନ୍ତ ଭାସୁର ସଦୃଶ ଉଦ୍ବିତ ହୋଇ ଜଗଜ୍ଜୀବର ନିତ୍ୟ
କଲ୍ୟାଣପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା କାରଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗର ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତି-
ସ୍ରୋତର ମୂଳ ମହାପୁରୁଷ ଦବ୍ୟ ସୁଦ୍ଧା ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ଭକ୍ତିବିନୋଦ
ଜଗତରେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ସ୍ବୟଂ ଆଚରଣ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ
ଦେଶରେ ପ୍ରଚାର ଓ ବିତନ୍ତି ଭାଷାରେ ନାନାବ୍ରହ୍ମାଦି ପ୍ରଣୟନ ଏବଂ
ସାମୟିକ ପଡ଼ିକା ଦ୍ବାରା ସ୍ବୟଂ ଶ୍ରୀମତ୍ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଅତ୍ୟୁତ ଓ
ପ୍ରଚାରର ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦା ସମ୍ପାଦନ ଓ ଜୀବର ନିତ୍ୟ କଲ୍ୟାଣ ବିଧାନ କରିଥିଲେ ।
ତାହାଙ୍କର ଅସଂଖ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଅନ୍ୟତମ ।

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଶ୍ରୀନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଓ ନାମ ଚତୁର ସଥାର୍ଥ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀନାମ, ଶ୍ରୀନାମାଭାସ ଓ ନାମାପରାଧର ଶାସ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧି ବିଶ୍ୱର ଓ ମାମାଂସା ଏପରି ସରଳ ଭାବରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଅଛି ଯେ ତାହା ଅନୁସରଣ କଲେ ଯେ କୌଣସି ଅନର୍ଥଯୁକ୍ତ ଜୀବ ନାମାପରାଧରୁ ନିର୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ସଦ୍‌ଜଗତରେ ଶ୍ରୀନାମଚିନ୍ତାମଣିର କୃପାରୁ ପରମ ପୁରୁଷାର୍ଥ କୃଷ୍ଣପ୍ରେମ ଲଭକରି ଧନୀ ହୋଇ ପାରିବେ । ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ସ୍ପର୍ଥୀ ପାଠକବୃନ୍ଦ ଛାଳଠାକୁର ମହାଶୟଙ୍କର ଅନନ୍ତ ମହମାର ବିଶ୍ୱନ୍ନାତ୍ ଅନୁଭବକରି କୃତାର୍ଥ ହେବେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଗ୍ରନ୍ଥ ବିସ୍ତାର ଭୟରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଛାଳ ଠାକୁର ମହାଶୟଙ୍କର ପରିଚୟ ଦେବାରୁ ସୀନ୍ତ ହେଲୁଁ ।

ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଖଣ୍ଡିକ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ବହୁଳ ପ୍ରଚ୍ଛୁରଣ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘରେ ଦେଖାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଉତ୍କଳ ଦେଶରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଚ୍ଛୁରଣ ହୋଇ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ମହାତ୍ମ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବସମାଜମୁକୁଟମଣି ଗୌରନିଜଜନ ପରମହଂସ ପରିବ୍ରାଜକାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ-ବର୍ଯ୍ୟ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀମତ୍ ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସରସ୍ୱତୀ ଗୋସ୍ୱାମୀ ମହାରାଜଙ୍କର ଆଦେଶାନୁସାରେ ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରଚ୍ଛୁରଣାର୍ଥେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ କଟକ ସହର ମଧ୍ୟେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ବୈଷ୍ଣବ ଗ୍ରନ୍ଥସମୂହ ଉତ୍କଳ ଅକ୍ଷର ଓ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରାଇ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ବ୍ରତୀ ହୋଇଅଛି । ମୁଁ ଉତ୍କଳଭାଷାନରଜ୍ଜି ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଠାର ଭୂତପୂର୍ବ ଓକଲ ଭାରତଜର୍ଥ-ଦର୍ଶନ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରଣେତା ପରମ ଭାଗବତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଦନମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ ମହାଶୟ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥର ଫୁଟନୋଟ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ ଏବଂ ଆୟୁର୍ବେଦୀୟ ସ୍ୱଳ୍ପ ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଧର ନନ୍ଦ ମହାଶୟ ପ୍ରୂଫ ସଂଶୋଧନାଦି କରି ବୈଷ୍ଣବ ସମାଜରେ ବିଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ ହୋଇଅଛି । ଅତ୍ରସ୍ତୁ ରେରେନ୍‌ସା କଲେଜର ସୁପ୍ରସାଣ ଅଧ୍ୟାପକ ପରମ ଭାଗବତ

ଶ୍ରୀମୁକ୍ତ ନିଶୀକାନ୍ତ ସାନ୍ନ୍ୟାସ ଭକ୍ତିସୁଧାକର ମହୋଦୟଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଅର୍ଥାନୁକୂଳରେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଖଣ୍ଡିତ ମୁଦ୍ରିତ ହେଲା । ସେ ସକାଶେ
ଅମ୍ଭେମାନେ ତାହାଙ୍କ ନିକଟରେ ବିଶେଷ କୃତଜ୍ଞ । ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରାୟ
ଅନେକ ଲୋକ ଶ୍ରୀହରିନାମପ୍ରିୟ ସ୍ମୃତିରୁ ଅଶାକରେ ଏପରି ପ୍ରଳେ
ଏହି ଅମୂଲ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ବିଶେଷ ଆଦର ହେବ । ଅନବଧାନତାବଶତଃ ଗ୍ରନ୍ଥ
ମୁଦ୍ରିତ କାର୍ଯ୍ୟରେ କିଛି ଭ୍ରମଥିବା ସମ୍ଭବପର । ସ୍ୱାଧୀ ପାଠକବୃନ୍ଦ ଏହା
ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନ କରି ପ୍ରକୃତ ତତ୍ତ୍ୱ ଅଲେଖନା କଲେ ଅମ୍ଭେମାନେ
ବାଧ୍ୟତ ହେବୁ ।

ଚୈତନ୍ୟାଦି ୪୪୨
ରଥଯାତ୍ରା ବାସର
ଶ୍ରୀସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମଠ କଟକ }

ଶୁଭବୈଷ୍ଣବ କୃପାପ୍ରାପୀ

ଶ୍ରୀ ଭକ୍ତିସବ୍ଦ ଗିରି

ସୂଚୀପତ୍ର ।

ପ୍ରଥମ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ଶ୍ରୀନାମମହାତ୍ମ୍ୟ-ସୂଚନା	୧
ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ନାମଗ୍ରହଣ ବିଶ୍ୱର	୧୫
ତୃତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ନାମାଭ୍ୟାସ ବିଶ୍ୱର	୨୫
ଚତୁର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ନାମାପରାଧ-ସାଧୁକିନ୍ଦା	୪୦
ପଞ୍ଚମ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ଦେବାନ୍ତରେ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଶ୍ରୀନାମରାଧା	୫୪
ଷଷ୍ଠ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ଗୁଣବିଜ୍ଞା	୭୭
ସପ୍ତମ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ଶ୍ରଦ୍ଧାଶାସ୍ତ୍ରକିନ୍ଦା	୭୮
ଅଷ୍ଟମ ପରିଚ୍ଛେଦ	
କାମେ ଅର୍ଥବାଦ ଅପରାଧ	୮୮
ନବମ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ନାମକଲେ ପାପବୁଦ୍ଧି	୯୫
ଦଶମ ପରିଚ୍ଛେଦ	
ପ୍ରଜାଗ୍ରାନ୍ତ ଜନେ କାମୋପଦେଶ	୧୦୨

ଏକାଦଶ ପଦ୍ଧତି	
ଅନ୍ୟଶୁଭକର୍ମର ସହିତ ନାମକେ ତୁଲ୍ୟଜ୍ଞାନ	୧୦୭
ଦ୍ଵାଦଶ ପଦ୍ଧତି	
ନାମାପରାଧ — ପ୍ରମାଦ	୧୧୭
ତ୍ରୟୋଦଶ ପଦ୍ଧତି	
ଅଦ୍ଵମମ ଭବାପରାଧ	୧୩୩
ପଞ୍ଚଦଶ ପଦ୍ଧତି	
ରଜନ ପ୍ରଣାଳୀ	୧୪୧





ପରମହଂସ ପରବ୍ରାଜକାଚାର୍ଯ୍ୟବର୍ଯ୍ୟ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଗୋଷ୍ଠୀ
ଶ୍ରୀମଦ୍ଭକ୍ତିସିଦ୍ଧାନ୍ତସରସ୍ବଜାଗୋଷ୍ଠୀମିମଦ୍ଭାବନ

ଶ୍ରୀଗୋବିନ୍ଦମଙ୍ଗଳାୟ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀହରିନାମ ଚିନ୍ତାମଣି ।

ପ୍ରଥମ ପରଚ୍ଛେଦ ।



ଶ୍ରୀନାମ-ମାହାତ୍ମ୍ୟ-ସୂଚନା ।



ଗଦା ଗୌରୀଙ୍କ ଜୟ ଜାତକାଞ୍ଚବନ ।

ସୀତାଦୈତ୍ୟ ଜୟ ଶାବାସାଦ୍ୟ ଚକ୍ରଗଣ ।

ଲବଣ ଜଳଧି ଡାରେ,

ନୀଳତଳେ ଶୀମିଦିବେ

ଦାରୁପ୍ରସ୍ତ ପୁରୁଷପ୍ରଧାନ ।

ଜାବେ ନିସ୍ତାରିତେ ଦଶ,

ଅର୍ଚ୍ଚାରୂପେ ଅବତର,

ଭୋଗ ମୋଷ କରେନ ପ୍ରଦାନ ॥

ସେଇ ଧାମେ ଶାନ୍ତିଦାନ୍ୟ

ମାନବେ କରନ୍ତେ ଧର୍ମ୍ୟ,

ସନ୍ନ୍ୟାସୀରୂପେତେ ଭଗବାନ ।

କଲିତେ ସେ ଯୁଗଧର୍ମ,

ବୁଝାଇତେ ତାର ମର୍ଦ୍ଦ,

କାଶୀ ମିଶ୍ର ଘରେ ଅଧିଷ୍ଠାନ ॥

ନିଜ ଭକ୍ତବୃନ୍ଦ ଲସେ, ନିତେ କଳ୍ପତରୁ ହସେ,
ବୃଷପ୍ରେମ ଦେନ ସବନନେ ।

ନାନାମତେ ଭକ୍ତମୁଖେ (୧) ଭକ୍ତିକଥା ଶୁନି ସୁଖେ,
ଜୀବଶିକ୍ଷା ଦେନ ସୁସଦନେ ॥

ଏକଦନ ରଗବାନ, ସମୁଦ୍ରେ କରୟୁ ସ୍ନାନ,
ଶ୍ରୀଦିବକରୁଲେ ହରିଦାସେ ।

ମିଳି ଅନନ୍ତତ ମନେ, ତିଜ୍ଞାହିଲୁ ସସଦନେ,
ବସେ ଜୀବ ତରେ ଅନାୟାସେ ।

ପ୍ରଭୁର ତରଣ ଧରି, ଅନେକ ବନୟ କରି,
ଗଲଦଣ୍ଡ ପୁଲକ ଶଙ୍ଖର ।

ହରିଦାସ ମହାଶୟ, କାନ୍ଦେ କାନ୍ଦେ କୟ,
ପ୍ରଭୁ ତବ ଲାଲ ସୁଗଞ୍ଜର ॥

ଅମି ଅତି ଆବିଷ୍ଟନ, ନାହିଁ ମୋର ବଦ୍ୟା ଧନ;
ତବ ପଦ ଆମାର ସମ୍ବଳ ।

ଏହେନ ଅଯୋଗ୍ୟ ଜନେ, ପ୍ରଣ କର ଅକାରଣେ,
ବଲ ପ୍ରଭୁ ହବେ ବବା ଫଳ ।

ଭୂମି କୃଷ୍ଣ ସ୍ବୟଂ ପ୍ରଭୋ, ଜୀବ ଉଦ୍ଧାରକେ ବଢ଼ୋ,
ନବଦ୍ବୀପ ଧାମେ ଅବତାର ।

(୧) ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ରାମ ମୁଖରୁ ରସକଥା; ଶ୍ରୀପାର୍ବତୀମ ମୁଖରୁ ଭକ୍ତିତତ୍ତ୍ବ କଥା,
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମୁଖରୁ ରସ-ବିଗ୍ନର ଓ ଶ୍ରୀଦତ୍ତାତ୍ରିୟଙ୍କ ମୁଖରୁ ନାନାମାହାର ।

କୃପା କରି ଶଙ୍ଖା ପାଶୁ, ସୁଖ ମୋରେ ଗୌର ସ୍ବପ୍ନ,
ତବେ ତତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରୟୁକ୍ତ ଅମାର ।

ତୋମାର ଅନନ୍ତ ନାମ, ତବାନନ୍ତ ଗୁଣସାମ,
ତବ ରୂପ ସୁଖର ସାଗର ।

ଅନନ୍ତ ତୋମାର ଲୀଳା, କୃପା କରି ପ୍ରକାଶିଲା,
ତାର ଅସ୍ବାଦୟେ ଏ ପାମର (୧) ।

ତନ୍ମୟ ସ୍ବପ୍ନର ଭୂମି, କରଣର କଣ ଅମି,
ଭୂମି ପ୍ରଭୁ, ଅମି ନିତ୍ୟଦାସ ।

ତରଣ ପୀୟୂଷ ତବ, ମମ ସୁଖ ସୁବୈରକ
ତବ ନାମାମୃତେ ମୋର ଅଶ ।

ଏମତ ଅଧମ ଅମି, କ ବଳିତେ ଜାନ ସାହି,
ତରୁ ଅଜ୍ଞା କରିବ ପାଲନ ।

ଯା ବଳିତେ ମୋର ମୁଖେ, ତୋମାରେ ବଳିବ ସୁଖେ,
ଦୋଷ ଗୁଣ ନା କରି ଗଣନ ।

(୧) ଭୁକ୍ତ କୃପାବଦି ଭୁକ୍ତ ଦେବ ନାମ-ରୂପ-ଗୁଣ-ଭାବ । ଏହି ଫଳିତରେ ଭୁକ୍ତ
କରଣର ବୋଲି ମୋର କବି ସକଳ ତାହା ଅପାଦନ ବହୁକର । କେବଳ ଗ୍ରାହ୍ୟ ତେବେ
ଏ ଭୁକ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଗୁଣସୁଖମୟ ନାମ-ରୂପ ରୂପ ଲୀଳା ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । କୃପା
କରି ସେହି ସେହି ଭାବେ ଜଣେ ମଙ୍ଗଳ ସଦାଶିବ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏହି ନିଗଦରେ ଭୁକ୍ତ
ବିଭାବପ୍ରକାର । କେବଳ ପ୍ରଦାନ ଲାଭ ତି ଶୁଭର ପ୍ରକାଶ ହୁଏ ।

ହୃଷିକେଶ୍ଵର,

ଏକ ମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ମୀମୟ କୃଷ୍ଣ ସର୍ବୋତ୍ତମ (୩) ।

ନିତ୍ୟ ଶକ୍ତିଯୋଗେ କୃଷ୍ଣ ବିଭୁ ପରାବ୍ରହ୍ମ ।

ହୃଷ୍ଟ ହୃଷିକେଶ୍ଵର,

କୃଷ୍ଣଶକ୍ତି କୃଷ୍ଣ ହରିତେ ନା ହୟ ସ୍ଵଚକ୍ଷୁ ।

ଯେଇ ଶକ୍ତି ସେଇ କୃଷ୍ଣ କହେ ବେଦମତ ।

କୃଷ୍ଣ ବିଭୁ, ଶକ୍ତି ତୀର ବୈଭବ ସ୍ଵରୂପ ।

ଅନନ୍ତ ବୈଭବେ କୃଷ୍ଣ ହୟ ଏକରୂପ ।

ଶ୍ରୀବତ୍ସ ବୈଭବ,

ଶକ୍ତିର ପ୍ରକାଶ ଯେଇ ସେଇତ ବୈଭବ ।

ବିଭୁର ବୈଭବ ମାତ୍ର ହୟ ଅନୁଭବ ।

(୩) ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସେବାମୟ ପୁରୁଷ କୃଷ୍ଣ । ସେ ସ୍ଵଭାବତଃ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶକ୍ତିପୁରୁଷ । ଲକ୍ଷ୍ମୀମୟ ତୈତ୍ତରୀୟ ବସୁ । ଶକ୍ତି ତାତ୍ପାର ଧର୍ମ । ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ସ୍ଵେଦେ । ଶକ୍ତି ହେଁ ବିଭୁ ତୈତ୍ତରୀୟ ବୈଭବ । ଅନନ୍ତ ବୈଭବପୁରୁଷ କୃଷ୍ଣ ଏକ ଅବ୍ୟୟ । ଛନ୍ଦୋବ୍ରାହ୍ମଣ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଶକ୍ତିର କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଠାରୁ ସ୍ଵାଧିକ କଲେ ସେହି ଅବ୍ୟୟରୁ ନିର୍ବିଶେଷ ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୁଏ । ବସୁନ୍ଦରୀ ତାହା ପରାବ୍ରହ୍ମ ତରୁଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରୂପ । ଅନ୍ଧାର ଯୋଗେ ଧନ୍ୟ ସମସ୍ତ ସତ୍ତ୍ଵର ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ସୃଷ୍ଟି ସନ୍ତାନାଦି ତୈତ୍ତରୀୟ ଗୋପନମୟର ପରମାତ୍ମା ବୋଲି ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୁଏ । ବସୁନ୍ଦରୀ ତାହା ମଧ୍ୟ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଏକ ଆଶଙ୍କିତ ମାତ୍ର । ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ବ୍ରହ୍ମ ଓ ପରମାତ୍ମା କୃଷ୍ଣଙ୍କର ସ୍ଵରୂପରୂପ ଶକ୍ତି ଭବଦୟ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ଶକ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୁଣତୈତ୍ତରୀୟ ଲକ୍ଷ୍ମୀମୟ ପୁରୁଷ ସବଦା ସଦାସତ୍ୟ ।

ବୈରବ ଚିନ୍ତା ତବ ଗୌରୀ ସୁନ୍ଦର ।
ତଦପର ଜୀବ ତନୁ ପାଶ୍ବର ଗୋଚର (୪)

ଚତୁର୍ଦ୍ଦେବ,

ଅନନ୍ତ ବୈକୁଣ୍ଠ ଅଦ ଯତ କୃଷ୍ଣଧାମ ।
ଗୋବିନ୍ଦ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦର ଅଦ ଯତ ନାମ ॥
ଦ୍ଵିଭୁଜ ମୁରଲୀଧର ଅଦ ଯତ ରୂପ ।
ରକ୍ତାନନପଦ ଅଦ ଗୁଣ ଅପରୂପ ॥
ବ୍ରଜେ ରାସଲୀଳା, ନବଦ୍ଵୀପେ ସଜାର୍ଦ୍ଧିନ ।
ଏଇରୂପ କୃଷ୍ଣଲୀଳା ବିଚିତ୍ର ଗଣନ (୫)
ଏ ସମସ୍ତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦେବ ଅପ୍ରାକୃତ ଦୟା ।
ଅସିମ୍ଭାତ୍ ଏ ପ୍ରପଞ୍ଚେ ପ୍ରାପଞ୍ଚକ ନୟ ॥

(୪) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ବୈରବ ଚିନ୍ତା, ଚିତ୍ତୋରବ, ଅତିରୁ ଅର୍ଥାର ମାୟାବୈରବ ଏବଂ ଜୀବ ବୈରବ ।

(୫) ଚତୁର୍ଦ୍ଦେବ ସମସ୍ତହିଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଚତୁର୍ଦ୍ଦି-ପଦ୍ମଶତ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିହିଁ:କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପଦ୍ମଶତ୍ରୀ । ପୂର୍ଣ୍ଣଚତୁର୍ଦ୍ଦି-ପଦ୍ମଶତ୍ରୀ ଚତୁର୍ଦ୍ଦେବ । ଚତୁର୍ଭୁଜ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଚକ୍ରାମସମୂହ, ଚରାମନଦୟା, ଚତୁର୍ଭୁଜପଦ୍ମ ଏବଂ ସବପ୍ରକାର ଚକ୍ରୀୟ ସାମଗ୍ରୀ ସମୁଦାୟହିଁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦେବ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିର ସର୍ବଜ୍ଞ ପ୍ରଭବରୁ ସଦ୍‌ସମୂହ, ସର୍ବିତ୍ ପ୍ରଭବରୁ ଜ୍ଞାନସମୂହ ଏବଂ ଜ୍ଞାନପ୍ରଭବରୁ ଅନନ୍ତଜଗତ୍ ସର୍ବସମ୍ପଦ ଓ ଉପ ଉଦତ ହୋଇଅଛି । ଯୋଗମାୟା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିର ସମସ୍ତ ପଦ୍ମଶତ୍ରୀ ନିତ୍ୟ ସେହି କାଳ ଓ ବୁଣର ଅକାର,ସବଦା ଶୁଦ୍ଧ ମୁଖମୟ ।

ଉଦ୍ୟାପାର ସମ୍ବନ୍ଧ ବସୁଚରୁସାର ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠଦ ବଲି ବେଦେ ଗାୟ ବାର ବାର ।

କୃଷ୍ଣେର ଚିନ୍ତିତ୍ୱତାଲ ବିଷ୍ଣୁତତ୍ତ୍ୱ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ

ନାହିଁ ତାତେ ଚିନ୍ତାଧର୍ମ ମାୟାର ବିକାର ।

ଜଡ଼ାତମ ବସୁଚରୁ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱସାର ।

ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ଲେସ୍ତମ ନେବରହୁତ ।

ରଜସ୍ତମିତ୍ର ମିତ୍ରସତ୍ତ୍ୱ ସ୍ୱବିଦିତ (୬) ।

ଗୋବିନ୍ଦ, ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ, କାରଣୋଦୟାୟୀ ।

ଗର୍ଭୋଦକଗାୟୀ ଅର ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣାୟୀ ।

ଆଉ ଯତ ସ୍ୱାଂଶ ପରଚିତ ଅବତାର ।

ସେଇ ସବ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ବସୁଚରୁସାର ।

(୨) ସତ୍ତ୍ୱ ଦୁଇପ୍ରକାର ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ଓ ମିତ୍ରସତ୍ତ୍ୱ । ଚିତ୍ତବୈରବ୍ୟାପ ସମସ୍ତ ସତ୍ତ୍ୱହିଁ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ । ଜଳଜଳେରେ ସମସ୍ତ ସତ୍ତ୍ୱହିଁ ମିତ୍ରସତ୍ତ୍ୱ । ବୃକ୍ଷସତ୍ତ୍ୱରେ ଲତା ଓ ତମ୍ବା ନାହିଁ । ଜନ୍ତୁହିଁ ଲତା । ଅନାଦି ଚିନ୍ତା ସତ୍ତ୍ୱରେ ଜନ୍ତୁଧର୍ମରୁପ ଲତା ନାହିଁ, ନୋଟାଧର୍ମରୁପ ତମ୍ବା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ, ତାହା ଜନ୍ମ ବର୍ଜନୀ । ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱର ବସୁଚରୁସାର ନାହିଁ ସତ୍ତ୍ୱ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ହେଲେ ସୁଷା ଅବତାର ସଂଯୋଗରେ ମାୟାର ଲତା ଓ ତମ୍ବାଧର୍ମରେ ଚିତ୍ତିତ ଅଟେ; ଶ୍ରେଣୀର ଦେବତା ଜବାପେଷା ଅନେକ ଶ୍ରେଣୀରେ ଶ୍ରେଣୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବସୁଚରୁସାର ମାୟାଧର୍ମ ଧର୍ମରୁପ ଅବତାର ସଂଯୋଗରୁ ରଜସ୍ତମ, ମିତ୍ର ଦେବତା ମିତ୍ରସତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଯେମାନେ ଗୋ ଦୋଇଅଛନ୍ତି । ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ଶୁଦ୍ଧ ଅଚିନ୍ତାଶକ୍ତି ବଳେ ପ୍ରକାରେ ବସୁଚରୁସାର ଅବତାର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସବଦା ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ମାୟାର ଶୁଦ୍ଧ । ମାୟା ତାହାର ପରଶୁଦ୍ଧା ।

ଗୋଲେଟେ ବୈକୁଣ୍ଠେ ଅର କାରଣସାମରେ ।
 ଅଥବା ଏ ଜଡେ ଥାକେ ବନ୍ଧୁ ନାମ ଧରେ ।
 ପ୍ରବେଶି ଏ ଜଡ ବନ୍ଧ ମାୟାର ଅଧୀନ ।
 ବନ୍ଧୁ ନାମ ପ୍ରାପ୍ତ ବିରୁ ସବଦେବ ଭଗ (୭) ।
 ମାୟାର ଭବର ମାୟା ଶୁଦ୍ଧସ୍ଥମୟ ।

ମିଶ୍ରସତ୍ତ୍ୱ,

ମିଶ୍ରସତ୍ତ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମା ଶିବ ଅବ ସବ ଦୟା ।

ଚିତ୍ତୋତ୍ତରେ ବସ୍ତୁତ,

ଏ ସମସ୍ତ ବିଷ୍ଣୁଚିତ୍ତ ଅର ବିଷ୍ଣୁଧାମ ।

ବେ ଚିତ୍ତୋତ୍ତବ ନାଥ ତବ ଲଳିତାମ ।

ଅଚିତ୍ତୋତ୍ତବ ମାୟାତତ୍ତ୍ୱ,

ବରଜାର ଏଇ ପାରେ ସତ ବସ୍ତୁ ଦୟା ।

ଅଚିତ୍ତ୍ୱ ଚିତ୍ତବ ତବ ଚୌଦଲେକମୟ ।

ମାୟାର ବୈଭବ ବଲ୍ଲ ବଲ୍ଲେ ଦେଖାଥାମ ।

ପଞ୍ଚକୁତ ମନୋବୁଦ୍ଧି ଅଦ୍ଭୁତାର ନାମ (୮) ।

(୭) ଏହି ପ୍ରାପ୍ତକ ଜଗତରେ ଚିତ୍ତୋତ୍ତବ ଅବତାର ଚୈତନ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନାମ୍ନିତ କିରବିକରୁଁ ଥାଏ । ଏହା ଅଚିତ୍ତସତ୍ତ୍ୱର ପରିଚୟ, ଚିତ୍ତସ୍ଥ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ।

(୮) ପଞ୍ଚକୁତମୟୀ ସୁଦଶ ଓ ପଞ୍ଚକୁତମୟ ବନ୍ଧ ଜଗର ସ୍ଥଳ ଦେହ ଏହି ସବଦେବ ସ୍ଥଳ । ମନ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଅଦ୍ଭୁତତମ ଜଗର ବାସନା ଦେହରୁଁ ଲଭା ଦେହ, ଏହି ସମସ୍ତକୁଁ ପ୍ରାକୃତ । ଚିତ୍ତବ ଜଗର ଯେ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱା ସେଥିରେ ଯେ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱମୟ ମନ ବୁଦ୍ଧି ଓ ଅଦ୍ଭୁତାର ଅତି, ତାହା ଚିତ୍ତସ୍ଥ ଏବଂ ଲଭାଦେହ ଠାରୁ ବଲ୍ଲଣ ।

ଏ ବୁଦ୍ଧେଇକ ଭୁବଲୋକ ଅର ସ୍ବର୍ଗଲୋକ ।
 ମହାବୁଦ୍ଧେଇକ ଜନ-ତପ-ସତ୍ୟ-ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ।
 ଅତଳ, ସୁତଳ ଅତି ନମ୍ର ଲୋକ ସାତ ।
 ମାୟିକ ବୈଭବ ତବ ଶୁନ ନରଦାୟ ।
 ତଦୈବକ ଶୁଣିତରୁ ମାୟା ଶୟା ତାର ।

ଜୀବ ବୈଭବ,

ତଦନୁସୂଚିତ ଜୀବ ବୈଭବ ପ୍ରକାର ।
 ତଦନୁସୂଚିତ ଜୀବ ସୁତଳ ଗଠନ ।
 ସଂଖ୍ୟାୟ ଅନନ୍ତ ସଖା ତାର ପ୍ରସୋଜନ ।

ମୁକ୍ତଜୀବ,

ସେଇ ସଖାଦେଇ ଯାଏ ବୃକ୍ଷେରେ ବରଲ ।
 କୃଷ୍ଣପାରିଜ୍ୟ ମୁକ୍ତବୃକ୍ଷେରେ ରହଇ ।

ବନ୍ଧ ବା ବନ୍ଧୁସ୍ବର୍ଗ ଜୀବ,

ଯାଏ ପୁନ ନିଜ ସଖା କରପା ଭାବନା ।
 ପାର୍ଶ୍ବସ୍ଥିତା ମାୟା ପ୍ରତି କରଇ କାମନା ।
 ସେଇ ସବ ନିତ୍ୟ-କୃଷ୍ଣ-ବହୁଶୃଙ୍ଖଳ ଦୈଲ ।
 ଦେବାଧ୍ୟାମେ ମାୟାକୃତ ଶରୀର ପାଇଲ ।
 ପୁଣ୍ୟପାପକର୍ମ ତଳେ ପଡ଼ିଯାଏ ଏଞ୍ଜନ ।
 ଶୁଲ ଲଙ୍ଘ ଦେବେ ସଦା କରେନ ଭ୍ରମଣ ।
 କରୁ ସ୍ବର୍ଗେ ଉଠେ କରୁ ନରସ୍ବେ ପଡ଼ିଯା ।
 କୌରବି ଲକ୍ଷ ଯୋନି ଯୋଗେ ଭ୍ରମିଯା ଗ୍ରମିଯା ।

କଥାଟି କୁହୁଦୟା,

ଭୂମି ବିରୁ ତୋମାର ବୈଭବ ଜୀବ ହସ୍ତ (୯) ।
ଦାସେର ମଙ୍ଗଲ ଚନ୍ଦ୍ରା ତୋମାର ନିଷ୍ଠୟ ॥
ଦାସ ଯାହା ସୁଖ ମାନ କରେ ଅନେଷଣ ।
ଭୂମି ତାହା କୃପା କରି କରି ବିଚରଣ ॥

ପ୍ରାକୃତ ଶୁଭକର୍ମ, କର୍ମକାଣ୍ଡ,

ମାୟାର ବୈଭବେ ଯେ ଅନନ୍ତ ସୁଖ ଶୟ ।
ତୋମାର କୃପାୟ ସେ ଅନାୟାସେ ପାୟ ॥
ସେଇ ସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତ୍ୟ ପାୟ ଶୁଭକର୍ମ ଯତ ।
ନିରପିଲେ ଧର୍ମ-ଯଜ୍ଞ ଯୋଗ-ହୋମ-ବ୍ରତ ।
ସେଇ ସବ ଶୁଭକର୍ମ ସଦା ଜନ୍ତମୟ ।
ଚନ୍ଦ୍ରସୀ ପ୍ରଭୁର ତାହେ କରୁ ନା ମିଳୟ (୧୦) ॥

(୯) ଜୀବ ଯେ ଅବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁଠାରେ ଥାଏ କୃଷି ତାହାର ମହାବ୍ରତରେ ତାହାର ବାହୁଡ଼ି
ଫଳ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ସେହିଠାରେ ଭଜନ୍ତି । ଜୀବ ଓ ବୃକ୍ଷର ସମାନ ନିତ୍ୟ, କୃଷି ଇତ୍ୟାଦି,
ଜୀବ ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ । କୃଷି ନିୟନ୍ତ୍ରା, ଜୀବ ନିୟମ । କୃଷି ସତତ, ଜୀବ କୃଷିରେତତ । କୃଷି ପ୍ରଭୁ,
ଜୀବ ଦାସ । କୃଷି ଫଳଦାତା, ଜୀବ ଫଳଭୋକ୍ତା ।

(୧୦) ଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାଦି । ଯଜ୍ଞ, ଅଗ୍ନିହୋମାଦି । ଯୋଗ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟାଦି । ହୋମ, ବ୍ରତାଦି ।
ବ୍ରତ, ଦର୍ଶନୋପନିଷଦ୍ୱାଦି । ଶୁଭକର୍ମ ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରଭୃତି ମତେ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାଳ ଓ ଦେହର
ଅଗ୍ରାୟରେ ଗୁରୁ ବର୍ଣ୍ଣ କୃତ ହୁଏ । ବସୁକୁ ଯଜ୍ଞେୟର ମାନ ସେହି ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଭଲେ ମଧ୍ୟ
ସେହି ସେହି ବର୍ଣ୍ଣରେ ସାକ୍ଷାତ୍ ତାହେବୁରୁ ନାହିଁ ଚିନ୍ତାହୁଏ-ହୁଏ, ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର
ଏ ବିଷୟ ଅନୁରୂପ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ତାହାର ସାଧନେ ସାଧ୍ୟ ଜନ୍ମମୟ ଫଳ
 ଭକ୍ତଲୋକ ଶ୍ରେଣୀ ସୁଖ ତାହାରେ ପ୍ରବଳ ।
 ସେଇ ସବ କର୍ମଭୋଗେ ନାହିଁ ଅମୃତାନ୍ତ ।
 ତାହାରେ ପ୍ରସାଦ କର ଅଭିଶପ୍ତ ବ୍ରାନ୍ତ ।
 ସେଇ ସବ ଶ୍ରବକର୍ମ ଉପାୟ ହରସ୍ତ ।
 ଅନନ୍ୟ ଉପେୟ ସାଧେ ଲୋକସୁଖ ଦୟା (୧୧) ।

ସେଇ ଅବସ୍ଥା ହରତେ ଭକ୍ତାରେର ଉପାୟ ।

କରୁ ଯଦି ସାଧୁସଙ୍ଗେ ଜାନିବେ ସେ ପାରେ ।
 ଅତି ଜୀବ କୃଷ୍ଣଦାସ, ଯାୟ ମାୟା ପାରେ ।
 ସେ ବିରଳ ଫଳ ମାତ୍ର ସ୍ବକୁହଜନିତ ।
 ତୁଟି କର୍ମକାଣ୍ଡେ ନାହିଁ କରଲେ ବିହୃତ ।

ଜ୍ଞାନକାଣ୍ଡ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ପୁଣି,

ଅର ଯିନି ମାୟାର ଯନ୍ତ୍ରଣାମାତ୍ର ଜାନି ।
 ମୁକ୍ତିଲବେ ଯନ୍ତ୍ରବାନ ଭିନ୍ନ ହୁଏ ଜ୍ଞାନ ।
 ସେ ସବ ଲୋକେର ଜନ୍ୟ ତୁମି ଦୟାମୟ ।
 ଜ୍ଞାନକାଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଦୟାଛ ନିଷ୍ପୟ ।
 ସେଇ ବିଦ୍ୟା ମାୟାବାଦ କରୟା ଅଶ୍ରୟ ।
 ଜତ ମୁକ୍ତି ହୁଏେ ବ୍ରହ୍ମେ ଜୀବ ହୟ ଲୟ ।

ବ୍ରହ୍ମବସ୍ତୁ କି,

ସେଇ ବ୍ରହ୍ମ ବସ ଅଙ୍ଗକାନ୍ତି ଜ୍ୟୋତିର୍ନୟ ।
ବିଜ୍ଞାନ ପାରେ ସ୍ଥିତ ତାତେ ଦୟା ଲୟ ।
ଯେ ପବ ଅସୁରେ ବସୁ କରେନ ସଦ୍‌ବାର ।
ତାହାରୁଁ ସେହି ବ୍ରହ୍ମେ ଯାୟ ମାୟାପାର ॥

ବୃକ୍ଷବହନୀ,

ବନ୍ଧୀ ଜ୍ଞାନ ଭବସୂତେ କୃଷ୍ଣବହନୀ ।
କର ନାହିଁ ଅସ୍ତ୍ରାଦୟ କୃଷ୍ଣଦାସ୍ୟସ୍ୟ ॥

ବକ୍ରାନ୍ତୁଣୀ ପ୍ରକୃତି,

ବକ୍ରର ଭକ୍ତାଣୀ ସେଇ ସ୍ବକୃତି ପ୍ରଧାନ ।
ତାର ପଲେ ଜୀବ ବକ୍ର-ସାଧୁ, ସଙ୍ଗ ପାନ (୧୨)
ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍ ଦୟେ କୃଷ୍ଣବକ୍ର ସଙ୍ଗେ କରେ ।
ନାମେ ରୁଚି, ଜୀବେ ଦୟା ବକ୍ରପଥ ଧରେ ॥

ବର୍ଣ୍ଣୀ ଓ ଜ୍ଞାନର ପ୍ରତି କୃପାୟ ଗୌଣପଥ ବଧାନ ।

ଦୟାର ସାଗର ଭୂମି ଜୀବେର ଭର ।
ବର୍ଣ୍ଣୀ ଜ୍ଞାନ ବହନୀ ଉଦ୍ଧାରେ ତତ୍ପର ॥
କର୍ମପଥେ ଜ୍ଞାନପଥେ ପଥକ ଯେ ଜନ ।
ତାହାର ଉଦ୍ଧାର ଲାଗି ତୋମାର ଯତନ ॥

(୧୨) ସ୍ବକୃତି ତନୁ ପ୍ରକାର । ବର୍ଣ୍ଣାନ୍ତୁଣୀ, ଜ୍ଞାନାନ୍ତୁଣୀ ଓ ବକ୍ରାନ୍ତୁଣୀ । ପ୍ରଥମ ଦ୍ଵୟ ପ୍ରକାର ସ୍ବକୃତିରେ ବର୍ଣ୍ଣପଳ ଭେଦ ଓ ମୂର୍ତ୍ତିଲବ୍ଧ ହୁଏ । ତୃତୀୟ ପ୍ରକାର ସ୍ବକୃତିରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବକ୍ତିରେ ହେତୁଦୟ ହୁଏ । ଯଜ୍ଞରେ ଶୁଦ୍ଧ ଭକ୍ତ୍ୟାଗର ବିଧିହିଁ ସେହି ସ୍ବକୃତି ।

ସେଇ ସେଇ ପଥକର ମଙ୍ଗଲ ଚନ୍ଦ୍ରୟା ।
ଗୌଣଭକ୍ତିପଥ ଏକ ସଞ୍ଚଳ କରୟା (୧୩)

କନ୍ଧର ପସେ କର୍ଣ୍ଣର ଗୌଣଭକ୍ତିପଥ,
କନ୍ଧୀ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମେ ଥାଏ ସାଧୁସଙ୍ଗ କର ।
କନ୍ଧ ମାତ୍ରେ ଭକ୍ତି କରେ ଗୌଣ ପଥ ଧର ।
ତାର କୃତ କନ୍ଧ ସବ ଦୃଢ଼ସ୍ତ ଶୋଷୟା ।
ଭବେହୁତ ହୟ ଶରୀରାଜେ ପ୍ରାଣ ଦୟା ।

ଜ୍ଞାନର ଗୌଣପଥ,
ଜ୍ଞାନ ସବୁଦିନ ବଳେ ଭକ୍ତର କୃପାୟା ।
ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତିରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅନାୟତ୍ତେ ପାୟା (୧୪) ।
ଦୁମ୍ଭ ବଳ ମୋର ଦାସ ମାୟାର ବପାକେ ।
ତାହେ ଅନ୍ୟ ଦୁଃଖ ଫଳ ଶୁଦ୍ଧିୟା ଆମାକେ ।
ଆମେ ଜାନ ତାର ଯାତେ ହୟ ସୁମଙ୍ଗଲ ।
ଭକ୍ତି ମୁକ୍ତି ଶୁଦ୍ଧାଇୟା ଦଇ ଭକ୍ତିଫଳ ॥

ଗୌଣପଥର ପ୍ରତିୟା,
ତାର କାମ ଅନୁସାରେ ତାଲୁଣୀ ତାହାରେ ।
ଗୌଣପଥେ ଭକ୍ତିମାର୍ଗେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦଇ ତାରେ ॥

(୧୩) ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମାର ଅନୁସାହାରା ଦୂରଭୋଗେ ପ୍ରଭୃତି ବର୍ଣ୍ଣମାର୍ଗର ଗୌଣଭକ୍ତି ପଥ ।

(୧୪) ଭକ୍ତସାଧୁମାନଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନମାର୍ଗର ଗୌଣଭକ୍ତି ପଥ । ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତିର ପ୍ରାପ୍ତପାୟ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ରାମାନନ୍ଦ ଫକୀର ସମ୍ଭାଷଣ ଏଇ ଗୌଣ ପଥର 'ବାଦ୍ୟ' ବୋଲି ଅନାଦର ବଞ୍ଚିଅଛନ୍ତି ।

ଏ ତୋମାର କୃପା ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ କୃପାମୟ ।
କୃପା ନା କରଲେ କିସେ ଜୀବ ଶୁଦ୍ଧ ହୁଏ ।

କଲିତେ ଗୌଣପଥେର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା,

ସତ୍ୟଯୁଗେ ଧ୍ୟାନଯୋଗେ କିନ୍ତୁ ରହିଗଣେ ।
ଶୁଦ୍ଧ କିନ୍ତୁ ଦିଲେ ପ୍ରଭୁ ନିଜ କଳ୍ପି ଧନେ ।
ସେତାୟୁଗେ ଯଜ୍ଞ କର୍ମ ଅନେକ ଗୋଷ୍ଠରେ ।
ଦ୍ରାପରେ ଅର୍ଚ୍ଚନମାର୍ଗେ ଭକ୍ତି ବଲ୍ଲଭଲେ ।
କଲି ଅଗମନେ ନାଥ ଜୀବେର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା !
ଦେଶ ଜ୍ଞାନ, କର୍ମ, ଯୋଗ ଶୁଦ୍ଧ ଭରସା ।
ଅଳ୍ପ ଅୟୁ, ବହୁ ପୀଡ଼ା, ବଳ ବୁଦ୍ଧି ଦ୍ରାସ ।
ଏଇ ସବୁ ଉପଦ୍ରବ ଜୀବେ କୈଲି ବ୍ରାସ ।
ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଧର୍ମ ଆଉ ପାଞ୍ଚାଙ୍ଗ ଯୋଗ ଜ୍ଞାନ ।
କଲିଜୀବେ ଉଦ୍ଧାରତେ ନହେ ବଲ୍ଲବାନ ।
ଜ୍ଞାନ କର୍ମ ଗତ ଯେ ଭକ୍ତିର ଗୌଣପଥ ।
କଷ୍ଟକେ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟା ଦୃଢ଼ ଭାବେ ପଥ (୧୫)

(୧୫) ଜ୍ଞାନଚର୍ଚ୍ଚା ସମୟରେ ପ୍ରକୃତ ସାଧୁସଙ୍ଗ ଏବଂ ଶିଷ୍ୟମାନ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବକ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ
ଦ୍ଵାରା ରକ୍ତ ଦେବର ମନ୍ଦିରାଦିପ୍ରସଙ୍ଗେ ଶିବର ପେ ଉପରେ ଗୌଣପଥ ଦିଅ ଚାହାଁ କଲିବାକରେ
ଦୃଷ୍ଟିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ ସାଧୁର ପରବର୍ତ୍ତେ ଅଧିକାର ପ୍ରାପ୍ତ । ବସନ୍ତକାଳେ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ
ବର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ଵାରା, ବେଳେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶ୍ରମର ଅନାଦର ଦ୍ରବ । ସୁତରାଂ ଗୌଣପଥ ଦ୍ଵାରା ଅଳ୍ପ ମଙ୍ଗଳ
ହୁଏ ନାହିଁ । ଦାଢ଼ରେ ସେ ନୂଆ ପଥରୁ ଅର୍ଚ୍ଚନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା ତାହା ମଧ୍ୟ
ତାହା ଗୌଣପଥରେ ଦୃଷ୍ଟିପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ।

ପୃଥକ ଉପାୟ ଧରି ଉପେୟ ସାଧନେ ।
ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁତର ହେଲ ଜୀବର ଜୀବନେ (୧୬) ।

ନାମାଲେଚନାର ମୁଖ୍ୟପଥ,

ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଜୀବର ମଙ୍ଗଳ ଚନ୍ଦ୍ରା କର ।
କଲ୍ଲପୁର ନାମ ସତେ ସ୍ବପ୍ନ ଅବତର ।
ସୁରାଧର୍ମ ପ୍ରଚାରଣେ ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ।
ମୁଖ୍ୟପଥେ ଜୀବ ପାୟ କୃଷ୍ଣ-ପ୍ରେମଧନ ।
ନାମର ସୁରଣେ ଥିବ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ।
ଏଇମନ୍ତ ଧର୍ମଜୀବ କରବେ ପାଲନ ।

ସାଧ୍ୟ-ସାଧନ ଓ ଉପାୟ ଉପେୟର ଅବତରଣା କ୍ରମେ ନାମେଇ
ମୁଖ୍ୟତା ।

ଯେଉଁ ସାଧନ ସେଇ ସାଧ୍ୟ ଯବେ ହେଲ ।
ଉପାୟ ଉପେୟ ମଧ୍ୟେ ଭେଦ ନା ରହିଲ ॥

(୧୬) ସାଧାରଣ ଅବଲମ୍ବନରେ ଉପେୟ ବହୁ ନିମିତ୍ତରେ ତାହାହିଁ ଉପାୟ । ଉପାୟ ସାଧନ
ଦ୍ବାରା ସାଧ୍ୟ ଯବେ ତାହାହିଁ ଉପେୟ । ସାଧନର ନାମାନ୍ତର ଉପାୟ । ସାଧ୍ୟର ନାମାନ୍ତର
ଉପେୟ । ପରମେଶ୍ବରଙ୍କ ପ୍ରସାଦହିଁ ସର୍ବଜନର ଚରଣ ଉପେୟ ବା ସାଧ୍ୟ । କର୍ମ ଓ ଶ୍ରୀ ସେହି
ଉପେୟ ବା ସାଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସାଧନ ନୁହେଁ । କାରଣ ସେମାନେ ତାହାର ଉପେୟର ନିବନ୍ଧ ହେବ
ମାନେ ସ୍ବଭାବେ କୃପା ହୁଏ । ନାମ ସାଧନ ସେହିପରି ନୁହେଁ । ନାମ ପରମେଶ୍ବରଙ୍କ ଠାରୁ ଅବଲମ୍ବ
ସୁଦୂର ସାଧ୍ୟ ଓ ଉପେୟଭାବେ ସାଧନ ବା ଉପାୟ ଭାବେ ନାମ ସ୍ବୟଂ ବର୍ତ୍ତମାନ । ଏହି ଚତୁର୍ଥ
ବ୍ୟକ୍ତି ଯୌବନବଳରୁ ଜଣାଯାଏ ।

କଳେଶ୍ବର ଶ୍ରୀନାମସ୍ତୁତୀ ବର୍ଣ୍ଣ । ୫୨ ୧୫

ସାଧେର ସାଧନେ ଅର ନାହିଁ ଅନ୍ତସ୍ତସ୍ତ ।
ଅନାୟୁଷେ ତରେ ଜୀବ ତୋମାର କୁପାୟୁ ।
ଅମିତ ଅଧମ ଅତି ମଜ୍ଜୟା ବସୟେ ।
ନା ବଜ୍ର ନାମ ତବ ଅତି ମୃତ ଦୟେ ।
ଦର ଦର ଧାରା ତସେ ଦ୍ରଷ୍ଟି ହରିଦାସ ।
ପତିଲ ପ୍ରଭୁର ପଦେ ଶୁଭୟା ନିବାସ ॥
ହରି ବକ୍ତ୍ର ବକ୍ତ୍ର ମାତେ ବିନୋଦ ଯାହାର ।
ହରିନାମ ଚକ୍ରାମଣି ଜୀବନ ତାହାର ।

ଋତ ଶ୍ରୀହରିନାମଚକ୍ରାମଣି ନାମମାହାତ୍ମ୍ୟସ୍ତୁତୀ
ବାମ ପ୍ରଥମ ପଦ୍ୟେତ୍ୟ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପରଚ୍ଛେଦ ।

ନାମ ଗ୍ରହଣ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଗଦାର ଗୌରୀଜ ଜୟ ଜାହବାଜୀବନ ।
ସୀତାଦେବିତ ଜୟ ଶ୍ରୀବାସାଦ ବକ୍ରଗଣ ॥
ମହାପ୍ରେମେ ହରିଦାସ କରେନ ହେଦନ ।
ପ୍ରେମେ ତାରେ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ଦଲ ଅଲଙ୍କର ॥

ବଲେନ, ତୋମାର ସମ ଭକ୍ତ କୋଥା ଅଛ ।

ସଙ୍ଗ-ତରୁ-ଜ୍ଞାତା ତୁମେ ସଦା ମାୟାପାର ।

ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତନେର ଶ୍ରେଷ୍ଠତା,

ନାଚକୂଳେ ଅବତର ଦେଖାଲେ ସକଳେ ।

ଧନେ ମାନେ କୁଳେ ଶୀଳେ କୃଷ୍ଣ ନାହିଁ ମିଳେ ।

ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତନେ ଝାଁର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅଭିଶପ୍ତ ।

ଦେବତା ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେଇ ମହାଶୟ ।

ଶ୍ରୀହରିଦାସେର ନାମାର୍ଚ୍ଚ୍ୟତା,

ନାମତରୁ ସଙ୍ଗସାର ତୋମାର ବିଦିତ ।

ଆଚାରେ ଅର୍ଚ୍ଚ୍ୟ ତୁମେ ପ୍ରଚାରେ ପଣ୍ଡିତ ।

ବଲ ହରିଦାସ ନାମମହିମା ଅପାର ।

ଶୁନୟା ତୋମାର ମୁଖେ ଅନନ୍ଦ ଅମାର ॥

ବୈଷ୍ଣବ ଲକ୍ଷଣ,

ଏକ ନାମ ଯାର ମୁଖେ ବୈଷ୍ଣବ ସେ ହୟ ।

ତାରେ ଗୁଣ ଯହ୍ନ କରି ମାନବେ ନିଶ୍ଚୟ (୧) ॥

(୧) ଭୁବନ ବ୍ରାହ୍ମଣିକ ପ୍ରଶ୍ନରେ ନଚାପ୍ରଭୁ କହୁଥିଲେ;

"ପ୍ରଭୁ କହେ କୃଷ୍ଣସେବା ବୈଷ୍ଣବସେବନ ।

ନରନ୍ତର ବର କୃଷ୍ଣନାମସଂକର୍ତ୍ତନ ।

ପ୍ରଭୁ କହେ ସାର ମୁଖେ ଶୁଦ୍ଧ ଏବବାର ।

କୃଷ୍ଣନାମ ସେଇ ପୁଣ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସବାବାର ।

କୃଷ୍ଣନାମ ନରନ୍ତର ପାଦାର ବଦନେ ।

ସେଇ ସେ ବୈଷ୍ଣବ ଭଜ ପାଦାର ଚରଣେ ।

ପାଦାର ଦର୍ଶନେ ମୁଖେ ଅଭସେ କୃଷ୍ଣନାମ ।

ପାଦାରେ ଗାନର୍ତ୍ତ ତୁମେ ବୈଷ୍ଣବ ପ୍ରଧାନ ।" ବୈ : ୦ : ମଧ୍ୟରା

ବୈଷ୍ଣବ-ତର ଲକ୍ଷଣ,

ନିରନ୍ତର ଯାର ମୁଖେ ଶୁଣି କୃଷ୍ଣନାମ ।
ସେଇ ସେ ବୈଷ୍ଣବତର ସଙ୍କରୁଣଧାମ ॥

ବୈଷ୍ଣବତମ ଲକ୍ଷଣ,

ବୈଷ୍ଣବ ଉତ୍ତମ ସେଇ ଯାହାରେ ଦେଖିଲେ ।
କୃଷ୍ଣନାମ ଅସେ ମୁଖେ କୃଷ୍ଣବକ୍ତ୍ରି ମିଳେ ॥
ଦେନ କୃଷ୍ଣନାମ ଜୀବ ବରୁଣେ କରବେ ।
ତାହାର ବଧାନ ତୁମି ଆମାରେ ବଲବେ ॥
କର ଯୁକ୍ତି ହରିଦାସ ବଲେନ ବଚନ ।
ପ୍ରେମେ ଗଦ ଗଦ ସ୍ଵର ସଜଲ ନୟନ ॥

ନାମେର ସ୍ଵରୂପ,

କୃଷ୍ଣନାମ ଚକ୍ରାମଣି ଅନାଦି ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ଵ (୧) ।
ସେଇ କୃଷ୍ଣ ସେଇନାମ ଏକ ତରୁ ହସ୍ତ ॥
ଚୈତନ୍ୟ ବିଗ୍ରହ ନାମ ନିତ୍ୟମୁକ୍ରନ୍ତରୁ ।
ନାମ ନାମୀ ଭଲ ନୟ, ନିତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ସତ୍ତ୍ଵ ॥
ଏ ଜଡ଼ ଜଗତେ ତାର ଅକ୍ଷର ଆକାର ।
ରସରୂପେ ରସିକେତେ ସତ୍ତ୍ଵଅବତାର ॥

(୧) ଚକ୍ରାମଣି ସମସ୍ତ ଦେଇ ପାତନ୍ତି । କୃଷ୍ଣନାମ ଚକ୍ରାମଣି କାମିନିକଙ୍କୁ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ ଦାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ନିଶ୍ଚାମୀନଙ୍କୁ ବଂଶୁକ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

କୃଷ୍ଣ ବସ୍ତ୍ର ହସ୍ତ ଶୂନ୍ୟ ଧନ୍ୱେ ପରିଚିତ (୩) ।
ନାମ, ରୂପ ଶୁଣି, କର୍ମ ଅନାଦି ବିହୀନ ॥

ନାମ ନିତ୍ୟସିଦ୍ଧ,

ନିତ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ରସ ରୂପ କୃଷ୍ଣ ସେ ଅହସ୍ୟ ।
ସେଇ ଶୂନ୍ୟ ପରିଚୟେ ବସ୍ତ୍ର ସିଦ୍ଧ ହସ୍ୟ ॥
ସନ୍ନିତା ଶକ୍ତିରେ ନିରା ଶୂନ୍ୟ ପରିଚୟ ।
ନିତ୍ୟସିଦ୍ଧରୂପେ ଖ୍ୟାତ ସଙ୍କଦା ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ।
କୃଷ୍ଣ ଅକର୍ଷଣେ ସଙ୍କ ବିରାଗତ ଜନ ।
ସେଇ ନିତ୍ୟ ଧର୍ମଗତ କୃଷ୍ଣନାମ ଧନ ॥

କୃଷ୍ଣରୂପ ନିତ୍ୟ,

କୃଷ୍ଣରୂପ କୃଷ୍ଣ ହୈତେ ସଙ୍କଦା ଅବେଦ ।
ନାମ ରୂପ ଏକ ବସ୍ତ୍ର ନାହିଁକି ପ୍ରଭେଦ ॥
ଶ୍ରୀନାମ ସ୍ମରଲେ ରୂପ ଅଲସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ।
ରୂପ ନାମ ଭିନ୍ନ ନୟ, ନାଚେ ନାନା ରଙ୍ଗେ ॥

(୩) ବସ୍ତ୍ର ମାତ୍ରକେ ନାମ ରୂପ ଓ କର୍ମ ଦ୍ୱାରା ପରିଚିତ । କୃଷ୍ଣ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ପରମ ବସ୍ତୁ
ସୁଦୃଢ଼ାଂ ତାହାକିଠାରେ ନାମ, ରୂପ ଶୁଣ ଓ କଳା ଏହି ଗୁଣଙ୍କ ପରିଗ୍ରହଣ । ପଛରେ
ଏହି ଗୁଣର ପରିଚୟ ଥିବାର ସେହି ବସ୍ତୁ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତି ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ଯଥା—ବ୍ରହ୍ମ
ନିର୍ବିଶେଷ ଦେବାଦି ବ୍ରହ୍ମ ବସ୍ତୁ ନିହତ୍ର କେବଳ ଭଗବତ୍ ପଦ୍ମର ଗୋଟିଏ ବ୍ୟତିରେକ
ସ୍ୱେଚ୍ଛାସ୍ତକ ମାତ୍ର ।

କୃଷ୍ଣଗୁଣ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶ,

କୃଷ୍ଣ ଗୁଣ ଚତୁଃଷଷ୍ଠୀ ଅନନ୍ତ ଅପାର (୪) ।
 ଯାର ନିଜ ଅଂଶ ରୂପେ ସବ ଅବତାର ।
 ଯାର ଗୁଣ ଅଂଶେ ବ୍ରହ୍ମା ଶିବାଦିଶ୍ୱର ।
 ଯାର ଗୁଣେ ନାରାୟଣ ଷଷ୍ଠୀ ଗୁଣେଶ୍ୱର ॥
 ସେଇ ସବ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନାମ ଗୁଣ
 ଅନନ୍ତ ସଂଖ୍ୟାୟ ବ୍ୟାପ୍ତ ବୈକୁଣ୍ଠ ବ୍ୟାପାର ।

କୃଷ୍ଣଲୀଳା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ,

ସେଇ ଗୁଣ ଚରଣେଇ ଲୀଳାର ବିସ୍ତାର ।
 ଗୋଲେକ ବୈକୁଣ୍ଠ ବ୍ରଜ ସବ ଚିଦାକାର ॥

ଚିତ୍ରପୁତ୍ରେ ନାମ, ରୂପ, ଗୁଣ, ଲୀଳା, ବସ୍ତୁ ହରିତେ ପୃଥକ୍ ନୟ,

ନାମ-ରୂପ-ଗୁଣ-ଲୀଳା ଅଭିନୟ ଦୃଶ୍ୟ ।
 ଅଭିନୟ ସମ୍ପର୍କେ ବର ଜୀବେ ଭଲ ଦୃଶ୍ୟ (୫) ॥

(୪) ପଞ୍ଚମ ପରବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରମାଣମାଳା ଦେଖନ୍ତୁ । କୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରେ ଚତୁଃଷଷ୍ଠୀ ଗୁଣ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବ୍ୟକ୍ତମାନ । ନାରାୟଣଙ୍କଠାରୁ ଗୋପାଳଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଂଶ ଶରୀର ଚକ୍ରରେ ଷଷ୍ଠୀଗୁଣ ପ୍ରକାଶିତ । ଶିବଶାସନ ଦେବତାମାନଙ୍କଠାରେ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚାଶତ୍ ଗୁଣ ଅଂଶିକରୂପେ ପ୍ରକଟ । ସାଧାରଣ ଜୀବଠାରେ କେବଳ ପଞ୍ଚାଶତ୍ ଗୁଣ ବଦ୍ଧବନ୍ଧୁରୂପେ ଲକ୍ଷିତ । କ୍ଷେତ୍ର ଗୁଣ ମଧ୍ୟରେହିଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରେ ଶୁଦ୍ଧଗୋଟି ଅସାଧାରଣ ଗୁଣ ତାହାଙ୍କୁ ସେହି ଚକ୍ରର ପରାକାଶ୍ୟରୂପେ ପରିଚୟ ଦେବ ।

(୫) କୃଷ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ-ଚୈତନ୍ୟ । ଅଭିନୟ ତାହାଙ୍କର ନାମ, ରୂପ, ଗୁଣ ଓ ଲୀଳା ତାହାଙ୍କ ଚରଣସ୍ପର୍ଶପ୍ରଭୁ ଅଭିନୟ । ଜୀବ-ଚୈତନ୍ୟବଣ ସୁଦର୍ଶନ ଶୁଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ତାହାର ନାମ, ରୂପ ଗୁଣ ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ତାହାର ଚୈତନ୍ୟବଣ ସ୍ୱରୂପରୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଅପୃଥକ୍ । ବଚନାବ ଅଭିନୟ ନଗରରେ ସୁଲ ଲଜ ଦେହ ପାଇ ସ୍ୱରୂପଠାରୁ ପୃଥକ୍ ନାମ, ରୂପ, ଗୁଣ ଓ ବର୍ଣ୍ଣ ପାଇଥାନ୍ତି । ଏହା କେବଳ । ତାହା ଦେଖିବା ମାତ୍ର । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ବ୍ୟାପାର ମୁକ୍ତ ଦେଲେ ଅତି ସେ ବ୍ୟାପାର ନାହିଁ ।

ଶୁଦ୍ଧ ଜୀବେ ନାମ, ରୂପ, ଗୁଣ, କ୍ରିୟା ଏକ ।
 ଜଡ଼ାନ୍ତର ଦେହେ ଭେଦ ଏଇ ସେ ବିବେକ ॥
 କୃଷ୍ଣେ ନାହିଁ ଜଡ଼ ଗନ୍ଧ ଅଭବେ ତାୟ ।
 ନାମ-ରୂପ-ଗୁଣ-ଲକ୍ଷ ଏକତରୁ ଭାସୁ ॥

ନାମେର ସର୍ବମୂଲଭୁ,

ଏଇ ଶୁଦ୍ଧ ପରତତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟେ ନାମ ତୀର ।
 ସକଳେର ଅନ୍ତ ସେ ପ୍ରଗତି ସବାକାର ॥
 ଅଭବେ ନାମ ମାତ୍ର ବୈଷ୍ଣବେର ଧର୍ମ ।
 ନାମେ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଦୟା ରୂପ, ଗୁଣ, କର୍ମ ॥
 କୃଷ୍ଣେର ସମଗ୍ର ଲକ୍ଷ ନାମେ ବିଦ୍ୟମାନ ।
 ନାମ ସେ ପରମ ତରୁ ତୋମାର ବିଧାନ ॥

ବୈଷ୍ଣବ ଓ ବୈଷ୍ଣବପ୍ରାୟେ ଭେଦ ଅଛି,

ସେଇ ନାମ ବନ୍ଧୁ ଜୀବ ଶୁଦ୍ଧା ସଦ୍‌ବିଧାରେ ।
 ଶୁଦ୍ଧ ରୂପେ ଲଭିଲେ ବୈଷ୍ଣବ ବଳି ତାରେ ॥
 ନାମାଭାସ ଯାର ଦୟା ସେ ବୈଷ୍ଣବ-ପ୍ରାୟ ।
 ନାମକୃପା-ବଳେ କ୍ରମେ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବ ପାୟ ॥

ଏଇ ମାୟିକ ଜଗତେ କୃଷ୍ଣନାମ ଓ ଜୀବ ଏଇ ଦୁଇଟିମାନ
 ଚିନ୍ତାପାର,

ନାମ ସମ ବସ୍ତୁ ନାହିଁ ଏ ଭବ ସଂସାରେ ।
 ନାମ ସେ ପରମ ଧନ କୃଷ୍ଣେର ରାଶିରେ ॥

ଜୀବ ନିଜେ ଚିନ୍ତାପାର କୃଷ୍ଣନାମ ଅର ।
ଅର ସବ ପ୍ରାପ୍ୟକ ଜଗତ୍ ସଂସାର (୭) ॥

ମୁଖ୍ୟ ଓ ଗୌଣ ଭେଦେ ନାମ ଦୁଇ ପ୍ରକାର,

ମୁଖ୍ୟ, ଗୌଣ ଭେଦେ କୃଷ୍ଣ ନାମ ଦ୍ଵିପ୍ରକାର ।
ମୁଖ୍ୟନାମାଶ୍ରୟେ ଜୀବ ପାୟ ସଂସାର ॥
ଚିନ୍ତା ଅଶ୍ରୟ କରି ଯତ କୃଷ୍ଣନାମ ।
ସେଇ ସେଇ ମୁଖ୍ୟ ନାମ ସଂସାର ଧାମ ॥

ମୁଖ୍ୟ ନାମ,

ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପାଳ ଶ୍ରୀମ ଜ୍ଞାନନନ୍ଦନ ।
ଶ୍ରୀନାଥ ଦତ୍ତ ସତ୍ତ୍ଵୋପଶାମପାତ୍ର ।
ମଦନମୋହନ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ମାଧବ ।
ଗୋପୀନାଥ ବ୍ରଜଗୋପ ଶ୍ରୀକାଳି ଯାଦବ ॥
ଏଇରୂପ ନିତ୍ୟ ଲଳ ପ୍ରକାଶକ ନାମ ।
ଏସବ ଜାଣିଲେ ଜୀବ ପାୟ କୃଷ୍ଣଧାମ ।

(୭) ଏହି ଜଗତରେ ସମସ୍ତେ ମାୟିକ, ଜଡ଼ମୟ । ଜୀବ କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଉପାୟ ଯୋଗେ ବନ୍ଧୁ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେହି ବେଳେ ଏହି ଜଗତରେ ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତାପାର । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମରୂପେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଏହି ଜଗତରେ ବିଜୟ ଚିନ୍ତାପାର ପ୍ରକାଶ କରିଥାନ୍ତି । ଅତଏବ ଏହି ଜଗତରେ ସୁଦୃଢ଼ ମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବ ଓ କୃଷ୍ଣନାମ । ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବଗଣ ଏ ଫଳରେ ବରଲାଭ ହେବାକୁ ଜୀବ ମଧ୍ୟରେ ପରମଶିବ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଗୌଣନାମ ଓ ତାହାର ଲକ୍ଷଣ,

ଜଡ଼ା ପ୍ରକୃତିର ପରିତପ୍ତେ ନାମ ଯତ ।
ପ୍ରକୃତିର ଗୁଣେ ଗୌଣ ବେଦେର ସମ୍ମତ ॥
ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ପରମାତ୍ମା ତ୍ରୁଷ୍ଟି ପ୍ରିତିକର ।
ଜଗତ୍ ସଦୃଶୀ ପାତା ଯଜ୍ଞେଶ୍ବର ହର ॥

ମୁଖ୍ୟ ଓ ଗୌଣନାମେର ଫଳଭେଦ,

ଏକରୂପ ନାମ, କର୍ମ-ଜ୍ଞାନ-କାଣ୍ଡଗତ ।
ପୁଣ୍ୟ ମୋକ୍ଷ ଦାନ କରେ ଶାଶ୍ବତ ସମ୍ମତ ॥
ନାମେର ସେ ମୁଖ୍ୟଫଳ କୃଷ୍ଣପ୍ରେମଧନ ।
ତାର ମୁଖ୍ୟ ନାମେ ମାତ୍ର ଲଭେ ସାଧୁଗଣ (୨) ॥

ନାମ ଓ ନାମାଭିପ୍ରାୟ ଫଳଭେଦ,

ଏକ କୃଷ୍ଣନାମ ଯଦି ମୁଖେ ବାହୁରାୟ ।
ଅଥବା ଶ୍ରବଣପଥେ ଅନୁରେଷେ ଯାୟ ।
ଶୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ହୟ ବା ଅଶୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ହୟ ।
ତାତେ ଜାବ ତରେ ଏଇ ଶାଶ୍ବତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ॥
କିନ୍ତୁ ଏକ କଥା ଇଥେ ଅଟେ ସୁନିଶ୍ଚିତ ।
ନାମାଭିପ୍ରାୟ ହଇଲେ ବିଲମ୍ବେ ହୟ ହୃତ ॥
ନାମାଭିପ୍ରାୟ ହଇଲେଓ ଅନ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ ।
ପ୍ରେମଧନ କେବଳ ବିଲମ୍ବେ ହୃତହୟ ॥

(୨) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକର ଗୌଣ ନାମରୁ ପୁଣ୍ୟ ଓ ମୋକ୍ଷରୂପ ଫଳୋଦୟ ହୁଏ । କୃଷ୍ଣକର ମୁଖ୍ୟନାମରୁ କେବଳ ପ୍ରେମଧାନରେ ସମର୍ଥ ।

ନାମାଶ୍ରୟେ ପାପକ୍ଷୟେ ଶୁଦ୍ଧ ନାମ ହସ୍ତ ।

ତଦନନ୍ତର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମ ଲଭୟେ ନିଶ୍ଚୟ (୮) ।

ବ୍ୟବହୃତ ବା ବ୍ୟବଧାନେ ଦୋଷ ଜନ୍ମେ,

ବିନ୍ନ ବ୍ୟବହୃତ ହଲେ ହସ୍ତ ଅପରାଧ ।

ସେଇ ଅପରାଧେ ହସ୍ତ ପ୍ରେମଲଭେ ବାଧ ॥

ନାମ ନାମୀ ରେଦ ବୁଦ୍ଧି ବ୍ୟବଧାନ ହସ୍ତ ।

ବ୍ୟବହୃତ ଆଦଲେ କଦାପି ପ୍ରେମ ନୟ ।

ବ୍ୟବଧାନ ଦୁଇ ପ୍ରକାର,

ବର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବଧାନ ଅର ତତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟବଧାନ ।

ବ୍ୟବଧାନ ଦ୍ୱିପ୍ରକାର ବେଦେର ବଧାନ ।

ମାୟାବାଦର ନାମେ ତତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟବଧାନ କରେ,

ତତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟବଧାନ ମାୟାବାଦ ଦୁଷ୍ଟ ମତ ।

କଲର ଜଞ୍ଜାଲ ଏଇ ଶାଫ୍ତ ଅସମ୍ଭବ (୯) ।

(୮) ନାମାଶ୍ରୟଦ୍ୱାରା ସର୍ବ ପାପ କ୍ଷୟ ହୁଏ । ସର୍ବ ପାପ ଓ ଅନ୍ତର୍ଥ ଦୂର ହେଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଉପାସନାରେ ନୃତ୍ୟ କରେ । ତାହାହେଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମ ତାହାଙ୍କ କୃଷ୍ଣପ୍ରେମ ପାନ କରେ ।

(୯) ବର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବଧାନ ଏହିରୂପ—“ଦୂର୍ଠକର” ଏଥିରେ ଗ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଅକ୍ଷର ଦ୍ୱୟ ଶବ୍ଦ ହେଲେ ମଧ୍ୟ “ଠିକ” ଏହି ବ୍ୟବଧାନ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମ ଫଳର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହେବ । “ଦ୍ୱାରାମ” ଶବ୍ଦରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବଧାନ ନାହିଁ । ଅପରାଧ ଦ୍ୱାରାମ, ଏହି ସାବେତକ ଅର୍ଥ ଯୋଗର ମୁକ୍ତିଫଳପ୍ରଦ ହୁଏ । ତତ୍ତ୍ୱବ୍ୟବଧାନ ଅପରାଧ ଦୁଷ୍ଟ । ବସ୍ତୁତଃ କୃଷ୍ଣନାମ ଓ କୃଷ୍ଣ ଉଭୟର ରେଦ ନାହିଁ । ସଦି କେହି ମାୟାବାଦ ଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବକ କୃଷ୍ଣ ନାମକୁ ବୁଦ୍ଧିରୁ ପୃଥକ୍ କଲ୍ପିତ ବୋଲି ଜାଣନ୍ତି ତେବେ ତାହାର ତତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟବଧାନ ହେଲା । ତହିଁରେ ସର୍ବନାଶ ହେଲା ।

ବ୍ୟବଧାନାବଦ୍ଧ ନାମର ଶୁଦ୍ଧ ନାମ,

ଅତଏବ ଶୁଦ୍ଧ କୃଷ୍ଣନାମ ସାର ମୁଖେ ।

ଗାନ୍ଧାବେ ବୈଷ୍ଣବ ଜାନ ସଦା ସେବ ସୁଖେ ॥

ଅନର୍ଥ ଯତ ନଷ୍ଟ ହସ୍ତ ତତର ନାମାଶ୍ରୟତ୍ତ୍ୱ ଦୂର ହସ୍ତ ଓ ଗିନୁସୁ-
ନାମ ପ୍ରକାଶ ପାୟୁ,

ନାମାଶ୍ରୟ ରେହ ଶୁଦ୍ଧନାମ ଲଭିବାରେ ।

ସଦ୍‌ଗୁରୁ ସେବକେ ଜୀବ ଯତ୍ ସଦ୍‌କାରେ ॥

ରଜନେ ଅନର୍ଥ ନାଶ ଯେଇ ସଖେ ପାୟୁ ।

ଚକ୍ଷୁରୂପ ନାମ ନାତେ ରକ୍ତେର ଜହାୟୁ ।

ନାମ ସେ ଅମୃତଧାରୀ ନାହିଁ ଛାଡ଼େ ଅର ।

ନାମରସେ ମତ୍ତ ଜୀବ ନାତେ ଅନିବାର ॥

ନାମ ନାତେ, ଜୀବ ନାତେ, ନାତେ ପ୍ରେମଧନ ।

ଜଗତ୍ ନାଶୟୁ, ମାୟା କରେ ପଲୟନ ॥

ଯାହାର ନାମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହସ୍ତ ତାହାରଇ ନାମେ ଅଧିକାର ହରୟା
ଥାବେ, ନାମେ ସର୍ବଶକ୍ତି ଅଛେ,

ନାମେ ଅଧିକାର ନରମାତ୍ରେ କୈଲେ ଦାନ ।

ସର୍ବଶକ୍ତି ନାମେ ପ୍ରଭୁ କରିଲେ ବଧାନ ॥

ସାର ଶକ୍ତି ହସ୍ତ ନାମେ ସେଇ ଅଧିକାରୀ ।

ସାର ମୁଖେ କୃଷ୍ଣନାମ ସେଇ ସେ ଅଶୁଷ୍କ ॥

ଦେଶକାଳ ଅଶୌଚଦ୍ୱୟ ବାଧା ନାମେ ନାହିଁ,

ଦେଶ କାଳ ଅଶୌଚଦ୍ୱୟ ନିୟମ ସକଲ ।

ଶ୍ରୀନାମ ବ୍ରତନେ ନାହିଁ ନାମ ସେ ପ୍ରବଲ ॥

କଲିଙ୍ଗାବେର ନାମେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବନ୍ଧୁ । ସ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନାମେ ଅଧିକାର
ହରିଲି,

ତାନେ, ପଞ୍ଜେ, ସନେ, ଜପେ ଅଛେ ତ ବନ୍ଧୁ ।

କୃଷ୍ଣ ସଙ୍ଗର୍ଭନେ ମାତ୍ର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅଧିକାର (୧୦) ।

ସୁଗନ୍ଧ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅନନ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟ ।

ଯେ କରେ ଅଶ୍ରୁ ତାର ସଦାକ୍ଷର ହସ୍ତ ।

କଲିଙ୍ଗାବ ନିଷ୍ପତ୍ତି କୃଷ୍ଣେର ସଂସାରେ ।

ଅବସ୍ଥିତ ହସ୍ତେ କୃଷ୍ଣନାମ ସଦା କରେ ॥

ନାମେର ଅନୁକୂଳ ବସୟ ଗ୍ରହଣ ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ବସୟ ବର୍ଜନ,

କଳନେର ଅନୁକୂଳ ସଦାକାର୍ଯ୍ୟ କରି ।

କଳନେର ପ୍ରତିକୂଳ ସଦା ପରିହର ।

କୃଷ୍ଣେର ସଂସାରେ ଆଦି କାଟାୟେ ଜୀବନ ।

ନିରନ୍ତର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଅନନ୍ୟ କରେନ ସୁରଣ ।

ଅନନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିତେ ନାମ ଗ୍ରହଣ କରିବେ,

ଅର କୋଳ ଧର୍ମ କର୍ମ କରୁ ନା କରିବେ ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବନାରେ ଅନ୍ୟ ନା ପୂଜିବେ ॥

କୃଷ୍ଣନାମ ଭକ୍ତସେବା ସତତ କରିବେ ।

କୃଷ୍ଣ-ପ୍ରେମ-ଲାଭ ତାର ଅବଶ୍ୟ ହରିବେ ।

(୧୦) ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପେ ଦେଖି ତାଳ ପାତ୍ର ଶୁଣାଶୁଣି ବନ୍ଧୁରୁ ଅଧିକାର
ନହେ । କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଅଧିକାର । ଚର୍ଚ୍ଚିତେ ଅନ୍ୟ ବନ୍ଧୁ
ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ ।

ହରିଦାସ କାନ୍ଦ ପ୍ରଭୁ ଚରଣେ ପଡ଼ିଯା ।
 ନାମେ ଅନୁରାଗ ମାଗେ ଚରଣ ଧରିଯା ॥
 ହରିଦାସପଦେ ଭକ୍ତିବିନୋଦ ଯାହାର ।
 ହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଜୀବନ ତାହାର ।

ଭବ ଶ୍ରୀହରିନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣୀ ଶ୍ରୀନାମପ୍ରଦଶବିଶ୍ୱେ
 ନାମ ଦ୍ୱିତୀୟ ପରଚ୍ଛେଦଃ ।

ତୃତୀୟ ପରଚ୍ଛେଦ ।



ନାମାଭ୍ୟସ ବରୁଣ ।



ଗଦାର ଗୌରୀଙ୍କ ଜୟ ଜାଉବା ଜୀବନ ।
 ସୀତାହୃଦ ଜୟ ଶ୍ରୀବାସାଦି ଭକ୍ତଜନ ।
 ହରିଦାସେ ମହାପ୍ରଭୁ ସଦୟ ହରିୟା ।
 ଉଠାୟୁ ଶଙ୍ଖନ ପଦ୍ମଦସ୍ତ ପ୍ରସାରିୟା ।
 ବଲେ ଶୁନ ହରିଦାସ ଆମାର ବଚନ ।
 ନାମାଭ୍ୟସ ସ୍ମରୁଥିବେ ବୁଝାଉ ଏଖନ ।
 ନାମାଭ୍ୟସ ବୁଝାଇଲେ ନାମ ଶୁଦ୍ଧ ହବେ ।
 ଅନାୟାସେ ଜୀବ ନାମଗୁଣେ ତରେ ଯାବେ ।

ନାମାଭାଷା । ମେଘ କୁକୁଟିକାରୁପା ଅଜ୍ଞାନ ଓ ଅ'ଥ,ନ

ନାମ ସୂର୍ଯ୍ୟସମ ନାଶେ ମାୟା ଅନ୍ଧକାର ।
ମେଘ କୁକୁଟିକା ନାମେ ଭାବେ ବାର ବାର ।
ଜାବେର ଅଜ୍ଞାନ ଅର ଅନର୍ଥ ସକଳ ।
କୁକୁଟିକା ମେଘରୂପେ ହସ୍ତ ତ ପ୍ରବଳ (୧) ।
କୃଷ୍ଣନାମ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚିତ୍ତ ଗଗନେ ଉଠିଲ ।
କୁକୁଟିକା ମେଘ ପୁନଃ ତାହାକେ ଭାବିଲ ।

ଅଜ୍ଞାନ କୁକୁଟିକା, ସ୍ବରୂପ ଭ୍ରମ,

ନାମେର ଯେ ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ତାହା ନାହିଁ ଜାନେ ।
ସେ ଅଜ୍ଞାନ କୁକୁଟିକା ଅନ୍ଧକାର ଅନେ ॥
କୃଷ୍ଣ ସଙ୍ଗେର ବଳି ନାହିଁ ଜାନେ ଯେର ।
ନାନା ଦେବେ ପୂଜି କର୍ତ୍ତାମାର୍ଗେ ତ୍ରମେ ସେର ॥
ଜାବେ ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ବଳି ନାହିଁ ଯାର ଜ୍ଞାନ ।
ମାୟା ଜଡ଼ାଶ୍ରୟେ ତାର ସତତ ଅଜ୍ଞାନ ॥
ତବେ ହରିଦାସ ବଲେ ଅଜ ଅମି ଧନ୍ୟ ।
ମମ ମୁଖେ ନାମ କଥା ଶୁଣିବେ ଚୈତନ୍ୟ ॥

(୧) କୃଷ୍ଣ ଓ କୃଷ୍ଣ ନାମ ଅଭିରୁଚି ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରୋଦୟ ମାୟାକୁ ନାଶ କରେ । ବହଳବଳ କୃପାବର ନାମସୂର୍ଯ୍ୟ ଜଗତରେ ଉଦୟ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ବହ ଜଗତର ଅଜ୍ଞାନ କୁକୁଟିକା ଭୁଲ୍ୟ । ବହଳବଳ ଅନର୍ଥସମୂହ ମେଘର ନ୍ୟାୟ ନାମସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଘୋଡ଼ାର ଅବସାର କରେ । ବହଳବଳ ଶେଷର ଘୋଡ଼ାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ବହୁତ ଅବସର ତାହାକୁ ଘୋଡ଼ାର ପାରେ ନାହିଁ । ନାବ ତଟରେ ଯାଏ ପଡ଼ିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦେବୀର ବହନ ।

କୃଷ୍ଣ ଜୀବ ପ୍ରଭୁଦାସ ଜଡ଼ାମୂଳିକା ମାୟା ।
ସେ ନା ଜାନେ ତାର ଶିରେ ଅଜ୍ଞାନେର ଶୟା (୧) ।

ମେଘ ଅନର୍ଥ, ଅସତ୍ତ୍ୱଷ୍ଟା ହୃଦୟ-ଦୌର୍ବଲ୍ୟ ଅପରାଧ,
ଅସତ୍ତ୍ୱଷ୍ଟା ହୃଦୟ-ଦୌର୍ବଲ୍ୟ ଅପରାଧ । (୩)
ଅନର୍ଥ ଏସବୁ ଫେରୁଥିଲେ କରେ ବାଧ ।
ନାମ ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି ଢାଳେ, ନାମାଭାସ ହୟ ।
ସ୍ବତଃ ସିଦ୍ଧ କୃଷ୍ଣ ନାମେ ସଦା ଅଜ୍ଞାହୟ ।

ନାମାଭାସେର ଅବଧୂ,

ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜ୍ଞାନ ଯାବତ୍ ନା ହୟ ।
ତାବତ୍ ସେ ନାମାଭାସ ଜୀବେର ଅଶ୍ରୟ ।
ସାଧକ ଯଦ୍ୟପି ପାୟ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଅଶ୍ରୟ ।
ରଜନ ନୈପୁଣ୍ୟେ ମେଘ ଆଦି ଦୂର ହୟ ।

ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଭିଧେୟ, ପ୍ରୟୋଜନ,

ମେଘ କୁଳୁଟିକା ଗେଲେ ନାମ ଦବାକର ।
ପ୍ରକାଶ ହଇୟା ଭକ୍ତେ ଦେନ ପ୍ରେମକର ।

(୧) ନାମର ଚତୁର୍ଭୁଜ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ସବେଶ୍ବରତା, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେବତାମାନଙ୍କର କୃଷ୍ଣ-
ଦାସତ୍ବ; ଜୀବର ଚତୁର୍ଭୁଜ ଏବଂ ମାୟାର ଜଡ଼ତା ଏ ସମସ୍ତ ନି ଜାଣିବାକୁ ଜୀବର ଅଜ୍ଞାନ ।
କୃଷ୍ଣ ପ୍ରଭୁ, ଜୀବ ଦାସ ଏବଂ ମାୟାଜଡ଼ାସିଦ୍ଧାନ୍ତରୁ ଏହା ଜାଣିଲେ ଅର ଅଜ୍ଞାନ
ରହେନାହିଁ ।

(୩) ଅସତ୍ତ୍ୱଷ୍ଟା, କୃଷ୍ଣ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ବସ୍ୟରେ ପୃଷ୍ଠା ଅର୍ଥାତ୍ ବସ୍ୟରେ । ଅସତ୍ତ୍ୱଷ୍ଟା;
ହୃଦୟ-ଦୌର୍ବଲ୍ୟ ଏବଂ ଅପରାଧ ଏହୁମାନେ ଜୀବର ଅନର୍ଥରୂପ ମେଘ ।

ସଦ୍‌ଗୁରୁ ସମ୍ବନ୍ଧ ଜ୍ଞାନ କରିଯା ଅର୍ପଣ ।
 ଅଭିଧେୟ ରୂପେ କରନ୍ ନାମାନୁଶୀଳନ ।
 ନାମସ୍ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ସ୍ବଭାବେ ପ୍ରବଳ ହରିୟା ।
 ଅନର୍ଥ କୁଳୁହଳା ଦେନ ତାଡ଼ାଇଯା ।
 ପ୍ରୟୋଜନତରୁ ତବେ ଦେନ ପ୍ରେମଧନ ।
 ପ୍ରାପ୍ତପ୍ରେମ ଜୀବ କରେ ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ।

ସମ୍ବନ୍ଧ ଜ୍ଞାନ,

ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଚରଣେ ଜୀବ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସଦାକାରେ ।
 ପ୍ରଥମେ ସମ୍ବନ୍ଧଜ୍ଞାନ ପାୟ ସ୍ବଭାବରେ ॥
 କୃଷ୍ଣ ନିତ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ଅର ଜୀବ ନିତ୍ୟଦାସ ।
 କୃଷ୍ଣପ୍ରେମ ନିତ୍ୟ ଜୀବ ସ୍ବଭାବ ପ୍ରକାଶ ।
 କୃଷ୍ଣ ନିତ୍ୟଦାସ ଜୀବ ତାହା ବିସ୍ମୟୟା ।
 ମାୟିକ ଜଗତେ ଯିରେ ସୁଖ ଅନେକିୟା ॥
 ମାୟିକ ଜଗତ ହୟ ଜୀବ-କାର୍ଯ୍ୟଗାର ।
 ଜୀବେର ବୈମୁଖ୍ୟ ଦୋଷେ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରତିକାର (୪) ।

(୪) ଏହି ଚତୁର୍ଥଶ ଚୁକ୍ତିରୂପ ଯେନା ଧ୍ୟାନେ କୃଷ୍ଣବହନୁଜ୍ଞାନର ବାସ୍ତବ୍ୟ ।
 ଅନନ୍ତ ରୋଗର ସ୍ଥାନ ନୁହେଁ । ଏଠାରେ ସେ ବନ୍ଧୁ ସ୍ବଭାବ ତାହା ଅନନ୍ତ ସୁଦର୍ଶନ ଦୃଶ୍ୟ
 ବଶେଷ । ଦଣ୍ଡ ପ୍ରତିକାର; ଦଣ୍ଡ ହାତ ଜୀବର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଯୋଗେ ।

ତବେ ଯଦି ଜୀବ ସାଧୁ ବୈଷ୍ଣବ କୃପାୟ ।
 ସମ୍ଭବ ଜ୍ଞାନେତେ ପୁନଃ କୃଷ୍ଣନାମ ପାୟ (*) ॥
 ତବେ ପାୟ ପ୍ରେମଧନ ସଙ୍ଗଧର୍ମ ସାର ।
 ଯାହାର ନିକଟେ ପାୟୁକ୍ୟାଦର ଧୃନ୍ତାର ॥
 ଯାବତ୍ ସମ୍ଭବ ଜ୍ଞାନ ହିର ନାହିଁ ହୟ ।
 ତାବତ୍ ଅନର୍ଥେ ନୀମାନ୍ତରେ ଅଶୟ ॥ (୬)

ନାମାନ୍ତରେ ଫଳ,

ନାମାନ୍ତ ସଦ୍‌ଗୁଣେଷୁ ଅନେକ ମଙ୍ଗଳ ।
 ଜୀବେର ଅବଶ୍ୟ ହୟ ସ୍ବକୃତ ପ୍ରବଳ ॥ (୭)
 ନାମାନ୍ତସେ ନଷ୍ଟ ହୟ ଅଛେ ପାପ ଯଦି ।
 ନାମାନ୍ତାସେ ମୁକ୍ତି ହୟ କଲି ହୟ ହତ ॥
 ନାମାନ୍ତାସେ ନର ହୟ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲି-ପାବନ ।
 ନାମାନ୍ତାସେ ସଙ୍ଗତେଶ ହୟ ନିବାରଣ ॥

(*) ମୁଁ ଅବୈଷ୍ଣବ ନିତ୍ୟ କୃଷ୍ଣଦାସ, କୃଷ୍ଣ ବୈଷ୍ଣବ ନିତ୍ୟ ମୋହର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଭୁ ।
 ଏହି ନିତ୍ୟତ୍ବ ମୋହର ପ୍ରଭୁତ୍ବଗୋପକ ବାସନ୍ତର । ଏହି ଜନକୁ ଫେରିବି ନିଶ୍ଚୟ ।

(୭) ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁକୃପାରୁ ସମ୍ଭବଜ୍ଞାନୋପାୟ ନ ହୁଏ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବର ଅଜ୍ଞାନ
 ଅନର୍ଥ ଥାଏ । ସୁତରାପ୍ତ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରାଏ ତାହା ବେଳେ ନାମାନ୍ତସ,
 ଗୁଣନାମ ହୁଏନାହିଁ ।

(୮) ନାମାନ୍ତର ଜୀବର ପ୍ରଧାନ ସୁବିଧାରେ ଗଣ୍ୟ ହୁଏ ଧର୍ମ, ବ୍ରତ, ଯୋଗ, ହୃଦୟ
 ସର୍ବତ୍ରବାର ଶୁଭ କର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ନାମାନ୍ତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦସ୍ତୁତି ।

ସକଳ ଅଶଙ୍କା ନାମାଭାଷେ ଦୂର ହୟ ।
 ନାମାଭାଷୀ ସଙ୍କରଷ୍ଟ ଦୈତେ ଶାନ୍ତି ପାୟ ॥
 ଯକ୍ଷ, ରକ୍ଷ, ବୁଦ୍ଧ, ପ୍ରେତ, କୁଳ ସମୁଦୟ ।
 ନାମାଭାଷେ ସକଳ ଅନର୍ଥ ଦୂରେ ଯାୟ ॥
 ନରକେ ପଢ଼ିବ ଲୋକ ସୁଖେ ମୁକ୍ତି ପାୟ ।
 ସମସ୍ତ ପ୍ରାରବ୍ଧ କର୍ମ ନାମାଭାଷେ ଯାୟ ॥ •
 ସଙ୍କବେଦାଧିକ ସଙ୍କ ଗର୍ଭ ହରିତେ ବର ।
 ନାମାଭାଷ ସଙ୍କ ଶୁଭ କର୍ମଶ୍ରେଷ୍ଠତର ॥

ନାମାଭାଷେର ବୈକୁଣ୍ଠାଦି ପ୍ରାପକତ୍ବ,

ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ଚତୁର୍ବର୍ଗଦାତା ।
 ସଙ୍କଶକ୍ତି ଧରେ ନାମାଭାଷ ଜୀବନ୍ତାତା ॥
 ଜଗତ୍ ଅନନ୍ତତର ଶ୍ରେଷ୍ଠପଦ ପ୍ରଦ ।
 ଅଗତ୍ତର ଏକ ଗତି ସଙ୍କଶ୍ରେଷ୍ଠପଦ ॥
 ବୈକୁଣ୍ଠାଦି ଲୋକପ୍ରାପ୍ତି ନାମାଭାଷେ ହୟ ।
 ବିଶେଷତଃ କଲିଯୁଗେ ସଙ୍କଶାସ୍ତ୍ର କୟ ॥

ସଙ୍କେତ, ପରାହାସ୍ୟ, ସ୍ତୋତ୍ର ଓ ହେଳ, ଏଇ ଚାରିପ୍ରକାର ନାମାଭାଷ
 ଚତୁର୍ବିଧ ନାମାଭାଷ ଏଇ ମାତ୍ର ଜାଣି ।
 ସଙ୍କେତ ଓ ପରାହାସ୍ୟ ସ୍ତୋତ୍ର ହେଲ ମାନ ॥ (୮)

(୮) ସଙ୍କେତ, ପରାହାସ୍ୟ, ସ୍ତୋତ୍ର ଓ ହେଳା ଏହି ଚାରି ପ୍ରକାର ବାସ୍ୟର ସହୁତ ନାମ
 ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଲେ ନାମାଭାଷ ହୁଏ । ଅତଏବ ସେହି ସେହି ବାସ୍ୟ ସହଯୋଗେ ନାମାଭାଷ
 ଚାରି ପ୍ରକାର । ହେଳା ଅପେକ୍ଷା ସ୍ତୋତ୍ର, ସ୍ତୋତ୍ର ଅପେକ୍ଷା ପରାହାସ୍ୟ ଏବଂ ପରାହାସ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା
 ସଙ୍କେତ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟବତ୍ ।

ସାଙ୍କେତ୍ୟରୁଓ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣେ ପ୍ରକାରଦ୍ରବ୍ୟ,

ବିଶୁଦ୍ଧ୍ୟ କର ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧ୍ୟେ ନାମ ଲୟ ।
 ଅନ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ବିଷ୍ଣୁ ନାମ ଉଚ୍ଚାରୟ ॥
 ସଙ୍କେତେ ଦ୍ଵିବିଧ ଏଇ ଦ୍ରବ୍ୟ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣ ।
 ଅଜାମିଲ ସାକ୍ଷୀ ତାର ପାଶ୍ଚେତେ ପ୍ରକାଶ ॥
 ଯବନ ସକଳ ମୁକ୍ତ ହବେ ଅନାୟାସେ ।
 ଦ୍ଵାରମ ଦ୍ଵାରମ ବଲ୍ଲ କହେ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣେ ॥
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଙ୍କେତେ ଯଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣ ।
 ତଥାପି ନାମେର ତେଜ ନା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିନାଶ ॥

ପରଦ୍ଵାସ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣ,

ପରଦ୍ଵାସେ କୃଷ୍ଣନାମ ଯେଇ ଜନ କରେ ।
 ଜରାଧର ସମ ସେଇ ଏ ପ୍ରସାର ତରେ ॥.

ସ୍ତୋତ୍ର ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣ,

ଅଙ୍ଗରଙ୍ଗୀ ତୈଦ୍ୟ ସମ କରେ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣ ।
 ସ୍ତୋତ୍ର ମାତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟ ତରୁ ନାଶେ ଭବପାଶ ॥

ହେଲ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣ,

ମନ ନାହିଁ ଦେୟ ଅର ଅବଜ୍ଞା ଭାବେତେ ।
 କୃଷ୍ଣ ରାମ ବଲେ ହେଲ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣ ତାତେ ॥
 ଏଇ ସବ ନାମାବ୍ରାହ୍ମଣେ ମୈତ୍ରଭଣ ତରେ ।
 ବିଷୟୀ ଅଲସ ଜନ ଏଇ ପଥ ଧରେ ॥

ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଦେଲ ନାମାଭାଷେର ଭେଦ,

ଶ୍ରଦ୍ଧା କର କରେ ନାମ ଅନର୍ଥ ସହୃଦ ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ନାମ ଦୟା ସେଇ ତୋମାର ବହୁତ ।
 ସଙ୍କେତାଦି ଅବଜ୍ଞା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାବ ଧର ।
 ନାମ କରେ ଦେଲୟୁ ଯେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ପରିହର ।
 ନାମାଭାଷ ଅବଧି ସେ ଦେଲ ନାମ ଦୟା ।
 ତାହାତେ ଓ ମୁକ୍ତି ଲଭେ ପାପ ଦୟା ସୟ । (୧)

ଅନର୍ଥନାଶେ ନାମାଭାଷ ନାମ ଦେୟା ପ୍ରେମ ଦେୟା,

କୃଷ୍ଣ-ପ୍ରେମ ଶୁଦ୍ଧ ସବ ନାମାଭାଷେ ପାୟ ।
 ନାମାଭାଷେ ପୁନଃ ଶୁଦ୍ଧ ନାମ ଦୈବେ ପାୟ ।
 ଅନର୍ଥ ବିଗମେ ଯଦେ ଶୁଦ୍ଧ ନାମ ଦୟା ।
 କୃଷ୍ଣ-ପ୍ରେମ ତଦେ ତାର ଦେଇବେ ନିଷ୍ଠାୟ ।
 ନାମାଭାଷ ସାକ୍ଷାତ୍ ସେ ପ୍ରେମ ଦେବେ ନାରେ ।
 ନାମ ଦୟେ ପ୍ରେମ ଦେୟା ବିଧି ଅନୁସାରେ ।

ନାମାଭାଷ ଓ ନାମାପରାଧେର ଭେଦ,

ଅତୀତ ନାମ ଅପରାଧ ପରିହର ।
 ନାମାଭାଷ କରେ ସେଇ ତାରେ ନଦି କର । ।

(୧) ଦେଲରେ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ଦେଲେଷ୍ଟ ମୁକ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଳାଇ ଛୁଏ । ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବକ ନାମ କଲେ କେତେ ଦୂର ପଳଇବ ତାହା କୁହାଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ । ଶ୍ରଦ୍ଧା ଉପସ୍ଥାପନ ନାମ ବର ବର ସମ୍ଭବ ଜ୍ଞାନ ଓ ଇଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ଉପସ୍ଥାପନ ଛୁଏ । ଶ୍ରଦ୍ଧା ନାମାଭାଷରେ ଅନର୍ଥ ଅପରାଧ ଦୂରଭୁତ ଛୁଏ ।

ପ୍ରତିବନ୍ଧ ନାମାଭାଷ,

ଅନ୍ୟ ଜାଣେ ଶୁଦ୍ଧା ଶୁଦ୍ଧା କରୁଥା ଦର୍ଶନ ।
ନିଜ ମନେ ଶୁଦ୍ଧାଭାଷ ଅନେ ଯେଇ ଜନ ।
ଭୋଗ ମୋକ୍ଷ ବାଞ୍ଛା ତାହେ ଥାଲେ ନନ୍ଦ୍ୟ ମିଶି ।
ଅଶ୍ରମେ ଅଶ୍ରୁଷ୍ଟ ଲଭେ ଯତେ ଦବାନିଶି ॥

ଜଗତରେ ନାମାଭାଷ ଅନେକ ଶୁଦ୍ଧପଲ ପ୍ରଦାନ କରେ । ସେହି ନାନିକୋପ ମାୟାବଦ ପ୍ରଦତ୍ତ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ହେଲେ ପ୍ରତିବନ୍ଧ ନାମାଭାଷ ହୁଏ । ତହିଁରେ ସାମାନ୍ୟତା ଫଳ ଭରଦେଲେ ମଧ୍ୟ ନାମର ଭରମ ଫଳରୂପ ପ୍ରେମ ରସରୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ନାମାଭାଷ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ନାମା-ପଦ୍ୟ, ଏହି ଦେଉଳ ଏହାକୁ ନାମାଭାଷ ବୁଝାଯାଏ ନାହିଁ । କେବଳ ସ୍ୱାଧୀନାଭାଷକୁ ନାମାଭାଷ ଜ୍ଞାନରେ ଗୁରୁପ୍ରକାର ବଢ଼ିବ କରା ହୋଇଛି । ତେଣୁ ପ୍ରତିବନ୍ଧ ନାମାଭାଷକୁ ଦୂର କରି ନାମାଭାଷର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରରେ ଦେଖାଯାଏ । ଅଜ୍ଞାନଜନର ଅନର୍ଥରୁ ସ୍ୱାଧୀନାଭାଷ, ଦୁଃ-ଜ୍ଞାନଜନର ଅନର୍ଥରୁ ପ୍ରତିବନ୍ଧ ନାମାଭାଷରୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଧିକ ଅପରାଧ ବିଶ୍ୱରତ ହୋଇଅଛି । ବୈଷ୍ଣବପ୍ରାୟ ଅର୍ଥାତ୍ ବୈଷ୍ଣବାଭାଷ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବୈଷ୍ଣବ ବୁଝା ନ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାଙ୍କର ମାୟାବାଦ ଅପରାଧ ନିଷିଦ୍ଧାଦେବୁରୁ ତାହାଙ୍କୁ କଳ୍ପ ବା ପ୍ରାକୃତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟରେ ସମ୍ମାନ କରାଯାଏ । ବାଈଶ ସତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞରେ ତାହାଙ୍କର ଶାସ୍ତ୍ର ମଙ୍ଗଳ ହୋଇପାରେ । ସୁତରାଂ ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତମାନେ ପ୍ରାକୃତ ମିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣର ବାଈଶ ବୋଲି କୁପା କରନ୍ତି । ବିଦେଶୀ ମାୟାବାଦୀର ନ୍ୟାୟ ତାହାଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାହାଙ୍କର ଲୌକିକ ଶକ୍ତିରେ ଅର୍ଚ୍ଚାମାନ ପୂଜା ପ୍ରଭୃତିରୁ ସମ୍ପର୍କିତ କର ଉତ୍ତରୁ ଭାଗବତ ସେବୋପଦେଶୀ ସମ୍ମାନ ଜ୍ଞାନ ସମ୍ପର୍କର ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେ ତାହାଙ୍କର ଅହେତୁକ ମାୟାବାଦ ବିଶ୍ୱାସ ଦେଖାଯାଏ ତେବେ ତାହାଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ଉପେକ୍ଷା କରନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀକାର ଲକ୍ଷଣ ମାତ୍ର ଶ୍ରୀକା ଚାହା ନୟ ।
 ତାକେ ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀକାରାସ ଶାସ୍ତ୍ର କୟ ।
 ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀକାରାସେ ନାମାଦାସ ଯତ ।
 ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ନାମାଦାସ ହୟ ଅବରତ ।

ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ନାମାଦାସେ ମାୟାବାଦ କପଟତା ଭ୍ରମପନ୍ଥା କରେ,
 ଏଇ ନାମାଦାସେ ମାୟାବାଦ ଦୁଷ୍ଟମତ ।
 ପ୍ରବେଶିୟୁ ଶଠତାୟ ହୟ ପରଶତ ॥

କପଟ ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ନାମାଦାସର ନାମାପରାଧ,
 ନିତ୍ୟ ସାଧ ନାମେ ସାଧନ ବୁଝି କର ।
 ନାମେର ମହତ୍ତ୍ୱ ନାଶି ଅପରାଧେ ମର ।

ଶାୟା ନାମାଦାସ ଓ ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ନାମାଦାସେର ଭେଦ,
 ଶ୍ରୀୟ ନାମାଦାସେ ମାତ୍ର ହୟତ ଅଜ୍ଞାନ ।
 ହୃଦୟଦୌର୍ବଲ୍ୟ ଦୈତେ ଅନର୍ଥ ବିଧାନ ।
 ସେଇ ସବ ଦୋଷ ନାମ କରେନ ମାର୍ଜନ ।
 ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ନାମାଦାସେ ଦୋଷେର ବର୍ଜନ ॥

ମାୟାବାଦ ଓ ଭକ୍ତି ଇହାର ପରସ୍ପର ବିପରୀତ ଧର୍ମ, ମାୟାବାଦର
 ଅପରାଧ,

କୃଷ୍ଣ ନାମ ରୂପ ଗୁଣ ଲଲିତ ସକଳ ।
 ମାୟାବାଦମତେ ମିଥ୍ୟା ନଶ୍ୱର ସମଲ ।
 ସେଇ ମତେ ପ୍ରେମତତ୍ତ୍ୱ ନିତ୍ୟ ନାହିଁ ହୟ ।
 ଭକ୍ତି ବିପରୀତ ମାୟାବାଦ ସୁନିଶ୍ଚୟ ॥

ଭକ୍ତିବୈଷ୍ଣ ମଧ୍ୟେ ମାୟାବାଦେର ଗଣନ ।
 ଅତଏବ ମାୟାବାଦା ଅପରାଧୀ ହନ ॥
 ମାୟାବାଦାମୁଖେ ନାମ ନାହିଁ ବାହୁରାସ ।
 ନାମ ବାହୁରାସ୍ ତରୁ ନାମରୁ ନା ପାୟ ॥
 ମାୟାବାଦା ଯଦି କରେ ନାମ ଭୁଜାରଣ ।
 ନାମକେ ଅନିତ୍ୟ ବଲ୍ଲ ଲବସ୍ତେ ପତନ ॥
 ନାମେର ନିକଟେ ଗୋଟ ମୋକ୍ଷେର ପ୍ରାର୍ଥନା ।
 ନାମେର ନିକଟେ ଶାଠ୍ୟ ଫଲେତେ ଯାତନା ॥

ମାୟାବାଦାର ଅପରାଧ ବଖାନ ଛାଡ଼େ,

ତବେ ଯଦି ମାୟାବାଦା ଭକ୍ତି ମୁକ୍ତି ଝଣ ।
 ଶୁଦ୍ଧିପୁ କରସେ ନାମ ଦସେ କୃଷ୍ଣଦାସ ।
 ତବେ ତାର ଶୁଦ୍ଧେ ମାୟାବାଦ ଦୁଷ୍ଟମତ ।
 ଅନୁଚାପ ସଦୃଶ ନାମେ ଅନୁଗତ ॥
 ସାଧୁସଙ୍ଗେ କରେ ସୁନଃ ଶ୍ରବଣ କାର୍ତ୍ତିନ ।
 ସୁସମ୍ପଦ ଜ୍ଞାନ ତାର ଭୁଦେ ତତକ୍ଷଣ ॥
 ଅବିଚ୍ଛାନ୍ତ ନାମ କରେ ପଡ଼େ ଚକ୍ରଲଳ ।
 ନାମକୃପା ପାୟ ଚିତ୍ତ ଦୟାବ ସବଲ ॥

ଭକ୍ତିକେ ଅନିତ୍ୟ ବଲ୍ଲପୁ ମାୟାବାଦ ଅପରାଧ ଦର୍ଶୟାନ୍ତେ,

କୃଷ୍ଣରୂପ କୃଷ୍ଣଦାସ୍ୟ ଜୀବେର ସ୍ଵରୂପ ।
 ମାୟାବାଦ ଅନିତ୍ୟ କଳ୍ପିତ ବଲ୍ଲେ ସବ ॥

ଦେନ ମାୟାବାଦ ନାମ ଅପରାଧେ ଗଣି ।

ମାୟାବାଦ ହସ୍ତ ସଙ୍ଗ ବସଦେବ ଖନି ॥

ମାୟାବାଦୀ ନାମାଭାସେ ମୁକ୍ତ୍ୟାଭାସରୂପ ସାୟୁଜ୍ୟଲଭ କରେ,

ନାମାଭାସ କଳ୍ପତରୁ ମାୟାବାଦଜନେ ।

ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଅର୍ପଣ କରେ ସାୟୁଜ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦାଶେ ॥

ସର୍ବାଶକ୍ତି ନାମେ ଅଛେ ତାର ନାମାଭାସ ।

ପ୍ରତିବନ୍ଧ ହଇଲେଓ ଦେନ ମୁକ୍ତ୍ୟାଭାସ ॥

ପଞ୍ଚବିଧ ମୁକ୍ତି ମଧ୍ୟେ ସାୟୁଜ୍ୟ ଅଭାସ ।

ଭବ-କ୍ଳେଶ ନାଶେ ମାତ୍ର ଫଳେ ସଙ୍ଗନାଶ ॥

ମାୟାବାଦୀ ନିତ୍ୟସୁଖ ପାୟୁ ନା,

ମାୟାୟ ମୋହତ ଜନ ତାହେ ସୁଖ ମାନେ ।

ସୁଖାଭାସ ମାତ୍ର ପାୟୁ ସାୟୁଜ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦାଶେ ॥

ସଚ୍ଚିଦ୍ ଅନନ୍ଦ ସେବା ପରମ ନିର୍ବୁଦ୍ଧ ॥

ସାୟୁଜ୍ୟ ନା ପାୟୁ କରୁ ହରିକୃଷ୍ଣସ୍ମୃତି ।

ସାଦୃଶ୍ୟ ନାହିଁ ତାହୁଁ ପ୍ରେମ ନିତ୍ୟତା ବିଶାସ ।

ନିତ୍ୟସୁଖ କେଛେ ତାହେ ହଇବେ ପ୍ରକାଶ ॥

ଛାୟା ନାନାଭାସୀ ଦୁଷ୍ଟମତେ ନା ପ୍ରବେଶ କରିଲେ କ୍ରମେ ଶୁଦ୍ଧନାମ
ପାଇଁଯୁ ଅ'କେନ,

ଛାୟା ନାମାଭାସୀ ନାହିଁ ଜାନେ ଦୁଷ୍ଟମତ ।

ମତବାଦେ ଚିତ୍ତବଳ ନହେ ତାର ହୃଦ ॥

ସେ କେବଳ ନାହିଁ ଜାନେ ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରଭାବ ।
 ସେ ପ୍ରଭାବ ଜ୍ଞାନଦାନ ନାମେଇ ସ୍ଵଭାବ ।
 ମେଘାଞ୍ଜନେ ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରଭା ପ୍ରଜାତ ନା ଦୟା ।
 କିନ୍ତୁ ମେଘେ ନାହିଁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବରେନ ଉଦୟ ।
 ଶୁଷ୍କା ନାମାଋଷୀ ଧନ୍ୟ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ପ୍ରବାବେ ।
 ଅଳ୍ପ ଦିନେ ନାମ-ପ୍ରେମ ଅନାୟାସେ ପାବେ ॥

ବକ୍ତୃର ମାୟାବାଦୀ ସଙ୍ଗ ଅବଶ୍ୟ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ,

ମାୟାବାଦୀ ସଙ୍ଗ ଚୈଦ୍ ସତର୍କେ ଶୁଦ୍ଧିପ୍ତା ।
 ଶୁଦ୍ଧନାମପରାୟଣେ ତୁଷିବେ ସେବିତ୍ତା ।
 ଏଇତ ତୋମାର ଅଜ୍ଞା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚୈତନ୍ୟ ।
 ସେଇ ଅଜ୍ଞା ଯେଇ ପାଲେ ସେଇ ଜୀବ ଧନ୍ୟ ॥
 ଯେ ନା ପାଲେ ତବ ଅଜ୍ଞା ସେଇ ଜୀବ ଶ୍ଵର ।
 କୋଟି ଜନ୍ମେ ବହୁତେଇ ନା ଦୃବେ ଉଦ୍ଧାର ॥
 କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧିସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ରାଖ ତବ ପାୟ ।
 ତବ ପାଦପଦ୍ମ ବିନା ନା ଦେଖୁ ଉପାୟ ॥
 ହରିଦାସ ପଦହ୍ଵନେ ବିନୋଦ ଯାହାର ।
 ହରିନାମ ଚିନ୍ତାମଣି ସଦା ଗାନ ଭାର ॥

ଇତି ଶ୍ରୀହରିନାମଚିନ୍ତାମଣି ନାମାଋଷବର୍ଣ୍ଣନା
 ନାମ ଚୂଡ଼ାୟଃ ପରିଚ୍ଛେଦଃ ।



ଚତୁର୍ଥ-ପରିଚ୍ଛେଦ

ନାମ ଅପରାଧ—ସାଧୁନିନ୍ଦା ।

ସତ୍ୟ ଲଭା ନାମ୍ନଃ ପରମପରାଧଂ ବଚନେନ ।

ଯତଃ ଧ୍ୟାତଂ ଯାତଂ କଥମ୍ ସଦୃଶେ ଚକ୍ତିଗର୍ହଣଂ ।

ଗଦାଧର ପ୍ରାଣ ଜୟ ଜାହ୍ନବା ଜୀବନ ।

ଜୟ, ସୀତାନାଥ ଶ୍ରୀବାସାଦି ଭକ୍ତଗଣ ।

ପ୍ରଭୁ ବଳେ ହରିଦାସ ଏବେ ପବସ୍ତର ।

ନାମ ଅପରାଧ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କର ଅତଃପର ॥

ହରିଦାସ ବଳେ ପ୍ରଭୁ ମୋରେ ଯା ବଲ୍ଲବେ ।

ତାହାର ବଲ୍ଲବ ଅମି ତୋମାର ପ୍ରଭାବେ ।

ଦଶବିଧ ନାମାପରାଧ,

ନାମ ଅପରାଧ ଦଶବିଧ ଶାସ୍ତ୍ର କୟ ।

ସେଇ ଅପରାଧେ ମୋର ବଡ଼ ହୟ କୟ (୧) ।

(୧) ଦଶପରାଧଃ—(୧) ସାଧୁନିନ୍ଦା (୨) ଅନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କଠାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୁଚି ଏବଂ କୃଷ୍ଣନାମ, ରୂପ, ଗୁଣ ଓ ଲୀଳାରୁ କୃଷ୍ଣ ସ୍ୱରୂପରୁ ସ୍ୱପକ୍ୱ ରୁଚି, (୩) ନାମଚତୁ-ଗୁରୁକପ୍ରତି ଅବଜ୍ଞା (୪) ନାମମତୁନାବାଦକ ଶାସ୍ତ୍ରନିନ୍ଦା, (୫) ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନାମର ସେ ମାତ୍ରାତ୍ମ୍ୟ ଓ ଫଳ ଲେଖାଅଛି ତାହାକୁ ଅର୍ଥବାଦ କହୁ କଳ୍ପନା ମନେକରା । (୬) ନାମ ବଳରେ ପାପବୃଦ୍ଧି, (୭) ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନାମ ଉପଦେଶ ଦେବା (୮) ଅନ୍ୟ ଶୂରକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ ସଙ୍ଗରେ ହରିନାମକୁ ସମାନ ମନେକରା । (୯) ନାମବ୍ରହ୍ମଣଦଶସ୍ୱରରେ ଅନବଧାନ (୧୦) ମୁଁ ଓ ମୋହର ଏହି ଅସତ୍ତ୍ୱି ବଶତଃ ନାମର ମାତ୍ରାତ୍ମ୍ୟ ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ, ତହିଁରେ ପ୍ରାପ୍ତି ନ କରିବା ।

ଏକ ଏକ କରି ଅମି ବଲ୍ଲବ ସକଲ ।
 ଅପରାଧେ ବାନ୍ଧି ଯାତେ ଦେହ ମୋରେ ବଲ୍ଲ ॥
 ସାଧୁନିନ୍ଦା ଅନ୍ୟଦେବେ ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ମନନ ।
 ନାମତରୁ ଗୁରୁ ଅର ଶାନ୍ତି ବିନିମନ ॥
 ହରିନାମେ ଅର୍ଥବାଦ କଲ୍ପିତ ମନନ ।
 ନାମବଲେ ପାପ, ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ଥାନେ ନାମାର୍ପଣ ॥
 ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମେର ସମାନ କୃଷ୍ଣନାମ ।
 ଏକଥା ମାନିଲେ ଅପରାଧ ଅବଶ୍ରାମ ॥

ଦଶବିଧ ଅପରାଧ,

ନାମେତେ ଅନବଧାନ ହସ୍ତ ଅପରାଧ ।
 ତାହାକେ ପୁରାଣ-କର୍ତ୍ତା ବଲେନ ପ୍ରମାଦ ॥
 ନାମେର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଜାନେ ତବୁ ନାହିଁ ଭଜେ ।
 ଅହଂ ମମ ଅସକ୍ରିତେ ସଂସାରେତେ ମଜେ ।

ସାଧୁନିନ୍ଦାର ପ୍ରଥମ ଅପରାଧ,

ସାଧୁନିନ୍ଦା ପ୍ରଥମାପରାଧ ବଲ୍ଲ ଜାନ ।
 ଏଇ ଅପରାଧେ ଜାବେର ହସ୍ତ ସଜ୍ଜ ହାନ ।

ସ୍ବରୂପ ଓ ଢ଼େଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ-ଭେଦେ ସାଧୁ ଲକ୍ଷଣଦ୍ବୟ ବିଚାର,

ସାଧୁର ଲକ୍ଷଣ ତୁମି ବଲ୍ଲୟାନ୍ତ ପ୍ରଭୋ ।
 ଏକାଦଶେ ଉଦ୍ଧବେରେ କୃଷ୍ଣରୂପେ ବିଭୋ ।
 ଦୟାଳୁ, ସହିଷ୍ଣୁ, ସମ, ଦ୍ରୋହଶୂନ୍ୟବ୍ରତ ।
 ସତ୍ୟସାର, ବିଶୁଦ୍ଧାତ୍ମା, ପରହିତେ ରତ ॥

କାମେ ଅସୁଭିତ ବୁଦ୍ଧି, ଦାନ୍ତ, ଅବିଷ୍ଟନ ।
 ମୃଦୁ, ଶୁଭ, ପରିମିତଭୋଜୀ, ଶାନ୍ତମନ ।
 ଅନାଦୃ, ଧୃତିମାନ, ସ୍ଥିର, କୃଷ୍ଣେକଶରଣ ।
 ଅସ୍ତମୟ, ସୁଗମୀର, ବିଚିତ୍ର-ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ।
 ଅମାଳା, ମାନଦ, ଦକ୍ଷ, ଅବିଷ୍ଟକ ଜ୍ଞାନ ।
 ଏଇ ସବ ଲକ୍ଷଣେତେ ସାଧୁ ବଲି ଜାନି ।
 ଏଇ ସବ ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରଭୁ ହସ୍ତ ଦ୍ୱିପ୍ରକାର ।
 ସ୍ୱରୂପ ତଟସ୍ତ୍ର-ଭେଦେ କରବ ବିଶ୍ୱର । (୨)

ସ୍ୱରୂପ ଲକ୍ଷଣର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣ, ତଦାଶ୍ରୟେ ତଟସ୍ତ୍ର ଲକ୍ଷଣ ସକଳ
 ଉଦୟ ହସ୍ତ,

କୃଷ୍ଣେକଶରଣ ହସ୍ତ ସ୍ୱରୂପଲକ୍ଷଣ ।
 ତଟସ୍ତ୍ରଲକ୍ଷଣେ ଅନ୍ୟ ଗୁଣେର ଗଣନ ।
 କୋନ ଭାଗ୍ୟେ ସାଧୁସଙ୍ଗେ ନାମେ ରୁଚି ହସ୍ତ ।
 କୃଷ୍ଣନାମ ଗାୟ କରେ କୃଷ୍ଣ ପଦାଶ୍ରୟ ।
 ସ୍ୱରୂପ ଲକ୍ଷଣ ସେଇ ହଇତେ ହଇଲ ।
 ଗାଇତେ ଗାଇତେ ନାମ ଅନ୍ୟଗୁଣ ଅଇଲ ।
 ଅନ୍ୟ ଗୁଣଗଣ ତାଇ ତଟସ୍ତ୍ରେ ଗଣନ ।
 ଅବଶ୍ୟ ବୈଷ୍ଣବ ଦେହେ ହବେ ସଂଘଟନ ।

(୨) ଯେଉଁବନ୍ଧୁର ଯାହା ସାକ୍ଷୀର ଜନ ଲକ୍ଷଣ ତାହାରୁ ତାହାର ସ୍ୱରୂପ ଲକ୍ଷଣ ।
 ଅନ୍ୟବନ୍ଧୁ ସମ୍ଭବେ ଯେଉଁ ଅଗ୍ରଭାବ ଲକ୍ଷଣ ଯେଉଁ ବନ୍ଧୁରେ ଉଦୟ ହସ୍ତ ଯାହାରୁ ତାହାର ଲକ୍ଷଣ ।

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଲଙ୍ଘନାନାଶ୍ରୟାର ବେଶଦ୍ୱାରା ସାଧୁତ୍ୱ ହସ୍ତ ନା, କୃତ୍ରିମ
ଶରଣ ପାଧୁଲକ୍ଷଣ,

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଛାଡ଼ି ନାନାବେଶରେ ରଚନା ।
ସାଧୁର ଲକ୍ଷଣେ କରୁ ନା ହସ୍ତ ଗଣନା ॥
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶରଣାଗତି ସାଧୁର ଲକ୍ଷଣ ।
ତାର ମୁଖେ ହସ୍ତ କୃଷ୍ଣକାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ॥
ଗୁଣ, ବ୍ରହ୍ମଗୁଣ, ବାନପ୍ରସ୍ଥ ନ୍ୟାସିତ ରଚନ । (୩)
ଶୂଦ୍ର, ବୈଶ୍ୟ, କ୍ଷତ୍ର, ବିପ୍ରଗଣେର ପ୍ରବେଶନ ॥
ସାଧୁକୁ କେବଳ ନାହିଁ ଦୂରବେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।
କୃଷ୍ଣେ କଣରଣ ସାଧୁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବିହୀନ ॥

ଗୁଣ ସାଧୁଲକ୍ଷଣ

ରତ୍ନନାଥ ଦାସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରଣୁ ସେବାର । (୪)
ଗୁଣସାଧୁକ୍ରମେ ଶିଖାୟେଇ ଏଇ ସାର ॥
ସ୍ଥିର ହସ୍ତେ, ଦରେ, ଯାତ୍ର, ନା ହୁଏ ତାହୁଲ ।
କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପାୟ ଲୋକ ଭବସିନ୍ଧୁକୁଲ ॥

(୩) ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱର୍ଗରେ ଦେବାଦେବର ସ୍ୱପ୍ନ ଦୃଶ୍ୟ ସେମାନେ ଗୁଣ । ଦେବାଦେବଙ୍କୁ
ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନକରି ଦୟାଭାସ କରିଛନ୍ତି ସେ ବ୍ରହ୍ମଗୁଣ । ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ
ଯେ ବନକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ କରିଛନ୍ତି ସେ ବାନପ୍ରସ୍ଥ । ବୈଶ୍ୟଙ୍କ ବଶତଃ ସେ ଗୁଣଦ୍ୱାରା କରିଛନ୍ତି । ଯେ
ନ୍ୟାସୀ ବା ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ।

(୪) ରତ୍ନନାଥଦାସ ଚାୟାକୁଳଚଳକ ମଦ୍ରାସବାସୀ । ଶ୍ରୀ ଦାସ ଗୋସାମୀ ଅଗାଧେ ହ
ଗୋସାମୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରିଗଣିତ ।

ମର୍ଦ୍ଦି-ବୈରାଗ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ଲୋକ ଦେଖାଇଣୁ । (*)
 ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ବିଷୟ ଭୁଞ୍ଜ ଅନାସକ୍ତ ହୁଅ ।
 ଅନ୍ତର ନଷ୍ଟ କର ବାହ୍ୟ ଲୋକବ୍ୟବହାର ।
 ଅତିରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତୋମାୟ କରବେ ଉଦ୍ଧାର ।

ଗୁହ୍ୟତାଗୀ ସାଧୁଲକ୍ଷଣ,

ସ୍ଥାନ ଭ୍ରମ ତାର ଦେଖି ବୈରାଗ୍ୟ ପ୍ରଭଣ ।
 ଏଇ ମତ ଶ୍ରେଷ୍ଠା ଦିଲେ ଅପୂର୍ବ ଶ୍ରବଣ ॥
 ଗ୍ରାମ୍ୟକଥା ନା ଶୁଣିବେ ଗ୍ରାମ୍ୟବାଣୀ ନା କହିବେ ।
 ଭାଲ ନା ଖାଇବେ ଆର ଭାଲ ନା ପରିବେ ॥
 ଅମାମ୍ନା ମାନଦ କୃଷ୍ଣନାମ ସଦା ଲବେ ।
 ବ୍ରଜେ ରାଧାକୃଷ୍ଣସେବା ମାନସେ କରିବେ ॥

ଗୁପ୍ତ ଓ ଗୁହ୍ୟତାଗୀ ଉଦୟୋରକ ସ୍ଵରୂପ ଲକ୍ଷଣ ଏକ,

ସ୍ଵରୂପ ଲକ୍ଷଣ ଏକ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ।
 ଅଶ୍ରମାଦ ଭେଦେ ପୃଥକ୍ ତଟସ୍ଥ ବିଧାନ ॥

(*) ଅନ୍ତରେ ବୈରାଗ୍ୟବିଷୟରେ ନଷ୍ଟା ଜନ୍ମି ନାହିଁ ଅଥଚ ବୈଦିକ ବହୁବାସାଦ ବାହ୍ୟରେ
 ଧାରଣ ହେଉ ମର୍ଦ୍ଦି ବୈରାଗ୍ୟର ଚିହ୍ନ ।

ଅନନ୍ୟଶରଣେ ଯଦ ଦେଖି ଦୁର୍ଗୁର ।
 ତଥାପି ସେ ସାଧୁ ବଲି ସେବ୍ୟ ସବାକାର (୨) ॥
 ଏଇତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବାକ୍ୟ ଗୀତା ଗ୍ରଣବଦେ ।
 ଇହାକେ ପୂଜିବ ଯହେ ସଦା ସଙ୍ଗମତେ ।
 ଇହାତେ ଅଛେତ ଏକ ନିରୁଦ୍ଧ ବିଦ୍ଵାନୁ ।
 କୃପା କରି ଜାନାୟେଛ ତାର ପାଇ ଅନ୍ତ ॥

ପୂର୍ବପାପେର ଗନ୍ଧାବଶେଷ ଓ ପୂର୍ବପାପ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଯା ଯିନି
 କୃଷ୍ଣକଣରଣ ସାଧୁର ଜିନା କରେନ ତନି ନାମାପରାଧୀ ।

କୃଷ୍ଣନାମେ ରୁଚି ଯବେ ହଇବେ ଉଦୟ ।
 ଏକନାମେ ପୂଜାପାପ ହଇବେକ କ୍ଷୟ ॥
 ପୂଜାପାପ ଗନ୍ଧ ତରୁ ଥାକେ ଚକ୍ରଦଳ ।
 ନାମେର ପ୍ରଭାବେ ନମେ ହୁଣା ପଡ଼େ ଶୀଘ୍ର (୨) ॥
 ଶୀଘ୍ର ସେଇ ପାପଗନ୍ଧ ବିଦୂରତ ହୟ ।
 ପରମ ଧର୍ମୀୟା ବଲି ହୟ ପରବୟ ॥

(୨) ଅନନ୍ୟ କୃଷ୍ଣକଣରଣ ହେଉ ଶୁଦ୍ଧପଲ୍ଲବଣ । ସେହି ଲକ୍ଷଣ ସାହାର ହୁଏ ତାହାର
 ତତ୍ତ୍ଵ ଲକ୍ଷଣ ସମସ୍ତ କ୍ଷୟ ହେବ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଅନନ୍ୟ କୃଷ୍ଣକଣରଣକୁ ନେଇ ଯଦି କୌଣସି
 ଅଂଶରେ ତତ୍ତ୍ଵ ଲକ୍ଷଣ ପୂର୍ଣ୍ଣୋପଦ ନ ହୋଇ ଦୁର୍ଗୁର ଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ତଥାପି ସେ ସାଧୁ ।

(୨) ନାମରେ ରୁଚି ହେଲେ ପୂଜାପାପ ରହେ ନାହିଁ । କାହାର କାହାର ପୂଜା ପାପଗନ୍ଧ
 ଥାଇ ପାରେ କିନ୍ତୁ ତାହା ଅଳ୍ପଦିନରେ କ୍ଷୟ ହୁଏ ।

ଯେ କହେକ ଦନ ସେଇ ଗନ୍ଧ ନାହିଁ ସାୟ ।
 ସାଧାରଣ-ଜନତସେ ପାପ ବଲି ବାୟ ।
 ସେ ପାପ ଦେଖୁଣ୍ଡା ସେଇ ସାଧୁନିନ୍ଦା କରେ ।
 ପୁଣ୍ୟପାପ ଲକ୍ଷି ପୁନ ଅବଜ୍ଞା ଅତରେ । (୮)
 ସେଇତ ପାଷଣୀ ବୈଷ୍ଣବେର ନିନ୍ଦା ଦୋଷେ ।
 ନାମ ଅପରାଧେ ମଜ ପଡେ କୃଷ୍ଣଭେଷେ ।

କୃଷ୍ଣକିଶୋରୀର ସାଧୁ ଲକ୍ଷଣ, ଅପନାତେ ସାଧୁ ବଲିୟା ପରିଚୟ
 ଦେଖିୟା ଦାମ୍ଭିକତା ।

କୃଷ୍ଣକିଶୋରୀ ମାଟି କୃଷ୍ଣନାମ ଗାୟ ।
 ସାଧୁନାମେ ପରିଚିତ କୃଷ୍ଣେର କୃପାୟ ।
 କୃଷ୍ଣକୃଷ୍ଣ ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ନାହିଁକ ସାଧୁ ଅର ।
 ଅମି ସାଧୁ ବଲି ଦୟା ଦୟା ଅବତାର । (୯)

ସ୍ଵଳାଂଷରେ ସାଧୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ,

ସେ ବଲିବେ ଅମି ଦାନ କୃଷ୍ଣକିଶୋରୀ ।
 କୃଷ୍ଣନାମ ଯାର ମୁଖେ ସାଧୁ ସେଇ ଜନ ।
 ତୃଣ ଦୈତେ ସ୍ଥାନ ବଲି ଅପନାକେ ଜାନେ ।
 ସହସ୍ର, ତରୁର ନ୍ୟାୟ ଅପନାକେ ମାନେ ।

(୮) ପାପଗଣପ୍ରାୟ ନିଷ୍ଠ ହୋଇ ସାଧୁଅଛି କିନ୍ତୁ ଶରଣାତ୍ମକ ପ୍ରଭୁଗର ପୂଜରେ ସେହିପାପ
 ବରଦୋୟସର ତାହା ଧରି ବୈଷ୍ଣବନିନ୍ଦା କଲେ ମହାପରାଧ ହୁଏ ।

(୯) ଦୟା ଅବତାର ଧର୍ମସ୍ଥଳା ଦାମ୍ଭିକ, ବେବଲ ବେଶୋପଜ୍ଞାନ ।

ନିଜେତ ଅମାନୀ ଆଉ ସକଲେ ମାନଦ ।

ତାର ମୁଖେ କୃଷ୍ଣନାମ କୃଷ୍ଣରାସପ୍ରଦ ।

ନାମପରାୟଣ ବୈଷ୍ଣବର ସାଧୁ, ତନ୍ମିନ୍ଦାର ଅପରାଧ,

ହେନ ସାଧୁମୁଖେ ଯବେ ଶୁନି ଏକ ନାମ ।

ବୈଷ୍ଣବ ବଲ୍ଲୟା ତାରେ କରବ ପ୍ରଶାମ ॥

ବୈଷ୍ଣବ ସେ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁ ଜଗଦେର ବନ୍ଧୁ ।

ବୈଷ୍ଣବ ସକଲ ଜୀବେ ସତା କୃପାସିନ୍ଧୁ ।

ଏ ହେନ ବୈଷ୍ଣବ ନିନ୍ଦା ଯେଉଁ ଜନ କରେ ।

ନରକେ ପଡ଼ିବେ ଯେଉଁ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତରେ ॥

ବକ୍ତି ଲଭିବାରେ ଆଉ ନାହିଁକ ରୂପାୟ ।

ବକ୍ତିଲରେ ସଙ୍ଗ ଜୀବ ବୈଷ୍ଣବ କୃପାୟ ॥

ବୈଷ୍ଣବ ଦେହେତେ ଆକେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣେର ଶକ୍ତି । (୧୦)

ସେଇ ଦେହସ୍ପର୍ଶେ ଅନ୍ୟେ ହସ୍ତ କୃଷ୍ଣବକ୍ତି ॥

ବୈଷ୍ଣବ ଅଧରାମୃତ ଅଳ ପଦ ଜଳ ।

ବୈଷ୍ଣବେର ପଦରଜ ଭନ ମହାବଳ ॥

(୧୦) ଭାବନା ସମ୍ପର୍କ ସମ୍ପର୍କେ ପାରସ୍ପରିକ ଭକ୍ତିଶକ୍ତି । ଜୀବର ଭକ୍ତିଭରତ ନମ ଏହି—
ଏକ ସିଦ୍ଧଭକ୍ତ ଅନ୍ୟ ସାଧକଭକ୍ତଠାରେ ଭକ୍ତିଶକ୍ତିର ସଂଚାର କରନ୍ତି । ସେ ସିଦ୍ଧହୋଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ସାଧକ ଜୀବଙ୍କଠାରେ ଭକ୍ତିସଂଚାର କରନ୍ତି । ଭକ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରା ପ୍ରଭୃତି ବଶେଷ ଅସ୍ତ୍ରାଦି ଅବଲମ୍ବନ
କରି ତାହାର ଶ୍ରୀ ପ ଗତି ସିଦ୍ଧହୁଏ । ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ରା ବରୋଧ୍ୟରବନ୍ତ୍ୟ ହୋଇ
ଭକ୍ତିପ୍ରବଣ ହୁଏ ସେ ସମୟେ ସିଦ୍ଧ ବ୍ୟାପୀ ଭକ୍ତଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ରାଦି ସେହି ଅସ୍ତ୍ରାରେ ଭକ୍ତିସଂଚାର
ହୁଏ ଏହାହିଁ ଏକ ରହସ୍ୟ ।

ବୈଷ୍ଣବେର ଶକ୍ତି ସମ୍ପାଦ,

ବୈଷ୍ଣବ ନିକଟେ ଯଦି ବୈଷେ କରଣଣ ।
 ଦେହ ଦୈତେ ହସ୍ତ କୃଷ୍ଣଶକ୍ତି ନିଃସରଣ ॥
 ସେଇ ଶକ୍ତି ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍ ହୃଦୟେ ପଶିଯା ।
 ଭକ୍ତିର ଉଦୟ କରେ ଦେହ କାଁପାଇୟା ॥
 ଯେ ବସିଲ ବୈଷ୍ଣବେର ନିକଟେ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟ ।
 ତାହାର ହୃଦୟେ ଭକ୍ତି ହଇବେ ଉଦୟ ॥
 ପ୍ରଥମେ ଅସିବେ ତାର ମୁଖେ କୃଷ୍ଣନାମ ।
 ନାମେର ପ୍ରଭାବେ ପାବେ ସର୍ବଗୁଣସାମ ॥

ବୈଷ୍ଣବେର କି କି ଦୋଷ ଧରେ ବୈଷ୍ଣବ ନିନ୍ଦା ହୟ, ଜାତି-
 ଦୋଷ, ପୂର୍ବଦୋଷ, ନଷ୍ଟପ୍ରାୟ ଅବଶିଷ୍ଟ ଦୋଷ, କାଦାଚିତ୍ତ-
 ଦୋଷ ।

ବୈଷ୍ଣବେର ଜାତି ଅର ପୂର୍ବଦୋଷ ଧରେ ।
 କାଦାଚିତ୍ତ ଦୋଷ ଦେଖୁ ଯେଇ ନିନ୍ଦା କରେ ॥
 ନଷ୍ଟପ୍ରାୟ ଦୋଷ ଲୟେ କରେ ଅପମାନ ।
 ଯମଦଣ୍ଡେ କଷ୍ଟ ପାୟ ସେ ସବ ଅଜ୍ଞାନ ॥ (୧୧)

(୧୧) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ଜାତି ଦୋଷ, କାଦାଚିତ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରମାଦାଗତ ଦୋଷ
 ନଷ୍ଟପ୍ରାୟଦୋଷ ଓ ଶରଣାଗତର ପୂର୍ବାଚରତ ଦୋଷ ଧରି ବୈଷ୍ଣବଙ୍କୁ ନିନ୍ଦା କରନ୍ତି ସେ
 ବୈଷ୍ଣବନିନ୍ଦକ । କଦାଚିତ୍ତ ତାହାଙ୍କର ନାମରେ ଚୂତ ହେବ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତିର
 ଆଶ୍ରୟ କରିଅଛନ୍ତି ସେ ଶୁଦ୍ଧବୈଷ୍ଣବ । ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଗୁଣପ୍ରକାର ଦୋଷ କଅଣ୍ଡ ତାହାଙ୍କଠାରେ
 ଲାଗିତ ହୋଇପାରେ । ତାହାଙ୍କର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦୋଷର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ।

ବୈଷ୍ଣବେର ମୁଣ୍ଡେ ନାମମାତାସ୍ତ୍ରପ୍ରଭୃତ ।
 ସେ ବୈଷ୍ଣବନିନ୍ଦା କୁଣ୍ଡ ନାହିଁ ସତେ ଅର ।
 ଧର୍ମ-ଯୋଗ-ଯାଗ-ଜ୍ଞାନକାଣ୍ଡ ପରିହର ।
 ଯେ ଭଜଇ କୁଣ୍ଡନାମ ସେଇ ସଙ୍ଗୋପର ॥

ଅନ୍ୟ ଦେବ-ଶାସ୍ତ୍ର-ନିନ୍ଦାଦିଶୂନ୍ୟ ନାମାଶ୍ରୟୀ ସାଧୁ ।

ଅନ୍ୟଦେବ ଅନ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ନା କରି ନିନ୍ଦନ ।
 ନାମେର ଅଶ୍ରୁ ଲୟ ଶୁଦ୍ଧ ସାଧୁଜନ ॥
 ସେ ସାଧୁ ଗୁହସ୍ତ ହରକ ଅଥବା ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ।
 ତାହାର ଚରଣରେଣୁ ପାଇତେ ପ୍ରୟାସୀ ।
 ଯାର ଯତ ନାମେ ରହି ସେ ତତ ବୈଷ୍ଣବ ।
 ବୈଷ୍ଣବେର କ୍ରମ ଏଇ ମତେ ଅନୁଭବ ॥ (୧୬)
 ଜଥେ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ, ଧନ, ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ, ଯୌବନ ।
 କୋନ କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ କରେ ରୂପ-ବଲ୍ଲ-ଜନ ॥
 ଅତଏବ ଯିନି କରଲେନ ନାମାଶ୍ରୟ ।
 ସାଧୁନିନ୍ଦା ଶୁଦ୍ଧବେନ ଏ ଧର୍ମ ନିଷ୍ଠୁ ॥
 ନାମାଶ୍ରୟୀ ଶୁଦ୍ଧାବଳି ଭକ୍ତ ଭକ୍ତିରୂପା ।
 ଭକ୍ତ ଭକ୍ତିବିବର୍ଜିତା ହଇଲେ ବିରୂପା ।
 ଯାହା ସାଧୁନିନ୍ଦା ତାହା ନାହିଁ ଭକ୍ତିସ୍ଥିତ ।

(୧୬) ଯେ ପରମାଶରେ ପାଦାଳର କୃଷ୍ଣଙ୍କ ନାମରେ ରହି ହୋଇଥାନ୍ତି ସେ ସେତେବୃତ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ।

ଅତଏବ ଅପରାଧେ ତଥା ପରାଣଃ ॥
 ସାଧୁନା ଶୁଚି ରକ୍ତ ସାଧୁବକ୍ତି କରେ ।
 ସାଧୁମଙ୍ଗ ସାଧୁସେବା ଏଇ ଧର୍ମାଚରେ ।

ଅସତ୍‌ସଙ୍ଗ । ଦୁର ପ୍ରକାର, ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗୀ,

ଅସତ୍‌ସଙ୍ଗ ତ୍ୟାଗେ ହୟ ବୈଷ୍ଣବ ଶରୀର ।
 ଅସତ୍‌ସଙ୍ଗେ ହୟ ସାଧୁ-ଅବଜ୍ଞା ଅପାର ।
 ଅସତ୍‌ ସେ ଦ୍ଵିପ୍ରକାର ସଙ୍ଗାନ୍ତେ କୟ । (୧୩)
 ସେଇ ଦୁୟେଇ ମଧ୍ୟ ଯୋଷିତ୍‌ସଙ୍ଗୀ ଏକ ହୟ ।
 ଯୋଷିତ୍‌ସଙ୍ଗୀସଙ୍ଗୀ ସୁନଃ ତାର ମଧ୍ୟେ ଗଣ୍ୟ (୧୪) ।
 ତାର ସଙ୍ଗତ୍ୟାଗେ ଜୀବ ହରିବେକ ଧନ୍ୟ ॥

ଯୋଷିତ୍‌ସଙ୍ଗୀ କାହାଳେ କଲେ,

କୁଣ୍ଡେର ସଂସାରେ ଯେ ଦାମ୍ଭତ୍ୟ ଧର୍ମେ ଥାକେ ।
 ଅସତ୍‌ ବଲ୍ଲଭା ଶାସ୍ତ୍ର ନା ବଲ୍ଲେ ତାହାଳେ ॥
 ଅଧର୍ମ-ସଂଯୋଗେ ଥରୁ ଶ୍ରେଣ-ଭାବେ ରତ ।
 ଯୋଷିତ୍‌ସଙ୍ଗୀ ଜନ ଦୁଷ୍ଟ, ଶାସ୍ତ୍ରର ସମ୍ମତ ॥

(୧୩) ଅସତ୍‌ସଙ୍ଗ ଭାବରେ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଅଗର । ଅସତ୍‌ ଦୁରପ୍ରକାର ଅର୍ଥାତ୍‌ ଯୋଷିତ୍‌ସଙ୍ଗୀ ଓ ଅଭକ୍ତ । ଶ୍ରୀରକ୍ତ ପକ୍ଷରେ ପୁରୁଷସଙ୍ଗୀରୁ ଅସତ୍‌ କହିବାକୁ ହେବ । ଅବୈଧ ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗୀ ଓ ବୈଧ ସ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ପର୍କେ ଶ୍ରେଣ ପୁରୁଷ ଏହି ଦୁରପ୍ରକାର ଯୋଷିତ୍‌ସଙ୍ଗୀ ।

(୧୪) ଯେଉଁମାନେ ଯୋଷିତ୍‌ସଙ୍ଗୀ ସେମାନଙ୍କର ସଙ୍ଗ ନିତାନ୍ତ ଭକ୍ତିବାଧକ

ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରକାର ଅସତ୍ କୁଷ୍ଠେଷେ ଅବକ୍ତ ତନୁ ପ୍ରକାର,

କୃଷ୍ଣେତେ ଅବକ୍ତ ଅସତ୍ ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରକାର ।

ମାୟାବାଦୀ, ଧର୍ମଧ୍ଵଞ୍ଜୀ, ନିଷ୍ଠାଶୂନ୍ୟ ଅଟ (୧୫) ।

ପିନି ବଲେନ ଏଇ ସବୁ ଲେଖକର ନିନ୍ଦାକେତୁ ସାଧୁନିନ୍ଦା ବଲେ
ତନିଷ୍ଠ ବର୍ଣ୍ଣନା ।

ବର୍ଣ୍ଣିଲେ ଏ ସବୁ ସଙ୍ଗେ ସାଧୁନିନ୍ଦା ନୟ ।

ଇହାକେ ଯେ ନିନ୍ଦାବଲେ ସେଇ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦୟ ।

ଏଇ ସବୁ ସଙ୍ଗେ ଛାଡ଼ି ଅନନ୍ୟସରଣ ।

କୃଷ୍ଣନାମ କରି ପାୟ କୃଷ୍ଣପ୍ରେମଧନ ।

ବୈଷ୍ଣବାଭାଷ, ପ୍ରାକୃତବୈଷ୍ଣବ, ବୈଷ୍ଣବପ୍ରାୟ ଓ କଳିଷ୍ଠ, ବୈଷ୍ଣବ
ଏଇ ସକଳ ଏକଇ କଥା,

ସାଧୁସେବାଦାନ ଅଟେ ଲୌକିକ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟ ।

ପ୍ରାକୃତ ବୈଷ୍ଣବ ଦୟ ବୈଷ୍ଣବେର ପ୍ରାୟ ॥

ବୈଷ୍ଣବ ଆଭାଷ ସେଇ ନବଦତ ବୈଷ୍ଣବ ।

କେମନେ ପାଇବେ ସାଧୁସଙ୍ଗେର ବୈରବ ।

ଅତଏବ କଳିଷ୍ଠ ମଧ୍ୟେତେ ତାରେ ଗଣି ।

ତାରେ କୃପା କରିବେନ ବୈଷ୍ଣବ ଅପନି ॥

(୧୫) ମାୟାବାଦୀ ଅର୍ଥାତ୍ ସେହିମାନେ ରାଗଦାମ୍ଭର ନିନ୍ଦାସବୁ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ ଓ
କୃଷ୍ଣ-ପ୍ରାଣରୁ ମାୟାକର୍ମର ମନେ ବଢ଼ନ୍ତି ଏବଂ ଜାଗରୁ ମାୟାକର୍ମର ଚରୁ ବୋଲି
ଜାଣନ୍ତି । ଧର୍ମଧ୍ଵଞ୍ଜୀ—ସଦ୍‌ବୀର ମନ ମଧ୍ୟରେ ରହୁ ବା ବୈଷ୍ଣବ ନାହିଁ, ବେବଦ ବାସ୍ୟୋଦ୍ଧାର
କମନ୍ତେ ଶଠତାର ସହର ବେଶ ରଚନା କରନ୍ତି । ଇନ୍ଦ୍ରଧର = ନାସ୍ତିକ ।

ମଧ୍ୟମ ବୈଷ୍ଣବ,

କୃଷ୍ଣେ ପ୍ରେମ, କୃଷ୍ଣଭକ୍ତେ ମୈତ୍ରୀ ଅଭେଶ ।
ବାଲିଶେଷେ କୃପା; ଆଉ ଦ୍ଵେଷୀ ଉପେକ୍ଷଣ ।
କରିଲେ ମଧ୍ୟମଭକ୍ତ ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତ ହନ ।
କୃଷ୍ଣନାମେ ଅଧିକାର କରେନ ଅର୍ହନ ॥

ଉତ୍ତମ ବୈଷ୍ଣବ,

ସର୍ବତ୍ର ଯାହାର ହସ୍ତ କୃଷ୍ଣ ଦରଶନ ।
କୃଷ୍ଣେ ସବଲେର ପ୍ରିୟ କୃଷ୍ଣ ପ୍ରାଣଧନ ।
ବୈଷ୍ଣବାବୈଷ୍ଣବ ଭେଦ ନାହିଁ ଆକେ ଚାରି ।
ବୈଷ୍ଣବ ଉତ୍ତମ ତନି କୃଷ୍ଣନାମସାର ॥

ମଧ୍ୟମ ବୈଷ୍ଣବର ପ୍ରାଧିପତ୍ୟ କରେନ,

ଅତଏବ ମଧ୍ୟମ ବୈଷ୍ଣବ ମହାଶୟ ।
ସାଧୁ-ସେବାରତ ସଦା ଆକେନ ନିଷ୍ଠପୂ ॥ (୧୭)

(୧୭) ମଧ୍ୟମ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କଠାରୁ ଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ଗଣନା ନୁହେଁ । ସେ ବୈଷ୍ଣବାବୈଷ୍ଣବ ବର୍ଗର ଅଧିକାରୀ ନୁହନ୍ତି । କାରଣ ଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବ-ସେବା ବେଳେ ତାହାଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ନୁହେଁ । ବୈଷ୍ଣବାବୈଷ୍ଣବ ବର୍ଗର ପରିଚାଳନା କଲେ ମଧ୍ୟମ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ବୈଷ୍ଣବାପନ୍ନତା ନୁହେଁ । ସେ ପଦ୍ମ ସହସ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନର ଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ସେବା କରନ୍ତି । ଉତ୍ତମ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ବୈଷ୍ଣବାବୈଷ୍ଣବ ଭେଦ ନଥିବା ସ୍ଥଳେ ସେ କାହିଁକି ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ସେବା କରନ୍ତି ? ଉତ୍ତମ ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ଭେଦନାହିଁ ତେବେ ବୈଷ୍ଣବାବୈଷ୍ଣବରେ ଭେଦ କିପରି ରହିବ ?

ପ୍ରାକୃତ ବୈଷ୍ଣବ ନାମାରାଧେର ଅଧିକାରୀ,

ପ୍ରାକୃତ-ବୈଷ୍ଣବ ଯେଉଁ ବୈଷ୍ଣବେର ପ୍ରାୟ ।
ନାମାରାଧେ ଅଧିକାରୀ ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ର ଗାୟ ।

ମଧ୍ୟମ ବୈଷ୍ଣବ ନାମାଧିକାରୀ ଓ ନାମାପରାଧ ବରୁଣ କରବେନ,

ମଧ୍ୟମ ବୈଷ୍ଣବ ମାତ୍ର ନାମେ ଅଧିକାରୀ ।
ଶ୍ରୀନାମରଜନେ ଅପରାଧେର ବିରୁଦ୍ଧ ।
ଉତ୍ତମ ବୈଷ୍ଣବେ ଅପରାଧ ଅସମ୍ଭବ ।
ସଙ୍ଗେ ଦେଖେନ ତନି କୃଷ୍ଣେର ବୈରବ ।
ନିଜ ନିଜ ଅଧିକାର କରନ୍ତୁ ବିରୁଦ୍ଧ ।
ସାଧୁନିନ୍ଦା ଅପରାଧ କରି ପରଦାର (୧୭) ।
ସାଧୁସଙ୍ଗ ସାଧୁ-ସେବା ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ।
ସଙ୍ଗ ଜୀବେ ଦୟା ଏଇ ଭକ୍ତି ଅଭରଣ ।

ସାଧୁନିନ୍ଦା ଘଟିଲେ କି କରା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ,

ପ୍ରମାଦେ ଯଦ୍ୟପି ଘଟେ ସାଧୁବିଗର୍ଭଣ ।
ତବେ ଅନୁତାପେ ଧରି ସେ ସାଧୁଭରଣ ॥
କାନ୍ଦୟା ବଲିବ ପ୍ରଭୋ ଶ୍ରୀ ଅପରାଧ ।
ଏ ଦୁଷ୍ଟବିନ୍ଦୁକେ କର ବୈଷ୍ଣବ ପ୍ରସାଦ ।
ସାଧୁ ବଡ଼ ଦୟାମୟ ତବେ ଅନ୍ତ୍ରମନେ ।

କ୍ଷମିବେନ ଅପରାଧ କୃପା ଅନୁଜ୍ଞନେ (୧୮) ॥

ଏକତ ପ୍ରଥମ ଅପରାଧେର ବିଚାର ।

ଶ୍ରୀଚରଣେ ନିବେଦନୁ ଅଜ୍ଞା ଅନୁସାର ॥

ହରିଦାସ ପାଦପଦ୍ମେ କ୍ରମେ ଯେ ଜନ ।

ହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଚାହାର ଜୀବନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀହରିନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣୀ ସାଧୁପଦାବଲୀବିଶ୍ୱକ୍ଷେପା

ନାମ ଚତୁର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦଃ ।



ପଞ୍ଚମ ପରିଚ୍ଛେଦ ।



ଦେବାନ୍ତରେ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଜ୍ଞାନାପରାଧ ।

ଶିବସ୍ୟ ଶ୍ରୀବିଘ୍ନୋର୍ଯ୍ୟଇବ ବୃଣନାମାଦସବଳଂ ।

ଧର୍ମା ଚନ୍ଦ୍ରଂ ଚନ୍ଦ୍ରେ ଯ ଚକ୍ରେ ହରିନାମାହୁରବରଃ ॥

ଜୟ ଗଦାଧରପ୍ରାଣ ଜାନ୍ନବା ଜୀବନ ।

ଜୟ ସୀତାନାଥ ଜୟ ଗୌରଚକ୍ରଗଣ ॥

ନରଦାସ ବଲେ ତବେ କରି ଯୋଡ଼ିଦାତ ।

ଦ୍ୱିତୀୟପରାଧ ଏବେ ଶୁନ ଜଗନ୍ନାଥ ॥

(୧୮) ଗୋପାଳଗୁପ୍ତଙ୍କର ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ବୈଷ୍ଣବାପରାଧ ସ୍ୱୟଂ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରମାଣ ମାତ୍ର ଦେଖନ୍ତୁ ।

ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱ,

ପରମ ଅବସ୍ଥା ଜ୍ଞାନ ବସ୍ତୁ ପରତତ୍ତ୍ୱ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟ ଜଗଦାଶ ସଦା ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ।
 ଗୋଲେକବଦାସ କୃଷ୍ଣ ସେ ତତ୍ତ୍ୱେର ସାର ।
 ଚନ୍ଦ୍ରଃସୃଷ୍ଟି ଗୁଣେ ଅଲଙ୍କୃତ ରସାଧାର ।
 ସୃଷ୍ଟିଗୁଣ ନାରାୟଣ ସ୍ୱରୂପେ ପ୍ରକାଶ ।
 ସେଇ ସୃଷ୍ଟି ଗୁଣ ବସ୍ତୁ ସାମାନ୍ୟବିଲକ୍ଷ ।
 ପୁରୁଷାବତାରେ ଅର ସ୍ୱାଂଶ ଅବତାରେ (୧) ।
 ସେଇ ସୃଷ୍ଟିଗୁଣ ସ୍ୱୟଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁସାରେ ।

ବସ୍ତୁର ବିଭିନ୍ନାଂଶେର ପ୍ରକାର ଭେଦ, ଜାବେର ପଞ୍ଚାଶତ୍ତ୍ୱଶ,

ବସ୍ତୁର ସେ ବିଭିନ୍ନାଂଶ ଦୁଇତ ପ୍ରକାର ।
 ପଞ୍ଚାଶତ୍ତ୍ୱ ଗୁଣ ଜାବେ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ତାର ।

(୧) ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ବସ୍ତୁ ବା ପରମବ୍ୟୋମପଦ ନାରାୟଣ, ଗୋଲବସ୍ତୁ ଶାଶ୍ୱତବର ବଳାସ
 ବସ୍ତୁ । ପରବ୍ୟୋମସ୍ଥ ସଂକର୍ଷଣ ବସ୍ତୁ କାରଣାର୍ଥରେ ମହାବସ୍ତୁରୂପ ପ୍ରଥମପୁରୁଷାବତାର ।
 ବ୍ରହ୍ମା ଓ ପ୍ରବିନ୍ଧ ମହାବିଶ୍ୱରୂପ ଅଂଶେ ଗର୍ଭୋଦକଶାୟୀ ସମସ୍ତି ପୁରୁଷ । ପ୍ରତ୍ୟେକ
 ଜୀବତେ ପୁରୁଷ ଶାରୋଦଶାୟୀ ବସ୍ତୁ । ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରେ ପୁରୁଷାବତାର । ଶାରୋଦଶାୟୀ
 ହେଲେ ମସ୍ତକମୂର୍ତ୍ତିର ବିବିଧ ସ୍ୱାଂଶ ଅବତାର ହୁଅନ୍ତି । ଏ ସମସ୍ତେ ସୃଷ୍ଟିଗୁଣଶାଳୀ ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱ ।
 ଶକ୍ତିବାବେଶ ଅବତାରସମୂହ ବିଭିନ୍ନାଂଶ । ଯଥା ପରଶୁରାମ, ବୃଷ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଗିରିଶାଦ ଦେବତା ବିଭିନ୍ନାଂଶ ହୃଦୟାର୍ଥ ସାମାନ୍ୟ ଜୀବନ ନନ,
ତାହାରୁ ଝଝ ଗୁଣଗଣିଷ୍ଠ,

ଗିରିଶାଦ ଦେବେ ସେଇ ଗୁଣ ପଞ୍ଚାଶତ୍ ।

ତଦ୍ବ୍ୟକ ପରମାଣେ ସବଦା ସଂଯୁତ (୧) ।

ତଦ୍ବ୍ୟକ୍ତ ଅବ ପଞ୍ଚଗୁଣ ଅଂଶମାନେ ।

ପ୍ରକାଶିତ ଅଛେ ତବ ବିଚିତ୍ରବିଧାନେ (୨) ।

ଷଷ୍ଠୀଗୁଣେ ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱ,

ସେଇ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚାଶତ୍ ଗୁଣପୂର୍ଣ୍ଣ ତାହୁ ।

ବିଷ୍ଣୁତେ ବିଭକ୍ତମାନ ସବଶାନ୍ତେ ଗାୟ ।

ତଦ୍ବ୍ୟକ୍ତ ଅବ ପଞ୍ଚଗୁଣ ନାରାୟଣେ ।

ଅଛେ ତାର ସତ୍ତ୍ୱା କରୁ ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ଜନେ ॥

ଷଷ୍ଠୀଗୁଣେ ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱ ପରମ ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଗିରିଶାଦ ଅନ୍ୟଦେବ ତାହାର ବିଜୟ ।

ବିଭିନ୍ନାଂଶ ଗିରିଶାଦ ଜୀବ-ଶ୍ରେଷ୍ଠତର ।

ବିଷ୍ଣୁ ପଞ୍ଚଜୀବେଶ୍ୱର ସବଦେବେଶ୍ୱର ।

ଅଜ୍ଞାନବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟ ଦେବତାର ସହିତ ବସ୍ତୁକେ ସମାନ ମନେକରେ,

ଅନ୍ୟ ଦେବ ସହ ସମ ବିଷ୍ଣୁକେ ଯେ ମାନେ ।

ସେ ବଡ଼ ଅଜ୍ଞାନ ଇଶତରୁ ନାହିଁ ଜାନେ ॥

(୧) ତଦ୍ବ୍ୟକ ପରମାଣ—ଜୀବସତ୍ତ୍ୱରେ ଯାହା ବହୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଅଛି ତହିଁରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଏହି ସମସ୍ତ ଗୁଣ ଶିବାଦିକାରେ ଅଛି ।

(୨) ଶିବାଦ ଦେବତାକାରେ ଏହି ପଞ୍ଚାଶତ୍ ଗୁଣ ବ୍ୟବହାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଗୁଣ ଅଂଶିକରୂପରେ ଅଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ସମସ୍ତ ଗୁଣ ବସ୍ତୁତତ୍ତ୍ୱ ବ୍ୟବହାର ଅଛି ବାହାଠାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପରେ ନାହିଁ ।

ଏଜ୍ଜତ ଜଗତେ ବସ୍ତୁ ପରମ ଉତ୍ତର ।
ଗିରିଶାଦ ଯତ ଦେବ ଘୌର ବଧକର (୪) ।
କେତୁ ବଳେ ମାୟାର ନିଗୁଣେ ହିତବେଶ ।
ସଙ୍ଗଦା ସମାନ ବ୍ରହ୍ମ ତରୁ ସବଶେଷ (୫) ।

ନାନାବିଧ ବାତାନୁବାଦେର ମିଛାନୁ,

ଟାଣ୍ଡେର ସିକାନ୍ତେ ତରୁ ପୂଜ୍ୟ ନାରାୟଣ ।
ବ୍ରହ୍ମା ଶିବ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଲୟ କାର୍ଯ୍ୟର କାରଣ ।
ବାସୁଦେବେ ଶୁଦ୍ଧ ଯେଇ ଅନ୍ୟଦେବେ ଭଜେ ।
ଭୟର ଶୁଦ୍ଧିୟା ସେଇ ସଂସାରେତେ ମଜେ ॥
କେତୁ ବଳେ ବସ୍ତୁ ପରତରୁ ବଢେ ଜ୍ଞାନ ।
ସଙ୍ଗବସ୍ତୁମୟ ବିଷ୍ଣୁ ବେଦବାଚ୍ୟ ମାନ ।
ଅତଏବ ସଙ୍ଗଦେବେ ବସ୍ତୁ ଅଧିଷ୍ଠାନ ।
ସଙ୍ଗ-ଦେବାଚାର୍ଯ୍ୟେ ହୟ ବିଷ୍ଣୁର ସମ୍ମାନ ।
ଏଇତ ନିଷେଧପର ବାକ୍ୟ, ବିଧି ନୟ ।
ଅନ୍ୟଦେବପୂଜାର ନିଷେଧ ଏଇ ହୟ (୬) ।

(୪) ବଧକର—ବିକର ।

(୫) ଏହା ମାୟାବାଦୀଙ୍କର ମତ । ସେ ବହୁଶ୍ରୁ ବ୍ରହ୍ମନର୍ତ୍ତଶେଷ । ପ୍ରବୃତ୍ତର ଚଳରୁଣ୍ୟକୁ ଚଳଦେବତା ସଙ୍ଗର ସବଶେଷ ।

(୬) ସବୁ ଦେବତା ବସ୍ତୁମୟ ହେବାରୁ ଅନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜାର ବ୍ୟାଧି ବସ୍ତୁହୋଇ ନାହିଁ । ବସ୍ତୁକୁ ପୂଜାରେ ସଙ୍ଗଦେବତାଙ୍କର ପୂଜାହୁଏ । ଅତଏବ ଅନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କର ପୂଜାକୁ ପୂଜା ଅନାବଶ୍ୟକ ।

ସର୍ବବିଷ୍ଣୁମୟ ବସ୍ତୁ ଏକଥା ବଲ୍ଲଭେ ।
 ବସ୍ତୁପୂଜା କୈଲେ ସର୍ବ ଦେବେ ପୂଜା ମିଳେ ॥
 ତରୁମୂଳେ ଜଳ ଦଲେ ଶାଖାର ଭୃକ୍ଷାସ ।
 ପକ୍ଷିବେ ଢାଲିଲେ ଜଳ ବୃକ୍ଷେର ବିନାଶ ॥
 ଅତଏବ ପୂଜି ବସ୍ତୁ ଅନ୍ୟଦେବ ତ୍ୟଜି ।
 ତାହାତେଇ ଅନ୍ୟ ଦେବ କାୟେ କାୟେ ପୂଜି ॥
 ଏଇ ବଧୂ ବେଦେର ସମ୍ମତ ଚରଦନ ।
 ଦୁର୍ବିପାକେ ଏଇ ବଧୂ ଶୁଦ୍ଧେ ଅବୀଚୀନ (୧) ।
 ମାୟାବାଦଦୋଷେ ଜୀବ କଲ ଅଗମନେ ।
 ବହୁଦେବ ପୂଜେ ବସ୍ତୁସାମାନ୍ୟଦର୍ଶନେ ॥
 ଏକ ଏକ ଦେବ ଏକ ଏକ ଫଳଦାତା ।
 ସର୍ବଫଳଦାତା ବସ୍ତୁ ସକଳେର ପାତା ॥
 କାମିଜନ ଯଦି ତରୁ ଜାନିବାରେ ପାରେ ।
 ବସ୍ତୁ ପୂଜି ଫଳ ପାୟ ଶୁଦ୍ଧେ ଓଦବାନ୍ତରେ ॥

ଗୃହସ୍ଥ ବୈଷ୍ଣବେର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଧାନ,

ଗୃହସ୍ଥ ହରିୟା ଯେଇ ବସ୍ତୁଭକ୍ତ ହୟ ।
 ସର୍ବକାର୍ଯ୍ୟେ କୃଷ୍ଣ ପୂଜେ ଶୁଦ୍ଧିୟା ସଶୟ ।

(୧) ଦୁର୍ବିପାକ = ଜୀବ ଦୁରବୁଦ୍ଧବଶତଃ ଶ୍ରୀମ୍ନି ଶ୍ରୀମ୍ନି ସ୍ୱଭାବ ଅନୁସାରେ ଦେବତା
 ଭଜନରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୁଏ । ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱ ବସ୍ତୁପୂଜା—ସେ କେବଳ ସମାଜନ ବୈଦିକମତ ତାହା
 ନିବୃତ୍ତବାବଶତଃ କାଶେନାହିଁ ।

ନିଷେଦାଦି ଶୁଣାନାନ୍ତୁ ସଂସାର ଯତ ।
 ତାହାତେ ପୂଜୟେ କୃଷ୍ଣ ବେଦମନ୍ତ୍ରମତ ॥
 ବନ୍ଧୁ-ବୈଷ୍ଣବେର ପୂଜା ବେଦେତେ କଥାନ ।
 ଦେବପିତୃଗଣେ କୃଷ୍ଣ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ॥
 ମାୟାବାଦମତେ ପିତୃଶ୍ରୀକ୍ଷ ଯେଇ କରେ ।
 ଯେବା ଅନ୍ୟ ଦେବ ପୂଜି ଅପରାଧ୍ୟ ମରେ ॥
 ବନ୍ଧୁତତ୍ତ୍ୱେ ଦ୍ୱୈତଗୁଣି ନାମ ଅପରାଧ୍ୟ ।
 ସେଇ ଅପରାଧ୍ୟେ ତାର ହୟ ବକ୍ତିବାଧ୍ୟ ॥
 ଶିବାଦି ଦେବତାଗଣେ ପୃଥକ୍ ଉତ୍ସବ ।
 ମାନିଲେ ନାମାପରାଧ୍ୟ ହୟ ବୟାବର (୮) ॥
 ବନ୍ଧୁଶକ୍ତି ପରାଶକ୍ତି ଦ୍ୱୈତେ ଦେବ ଯତ ।
 ଭକ୍ତଶକ୍ତି ସିଦ୍ଧି ନୟ ବେଦେର ସମ୍ମତ ॥
 ଶିବ-ବ୍ରହ୍ମା ଗଣପତି ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷାଲ ।
 କୃଷ୍ଣଶକ୍ତି କଲେତେ ଉତ୍ସବ ପରକାଲ ॥
 ଅତଏବ ପରେଶ୍ୱର ଏକମାତ୍ର ଜାନି ।
 ଆଉ ସବଦେବେ ତାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟେ ଗଣି ॥

(୮) ବିଷ୍ଣୁ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସବ, ଶିବାଦି ଦେବତାମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସବ ଏହି
 ମାନିଲେ ଅନେକ ଉତ୍ସବ ମାନବା ରୂପ ଅପରାଧ୍ୟ ହୁଏ । ସୁଦରାଂ ସେହି ସେହି ଦେବତାଙ୍କୁ
 ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଗୁଣାବତାର ବା ଅଧିକୃତ ଦାସ ବୋଲି ଜାଣିଲେ ବା ପୂଜିଲେ ଅପରାଧ୍ୟ ହୁଏ-
 ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେବତା ବିଷ୍ଣୁଶକ୍ତିର ପୃଥକ୍ ଶକ୍ତି ସ୍ୱଭାବ ସିଦ୍ଧ ନୁହେଁ ।

ଅତଏବ ସର୍ବାକାର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତା ଇନ୍ଦ୍ରାକ ।
 ଶୁଦ୍ଧା ଗୁହସ୍ତ ପାୟ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସଭାବ ।

କରୁପ ବୈଷ୍ଣବ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ଧର୍ମ କରିବେନ,

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସଭାବେ ଥାଏ ସଦ୍‌ନିୟା କରଣେ ।
 ଦେବପିତୃଗଣେ ଭୁଷେ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଅର୍ପଣେ ॥
 ବହୁଦେବଦେବୀ ପୂଜା କରିବେ ବର୍ତ୍ତନ ।
 କୃଷ୍ଣଭକ୍ତ ବଲ୍ଲ ସବେ କରିବେ ଉର୍ତ୍ତଣ ।
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ବୈଷ୍ଣବାଚ୍ଚନେ ସର୍ବାଫଳ ପାୟ ।
 ନାମେ ଅପରାଧ ନହେ ସଦା ନାମ ଗାୟ ॥

ବର୍ଣ୍ଣିତଭୁକ୍ତସୈର ଜୀବନପାତ୍ରା ବିଧି,

ଜଗତେ ମାନବଗଣ ବର୍ଣ୍ଣି ଧର୍ମାଚର ।
 କରିବେକ ଦେହଯାତ୍ରା ଧର୍ମପଥ ଧର ॥ (୯)

(୯) ସଂସାରରେ ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଜୀବସମୂହ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ଦେହଯାତ୍ରା ଭର୍ତ୍ତିତ କରିବାକୁ ସମାପନ୍ନଅଟନ୍ତି । ପୁଣ୍ୟଭୂମି ଭାରତରେ ଏହି ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଜଜୀବନରେ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଓ ଉଚ୍ଚମାନବଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଅଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରେ ସଦୃଶ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଶୁଦ୍ଧାକୃତ ଘର କରିବାକୁ ଚିନ୍ତାପି ସେ କୌଣସି ଅବସରରେ ବର୍ଣ୍ଣମାନ ଅଛି । ମାନବ ହେବା ବର୍ଣ୍ଣବିଭକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଘର କରେନାହିଁ । ସବର ଓ ଅନ୍ୟଜନମାନେ ସୌଜନ୍ୟନିମନ୍ତେ ଅପଣାରୁ ଶୁଦ୍ଧାଗୁର ଓ ନିଷ୍ଠାପରେ ଭର୍ତ୍ତି କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଂସାରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବେ ଏହାକୁ ନିନ୍ଦ୍ୟବିଧି ।

ଅନ୍ତ୍ୟଜେର ବିଧି,

ସକର ଅନ୍ତ୍ୟଜ ସବେ ତ୍ୟଜ ନାଥ୍ୟ ।
 ଶୁଦ୍ରାଣ୍ଡରେ କରେ ସଦା ସଂସାରରେ କର୍ମ ।
 ସକର ଅନ୍ତ୍ୟଜ ଥାଉବେକ ଶୁଦ୍ରାଣ୍ଡରେ ।
 ଶୁଦ୍ରବର୍ଣ୍ୟ ବିନା ଧର୍ମ ନାହିଁ ସଂସାରେ ।

ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମେର ଦ୍ୱାରା ଜୀବନଯାତ୍ରା କରନ୍ତୁ ସଂସାରବ୍ୟକ୍ତି ଭକ୍ତିପଥେ
 ଭ୍ରାତୃନ କରବେନ,

ଶୁଦ୍ରବର୍ଣ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମେ କରବେ ସଂସାର ।
 ଶୁଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣରେ ବଳେ ହବେ ସଦାଶୁର ।
 ଶୁଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣସଦ୍ୟାପି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାହିଁ ରଜେ ।
 ବର୍ଣ୍ଣ ଧର୍ମାଣ୍ଡରେ ଥାଉ ଗୌରବେତେ ମଜେ ॥
 ବର୍ଣ୍ଣ ବିନା ଶୁଦ୍ରସ୍ତେର ନାହିଁ ଅର ଧର୍ମ ।
 ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମାଣ୍ଡରେ ଶୁଦ୍ରସ୍ତେର ସବ କର୍ମ ॥
 ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମେ ଏ ସଂସାର ନିବ୍ୟାଦ କରବେ ।
 ଯାବଦର୍ଥ-ପରିଗ୍ରହେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭଜବେ ॥
 ନିସର୍ଗତ ବିଧିବାଧ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନର ।
 ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମେ ସୁନିବ୍ୟାଦେ କରବେ ଅଦର ॥
 ଭକ୍ତିଯୋଗ ନାମେ ଏଇ ଚତୁର୍ନରୂପଣ ।
 ଭକ୍ତିଯୋଗ ଭାବୋଦୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତବଚନ ।
 ଭାବୋଦୟେ ବିଧିର ପ୍ରବୃତ୍ତି ନାହିଁ ରୟ ।

ଭାବୋଦୟ କାର୍ଯ୍ୟେ ଦେହଯାତ୍ରା ଯିବ ଦୟା ॥ (୧୦)
 ଗୁଣବୈଷ୍ଣବେର ଏଇ ଅଦ୍ଭୁତସାଧନ ।
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅଦ୍ଭୁତତ୍ତ୍ୱେ ଦ୍ୱୈତନିବର୍ତ୍ତନ ॥

ନାମାନାମି ଓ ଗୁଣଗୁଣିର ଅଭେଦେ ବିଷ୍ଣୁଜ୍ଞାନ ଶୁଦ୍ଧ ହୟ,

ଆଉ ଏକ କଥା ଆଛେ ଦ୍ୱୈତନିବର୍ତ୍ତନେ ।
 ବିଷ୍ଣୁନାମ ବିଷ୍ଣୁରୂପ ବିଷ୍ଣୁଗୁଣଗଣେ ॥
 ବିଷ୍ଣୁଦୈତେ ପୃଥକ୍‌ରୂପେ ନା ମାନିବେ କରୁ ।
 ଅଦ୍ଭୁତ ଅଖଣ୍ଡ ବିଷ୍ଣୁ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱଭେ ବିରୁ ॥
 ଅଜ୍ଞାନେତେ ଯଦି ହୟ ଦ୍ୱୈତ ଉପଦ୍ରବ ।
 ନାମାଭାସ ହୟ ତାର ପ୍ରେମ ଅସମ୍ଭବ ।
 ସଦ୍‌ଗୁରୁକୃପାୟ ସେଇ ଅନର୍ଥବିନାଶ ।
 ରଜିତେ ରଜିତେ ଶୁଦ୍ଧନାମେର ପ୍ରକାଶ ॥

ମାୟାବାଦୀର କ୍ରୂରକର୍ମ ଓ ଅପରାଧ,

ମତବାଦଜ୍ଞାନେ ଦ୍ୱୈତ ଦୈଲେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ।
 ଅପରାଧ ହୟ ଆଉ ନଦେ ନିବର୍ତ୍ତନ ॥
 ମାୟାବାଦୀ ବଳେ ବୁଝି ହୟ ପରତତ୍ତ୍ୱ ।
 ନିର୍ବିଶେଷ-ନିର୍ବିକାରନିରାକାରସତ୍ତ୍ୱ ॥

(୧୦) ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଷ୍ଣବଜନର ପ୍ରୟୋଗନ ଅଛି ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣାହମର ସ୍ଥିତି ।
 ସେଥିରେ ସ୍ଥିତିହୋଇ ଭଜନ କରୁ କରୁ ଭାବୋଦୟ ହୁଏ । ଭାବୋଦୟ ହେଲେ ଜୀବର ସ୍ୱଭାବ
 ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହୁଏ ଯେ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହେଉଣୀ ଛଡ଼ି ବୈଷ୍ଣବଜନର ଉଚ୍ଚତା ଲାଭ କରେ । ଏହି
 ବବିଷା ସାଧାରଣ ଜୀବର ଜ୍ଞାନବ୍ୟାପ୍ତି ହୁଏ । ଶୁଦ୍ଧ ଭାବୋଦୟ ହେଲେ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ହୁଏ ।

ବିଷ୍ଣୁରୂପ ବିଷ୍ଣୁନାମ ମାୟାର କଳ୍ପିତ ।
 ମାୟା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନେ ବିଷ୍ଣୁ ହନ ବ୍ରହ୍ମଗତ ॥
 ଏ ସବ କୁତର୍କ ମାତ୍ର ସତ୍ୟ ଶୂନ୍ୟବାଦ ।
 ପରତତ୍ତ୍ୱେ ସର୍ବାଶକ୍ତି ଅଭାବପ୍ରମାଦ ।
 ଶକ୍ତିମାନ ବ୍ରହ୍ମ ଯେଇ ସେଇ ବିଷ୍ଣୁ ହସ୍ତ ।
 ନାମେଇ ବିବାଦମାତ୍ର ବେଦେଇ ନିର୍ଣ୍ଣୟ । (୧୧)

ବିଷ୍ଣୁ ଓ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱରେ ସମ୍ବନ୍ଧ,

ବିଷ୍ଣୁ ପରତତ୍ତ୍ୱ ତାର ନିର୍ବିଶେଷ ଧର୍ମ ।
 ସବିଶେଷ ଧର୍ମ ସଦୃଶ ଏକ ମର୍ମ ।
 ବିଷ୍ଣୁର ଅତନ୍ତ୍ୟଶକ୍ତି ବିଶ୍ୱେଧରଜ୍ଞାନ ।

(୧୧) ମାୟାବାସୁକି ସଂକୀର୍ତ୍ତ । ଅତତ୍ତ୍ୱଜଗତର ବିଶେଷ ବିଚିତ୍ରତା ଦେଖି ସେ ମନେକରନ୍ତି ଯେ ତିରତତ୍ତ୍ୱରେ ଏତଦ୍ ବିଶେଷ ବିଚିତ୍ରତା ନାହିଁ । ଏହୁ ଅସମ୍ଭବ ବିଶ୍ୱାସରୁ ସେ ଲାଭସ୍ୱରୂପ ଧର ଶୁଷ୍କ କଳ୍ପିତ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଚିନ୍ତାକରନ୍ତି । ବ୍ରହ୍ମକର ସ୍ୱରୂପରତ ନାମ, ରୂପ, ଗୁଣ, ଲାଭା ସ୍ୱୀକାର କରପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାହା ସ୍ୱୀକାର କଲେ ବ୍ରହ୍ମ ବିଷ୍ଣୁସ୍ୱରୂପରେ ପରିଣତ ହେବେ । ମାୟାବାଦ କେବଳ ଜୀବର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ହୁଏ । ଶୁଦ୍ଧବ୍ରହ୍ମମାନେ ସେହି ସଂକୀର୍ତ୍ତ ମତବାଦ ଦୂରକର ଭଗବତ୍ ସ୍ୱରୂପକୁ ଅଭିଧାନ ନାମ, ରୂପ, ଗୁଣ, ଲାଭା ଅବଶ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ।

ଅନାୟାସେ କର କରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥାପନ ॥ (୧୨)

ଜୀବବୁଦ୍ଧି ସହଜେତେ ଅତି ଅନୁଭବ ।

ଅଚଳାଶ୍ରୟ ଶ୍ରୀବ ନା କରେ ଗୋଚର ।

ନିଜବୁଦ୍ଧ୍ୟେ ଶୃଙ୍ଖଳ ଏକ ସ୍ଥାପିତେ ଶୁଭର ।

ଶଶିଜ୍ଞାନେ ପାପୁ, ବ୍ରହ୍ମଚରେତେ ଅବର ॥

ବିଷ୍ଣୁର ପରମ ପଦ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେବାଚ୍ଛିତ । (୧୩)

ବୁଦ୍ଧେ ବନ୍ଧ ଦୟା ନାହିଁ ବୁଝେ ହିତାହିତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ବରୂପଜ୍ଞାନ ଯେ ବୁଝିତେ ଜାନେ ।

ବିଷ୍ଣୁ ବିଷ୍ଣୁ ନାମଗୁଣ ଏକ କରମାନେ ॥

ଏଭଦ ବିଶୁଦ୍ଧ ଜ୍ଞାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣସ୍ବରୂପ ।

ସମ୍ଭବ ବୁଦ୍ଧିତେ ଲଭି ଲଜେ ନାମରୂପ ।

ଶିବ ବିଷ୍ଣୁର କରୁପ ଅଭେଦ ବୁଦ୍ଧି କରବେ,

ଜଡ଼ନାମ, ଜଡ଼ରୂପଗୁଣେ ଯେଇ ଭେଦ ।

ସେ ଭେଦ ଚିତ୍ତରେ ନାହିଁ ଏଭଦ ପ୍ରଭେଦ ॥

ବିଷ୍ଣୁଚିତ୍ତେ ଭେଦ ଜ୍ଞାନ ଅନର୍ଥ ବିକାର ।

ଶିବେତେ ବିଷ୍ଣୁତେ ଭେଦ ଅତି ଅବିଶ୍ବର ॥ (୧୪)

ଭୁକ୍ତ ଓ ମାୟାବାଦୀର ଅଗ୍ରେ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଭେଦ,

ନାମୈକଶରଣ ଯେଇ ଭକ୍ତ ମହାଜନ ।

ଏତେଶର କୃଷ୍ଣ ଭଜ ଶୁଦ୍ଧେ ଅନ୍ୟ ଜନ ॥

(୧୨) ପରମେଶ୍ବରଙ୍କର ଅତିକ୍ରମ ଶକ୍ତିବିଶେଷ ଆଚରଣ । କଲେ କେବଳ ନିର୍ବିଶେଷମୟତା ଶାନ୍ତ ପାଏନାହିଁ । ସମସ୍ତ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବିଶେଷ ସୁଅନ୍ତୁ ଏ ।

(୧୩) ଜୀବ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ସବଦେବାଚ୍ଛିତ ପଦ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଶଶିବୁଦ୍ଧିରେ ଏବଂ ବଳ୍ଲିତ ବ୍ରହ୍ମରେ ଅବଦ୍ଧ ହୋଇ ନିଜ ହିତାହିତ ବୁଝିପାରେନାହିଁ ।

(୧୪) ବିଷ୍ଣୁଚିତ୍ତରେ ଭେଦଜ୍ଞାନ ରଖିବା ଯୋଗାବଦ୍ଧ । ଶିବାଦ ଯେବାମାନେ ବାସ୍ତବ୍ୟରୁ ସ୍ବଅର୍ଥ ନାଶିଲେ ଭେଦଜ୍ଞାନ ଉଦୟ ହୁଏ ।

ଅନ୍ୟଦେବ ଅନ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ନିନ୍ଦା ନାହିଁ କରେ ।
 ବୃକ୍ଷଦାସ ବଳ ଅନ୍ୟେ ପୂଜେ ସମାଦରେ । (୧୫)
 ପ୍ରଭବନ ଶୁଦ୍ଧବକ୍ତ୍ର ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଅର୍ପଣେ ।
 ଦେବପିତୃସଙ୍କଳ୍ପେ କରେନ ଚର୍ପଣେ ।
 ଯଥା ଯଥା ଅନ୍ୟ ଦେବେ କରେନ ଦର୍ଶନ ।
 ବୃକ୍ଷଦାସ ବଳ ଗାଁରେ କରେନ ବନ୍ଦନ ।
 ମାୟାବାଦୀମଣ ସଦ ବଞ୍ଚୁପୂଜା କରେ ।
 ପ୍ରସାଦ-ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଭକ୍ତ ନାହିଁ ଲୟ ଡରେ ।
 ମାୟାବାଦୀ ଦରନାମେ ଅପରାଧୀ ଦୟ ।
 ଚାହାର ପ୍ରଦତ୍ତ ପୂଜା ଦର ନାହିଁ ଲୟ ।
 ଅନ୍ୟଦେବନିର୍ମାଲ୍ୟସ୍ତ୍ରବଣେ ଅପରାଧୀ ।
 ଶୁଦ୍ଧବକ୍ତ୍ରସାଧନେ ସଙ୍କଦା ସାଧେ ବାଦ ।
 ଚକେ ଯଦି ଶୁଦ୍ଧବକ୍ତ୍ର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପୂଜୟ ।
 ଅନ୍ୟଦେବେ ପୂଜା କରେ ଚତୁଃପ୍ରସାଦ ଦୟା ॥

(୧୫) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭକ୍ତ ଅନ୍ୟ ଦେବତା ବନ୍ଦନା ଅନ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ନିନ୍ଦା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । କାରଣ
 ସେମାନେ ଶୁଦ୍ଧ ଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ର ଦୂରରେ ରହନ୍ତି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟଦେବତାଙ୍କର ଉତ୍ତମତ୍ତମ
 ଗ୍ରାସନ ଦେବତା ଜୀବର ଅଧିକାର ସମ୍ପଦ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପଥ ମାତ୍ର । ସବୁକ ଶାସ୍ତ୍ର
 ଚତୁଃପ୍ରସାଦ-ପେଷରେ ବୃକ୍ଷଭକ୍ତ ବର୍ତ୍ତନାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ସ୍ବପରାଟ ଅନ୍ୟଦେବ
 ଦେବତା ଓ ଶାସ୍ତ୍ରର ଚରାଚ ନିନ୍ଦାକୁ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେପରି ନିନ୍ଦାକଲେ ଅପରାଧ ଦେବ ।
 ରେଦଣ୍ଡେ ଅନ୍ୟଦେବ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରଦତ୍ତା ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ ଶୁଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷଭକ୍ତିର ହୃଦୟ ହୁଏ ।

ସେ ପ୍ରସାଦ ପ୍ରଦଶେତେ ନାହିଁ ଅପରାଧ ।
 ସେଇରୂପ ଦେବାଙ୍ଗନେ ନଦେ ଭକ୍ତିବାଧ ।
 ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତ ନାମଅପରାଧୀ ନାହିଁ ଦୟା ।
 ନାମ କରି ପ୍ରେମ ପାୟ ନାମେ ଦେୟ ଜୟ ॥

ଏଇ ଅପରାଧେର ପ୍ରତିକାର,

ପ୍ରମାଦେ ଯଦ୍ୟପି ଦୟା ଅନ୍ୟେ ବଞ୍ଚି ଶ୍ଳାନ୍ତ ।
 ତବେ ଅନୁତାପେ କରି ବଞ୍ଚୁଛନ୍ତିଧ୍ୟାନ ॥
 ଶ୍ରୀବଞ୍ଚୁ ପୁରୁଷା କରି ଅପରାଧ କ୍ଷୟ ।
 ଯହେ ଦେଖି ଅର ନା ସେ ଅପରାଧ ଦୟା (୧୭) ।
 ପୂର୍ବ-ଦୋଷ-କ୍ଷମାଶୀଳ ଭକ୍ତର ବାନ୍ଧବ ।
 ଦୟାର ସାଗର କୃଷ୍ଣ କ୍ଷମାର ଅର୍ପଣ ।
 ବହୁଦେବମେବେଷଜ୍ଞ କରିବ ବଞ୍ଚିନ ।
 ଏକେଶ୍ଵର ବୈଷ୍ଣବେର କରିବ ପୂଜନ ।
 ହରିଦାସପଦେ ଭକ୍ତିବିନୋଦ ଯେ ଜନ ।
 ହରିନାମ ଚିନ୍ତାମଣି ତାହାର ଜୀବନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀହରିନାମଚିନ୍ତାମଣି ଦେବାନ୍ତରେ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟଶ୍ଳାମାପରାଧ-
 ବିଚାର ନାମ ପଞ୍ଚମପରିଚ୍ଛେଦଃ ।



(୧୭) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୁଖ୍ୟତାରୁ ଗୁରୁତର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ନିଗତରେ ନାହିଁ । ତତ୍ତ୍ଵେନ ବ୍ରାହ୍ମଣ-
 ମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରୀବଞ୍ଚୁପଦାର୍ଥନରେ ଉପଦେଶ ଦେବାଦିରେ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି । 'ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମ
 ହରିନାମ ଶ୍ରୀବଞ୍ଚୁପଦାର୍ଥନ ଏବଂ ବଥା ।

ଶଷ୍ଠ ପରିଚ୍ଛେଦ ।

୭୫୩

ଗୁରୁବିଜ୍ଞା ।

ଗୁରୁବିଜ୍ଞା,

ପଞ୍ଚତରୁଁ ଜୟ ଜୟ ଶ୍ରୀରାଧାମାଧବ ।
ଜୟ ନବଦ୍ଵୀପ ବ୍ରଜ ଯମୁନା ବୈଷ୍ଣବ ।
ଦରଦାସ ବଳେ ପ୍ରଭୁ କରି ନବେଦନ ।
ବୃଣ୍ଦାୟାପରାଧ ନାମେ ଯେରୁପେ ଘଟନ ॥
ବସ୍ତ୍ରାରି ବଲିବ ଅମି ତୋମାର ଅଜ୍ଞାୟ ।
ଯେଇ ସବ ଅପରାଧ ଗୁରୁ ଅବଜ୍ଞାୟ ।

ବହୁଯୋନି ତ୍ରିମି ମାନବ ଶରୀର (୧)।

ଦୁଃଖର ଶୁଭଦ ଅଛି ।

ତଥାପି ଅନିତ୍ୟ ପାଇଲେକ ସେଇ,

ଯାବତ୍ ଜୀବନେ ସ୍ଥିତି ।

ପରମ ମଙ୍ଗଳ, ଲଭିବାର ତରେ,

ଯଦି ନା ଯତନ କରେ ।

(୧) ତୃତୀୟଶିଳ୍ପ ଯୋନି ଭ୍ରମଣ କରୁ ବରୁ ଅଜ୍ଞତ ସ୍ଵରୂପ ବଳରେ ଜୀବର ମାନବ-
ଶରୀର ଗଠ ହୁଏ । ମାନବଶରୀର ଦୁଃଖର, ସେତେବେଳେ ମାନବ-ଶରୀରରେ ଯେଉଁ ପରମାର୍ଥ ଗଠ
ହୁଏ ତାହା ଅନ୍ୟ ଶରୀରରେ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଦେବଶରୀରରେ ବର୍ମାଂଶର ମାତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ହୁଏ ତୃତୀୟ ଶାସ୍ତ୍ରବର୍ମ ବୃତ୍ତ ହୁଏନାହିଁ । ମାନବହିଁ ବେବଳ ଶରୀରକୁ ଲବଣ କରାକୁ
ରହେ ।

ପୁନଶ୍ଚୟ ବବେ ଅନିତ୍ୟ ଶରୀର
 ଲଭୟା ଅବାର ମରେ ।
 ସୁବୋଧ ଯେ ହସ୍ତ ଦୁର୍ଦ୍ଦିବ ନୁଦେହ
 ଲଭୟା ଭବ ସଂସାରେ ।

ସଂସାରୀ ଜୀବ ଅବଶ୍ୟ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଆଶ୍ରୟ କରିବେ ।

ଗୁରୁ ବର୍ଣ୍ଣିଧାର (୨) ସମାଶ୍ରୟ କରି
 କୃଷ୍ଣ ଅନୁକୂଲ୍ୟେ ତରେ ।
 ଶାନ୍ତ କୃଷ୍ଣଭକ୍ତ ଲକ୍ଷଣ ଯେ ଗୁରୁ
 ସର୍ବେନ୍ଦ୍ରିୟ ବଚନେ ଚାରେ ।
 ସନ୍ତୋଷ କରିୟା କୃଷ୍ଣଭକ୍ତ ଲୟ
 ଯାୟ ସଂସାରେର ପାରେ ॥
 ସହଜେ ଜୀବେର ଆରେ କୃଷ୍ଣେ ମତି
 ବୃଥା ଚର୍ଚ୍ଚେ ତାହା ଯାୟ ।

(୨) ଏହି ଭବସମୁଦ୍ରରେ ପଡ଼ିବ ଜୀବର ଉଦ୍ଧାର କରିବାର ଶ୍ରୀଗୁରୁହିଁ ଏକମାତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିଧାର ।
 ଯେଉଁ ସେବମାନେ ଗୁରୁତରଫ ଅଶ୍ରୟ ନ କରି ବେଳେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିବଳରେ ଭବସମୁଦ୍ର ପାର
 ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ସେମାନେ ତତ୍ତାନ୍ତ ନବୋଧ । ଜଗତରେ ବୌଦ୍ଧିସି ଚକ୍ଷୁ ଗୁରୁଙ୍କ
 ଉପଦେଶ ବ୍ୟତୀତ ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେ ହଲେ ସବଳ ଚକ୍ଷୁର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯେଉଁ ପରମାର୍ଥ
 ଘର ତାହା ବୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣା ଗୁରୁଙ୍କ ଉପଦେଶ ବ୍ୟତୀତ କରୁପେ ସିଦ୍ଧ ହେବ ? ପରମାର୍ଥ ଚକ୍ଷୁରେ
 ଯେ ବୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣା ସେହି ଗୁରୁ ଦେବୀର ଉପସ୍ଥୁ ।

ବିଚର ଶୁଦ୍ଧି । ସମସ୍ତ ଅଶ୍ରୁ
ଗୁରୁ ଦେବେ ମନ୍ତ୍ର ପାଠ ।
କୃଷ୍ଣ ଜୀବନ । ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମେ ଥାଏ
ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଅଶ୍ରୁ କରେ ।

ପ୍ରାକ୍ତୁଣୀଦ ଉତ୍ତରରେ ସତ୍ୟାବ ଥାକିଲେ ତନି ବୁରୁ ହଇବାଇ
ଯୋଗ୍ୟ,

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅର୍ଘ୍ୟ ସଙ୍ଗବର୍ଣ୍ଣେ ହସ୍ତ
ଯଦ ବୃଷଭକ୍ତି ଧରେ ।
ବ୍ରାହ୍ମଣ-କୁଳେତେ ପୁପାନ୍ତ ଅଭାବେ
ଅନ୍ୟ କୁଲେ ଦାସୀ ପାୟ ।
ଉଚ୍ଚ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁ ଗୁହ୍ୟର ଉଚିତ
ଶୁଭ ଶିଷ୍ୟ ପଞ୍ଜନାୟ ।

ବଣ୍ଟିବନ୍ଧୁର ଅପେକ୍ଷା ସ୍ୱପାଦେଇ ବନ୍ଧୁର ଅଧିକ ଶ୍ରେୟ,—

କୃଷକରୁବେଗୁ ପ୍ରକୃତ ସେ ଦୟା
ସେ ଦିନେ ପାରେ ଶୁଭ ।
କିବା ବିପ୍ର ଶୁଭ କି ବୁଦ୍ଧ ସନ୍ତ୍ୟାସୀ
ଶୁଭ ଦିନ କଳ୍ପଦରୁ ।
ବର୍ଣ୍ଣେଇ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପାଶେଇ ବିଶ୍ୱରେ
ପରମାର୍ଥେ ଲଘୁ ଅଛି ।
ସୁପାଞ୍ଚ ମିଳନ ପ୍ରୟୋଜନ ସଦା
ସଦି ତାଲ ଶୁଦ୍ଧ ରହି ॥

ସୁପାହେଇ ପ୍ରାପ୍ତି ମୂଳ ପ୍ରୟୋଜନ
 ପବନ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଦେନ ।
 ତାହେ ଉଦବର୍ଣ୍ଣ ଲଭିଲେ ସମୋଗ
 ସୋହାଗା ସୁବର୍ଣ୍ଣେ ଯେନ ॥ (୩)

ଗୁହାଙ୍ଗୀ ଅଗୁହା-ଗୁର୍ବାଶ୍ରୟ କରିତେ ପାରେନ,

ସେ କୋନ କାରଣେ ସେଇ ଗୁହ-ଧର୍ମ
 ଶୁଭ ଅନ୍ୟାଶ୍ରମ ଲୟ ।
 ତାହେ ପରମାର୍ଥ ନା ପାଇୟା ଶେଷେ
 ସାଧୁ ଗୁରୁ ଅନେଷୟ ।
 ତାହାର ପକ୍ଷେତେ ଅଗୁହା ଅତୀର୍ଣ୍ୟ
 ପ୍ରଣୟ ସକଲ ମତେ ।
 ତାର ଘଣ୍ଟା ଶିକ୍ଷା ପାଇୟା ସେ ଜନ
 ଭାଷେ ନାମରସାମୃତେ ॥ (୪)

ଗୁହାଙ୍ଗୀ ଗୁହାଙ୍ଗୀ କରଲେଖ ପୂର୍ବ ଗୁହାଙ୍ଗୀ କରତେ ହୟନା,

ଗୁହା ଇନ୍ଦ୍ରଜନେ ବିରାଗ ଲଭିଲେ
 ଶୁଭୟେ ସଂସାର ବିଧି ।

(୩) ସୁପାହେଇ ଗୁହାଙ୍ଗୀରେ ବରଣ କରିବାକୁ ଦେବ । ଉଦବର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁମାନଙ୍କରେ
 ଶ୍ରଦ୍ଧାକର । ସେହି ଦେହର ଉଦବର୍ଣ୍ଣରେ ସୁପାହ ପାଇଲେ ଜାତବର୍ଣ୍ଣରେ ଗୁରୁ ଅନେଷଣ କରିବା
 ଗୁହାଙ୍ଗୀ କରୁଥାନ୍ତି । ତହିଁ ଏହା ମୂରଗ ରଖା ଉପରେ ସେ ଉଦବର୍ଣ୍ଣ କରା ବୁଲୁଥିବା
 ସମ୍ପାନ ନିମନ୍ତେ ଅପାହରଣ ଗୁହାଙ୍ଗୀରେ ବରଣକର ନ ହୁଏ ।

(୪) ଗୁହାଙ୍ଗୀ କର ସଂଗ୍ରହର ଅନେଷଣରେ ଅବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଗୁହାଙ୍ଗୀ କୃତବର୍ଣ୍ଣ ।
 ହୁଅନ୍ତୁ ଗୁରୁ ମାନ ବରଣକରା ଉପରେ ।

ଚରୁ ପୂର୍ବରୁ ଚରଣ ଅଶ୍ରୁ
 କରବେ ଜୀବନାବଧ ।
 ଗୁହଜନମଧ୍ୟ ଗୁହଗୁରୁ ପସ୍ତ
 ସଦି ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି ଦାନ ।
 ନଦୁବା ଅଶ୍ରୁ ସନ୍ତୋଷ୍ୟ ହଇଲେ
 ଗୁରୁପୋଷ୍ୟ ସଙ୍ଗଣ । (*)
 ସଦ୍‌ଗୁରୁ ପାଇୟା ଚକ୍ରିତେ ଗଜତେ
 ଭବେର ଉଦୟ ଯବେ ।
 ସଂସାର ବରକ୍ତି ସଂସାର ଶୁଦ୍ଧିୟା
 ବୈରାଗୀ ହଇବେ ତବେ ॥

ଯିନି ବୈରାଗ୍ୟ ଅଶ୍ରମ ଲଭିବେନ ତନି ବୈରାଗୀ ଗୁରୁ କରବେନ,

ବୈରାଗ୍ୟ ଅଶ୍ରମ ପ୍ରହଣେତେ ତ୍ୟାଗୀ
 ପୁରସ ହଇବେ ଗୁରୁ । (୨)
 ଶୌହାର ତରଣେ ଶିଖିବେ ବିରାଗ
 ଗୁରୁ ଶିକ୍ଷା କଲ୍ପତରୁ ॥

(*) ଗୁରୁ ପଦ ଗୁହ୍ୟ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ପାଇବେ ଗୁହ୍ୟ ବସ୍ତୁରକ୍ତି । ନିତେର ଅସୁର ସଦ୍‌ଗୁରୁ କରଣ କରବେ ।

(୨) ଯେ ସମୟେ ଗୁରୁ ବୈରାଗ୍ୟ ଅଶ୍ରମ ପ୍ରବେଶ କରିବେ ସେହି ସମୟରେ ବୈରାଗ୍ୟ ସୁପାତ୍ର ବୈରାଗୀ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରୁ ଲଭିବେ ବେଶ୍ୟାଦ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ବାଧ୍ୟ ।

ଦାଣ୍ଡା ଓ ଶିଖା ଗୁରୁ ଉଦୟକେର ସମାନ ସମାନ କର ଅବଶ୍ୟକ,

ଦାଣ୍ଡା ଶିଖା ଦେବେ ଗୁରୁ ଦୁ ପ୍ରକାର
 ଉଦୟେ ସମାନ ମାନ ।
 ଅଟିବେ ସୁଜନ ପରମାର୍ଥ ଧନ
 ଅନାୟାସେ ଯଦ ତାନ ।
 ବୃକ୍ଷନାମ-ମନ୍ତ୍ର ଦେନ ଦାଣ୍ଡା ଗୁରୁ (୭)
 ଶିଖାଗୁରୁ ଚରୁଦାତା ।
 ବୈଷ୍ଣବ ସକଳ ଶିଖା ଗୁରୁ ଦନ
 ସକ୍ଷ ଶୁଭଜନସ୍ଥିତା ।

ସମ୍ପ୍ରଦାୟେର ଅଦଗୁରୁର ଶିଖା ଅବଲମ୍ବନ କରୟା ଅବରଜ
 କରବେ,

ସାଧୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟେ (୮) ଅତୀର୍ଣ୍ଣ ସକଳ
 ଶିଖାଗୁରୁ ପ୍ରଭାଷିତ ।

(୭) ଗୁରୁ ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀ ଭବ୍ତ । ଯେ ମନ୍ତ୍ରଦଣ୍ଡା ମାତ୍ର ବସନ୍ତ ସେ ଦାଣ୍ଡାଗୁରୁ । ଯେ ମନ୍ତ୍ର
 ଚରୁଦାତା ଶିଖା ବସନ୍ତ ସେ ଶିଖାଗୁରୁ । ଦାଣ୍ଡାଗୁରୁ ଜଣେ ମାତ୍ର, ଶିଖାଗୁରୁ ଅନେକ ଦୋଇ
 ପାଇନ୍ତି । ଉଦୟକେର ସମାନରୂପେ ସମ୍ମାନ କରବାକୁ ହେବ ।

(୮) ବୈଷ୍ଣବ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବେଳେ ସାଧୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ । ସାଧୁ ପରମେଶ୍ଵର ମନ୍ତ୍ର, ଚରୁ, ସାଧୁ,
 ସାଧନ, ଶିଖା ଦେଇ ଅବୁଝନ୍ତି । ମାୟାବାଦୀର ଅପର ସମ୍ପ୍ରଦାୟରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ
 ହେଲେ ସାଧୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରୁ ଗୁରୁ ବରଣ କର ଉଚିତ । ସାଧୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଅତି ଅତୀର୍ଣ୍ଣମଣି
 ଶିଖାକୁ ଦଣ୍ଡେଶ ସମ୍ମାନ କରବାକୁ ହେବ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣନାମ, ଶ୍ରୀମଧ୍ୟସୁକ୍ତ, ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁସ୍ତୋତ୍ର ଓ ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁସ୍ତୋତ୍ର
 ୧୩ ୧୪ ୧୫ ୧୬ ୧୭ ୧୮ ୧୯ ୨୦ ୨୧ ୨୨ ୨୩ ୨୪ ୨୫ ୨୬ ୨୭ ୨୮ ୨୯ ୩୦ ୩୧ ୩୨ ୩୩ ୩୪ ୩୫ ୩୬ ୩୭ ୩୮ ୩୯ ୪୦ ୪୧ ୪୨ ୪୩ ୪୪ ୪୫ ୪୬ ୪୭ ୪୮ ୪୯ ୫୦ ୫୧ ୫୨ ୫୩ ୫୪ ୫୫ ୫୬ ୫୭ ୫୮ ୫୯ ୬୦ ୬୧ ୬୨ ୬୩ ୬୪ ୬୫ ୬୬ ୬୭ ୬୮ ୬୯ ୭୦ ୭୧ ୭୨ ୭୩ ୭୪ ୭୫ ୭୬ ୭୭ ୭୮ ୭୯ ୮୦ ୮୧ ୮୨ ୮୩ ୮୪ ୮୫ ୮୬ ୮୭ ୮୮ ୮୯ ୯୦ ୯୧ ୯୨ ୯୩ ୯୪ ୯୫ ୯୬ ୯୭ ୯୮ ୯୯ ୧୦୦

ଅଦ୍ୟାବୃତ୍ତ୍ୟ ଯିନି ବୁରୁ ଶିଶୁମଣି
 ପୂଜି ତାରେ ଯଥାରୂପ ।
 ତାର ସ୍ତବ୍ଧବାନ୍ତୁ ଅନୁଗତ ହସ୍ତେ
 ନା ମାନବ ଅନ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ।
 ତାହାର ଅଦେଶ ପାଲବ ଯତନେ
 ନା ଲଭବ ଅନ୍ୟ ଦାୟା ।

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ-ଗୁରୁ କରଣ କର ବର୍ତ୍ତବ୍ୟ,

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଗୁରୁଗଣେ ଶିକ୍ଷା-ଗୁରୁ ଜାନି ।
 ଅନ୍ୟମତ ପଣ୍ଡିତେର ଶିକ୍ଷା ନାହିଁ ଜାନି ।
 ସେଇ ମତେ ସ୍ତବ୍ଧିତ ସାଧୁ ସୁଚରଣ ।
 ଦାୟା-ଗୁରୁ-ସୋଧ୍ୟ ସଦା ଜାନେ ସୁପଣ୍ଡିତ ।

ମାୟାବାଦୀର ନିକଟ କୃଷ୍ଣମନ୍ତ୍ର ଲଭିଲେ ପରମାର୍ଥ ହସ୍ତ ନା,

ମାୟାବାଦମତେ ଥାକେ କୃଷ୍ଣମନ୍ତ୍ର ଲସ୍ତ ।
 ତାର ପରମାର୍ଥ ଲଭ କରୁ ନାହିଁ ହସ୍ତ ॥

ଶୁଦ୍ଧବକ୍ତ୍ର ବ୍ୟାଜିତ ଅନ୍ୟକେ ଗୁରୁ କରିବେ ନା,

ଯେ ଅନ୍ୟାୟ ଶିଖେ, ଯେଇ ଶିକ୍ଷା ଦେୟ ଅର ।
 ଉଭୟେ ନରକେ ଯାୟ ନା ପାୟ ଉଦ୍ଧାର ॥
 ଶୁଦ୍ଧବକ୍ତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଯିନି ଶିଖିଲେନ ବାଦ ।
 ତାହାର ଜୀବନମାତ୍ର ବାଦ-ବିଷୟବାଦ ।
 ସେ କେମନେ ଗୁରୁ ହବେ, ଉଦ୍ଧାରବେ ଜାବେ ।

ଅପନ ଅସିଦ୍ଧ ଅନ୍ୟେ କବା ଶୁଭ ଦିବେ ॥
 ଅତଏବ ଶୁଭଭକ୍ତ ଯେ ସେ କେତେକ ନୟୁ ।
 ଉପସ୍ଥାପିତ ଶୁଭ ଦୟା, ସଜ୍ଜାଣେ କୟୁ ॥

ଗୁରୁଭୟ,

ଦାକ୍ଷାଗୁରୁ ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ ଦୁହେଁ କୃଷଦାସ ।
 ଦୁହେଁ ପ୍ରଜନନ କୃଷଣକ୍ତିର ପ୍ରକାଶ ॥
 ଗୁରୁକେ ସାମାନ୍ୟ ଜାବ, ନା ଜାନିବେ କରୁ ।
 ଗୁରୁ କୃଷଣକ୍ତି, କୃଷଣେଷୁ ନିତ୍ୟପ୍ରଭୁ (୯) ।
 ଏଇ ଗୁଣି ସଦ ସଦା ଗୁରୁକ୍ତି କରେ ।
 ସେଇ ଗୁରୁକ୍ତିବଳେ ସଂସାରେତେ ତରେ ॥

ଗୁରୁପୂଜା,

ଅଗ୍ରେ ଗୁରୁପୂଜା ପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣପୂଜନ ।
 ଗୁରୁଦେବେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣପ୍ରସାଦ ସମର୍ପଣ (୧୦) ॥
 ଗୁରୁ ଅଜ୍ଞା ଲୟେ କୃଷ୍ଣ ପୂଜିବେ ଯତନେ ।
 ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୁରୁଷା କୃଷ୍ଣ ବଲିବେ ବଦନେ ॥

(୯) ଶ୍ରୀଗୁରୁକାରେ ସାମାନ୍ୟ ଜାବ ଗୁଣି କଥିବ ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସ୍ବରୂପଶକ୍ତିପୁଂ କୃଷ୍ଣପଦ-
 କରମରୂପ ଗୁରୁଙ୍କ ଉଦ୍ଧେଷିବା ଗୁରୁଙ୍କ କୃଷ୍ଣବୋଲି ମନେ କରା ମାୟାବାଦୀଙ୍କ ମତ । ଗୁରୁ
 ବୈଷ୍ଣବଙ୍କ ମତ ନୁହେଁ । ସାଧୁ ଭକ୍ତମାନେ ଏ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ସତର୍କ ହେବେ । ମାୟାବାଦ
 ପୁରୁଷାକ୍ଷରେ ସାଧନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ସମସ୍ତ ସାଧନକୁ ଦୂଷିତ କଥବ ।

(୧୦) ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କୁ ଅପନ, ପାଦ୍ୟ, ଅର୍ପଣ, ଉଦ୍ଗାୟ ବନ୍ଧ, ଅଭୟନ ଦେଇ ପୂଜାକରି
 ତାହାଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ସ୍ବଗଳ ପୂଜା କରବ । ପରେ ପ୍ରଥମେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ପ୍ରସାଦ ପଦ୍ମାୟ
 ଉଦ୍ୟାଦ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ବୈଷ୍ଣବ ଓ ଦେବାଦିଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରବ । ପିତୃଦେବଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାଦ
 ଅର୍ପଣ କରବ ।

ଗୁରୁତେ କରୁପ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରା ଉଚିତ,

ଗୁରୁତେ ଅବଜ୍ଞା ଯାର ତାର ଅପରାଧ ।
 ସେଇ ଅପରାଧେ ତାର ବକ୍ତିବାଧ ।
 ଗୁରୁ-ଦୃଷ୍ଟି-ବୈଷ୍ଣବେତେ ସମ୍ବଳି କର ।
 ନାମାଶ୍ରୟେ ଶୁଦ୍ଧକୃତ ଶୀଘ୍ର ଯାୟୁ ତର ।
 ଗୁରୁତେ ଅତଳ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରେ ସେଇ ଜନ ।
 ଶୁଦ୍ଧନାମ ବଳେ ସେଇ ପାୟୁ ପ୍ରେମଧନ ॥

ବିକାଳ ସ୍ଥାନେ ଗୁରୁ ତ୍ୟାଗ କରିତେ ଦୁଇବେ,

ତବେ ଯଦି ଏରୂପ ଘଟନା କରୁ ହସ୍ତ ।
 ଅସତ୍ୟତା ଗୁରୁର ଯୋଗ୍ୟତା ହସ୍ତ ସସ୍ତ ।
 ପ୍ରଥମେ ହଲେନ ଭଜି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ପ୍ରଦାନ ।
 ପରେ ନାମ-ଅପରାଧେ ଦୈତ୍ୟା ହତଜ୍ଞାନ ॥
 ବୈଷ୍ଣବେ ବିଦ୍ରୋଷ କର ଛାଡ଼ି ନାମ-ରସ ।
 ଜମେ ଜମେ ହନ ଅର୍ଥ କାମିନୀର ବଶ ॥
 ସେଇ ଗୁରୁ ଛାଡ଼ି ଶିଷ୍ୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣକୃପାୟ ।
 ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲଭିଯା ପୁନଃ ଶୁଦ୍ଧନାମ ଗାୟ ॥

ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧେର ପୂର୍ବେଇ ପରସ୍ପରେର ପରୀକ୍ଷା,

ଅଯୋଗ୍ୟଶିଷ୍ୟତେ ଗୁରୁ କରିବେନ ଦଣ୍ଡ ।
 ଭଜୟା ଅଯୋଗ୍ୟ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ହସ୍ତ ପଣ୍ଡ ॥

ଦୁଃସ୍ବପ୍ନ ଯୋଗ୍ୟତା ଯଦବନ ପ୍ରିୟ ରସ ।

ପରସ୍ପର ସମ୍ବନ୍ଧ କଥା ନ୍ୟାୟ ନୟ (୧୧) ।

ଏକ ଗୁରୁ ପରାସି କରୁଥିବା ବରଣ କରବେ,

ସଦ୍‌ଗୁରୁର ପ୍ରତି ଯେଉଁ ଅବଜ୍ଞା ଅଭାବେ ।

ସେ ପାପିଷ୍ଠ ଅପରାଧୀ ସଙ୍କଟ ସଂସାରେ ।

ଅତଏବ ପ୍ରଥମେ ବିଶେଷ ଯତ୍ନ କରି ॥ (୧୧)

ଗୁରୁକଳ୍ପେ ଲଭିବେନ ଗୁରୁରୂପେ ବର (୧୨) ।

ଗୁରୁତ୍ୟାଗ-କ୍ଳେଶ ଯେନ କରୁ ନାହିଁ ଘଟେ ।

ଏଗୁପ ଚିନ୍ତିଲେ କରୁ ନା ପଡେ ସଙ୍କଟେ ।

(୧୧) ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଙ୍କର ନିତ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ । ପରସ୍ପର ଯୋଗ୍ୟତା ଯେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହବ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହେ ହେବ ନାହିଁ । ଗୁରୁ ଦୁଃସ୍ବପ୍ନ ହେଲେ ଶିଷ୍ୟ ଅଗତ୍ୟାୟୀ ସମ୍ବନ୍ଧ ତ୍ୟାଗ କରିବ । ଶିଷ୍ୟ ଦୁଃସ୍ବପ୍ନ ହେଲେ ଗୁରୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ତ୍ୟାଗ କରିବେ । ନ କଲେ ଉଭୟଙ୍କର ପତନ ସମ୍ଭବ । ଏଗୁପ ସମ୍ବନ୍ଧ ତ୍ୟାଗର ପ୍ରମାଣାଦି ପ୍ରମାଣମାଳାରେ ଦେଖନ୍ତୁ ।

(୧୨) ଗୁରୁବରଣର ପୂର୍ବରୁ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦୋଇଅଛି । ଏହି ସ୍ଥଳରେ ବୁଦ୍ଧଗୁରୁଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧଗୁରୁ ଯୋଗ୍ୟପାତ୍ର ହେଲେ କୌଣସି କଥା ନାହିଁ । ଅତ୍ୟାଗ୍ୟ ହେଲେ ସାଧୁଗୁରୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପୂର୍ବକ ଗୁରୁ ବରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଯଦି ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ ସଂଗ୍ରହ କାଳରେ ପରୀକ୍ଷା ଓ ଅନୁସନ୍ଧାନର ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ ତେବେ ଜୀବନର ପରମବିଜ୍ଞାନ ଗୁରୁପରାମର୍ଶରେ ସେ ପରୀକ୍ଷା ଓ ଅନୁସନ୍ଧାନର ଯତ୍ନ ନ କରିବେ ସେ ନିଜାନ୍ତ ଦୁର୍ଭାଗ । ଅତ୍ୟାଗ୍ୟ ବୁଦ୍ଧଗୁରୁଙ୍କୁ ତାହାଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନା ଅର୍ଥ ଓ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ତାହାଙ୍କ ନିକଟରୁ ବିଦାୟ ଗ୍ରହଣ କରି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରା ଅବଶ୍ୟକ ।

ଗୁରୁ ଯଥା ଇନ୍ଦ୍ରିୟନ ଶିଷ୍ୟ ତାର ପ୍ରାୟ ।
 ଅତଏବ ଶୁଦ୍ଧ ଗୁରୁ ଲବେ ପରାୟାୟ ।
 ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଅବଜ୍ଞା ଅପରାଧ ବୟାବର ।
 ଏଇ ଅପରାଧେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଦେବନର ।

ଗୁରୁସେବାର ପ୍ରତିପା,

ଗୁରୁ ଶଯ୍ୟାସନ ଅର ପାଦୁକାଦି ଯାନ ।
 ପାଦପୀଠ ସ୍ନାନୋଦକ ଶୁଦ୍ଧାର ଲବନ ॥
 ଗୁରୁର ଅସ୍ତେଷତ ଅନ୍ୟ ପୂଜାଦ୍ୱିତ ଜ୍ଞାନ ।
 ଶାସ୍ତ୍ର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପ୍ରଭୃତ୍ୱାଦି କରବେ ବହନ ॥
 ଯଥା ଯଥା ଗୁରୁର ପାଇବେ ଦରଶନ ।
 ଦଣ୍ଡବତ୍ ପତି ଭୂମେ କରବେ ବନ୍ଦନ ॥
 ଗୁରୁନାମ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେ କରବେ ଉଚ୍ଚାରଣ ।
 ଗୁରୁ ଅଜ୍ଞା ଦେଲା ନା କରବେ କଦାଚନ ॥
 ଗୁରୁର ପ୍ରସାଦ ସେବା ଅବଶ୍ୟ କରବେ ।
 ଗୁରୁର ଅପ୍ରିୟ ବାଚ୍ୟ କରୁ ନା କହବେ ॥
 ଗୁରୁର ଚରଣେ ଦୈନିକେ ଲଭବେ ଶରଣ ।
 କରବେ ଗୁରୁର ସଦା ପ୍ରିୟ ଅଚରଣ ॥
 ଏଗୁପ ଅରୁରେ କୃଷ୍ଣନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନେ ।
 ସଙ୍କସିଦ୍ଧି ହୁଏ ପ୍ରଭୋ ବଲେ ଶୁଦ୍ଧଗଣେ ॥

ନାମଗୁରୁ ପ୍ରତି ଯଦି ଅବଜ୍ଞା ଘଟିଯେ (୧୩) ।
 ଦୁଷ୍ଟସଙ୍ଗେ ଦୁଷ୍ଟଶାସ୍ତ୍ର-ମତ-ସମାଶ୍ରୟେ ॥
 ତବେ ସେଇ ସଙ୍ଗେ ସେଇ ଶାସ୍ତ୍ର ଦୂର କରି ।
 ବିଲସ କରବ ସେଇ ଗୁରୁପଦେ ଧରି ॥
 କୃପା କରି ଗୁରୁଦେବ ହରିବେ ସଦୟ ।
 ନାମେ ପ୍ରେମ ଦବେ ସେ ବୈଷ୍ଣବ ଦୟାମୟ ।
 ହରିଦାସପଦରେଣୁ ଭରସା ଯାହାରି ।
 କାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଗାୟୁ ଦୃଶାଧିକ ଶୁଭ ।

ଇତି ଶ୍ରୀକବିକାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଗୁଣବଜ୍ର ବରଦେ

ନାମ ଷଷ୍ଠପଞ୍ଚସ୍ତୋତ୍ର ।

ସପ୍ତମ ପରିଚ୍ଛେଦ ।



ଶ୍ରୀକବିଶାସ୍ତ୍ର ନିନ୍ଦା ।

ଶ୍ରୀକବିଶାସ୍ତ୍ରନିନ୍ଦନମ୍ ।

ଜୟ ଜୟ ଗଦାଇ ଗୌରଙ୍ଗ ନିନ୍ଦ୍ୟାନନ ।
 ଜୟ ସୀତାପତି ଜୟ ଗୌରଭକ୍ତଗୁନ ॥

(୧୩) ନାମଗୁରୁ—ସେ ଇ.ମତରୁ ଶିକ୍ଷା ଦଅନ୍ତ ଏବଂ ନାମର ସର୍ବୋତ୍ତମତା ଛାଡ଼ି
 ତୁଳି ନାମ ବା ନାମାସ୍ତବ ମତ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ସେ ନାମଗୁରୁ । ଘଣ୍ଟାଗୁରୁ ହିଁ ନାମଗୁରୁ । ମନ୍ଦୁହିଁ
 ନାମ । ମନ୍ଦୁକ ନାମକୁ ପୁଅକୁ ବଲେ ମନ୍ଦୁକ ଭଦ୍ରେ ନାହିଁ । ପଞ୍ଚାଗ୍ରରେ ବେବଳ ନାମ ଭଜା-
 ରଣରେ ମନ୍ଦୁ ଭଜାରଣ ହୁଏ ।

ହରିଦାସ ବଲେ ପ୍ରଭୁ ଚରୁଥାପରାଧ !
ଶ୍ରୀରାମାୟବିନୟନ ବକ୍ତିରସବାଧ ।

ଅମ୍ଭାୟୁର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରମାଣ,

ଶ୍ରୀରାମାୟବେଦ ଉପନିଷଦ୍ ପୁରାଣ ।
କୃଷ୍ଣନିଃଶୃଙ୍ଖଳ ହସ୍ତ ସବଦ ପ୍ରମାଣ ।
ବିଶେଷତଃ ଅପ୍ରାକୃତତତ୍ତ୍ୱେ ଜ୍ଞାନ ଯତ ।
ସବଲି ଅମ୍ଭାୟୁର ତାହେ ହରି ରତ !
ଜଡ଼ାଗତ ବସ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଅଗୋଚର ।
କୃଷ୍ଣକୃପା ବିନା ତାହା ନା ହସ୍ତ ଗୋଚର (୧) ।
ବରଣାପାଟକ, ଭ୍ରମ, ବିପ୍ରଲପ୍ତା ଅର ।
ପ୍ରମାଦ, ସବଦ ନରଜ୍ଞାନେ ଏଇ ଶୂର ।
ସେଇ ସବ ଦୋଷଶୂନ୍ୟ ବେଦତତ୍ତ୍ୱସ୍ତୁ ।
ବେଦ ବିନା ପରମାର୍ଥେ ଗତି ନାହିଁ ହସ୍ତ ।
ମାୟାବଦ୍ଧ ଜୀବେ କୃଷ୍ଣ ବହୁ କୃପା କର ।
ବେଦପୁରାଣାଦ୍ ଭଲ ଅର୍ଥଜ୍ଞାନେ ଧର (୨) ॥

(୧) ଜଡ଼ାଦ୍ ବହୁ ବେଦନ ଲକ୍ଷ୍ମୀରାଗର ହସ୍ତ । ଜଡ଼ାଗତ ବସ୍ତୁର ଲକ୍ଷ୍ମୀ-
ମାନଙ୍କର ଗତି ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ତତ୍ତ୍ୱହୀନ କୃଷ୍ଣତତ୍ତ୍ୱ ଜଡ଼ାଗତ । ସୁତରାଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କୃପା ବିନି-
ସେଇଁ ଅମ୍ଭାୟୁ ଜ୍ଞାନ ଦେଇଅଛନ୍ତି ତହିଁରୁ ଜୀବର ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ । ଅମ୍ଭାୟୁ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସର୍ବସ୍ତ୍ର-
ତାପ୍ତପ୍ରାପ୍ତ ବେଦବାଦ୍ୟ ।

(୨) ଅର୍ଥଜ୍ଞାନ—ରୁପିମାନେ ସମାଧାନେ ସେଇଁ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ତାହାରୁ ଅର୍ଥଜ୍ଞାନ
ବହୁ ।

ଅମ୍ଭାୟ ଦବତେ ଦଶମୂଲ ଶିକ୍ଷା, ପ୍ରମେୟ ନୟଟି,

ସେଇ ଶ୍ରୁତିଶାସ୍ତ୍ରେ ଜାନ କର୍ମଜ୍ଞାନ ସ୍ଥର ।

ନିର୍ମଳବକ୍ତ୍ରିତେ ମାତ୍ର ପାଇ ସଙ୍ଗସାର ॥

ମାୟାମୁକ୍ତଜୀବେ କର୍ମଜ୍ଞାନେ ଶୁଦ୍ଧ କର ।

ଶୁଦ୍ଧବକ୍ତ୍ରି ଅଧିକାର ଶିଖାଇଲେ ଦର (୩) ॥

ପ୍ରମାଣ ସେ ବେଦବାକ୍ୟ ନୟଟ ପ୍ରମେୟ ।

ଶିଖାୟ ସମ୍ଭବ, ପ୍ରୟୋଜନ ଅଭିଧେୟ ।

ଏଇ ଦଶମୂଲ ସାର ଅବଦ୍ୟା ବିନାଶ (୪) ।

କରୟା ଜାବେର କରେ ସୁବଦ୍ୟା ପ୍ରକାଶ ॥

୧ ନିଶ ଏକପରତତ୍ତ୍ୱ, ୨ ତିନି ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ, ୩ ତିନି,
ରସମୂର୍ତ୍ତି,

ପ୍ରଥମେ ଶିଖାୟ ପରତତ୍ତ୍ୱ ଏକ ଦର ।

ଶ୍ୟାମ ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ ରସମୂର୍ତ୍ତିଧାରୀ ॥

(୩) ସେହି ଶ୍ରୁତିଶାସ୍ତ୍ର ଜ୍ଞାନରେ ବର୍ମ ଓ ଜ୍ଞାନକୁ ବୁଝାଯିବାପାଇଁ ମନବଦ୍ୱାରା ନିର୍ମଳ ବକ୍ତ୍ରିତେ ସାବଧାନତାପୂର୍ବକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

(୪) ଦଶମୂଲ ଏହି—ପ୍ରମାଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଅମ୍ଭାୟ ବାବ୍ୟ । ପ୍ରମେୟ ନିଅନ୍ତୋଃ । ୧ ଦୂର ବେଦେ ପରତତ୍ତ୍ୱ । ୨ ସେ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ । ୩ ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ପରମରସମୟ ସଂବୋଧ, ପରସଂବୋଧ ତାହାଙ୍କର ଧ୍ୟାନ । ୪ ଜୀବ ଅନନ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱପରମାତ୍ମା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବରଦାୟ । ନିତ୍ୟବତ୍ ଓ ନିତ୍ୟମୁକ୍ତ ରେବତେ ଜୀବ ଦୁଇପ୍ରକାର । ୫ କୃଷ୍ଣଚତୁର୍ମୁଖ ଜୀବ-ରସ ମାୟାବଦ୍ଧ । ୬ ଶୁଦ୍ଧବକ୍ତ୍ରିତେ ମାୟାମୁକ୍ତ । ୭ ଜୀବ ଓ ନିତ୍ୟସ୍ୱ ସମସ୍ତ ଜନ୍ମେ ଅତନ୍ତ୍ୟ ଶକ୍ତିପ୍ରସୂତ ନିତ୍ୟ ରେବାରେତ ପ୍ରକାଶ । ୮ ନିବଦ୍ୟ ବୁଝାଇବି ଅଭିଧେୟ ତତ୍ତ୍ୱ । ୯ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରୟୋଜକ ତତ୍ତ୍ୱ ।

ଜାବେର ପରମାନନ୍ଦ କରେନ ବିଧାନ ।
 ସବ୍ୟୋମଧ୍ୟାମେତେ ତାର ନିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୁଷାନ ।
 ଏ ଭିନ ପ୍ରମେୟ ହସ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବିଷୟେ
 ବେଦଶାସ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା ଦେନ ଜାବେର ହୃଦୟେ ।

୪. ଜାବତରୁ,

ଦ୍ଵିତୀୟେ ଶିଖାୟ ବିଭିନ୍ନାଂଶ ଜାବତରୁ ।
 ଅନନ୍ତ ସଂଖ୍ୟକ ଚତ୍ ପରମାଶ୍ରୟରୁ ।

୫ । ନିତ୍ୟବନ୍ଧୁ ଓ ନିତ୍ୟ ମୁକ୍ତଭେଦେ ଜାବ ଦୁଇ ପ୍ରକାର,

ନିତ୍ୟବନ୍ଧୁ ନିତ୍ୟଭେଦେ ଜାବ ଦ୍ଵିପ୍ରକାର ।
 ସଂବ୍ୟୋମ, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭରି ସପ୍ତାଦି ତାହାର ।

ବନ୍ଧଜାବ,

ବନ୍ଧଜାବ ମାୟା ରଜି କୃଷ୍ଣବହୁଶୂଞ୍ଚ ।
 ଅନନ୍ତବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ଭୋଗ କରେ ଦୁଃଖସ୍ଵଖ ।

ମୁକ୍ତଜାବ,

ନିତ୍ୟମୁକ୍ତ କୃଷ୍ଣ ରଜି କୃଷ୍ଣପାରିସଦ ।
 ପରବ୍ୟୋମେ ଭୋଗ କରେ ପ୍ରେମେର ସମ୍ପଦ ।
 ଭିନଟି ପ୍ରମେୟ ଏଇ ଜାବେର ବିଷୟେ ।
 ଶ୍ରୀରାମ ଶିକ୍ଷା ଦେନ କୃଷ୍ଣଦାସୀ ହୟେ ।

୬ । ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ଭେଦାଭେଦ ସମ୍ବନ୍ଧ,

ଚିତ୍ତ୍ୟାପାର ଆଉ ଯତ ଜଡ଼େର ବ୍ୟାପାର ।
 ସକଳ ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ଭେଦାଭେଦେର ପ୍ରକାର ।

ଜୀବ ଜଡ଼ ସଙ୍ଗ ବସ୍ତୁ କୃଷ୍ଣଗନ୍ଧିମୟ ।
 ଅବଚନ୍ତ୍ୟ ବେଦାରେଦ ଶୁଦ୍ଧଶାସ୍ତ୍ର କଷ୍ଟ ॥
 ଏଇ ଜ୍ଞାନେ ଜୀବ ଜାନେ ଅମି କୃଷ୍ଣଦାସ ।
 କୃଷ୍ଣ ମୋର ନିତ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ଚତୁର୍ବ୍ୟୁତ ପ୍ରକାଶ ॥
 ଶକ୍ତି ପରଶାମମାତ୍ର ବେଦଶାସ୍ତ୍ର ବଲେ ।
 ବବର୍ତ୍ତାନ୍ତ-ଦୁଷ୍ଟମତେ ବେଦନନେ ଛଲେ (୪) ॥

ସାତଟୀ ପ୍ରମେୟ ସମ୍ବନ୍ଧଜ୍ଞାନ,

ଏଇତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଜ୍ଞାନ ସାତଟୀ ପ୍ରମେୟ ।
 ଶୁଦ୍ଧଶାସ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷାଦେନ ଅତି ଉପାଦେୟ ॥
 ବେଦ ପୁନଃ ଶିକ୍ଷା ଦେନ ଅଭିଧେୟସାର ॥
 ନବବଧ କୃଷ୍ଣଭକ୍ତି ବଧ, ରାଗ ଅର ॥

୮ । ଅଭିଧେୟ । ନବବଧ ଭକ୍ତି,

ଶ୍ରବଣ, ଗାନ୍ଧୀନ, ସ୍ମୃତି, ପୂଜନ, ବଳନ ।
 ପରଚର୍ଯ୍ୟା, ଦାସ୍ୟ, ସଖ୍ୟ, ଅମ୍ବୁଜବେଦନ ॥
 ଭକ୍ତିର ପ୍ରକାରମଧ୍ୟେ ନାମ ସଙ୍ଗସାର ।
 ପରାବମାତ୍ମାନ୍ୟ ବେଦ କରେନ ପ୍ରଶ୍ନର ॥

୧ । ପ୍ରୟୋଜନ କୃଷ୍ଣପ୍ରେମ,

ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି-ସମାଶ୍ରୟ କରିଯା ମାନବ ।

କୃଷ୍ଣକୃପାବଳେ ପାଶୁ ପ୍ରେମେର ବୈରବ (୭) ॥

ଏଇ ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି ନାମା ଅପରାଧ,

ଏ ନବ ପ୍ରମେୟ ଶୁଦ୍ଧ କରେନ ପ୍ରମାଣ ।

ଶ୍ରୀଚତୁର୍ଥାଭିଳାଷୀ ଶୁଦ୍ଧ ବଲେନ ସନ୍ଧାନ ॥

ଏ ଦେନ ଶୁଦ୍ଧରେ ଯେଇ କରେ ବିନିମନ ।

ନାମ ଅପରାଧୀ ସେଇ ନରାଧମ ଜନ ॥

ଚେତନଛାଡ଼ି ବାଦସମୁଦ୍ର,

ଜୈମିନି, କପିଳ, ନନ୍ଦ, ନାସ୍ତିକ, ସୁଗତ ।

ଗୌତମ ଏ ଛପୁଜନ ଦେଉବାଦେ ଦତ୍ତ ॥

ବେଦ ମାନେ ମୁଖେ ତରୁ ଭଣ ନାହିଁ ମାନେ ।

କର୍ମକାଣ୍ଡ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଳ, ଜୈମିନି ବାଧାନେ ॥

ଭଗବତ୍ ଅସିଦ୍ଧ, କପିଳେଇ କଳ୍ପନାୟ ।

ତରୁ ଯୋଗମାନେ ଅର୍ଥ ବୁଝା ନାହିଁ ଯାୟ ॥

୭ । ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି, ଯେଉଁ ପରାପର ନିରାଶ୍ରୟ ଅନିଚ୍ଛାରେ ସହଜ କୃଷ୍ଣାନୁକୂଳନ କରେ ଅଥଚ ତହିଁରେ ଭକ୍ତିର ଉନ୍ନତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଳ୍ପ ବାହ୍ୟ ନିଆଏ ଓ ସାଦୃଶ୍ୟ କରି ବହୁପୋଷାକ ଦ୍ଵାରା ଅସୁବିଧା ନୁହେଁ ସେହି ଚିତ୍ତରୁ ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି ବହୁତ । ବୃଷ୍ଟିମିତ୍ରା ବା ଜ୍ଞାନମିତ୍ରା ଭକ୍ତିର ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି ବହୁତ ନାହିଁ । ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତିରେ ନାନାଶ୍ରୟ ବସ୍ତୁ ସଂବେଦନସମ୍ବନ୍ଧ ଶିଖା ।

ଜନ୍ମ ସେ ତାମସବନ୍ଧ କରସ୍ତୁ ବସ୍ତାର ।
ବେଦେର ବିରୁଦ୍ଧଧର୍ମ କରସ୍ତେ ପ୍ରବୁର ।

ଏଇ ସବ ମତିବାଦ ଦ୍ଵାରା ଶୁଦ୍ଧନିନ୍ଦା ହସ୍ତ,

ନାସ୍ତିକ ଶଙ୍କାକ, କରୁ ବେଦ ନାହିଁ ମାନେ ।
ସ୍ଵଗତ ବୌଦ୍ଧେର ଏକ ପ୍ରକାର ବାଖାନେ ॥
ଗୌତମ ନ୍ୟାୟେର କର୍ତ୍ତା ଈଶ୍ଵର ନା ଭଜେ ।
ତାର ଦେହବାଦମତେ ନରମାତ୍ର ମଜେ ॥
ଏଇ ସବ ଦୁଷ୍ଟମତେ ଶୁଦ୍ଧର ନିନ୍ଦନ ।
କରୁ ଷଷ୍ଠ, କରୁ ଗୁପ୍ତ, ବୁଝେ ବିଜ୍ଞାନନ ॥
ଏଇ ସବ ମତେ ଥାବ ଅପରାଧୀ ହସ୍ତ ।
ଅତଏବ ଏଇ ସବେ ତ୍ୟଜିବେ ନିଷ୍ଠସ୍ତୁ ॥

ମାୟାବାଦାର ଅତି ଦୁଷ୍ଟ ମତ,—ବେଦବିରୁଦ୍ଧ

ଏ ସବ ଲୁପ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ ଅର ମାୟାବାଦ ।
ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି ଅନୁରବ ହସ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିବାଦ ॥
ମାୟାବାଦ ଅସତ୍‌ଶାସ୍ତ୍ର ଗୁପ୍ତ-ବୌଦ୍ଧମତ ।
ବେଦାର୍ଥବିକୃତ କଲିକାଳେତେ ସମ୍ମତ ॥
ଉପାପତି ବ୍ରାହ୍ମଣରୂପେତେ ପ୍ରକାଶିଲ ।
ତୋମାର ଅଜ୍ଞାସ୍ତୁ ଚୈଦ୍ ଅଗ୍ନ୍ୟର୍ଯ୍ୟ ହଇଲ ॥
ଜୈମିନୀ ଯେରୂପ ମୁଖେ ବେଦମାତ୍ର ମାନେ ।
ହୃଦର ବିକୃତଅର୍ଥ ଜଗତେ ବାଖାନେ ।

ମାୟାବାଦୀ ଗୁରୁ ସେଇଗୁଣ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ।
ବେଦବାଦେ ଶ୍ରୀ ଥିଆଦଳ ଭକ୍ତିମର୍ମ (୭) ।
ଏଇ ସବ ମତବାଦେ ଭକ୍ତି ଦୂରେ ଯାୟ ।
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣନାମେତେ ଜୀବ ଅପରାଧ ପାୟ (୮) ।

ଶୁଦ୍ଧିବିଗ୍ରହେର ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରତିମା,

ଶୁଦ୍ଧ ଅଭିଧାନ-ବୁଦ୍ଧି କର ସଂଯୋଜନ ।
ଶୁଦ୍ଧଭକ୍ତି ଲବ ପାୟ ଜୀବ ପ୍ରେମଧନ (୯) ।
ଶୁଦ୍ଧିତେ ଲକ୍ଷଣା କରେ ଅସଥା ପ୍ରକାରେ ।
ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ ଦୂରେ ଯାୟ, ଅପରାଧେ ମରେ ।
ସର୍ବବେଦସମ୍ମତ ପ୍ରଣବ କୃଷ୍ଣନାମ ।

୭ । ଅନ୍ଧାବଳି, ଦରାହେୟ, ନୋବଦ, ବୌଦ୍ଧବାଦ, ଶବ୍ଦର ଓ ଶବ୍ଦରାଜ୍ୟର
ନିରନ୍ତରୀୟାବଳିମାନେ ମାୟାବାଦୀଗୁରୁ । ଜୀବର ନିଜାଶିଳାୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରାଧିକ୍ୟ ମତ ।
ବୌଦ୍ଧ ଯଦିବ ଦ୍ରବ୍ୟ ନ ମାନନ୍ତି ତଥାପି ତାହାର ଶୂନ୍ୟବାଦାଦିରେ ଯେଉଁ ଭେଦମୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ
ଦୋଷପତ୍ର ତାହା ମାୟାବାଦୀର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଚିନ୍ତାନ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟର ସହିତ ସର୍ବ ବସ୍ୟରେ ଥିବ
ଅଛି । ଏହି ମତ ଯଦ୍ୟ ଭକ୍ତିପଦ୍ମର ଚିନ୍ତାନ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

୮ । ଏହି ସମସ୍ତ ମତ ଶ୍ରୀବାଦ ବର କୃଷ୍ଣନାମ ବଳେ ଚର୍ଚ୍ଚିତରେ ବେହୁ ବେହୁ ମାୟାବାଦୀ
ନାମାପରାଧରେ ଦୂର ହୁଅନ୍ତୁ ।

୯ । ଯେଉଁଠାରେ ଅଭିଧାନର ଚିନ୍ତାରେ ସେଠାରେ ଲକ୍ଷଣା ବଦ ହୁଏ । ଏହି
ବସ୍ୟାୟ ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷଣା ବେଦବାଦୀର ଅଭିଧାନର ଅବଲମ୍ବନ ବଳେ ଦ୍ରବ୍ୟର ଚିନ୍ତାନ୍ତର ଥି
ଯାଇ ହୁଏ । ଅଭିଧାନ ଓ ଲକ୍ଷଣାର ଅର୍ଥ ପ୍ରମାଣମାଳାରେ ଦେଖନ୍ତୁ ।

ସେହୁ ନାମେ ଜୀବ ସବ ପାୟୁ ନିତ୍ୟ ଧାମ ॥
 ପ୍ରବେ ସେ ମହାବାକ୍ୟ ହୟ କୃଷ୍ଣନାମ ।
 ତାହାତେଇ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ସତତ ବିଶ୍ରାମ ॥
 ବେଦ ବଲେ ନାମ-ଚିତ୍-ସ୍ମରୁ ପ ଜଗତେ ।
 ନାମେର ଅଭାସେ ସିଦ୍ଧି ହୟ ସଙ୍କମତେ ॥

ବେଦ କେବଲ୍ ଶୁଦ୍ଧନାମଭଜନ ଶିକ୍ଷା ଦେନ,

ଏଇ ସବ ବେଦଶିକ୍ଷା ଅଭାଗା ନା ମାନେ ।
 ନାମେ ଅପରାଧ କରେ, ବେଦେର ନିନ୍ଦନେ ॥
 ଶୁଦ୍ଧନାମପରାୟଣ ସେଇ ମହାଜନ ।
 ବେଦାନ୍ତସ୍ତେ ପାୟୁ ନାମ-ରସ ପ୍ରେମଧନ ॥
 ସଙ୍କବେଦ ବଲେ ଗାଠ ହରିନାମସାର ।
 ପାଇବେ ପରମା ପ୍ରୀତି ଅନନ୍ଦ ଅପାର ॥
 ବେଦ ପୁନଃ ବଲେ ଯତ ମୁକ୍ତି ମହାଜନ ।
 ପରବ୍ୟାପ୍ତେ ସଦା କରେ ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ॥

ତାମସଭଲ୍ ଶିକ୍ଷା ବେଦବିରୁଦ୍ଧ,

କଲ୍ୟାଣେ ବହୁଜନ ମାୟାଶକ୍ତି ଭଜେ ।
 ତଦାତ୍ମା ପୁରୁଷ କୃଷ୍ଣନାମରସ ତ୍ୟଜେ ॥
 ତାମସିକ ଭଲ୍ ଧରି ଶୁଦ୍ଧନିନ୍ଦା କରେ ।
 ମଦ୍ୟମାଂସେ ପ୍ରୀତି କରି ଅଧର୍ମେତେ ମରେ ॥
 ସେ ସବ ନିନ୍ଦକ ନାହିଁ ପାୟୁ କୃଷ୍ଣନାମ ।
 କରୁ ନାହିଁ ପାୟୁ କୃଷ୍ଣେର ବୃନ୍ଦାବନଧାମ ॥

ମାୟାଦେବୀର ନିଷପଥ କୃପାର ପ୍ରୟୋଜନ,

ମାୟାଦେବୀ ସେ ସବ ପାଶାଣେ ଅଧୋଗତ ।

ବନ୍ଧୁ ନାମାମୃତେ ଆଉ ନାହିଁ ଦେନ ମତି ।

ତବେ ଯଦ ସାଧୁସେବାୟୁ ଭୁଞ୍ଜୁ ଦ୍ବନ ମାୟା ।

ଅକପଟେ ଦେନ ତବେ କୃଷ୍ଣପଦସ୍ଥୟ ।

ମାୟା କୃଷ୍ଣଦାସୀ ବହୁହୁଂସ ଜାବେ ଦଣ୍ଡେ ।

ମାୟା ପୂଜିଲେଉଁ ଶୁଭ ନାହିଁ ପାୟୁ ରଣ୍ଡେ ।

କୃଷ୍ଣନାମ କରେ ଯେଉଁ ମାୟାଦେବୀ ତାରେ ।

ନିଷପଥେ କୃପା କରି ଲୟ ରବିପାରେ (୧୦) ।

ଅତଏବ ଶୁଦ୍ଧିନାମ ଅପରାଧ ୩୩ ।

ଅଦୂରଦୃଷ୍ଟ ନାମସଙ୍ଗାର୍ଥନରସେ ମତି ।

୧୦ । ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଯେବେ ମାୟାଦେବୀ ଦୂରୀ, ତାହା ନାମରେ ପୂଜା କରନ୍ତି । ତହିଁ
 ଶୁଦ୍ଧିକର ଶୁଦ୍ଧିପଦେ ଶକ୍ତି । ମାୟା ତାହାର ଶକ୍ତି । କୃଷ୍ଣ ବହୁହୁଂସ ଜୀବସମୂହର ଗୋଷ୍ଠୀରେ
 ନିମନ୍ତେ ଦୃଷ୍ଟୋଦ୍ଭବ ବନ୍ଧନ ମାୟାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ମାୟାର ଦୂର ପ୍ରକାର କୃପା ଅର୍ଥାତ୍ ଅସ୍ପଷ୍ଟ
 କୃପା ଓ ସବିଧା କୃପା । ଯେଉଁଠାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କୃପା କରନ୍ତି ମେଠାରେ ଶାସ୍ତ୍ର ଦେବାବୁଦ୍ଧରେ
 ବୁଝିଲେ ଦାନ କରନ୍ତି । ଯେଉଁ ସ୍ଥଳେ ସବିଧା କୃପା କରନ୍ତି ସେ ଯେବେ ଜଣେ ଅନ୍ତରା
 ସୁଖ ଦେଇ ନିବିଷ୍ଟହୃଦ୍ବୁ ଶୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି । ଯେଉଁଠାରେ ନିତାନ୍ତ ଅନିଚ୍ଛା, ସେଠାରେ
 ଜୀବକୁ ବୁଦ୍ଧ ନିବିଷ୍ଟରେ ଶୁଦ୍ଧିପଦ କରନ୍ତି । ଏଥିରେ ଜୀବର ସବିଧାସି ବାଧେ ।

ଦେପଦ୍ମପ୍ରେର ପ୍ରତିକାର,

ପ୍ରମାଦେ ଯଦ୍ୟପି ହସ୍ତ ସେ ଶ୍ରୁତିବନ୍ଧନ ।
 ଅନୁତାପେ କରି ପୁନଃ ସେ ଶ୍ରୁତିବନ୍ଧନ ॥
 କୁସୁମ ଭୁଲସୀ ଦୟା ସେଇ ଶ୍ରୁତିଗଣେ ।
 ଭାଗବତସତ୍ତ୍ୱ ସଦା ପୂଜକ ଯତନେ ॥
 ଭାଗବତ ଶ୍ରୁତିସାର କୃଷ୍ଣ-ଅବତାର ।
 ଅବଶ୍ୟ କରିବେ ମୋରେ କରୁଣା ଅପାର (୧୧) ॥
 ଦରିଦ୍ରାସପଦରକ୍ତଃ ଭରସା ଯାହାର ।
 'ନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣିହାର ଗଲ୍ଲୟ ତାହାର ॥

ଭବ ଶ୍ରୀହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଶ୍ରୁତିବନ୍ଧନା ଅପରାଧବିରୁଦ୍ଧେ
 ନାମ ସପ୍ତମପରିଚ୍ଛେଦଃ ।



ଅଷ୍ଟମ ପରିଚ୍ଛେଦ ।



ନାମେ ଅର୍ଥବାଦ ଅପରାଧ ।

ନିଆର୍ଥବାଦୋ ହରିନାମ୍ କଲ୍ଲନଂ ।

ଜୟ ଗୌର ଗଦାଧର ଶ୍ରୀରାଧାମାଧବ ।

ଜୟ ଗୌରଲୀଳାସୁନ୍ଦରୀ ଜାହ୍ନବୀ ବୈଷ୍ଣବ ॥

୧୧ । ନାମଚନ୍ଦ୍ରାମଣିହାର ସର୍ବବେଦପାତ୍ର । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଶ୍ରୁତିବନ୍ଧନ ଉପସ୍ଥ ହେବାରୁ
 ତତ୍ତ୍ୱ ଅପରାଧରେ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ପ୍ରତି ଗାତା ବନ୍ଧନାଦି ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି । ଏହାହିଁ
 ଶ୍ରୀହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ଦୃଢ଼ନାମେ ଅର୍ଥବାଦକଲ୍ପନା ଚକ୍ରନ ।

ପଞ୍ଚମାପସ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନେ ଶ୍ରୀଗର୍ଭୀନନ୍ଦନ (୧) ।

ନାମମହମା,

ସୁଦ୍ଧ କହେ ଦେଲ୍ଲପୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାପୁ ନାମ ଲୟ ।

କୃଷ୍ଣ ତାରେ କୃପା କରି ଦୟାଳୁ ସଦୟ ।

ନାମେର ସଦୃଶ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁକ ନିର୍ମଳ ;

ନାମେର ସଦୃଶ ବୃତ୍ତ ନାହିଁକ ପ୍ରବଳ ।

ନାମେର ସଦୃଶ ଧ୍ୟାନ ନାହିଁ ଏଜଗତେ ।

ନାମେର ସଦୃଶ ଫଳ ନାହିଁ କୋନମତେ ।

ନାମେର ସଦୃଶ ତ୍ୟାଗ କୋନରୂପେ ନୟ ।

ନାମେର ସଦୃଶ ସମ କରୁ ନାହିଁ ହୟ ।

ନାମେର ସଦୃଶ ପୁଣ୍ୟ ନାହିଁ ଏ ସଂସାରେ ।

ନାମେର ସଦୃଶ ଗତି ନା ଦେଖି ବନ୍ଧୁରେ ।

ନାମର ପରମ ମୁକ୍ତି ନାମ ଉଚ୍ଚଗତି ।

ନାମର ପରମ ଶାନ୍ତି ନାମ ଉଚ୍ଚସ୍ଥିତି ।

୧ । ଦୃଢ଼ନାମ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅର୍ଥବାଦ ବରା ସବଶାସ୍ତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧ । ଦୃଢ଼ନାମର ଯେଉଁ ନିହମା ଲେଖା ହୋଇଅଛି ତାହା ବାସ୍ତବିକ ନୁହେଁ ବେବଦ ନାମରେ ଭୁତି ନିର୍ମାଣବା ସଦୃଶେ ଅର୍ଥବାଦ ମାତ୍ର, ଏହୁରୂପ କଥାରୁ ଅର୍ଥବାଦ କହନ୍ତି । ବହୁବାଣ ଓ ଜଗଦାଶ୍ରମେ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ନିହମା ଲେଖାଅଛି ସେ ସବୁ ପ୍ରକୃତରେ ଭୁତି ଉତ୍ପାଦିତ ଫଳମାତ୍ର କିନ୍ତୁ ନାମ ସମ୍ବନ୍ଧେ ତାହା ନୁହେଁ । ନାମ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅର୍ଥବାଦ କଲେ ଅପରାଧ ହୁଏ ।

ନାମର ପରମ ରକ୍ତି ନାମ ଶୁକାମଳ ।
 ନାମର ପରମପ୍ରୀତି ନାମ ପଦ୍ମସୁଦ ।
 ନାମର କାରଣତତ୍ତ୍ୱ ନାମ ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତ ।
 ପରମ ଅଶ୍ରୁଧ୍ୟ ନାମ ଶୁରୁରୂପେ ବିଭୁ ॥

କୃଷ୍ଣନାମେର ସର୍ବୋତ୍ତମତା,

ସହସ୍ରନାମେର ତୁଲ୍ୟ ହସ୍ତ ନାମ ରାମ ।
 ଇନ ରାମ-ନାମ ତୁଲ୍ୟ ଏକ କୃଷ୍ଣନାମ ॥

ନାମେର ଅର୍ଥବାଦେ ନରକ ଗମନ ଅବଶ୍ୟ ଘଟେ,

ଶୁଦ୍ଧଗଣ ନାମେର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ସଦା ଗାୟ ।
 ନାମକେ ଚିତ୍ତରୁ ବଳ ଜଗତେ ଜାନାୟ ॥
 ଶୁଦ୍ଧ ସୁଦ୍ଧ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ନାମେର ସେ ଫଳ ।
 ତାହେ ଅର୍ଥବାଦ କରେ ପାତକପ୍ରବଳ ॥
 କୃଷ୍ଣନାମେ ଅର୍ଥବାଦ ଯେ ଅଧମ କରେ ।
 ସେ ପାପିଷ୍ଠ ନରକେତେ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ମରେ ॥
 ଯେ ବଲେ ନାମେର ଫଳସୁଦ୍ଧ ସତ୍ୟ ନୟ ।
 ନାମେ ରୁଚି ବିବେଚ ମାତ୍ର ତତ୍ତ୍ୱ ଫଳ କୟ ॥
 ଶାଶ୍ୱେତ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଅର ଜାଣିହୁତାହୁତ ।
 ସେ ଅଧମ ନାହିଁ ଜାଣେ ବୁଝେ ବିପଦେ (୨) ।

୨ । ସେ ଯେବଳ ରକ୍ତିମୟ ନ ଥାଏ ତାହାର କଦାଚ ରକ୍ତିଚକ୍ରରେ ଗ୍ରହଣ ହୁଏ ନାହିଁ । କେବଳ ନାମହିଁ ରକ୍ତି ପ୍ରବାହ ମଧ୍ୟରେ ଶେଷ, ଅତଏବ ସୁକ୍ଷ୍ମ ନ ଥିଲେ ନାମରେ ରକ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ । ନାମର ଅପାର ଫଳପ୍ରଦତ୍ତେ ମଧ୍ୟ ବିରାଗ ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଚାହୁଁ ଏବଂ ଶେଷରେ ପ୍ରସନ୍ନ ସେମାନେ ଶାଶ୍ୱତାତ୍ମ୍ୟ ଜାଣିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ନାମେର ଫଳ ମତ୍ୟ । ତାହାତେ ଅର୍ଥବାଦେର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ,

କର୍ମକାଣ୍ଡେ ଅଛେବ କୈବଳ୍ୟ (*) ପ୍ରତିଜ୍ଞାନ ।
 ବଳିତରେ ନାମେ ତାହା ନଦେ ବଦ୍ୟମାନ ॥
 କର୍ମକାଣ୍ଡେ ଫଳହୁଏ ରୋଚନାର୍ଥ ଜାନି ।
 ବଳିତରେ ଫଳହୁଏ ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ ମାନି ॥
 ନାମକରେ ଶାଠ୍ୟ ନାହିଁ ପାୟ କରୁ ସ୍ଥାନ ।
 ନିଜେର ନାହିଁକ ସ୍ଵାର୍ଥ ନାମ କରୁ ଦାନ ।

କର୍ମଫଳେର ଅର୍ଥବାଦ ଅପରିଚ୍ୟାଜ୍ୟ,

ନାମ-ଦାନ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନେ ସେଇ ଜନ କରେ ।
 ବୃକ୍ଷଦାୟକ କରେ ସେଇ ସ୍ଵାର୍ଥ ପରିହାରେ ॥
 କର୍ମ କରାଇଲେ ଯାଜକେର ଅର୍ଥଲଭ ।
 ଅତଏବ ତାହେ କୈବଳ୍ୟେର ପ୍ରଭାବ ।
 ବେଦସ୍ଥୁତି ନାମେଲ ଅନନ୍ତ ବାଣାନେ ।
 ସ୍ଵାର୍ଥବୃଦ୍ଧି (-) ଶୂନ୍ୟ ସେ ସେ ତାହା ନାହିଁ ମାନେ ॥
 କର୍ମ ସବ ଶୁଭଶୁଭ ଜଡ଼େର ଅଶ୍ରୟେ ।
 ଜଡ଼ମୟୁଲ ଯାତେ ଯଜମାନତୟେ ॥
 କର୍ମିୟଲ ଦୂରେ ଯେଲି ଯେବା କରେ କର୍ମ ।
 ହୃଦୟ ବିଶୁଦ୍ଧ ତାର ହୃଦୟ ଏଇ ମର୍ମ ॥

* । କୈବଳ୍ୟ — ଧର୍ମତା

୪ । ସ୍ଵାର୍ଥବୃଦ୍ଧି — ଜୀବର ଜନ ରକ୍ଷାକେଶ୍ୟାମୟୀ ବୃଦ୍ଧି

ବିଶୁଦ୍ଧ ହୃଦୟେ ଅମ୍ବରତ (୫) ସୁନର୍ମଳ ।
ଉଦୟ ହରୟା ହୟ କମଳଃ ପ୍ରବଳ ॥

ନାମ ଚିନ୍ତୟ । ତାହାରେ ଅର୍ଥବାଦ ହରତ ପାରେ ନେ,

ନାମ ସେଇ ଅମ୍ବରତ ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତ ।
ସାଧନକାଳେତେ ସାଧବସ୍ତୁର ବହିତ ॥
କର୍ମେର ଚରମ ଫଳ ନାମରସ ହୟ ।
ସାଧୁରୂପେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କର୍ମେତେ ନିଷ୍ଠୟ ॥
ଅତ ଏବ ଗୌରଲୋକ ଚ୍ରମିୟା ବ୍ରାହ୍ମଣ ।
ଯେଇ ଫଳ ନାହିଁ ପାନ ନାମ ତାହା ଦନ ॥
ନାମଫଳ ସଙ୍ଗୋପର ଅବଶ୍ୟ ହରବେ ।
କର୍ମୀ ଜ୍ଞାନ ହଂସା କରି ନାମେ କି କରିବେ ॥

ନାମାଭ୍ୟସେ ସର୍ବକର୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନେର ଫଳ ହରୟା ଠାକେ ।

ସଙ୍ଗକର୍ମଫଳ ନାମାଭ୍ୟସେ ଲଭ୍ୟ ହୟ ।
ସଙ୍ଗଜ୍ଞାନଫଳ ନାମାଭ୍ୟସେତେ ମିଳୟ ॥
ଅଭ୍ୟସେ ମିଳିଲ ଯଦି ଏତ ଉଚ୍ଚଫଳ ।
ନାମ ବସ୍ତୁ ଚତୋଧକ ପ୍ରଦାନେ ପ୍ରବଳ (୬)॥

* । ଅମ୍ବରତ—ଅମ୍ବରତୁରେ ଗତି ସୁତରାଂ ଅମ୍ବରତୁରେ ବିଭାଗ ।

୭ । ନାମାଭ୍ୟସେ କର୍ମ ଓ ଜ୍ଞାନ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଫଳ ହୁଏ ।

ନାମାଭ୍ୟସେ ଏତେ ଅଧିକ ଫଳ ହେବା ସ୍ଥଳେ ସଂସାର ନାମ ଉଦୟ ହେଲେ ଯେ ତାହା
ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଫଳ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦିହ କର ?

ଅତଏବ ଶାସ୍ତ୍ର ଯତ ନାମଫଳ ଗାୟ ।
ଶୁଦ୍ଧନାମାଶ୍ରିତ ଜନ ନିଷ୍ଠାୟ ତା ପାୟ ।

ନାମଫଳେ ଯାହାର ସନ୍ଦେହ ତାହାର ମଙ୍ଗଳ ନାହିଁ;

ଇହାତେ ସନ୍ଦେହ ଯାର ସେ ଅଧମ ଜନ ।
ନାମଅପରାଧେ ତାର ଅବଶ୍ୟ ପତନ ॥
ବେଦେ ଶ୍ରୀମାୟଣେ ଅର୍ଥ ବାରତେ ପୁରାଣେ ।
ଆଦି ଅନ୍ତ ମଧ୍ୟେ ଦରିନାମେର ବାଣାନେ ॥
ନାମଫଳ ଶ୍ରୁତିବାକ୍ୟ ଅନାଦି ନିଷ୍ଠଲ ।
ତାହେ ଅର୍ଥବାଦକଲ୍ପନାର କବା ପଲ ॥

କର୍ମଜ୍ଞାନେର ଶକ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ଅନନ୍ତଗୁଣ ଶକ୍ତି ନାମେ ଅଛି ।

ନାମନାମୀ ଏକ ନାମେ ଦୟା ସଙ୍କଶକ୍ତି ।
ସଞ୍ଜୋପର କରପ୍ତାର ତବ ନାମଭକ୍ତି ॥
ଭୂମିତ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର କରୁ ସଙ୍କଶକ୍ତି ମାନ ।
ତୋମାର ଇଚ୍ଛାୟ ଯତ ବିଧର ବିଧାନ ॥
କର୍ମକେବଳେଇ ଜଡ଼ ଆର ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନେ ।
ଦୟାର ନିଃଶଙ୍କଶକ୍ତି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ବିଧାନେ ॥
ଇଚ୍ଛାମୟ ଭୂମି ପ୍ରଭୁ, ସ୍ତ୍ରୀୟ ନାମାକ୍ଷରେ ।
ଅର୍ପିତାର ସବ ଶକ୍ତି ଆର କେ କେ କରେ (୭) ॥

୭ । ଅପଣ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସେହାମୟ ପୁରୁଷ । ଅପଣ ସ୍ତ୍ରୀୟ ନାମରେ ସଙ୍କଶକ୍ତି ଅର୍ପଣ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଏଥିରେ ଅନ୍ୟର କି ଅପତ୍ତି ହୋଇପାରେ ।

ଅତଏବ ତବ ନାମ ସଙ୍କଳ୍ପମାନ ।

ନାମେ ଅର୍ଥବାଦ ନାହିଁ କରବ ବଦାନ ।

ଉଦପରାରେ ପ୍ରତିକାର,

ନାମେ ଅର୍ଥବାଦ ଅପରାଧ ଘଟେ ଯଦ ।

ଦନ୍ତେ ଦୃଶ ଧର ଯାଇ ଦୈତ୍ୟସଂସଦ (୮) ।

ଅପରାଧ ଜାନାନପା ଦୈତ୍ୟ ଚରଣେ ।

କ୍ଷମା ମାଗି କାକୁଡ଼ କରପା ବଜ୍ରମଳେ ।

ନାମେଇ ମହମା ଜ୍ଞାନା ଭାଗବତଜନ ।

କ୍ଷମା କର କୃପା କର ଦବେ ଆଲିଙ୍ଗନ ।

ନାମେ ଅର୍ଥବାଦ ଆଉ କଲ୍ପନ ମନନ ।

କରୁ ନାହିଁ ହବେ ଚିତ୍ତେ ମାୟା-ବିଚ୍ଛେଦନ (୯) ।

ଅର୍ଥବାଦକାନ୍ତ ସଦା ହେଲେ ସମ୍ପାଦନ ।

ସତେଲେ ଜାହାନ୍ନା ଜଳେ କରବ ମହନ (୧୦) ।

୮ । ଦୈତ୍ୟ ସଂସଦ — ସେହିଠାରେ ଦୈତ୍ୟମାନେ ସର ବର କୃଷ୍ଣବଧା ଅଭେଦନା କରନ୍ତି ସେହି ସ୍ଥଳରେ ।

୯ । ନାମରେ ଅବସ୍ଥା କର ଅର୍ଥବାଦ — କଣିକାର ସେ ତେଣୁ ତାହା ବେବଳ ମାୟାର ଚତୁର ମାତ୍ର ।

୧୦ । ନାମରେ ଯେଉଁ ଯେକମାନେ ଅର୍ଥବାଦ କଲେ ସେମାନଙ୍କ ମୁଖ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବସ ହେଉ ନୁହେଁ । ସହ ସାକ୍ଷୀ କ୍ଷମେ ସେହି ଯେକମାନଙ୍କ ମୁହଁର ସମ୍ପାଦନ କରବାକୁ ଚାହେଁ ତେବେ ଚାହେଁକାହିଁ ନୁହାଁ ନି ସ୍ବତଃ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା କରା ହେଉ । ସେହିଠାରେ ଯୋ ନାମାନ୍ତ ସେଠାରେ ଅନ୍ୟ ପଦବି ଜଳରେ ସମସ୍ତେ ହାତ କରବ । ତାହା ଯଦି ନ ଘଟେ ମାନସସ୍ଥର ବର ଅସ୍ବଗୁଣିର ବିଧାନ କରବ ।

କୃଷ୍ଣାୟା ବର୍ଣ୍ଣାୟା ଭରଣା ଯାହାର ।
ହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ତାର ଅଲଙ୍କାର ॥

ଇତି ଶ୍ରୀହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ନାମ୍ନି ଅର୍ଥବାଦାପରାଧବିବେଚନା
ନାମ ଅଷ୍ଟମପରିଚ୍ଛେଦଃ ।



ନବମ ପରିଚ୍ଛେଦଃ ।



ନାମକଲେ ପାପବୁଦ୍ଧି ।

ନାମେ ବଳାତ୍ ପଥ୍ୟ ହୁ ପାପବୁଦ୍ଧି-
ନି ବିଦ୍ୟତେ ପଥ୍ୟ ସନ୍ନିହୁ ଶୁଦ୍ଧି ।

ଗୌରଗଦାଧର ଜୟ ଜାହାବା ଜୀବନ ।
ଜୟ ଜୟ ସୀତାଦେବି ଜୟ ଭକ୍ତଗଣ ॥

ନାମଗୁହ୍ୟେ ସମସ୍ତ ଅନର୍ଥ ଦୂର ହସ୍ତ

ହରିଦାସ ବଲେ ନାମ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ୱମୟ ।
ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଜୀବ କରେ ନାମେର ଅଶ୍ରୟ ॥
ଅତି ଶୀଘ୍ର ତାହାର ଅନର୍ଥ ଦୂରେ ଯାୟ ।
ହୃଦୟ-ଦୌର୍ବଲ୍ୟ ଅର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ପାୟ ॥
ନାମେ ଦୃଢ଼ ହେଲେ ନାହିଁ ହସ୍ତ ପାପେ ମତି ।
ପୁଣ୍ୟପାପ ଦମ୍ଭହସ୍ତ ଚିତ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ ଅତି ॥
ପାପ ଅର ପାପଶାଳ, ପାପେର ବାସନା ।

ଅବଦ୍ୟା ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ଏହିକି ଯନ୍ତ୍ରଣା (୧) ॥
 ସଙ୍ଗୀତେ ଦୟା ଅସି ହରିବେ ଉଦୟ ।
 ଜୀବେର ମଙ୍ଗଳ-ତେଷୁ ସତେ କରୟ ॥
 ଜୀବେର ସନ୍ତାପ କରୁ ସହିତେ ନା ପାରେ ।
 ଯାହେ ପରତାପ (୨) ଯାୟୁ ତାର ତେଷୁ କରେ ॥
 ବସୟିପାସା ଅତି ତୁଟ ମନେ ଦୟା ।
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟଲଭସା ତାର ଚିତ୍ତେ ନାହିଁ ରୟା ॥
 କନକକାମିନୀ-ତେଷୁ ପ୍ରତି ଦୃଶା କରେ ।
 ଯଥା ଧର୍ମଲବେ ତୁଷ୍ଟି ଆଦି ପ୍ରାଣ ଧରେ ॥
 ଚକ୍ରି-ଅନୁକୂଳ ସବ କରୟେ ସ୍ୱୀକାର ।
 ରକ୍ତି ପ୍ରତିଭା ନାହିଁ କରେ ଅଙ୍ଗୀକାର ॥
 କୃଷ୍ଣ ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ଏକମାତ୍ର ତଲି ଜାନେ ।
 ଜୀବନେ ପାଳନକର୍ତ୍ତା କୃଷ୍ଣ ଇହା ମାନେ ॥
 ଅହଂ ମମ ବୁଦ୍ଧିସକ୍ତି ନା ରାଖେ ହୃଦୟେ (୩) ।
 ଦାନଦାବେ ନାମ ଲୟ ସକଳ ସମୟେ ॥
 ସୁଦାବତଃ ଯାର ଏଇ ରୂପ ନାମାଶ୍ରୟ ।

୧ । ଅବଦ୍ୟାକୁ ପାଟବାଦ ବା ପାଟବାସନା ଓ ପାଟବାସନାକୁ ପାଟ, ବନ୍ଧନବଳ ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି କହେ ।

୨ । ପରତାପ—ଅନ୍ୟଜନର ହେଉନିବ ତାପ ।

୩ । ଏହି ଜନ୍ମ ଦେହରେ ଅହଂ ଓ ମମ ଏହିଭୂତ ବୁଦ୍ଧିର ଅସକ୍ତି ।

ପାପ ମତ ପାପୀନ୍ଦ୍ର ବାହାର କ ଦୟା ।

ପୂର୍ବପାପ ଓ ପାପଗନ୍ଧ ଶୀଘ୍ର ଦୂର ହୟା,

ପୂର୍ବ ଦୁଷ୍ଟଭାବ ତାର ଜମେ ଦୟା ଶୀଘ୍ର ।

ପବନ ସ୍ୱଭାବ ଶୀଘ୍ର ଦଇବେ ପ୍ରବାଣ ॥

ଏକ ସନ୍ନିକାଲେ ପୂର୍ବ ପାପେର ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ଥାବତେ ଓ ପାରେ ଭକ୍ତଦନ ପାପଗନ୍ଧ (୪) ।

ନାମେର ସ୍ୱସର୍ଗେ ଯତ ସୁମନ୍ତ ଭୁଦୟ ।

ଦ'ୟେ ସେଇ ପାପଗନ୍ଧ ଶୀଘ୍ର କରେ ଶୟ ।

ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରେଛୁ ନାଥ ଅର୍ଜୁନ ନିକଟେ ।

ମୋର କଳ୍ପ କରୁ ନାହିଁ ପଡ଼ିବେ ସଙ୍ଗତେ ।

ସକଟ ସମୟେ ଅମି ଦଇବ ସହାୟ ।

ଅତଏବ ପାପ ଯାୟ ତୋମାର କୃପାୟ ।

ଜ୍ଞାନମାର୍ଗୀ କଷ୍ଟେ ପାପ କରୁଣା ଦମନ ।

ତଦାଶ୍ରୟ ଶୁଦ୍ଧ ଶୀଘ୍ର ଦୟା ପତନ ॥

ତବ ପଦାଶ୍ରୟ ଯାର ସେଇ ମହାଜନ ।

ବିଦ୍ଧ ନା ପାଇବେ କରୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବଚନ ॥

୪ । ନାମରେ ମତ ହୋଇଅଛି । ଏହାର ତୁମ୍ଭ ଅବସ୍ଥା ଓ ପର ଅବସ୍ଥା ଏହି ଦୁଇ ଅବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟଗତ ଅବସ୍ଥାକୁ ସନ୍ନିକା କହନ୍ତି । ଏହି ସନ୍ନିକାଲରେ ନୂତନ ପାପରେ ମତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅଭାବବଳେ ତୁମ୍ଭ ପାପର ତତ୍ତ୍ୱ କିଛି ସତ୍ୟାନ୍ତର ପର ରହିପାରେ ।

ପ୍ରମାଦେ ପାପ ଉପସ୍ଥିତ ହଇଲେ ତାହାର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତେର
ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ !

ଯଦି କରୁ ପ୍ରମାଦେ ଘଟଇ କୋନ ପାପ ।
କଳ୍ପ କରୁ ନାହିଁ ସଦେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ତାପ (*) ॥
ସେ ପାପ କ୍ଷତିକ, ନାହିଁ ପାପୁ ଅବସ୍ଥିତ ।
ନାମରସେ ଭେଷେ ପାୟ ନା ଦେୟୁ ଦୁର୍ବଳ ॥

ନାମାଶ୍ରୟୀ ନୁହନ୍ତି ପାପ ବରୁଣ କରୁଣା କରଲେ ନାମକଲେ
ପାପାଚରଣ ହୁଏ,

କଳ୍ପ ଯଦି କୋନ ଜନ ନାମେ କରି ବଳ ।
ଅଚଳେ ନୁହନ୍ତି ପାପ ସେ ଜନ କଷ୍ଟଲ ॥
ସେ କେବଳ କପଟତା କରୁଣା ଅଶ୍ରୁୟ ।
ନାମ ଅପରାଧେ ପାୟ ଶୋକମୂଳରୟ ॥

ପ୍ରମାଦ ଓ ବରୁଣତ କର୍ମେର ଭେଦ,

ପ୍ରମାଦ ଘଟନା ଅବି ବ୍ୟବହାରକର୍ତ୍ତେ ।
ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦେଦ ଅଛେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାସୁମର୍ତ୍ତେ । (୨) ॥

* । ଅପାବଧାନଦାବଶତଃ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଯଦି ବୌଦ୍ଧିପି ପାପ କାର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗେ, ସେହି ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତର ପ୍ରୟୋଜକ ହୁଏ ନାହିଁ ।

୧ । ପାପ ସଂଶୟ ଦୂର ଗ୍ରହଣକରେ ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅବସ୍ଥାତୁ ପ୍ରମାଦରୁ (ଅନବଧାନଦା ବଶତଃ) ପାପ ହୋଇ ପଡ଼େ ଓ ବରୁଣରୁ ପାପ ହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ପାପାଚରଣ କରୁନା ଏହାର ବରୁଣ ପୂର୍ବରୁ ଶୁଦ୍ଧ କର ପାପ ଅବସ୍ଥିତ ହୁଏ । ଏହି ଦୂର ପାପ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ହୁଏ ।

ନାମାଶ୍ରୟୀର ପାପ କରା ଦୂରେ ଥାକୁକ, ପାପେ ମତି ହରଲେଇ
ନାମାପ୍ରସାଦ ହୟ ।

ସଂସାର ମାନବ ଯେବା ଅଭରଣେ ପାପ ।
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଅଛେ ତାର ଆର ଅନୁତାପ ॥
କିନ୍ତୁ ନାମକଲେ ଯଦି ପାପେ କରେ ମତି ।
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ନାହିଁ ତାର ବଢ଼ଇ ଦୁର୍ଗତି ॥
ବହୁ ସମସାଧନାଦି ପାଇଲେଣି ତାର ।
ସେଇ ଅପରାଧ ହରତେ ନା ହୟ ଉଦ୍ଧାର ॥
ପାପେ ମତିମାତ୍ରେ ହୟ ଏରୂପ ଯନ୍ତ୍ରଣା ।
ପାପାଶ୍ରୟେ ଯଦି ଦୋଷ ତାର କି ଶଶନା ॥

ପ୍ରବକ୍ତବ୍ୟ ଶବ୍ଦେ ନାମଭୟପାୟ ପାପହରା ମର୍ଚ୍ଚିତବୈଶାଖ୍ୟ ମାତ୍ର,

ଶାନ୍ତେ ଶୁଦ୍ଧିପାତ୍ରେ ନାମ ଯଦି ପାପ ହରେ ।
କୋଟୀ ଜନ୍ମେ ମହାପାପୀ କରିତେ ନା ପାରେ ॥
ପଞ୍ଚବ୍ୟ ପାପ ମହାପାତକ ଅବଧି ।
ନାମାଶ୍ରୟେ ଯାୟ, ଶାନ୍ତ ଗାୟ ନିରବଧି ॥
ସେଇତ ଭରସା କରି ପ୍ରବକ୍ତବ୍ୟ ଜନ ।
ଶଠତା କରିଯା ନାମ କରନ୍ତେ ପ୍ରହରଣ ॥
କଷ୍ଟେର ସଂସାର ଶୁଦ୍ଧ ବୈଶାଖ୍ୟର ବେଶେ ।
କନକ କାମିନୀ ଅଶେଷ ପିରେ ଦେଶେ ଦେଶେ ॥
ଭୁମି ତ ବଲେଇ ପ୍ରଭୁ ମର୍ଚ୍ଚିତ-ବୈଶାଖ୍ୟ ।

କାମିନୀ ସମ୍ପାଦି ପିରେ ଧର୍ମ ଗୁହ୍ୟତାଗୀ (୭) ॥

ନିୟତେ ନାମାଗ୍ରୟ ନା କରଲେ ଏଇ ଅପରାଧ ଅନିର୍ବାଚ୍ୟ,

ବୈରାଗ୍ୟର ଛଲେ କେବେ ଗୁହ୍ୟ କାଟେ କାଲ ।

ସମ୍ପାଦ୍ୟ ନା ହୟ ସବ ବିଶେଷ ଜଞ୍ଜାଲ ॥

ଗୁହ୍ୟ ଥାକୁ ବନେ ଯାଇ ତାହେ ନାହିଁ ଦୋଷ ।

ନିଷାପେ କରୁକ୍ ନାମ ପାଇୟା ସନ୍ତୋଷ (୮)

ନାମକଲେ ପାପମତି ମହା ଅପରାଧ ।

ତାହାତେ ମଡ଼ିଲେ ହୟ ଭକ୍ତିଭରେ ବାଧ ॥

ଜ୍ଞାନାଗ୍ରସୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଏଇ କପଟ-ଲେକେର ସଙ୍ଗେ ଅପରାଧୀ ହନ,

ନାମାଗ୍ରସୀ ଜନେର ଶୁଷଙ୍ଗ ଯଦି ହୟ ।

ତବେ ଏଇ ଅପରାଧ ଘଟିବେ ନିଶ୍ଚୟ ॥

ଶ୍ରବଣାମୋଦୟ ଯାର ହୃଦୟେ ନିବେ ।

ଏଇ ନାମ ଅପରାଧ ତାର ନା ଘଟିବେ ॥

ଶୁଦ୍ଧ ନାମାଗ୍ରୀତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦଶବିଧ ଅପରାଧ ପୁନଃକରେ ନା,

ଶ୍ରବଣାମାଗ୍ରୀତଜନେ ଅପରାଧ ଦଶ ।

କୋନରୂପେ କୋନ କାଲେ ନା କରେ ପରାଧ ॥

୧ । ଯେତେ ହୃଦୟାସକ୍ତ ସମ୍ପଦେ ପ୍ରଭୁ ମର୍ଦ୍ଦବୈରାଗୀକର ସେହି ନାମାଗ୍ରସୀ ପାଦା
ଦେବାମୃତରେ ବର୍ଷା ହୋଇଅଛି । ବୈରାଗୀ ହୋଇ ସେ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହୃଦ ସମ୍ପାଦଣ କରନ୍ତୁ
ତେ ମର୍ଦ୍ଦବୈରାଗୀ ।

୮ । ନାମାଗ୍ରୀତ ଭକ୍ତ ଗୁହ୍ୟରେ ରହନ୍ତୁ କିମ୍ବା ବନକୁ ପାଥନ୍ତୁ ତହିଁରେ ବୌଦ୍ଧିପରାଧ ନାହିଁ ।
କାରଣ ଗୁହ୍ୟ ହିମାଳୟର ପଶେ ଅନୁକୁଳ ହେଲେ ବୃକ୍ଷାଗ୍ରମ ଅପେକ୍ଷା ଭଲ, କିନ୍ତୁ ନାମାଗ୍ରୀତ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପ୍ରତିକୂଳ ହେଲେ ଗୁହ୍ୟତାଗ୍ରାସ କରା ବୈଷ୍ଣବଙ୍କର ବର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ନାମାନ୍ତ୍ରୀତଳନେ ନାମ ସଦା ରକ୍ଷା କରେ ।
 ଅପରାଧ କରୁ ତାର ନା ଦୂରରେ ପାରେ ॥
 ଯତନେ ଶୁଦ୍ଧନାମ ନା ଦୟା ଉଦୟ ।
 ଚତନେ ଅପରାଧ—ଅନୁମୋଦନେ ରୟ ॥
 ଅତଏବ ନାମାନ୍ତ୍ରୀ ଯଦି ଶୁଦ୍ଧ ଶୟ ।
 ନାମ ବଳେ ପାପରୁକ୍ତି ଦୂରରେ ପଲୟ ॥

କତନେ ପାପୋଦନେ ଅପରାଧ ପରିତ୍ୟାଗ କରା ଗୁରୁ,

ଶୁଦ୍ଧନାମାନ୍ତ୍ରୀତଳନ ସଙ୍ଗବଳ ଧର (୧) ।
 ଅପରାଧେ ସତର୍କତା ସଦା ଅରର ॥
 ଶୁଦ୍ଧନାମ ଯାର ମୁଖେ ତାର ଦୂର ମନ ।
 କୃଷ୍ଣ ହେତେ ବିଚାର ନହେ ଏକକ୍ଷଣ ॥
 ଅତଏବ ନାମେ ବଳ ଯତନେ ନୟ ।
 କତନେ ଅପରାଧେ କରବେକ ରୟ ॥
 ବିଶେଷ ଯତନେ ପାପରୁକ୍ତି ଦୂର କର ।
 ଅନ୍ତର୍ଗତ ମୁଖେ ବଳବେକ ଦୂର ଦର ॥
 ଶାଶୁରୁ କୃପାୟ ଦବେ ସ୍ତବ୍ଧଜ୍ଞାନ ।

ଏକ ଅପରାଧ ହେଲେ ତାହାର ପ୍ରତିକାର,

କୃଷ୍ଣକୃତ କୃଷ୍ଣନାମ ତାହାରେ ବିଧାନ ॥

ଯଦ୍ୟପି ପ୍ରମାଦେ ନାମବଲେ ପାପବୁଦ୍ଧି ।
 ଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବେର ସଙ୍ଗେ କରି ତାର ଶୁଦ୍ଧି ॥
 ପାପସ୍ମୃତୀ ବାଟପାର ପଥେ ଅପି ଧରେ (୧୦) ।
 ବିଶୁଦ୍ଧ ବୈଷ୍ଣବଗଣ ପଥରକ୍ଷା କରେ ॥
 ଭୁକ୍ତିଃସ୍ବରେ ଜାତି ରକ୍ଷକେର ନାମ ଧର ।
 ପଲ୍ଲଭବେ ବାଟପାର ଅପିବେ ପ୍ରହରୀ ॥
 ଅଦରେ ବଲ୍ଲବେ ଭାଇ ନାହିଁ କର ଚୟ ।
 ଅମିତ ରକ୍ଷକ ତବ ଶୁନ ମହାଶୟ ॥
 କେବଳ ବୈଷ୍ଣବପଦ-ଦାସ୍ୟବ୍ରତ ଯାର ।
 ହରିନାମ ଚିନ୍ତାମଣି ଗାୟୁ ସେଇ ଶୁର ॥
 ଯଦି ଶ୍ରୀହରିନାମଚିନ୍ତାମଣି ନାମବଳେ ପାପବୁଦ୍ଧିବିନାଶେ
 ନାମ ନବମପଦେଷେ ।

ଦଶମ ପଢ଼େଇଦ ।



ଶ୍ରଦ୍ଧାଘ୍ନାନଜନେ ନାମୋପଦେଶ ।

ଅଶ୍ରଦ୍ଧଧାନେ ବମ୍ବେଦେଶେଶ୍ବର
 ଯତ୍ନୋପଦେଶେ ଶ୍ରୀନାମାପରାଧ ।

ଚନ୍ଦାର ଗୌରୀଜୀ ଜୟ ଜାଉବା ଜୀବନ ।
 ସୀତାଦ୍ରୈତ ଜୟ ଶ୍ରୀବାସାଦି ଭକ୍ତଗଣ ॥

କରଯୁକ୍ତ ହରିଦାସ ବଲେନ ବଚନ ।

ଅର ନାମ ଅପରାଧ କରବ ଶ୍ରବଣ ॥

ନାମେ ଦୃଢ଼ ବସ୍ତାସକେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବଳି, ତାହା ହରଲେବ ନାମେ
ଅଧିକାର ହସ୍ତ,

ଯାହାର ହୃଦୟେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନା ହଇଲ ଉଦୟ ।

ନାମ ନାହିଁ ଶୁନେ ବହୁର୍ଥୁଖ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥

ନାହିଁ ଜନ୍ମେ ସେ ଜନାର ନାମେ ଅଧିକାର ।

ଶ୍ରଦ୍ଧାମାତ୍ର ଅଧିକାର ଏଇ ଚରୁସାର ॥

ସହାଇ ସଦ୍‌ଭୁଲ ଜ୍ଞାନ ବଲ ବିଦ୍ୟାଧନ ।

ନାମେ ଅଧିକାର ଦିଅେ ନା ହସ୍ତ କାରଣ ॥

ନାମେର ମାତ୍ରାମ୍ବେ ସେଇ ସ୍ୱଦୃଢ଼ ବ୍ୟାସ ।

ଶାନ୍ତମତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସେଇ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରକାଶ (୧) ॥

ଶ୍ରୀକାହ୍ନୁନ ଜନକେ ନାମ ଦିଲେ ନାମଅପରାଧୀ ହସ୍ତ,

ଶ୍ରଦ୍ଧା ନାହିଁ ଜନ୍ମେ ଯାର ହରିନାମ ତାରେ ।

ସାଧୁଜନ ନାହିଁ ଦେନ ବୈଷ୍ଣବ ଆଶ୍ରେ ॥

ଶ୍ରୀକାହ୍ନୁନଜନ ଯଦି ହରିନାମ ପାୟ ।

ଅବଜ୍ଞା କରିବେ ମାତ୍ର ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରେ ଗାୟ ॥

ଶୁକରକେ ଦିଲେ ରହ ସେ ରୁଣ୍ଡି କରିବେ ।

ବାନରକେ ଦିଲେ ରହ ଛୁଟିଯା ଫେଲିବେ ॥

୧ । ଦେବନ କୃଷ୍ଣନାମ ଜବର ସଙ୍ଗେ ଧନ । କୃଷ୍ଣନାମାଶ୍ରୟ କଲେ ସମସ୍ତ ଶୁଭ ବର୍ତ୍ତୁର
ହୁଏ, ଏହିରୂପ ବ୍ୟାସରୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବହୁତ । ଯାହାର ଏପରି ଶ୍ରଦ୍ଧା ହୋଇ ଶାନ୍ତି ସେ ହରି ନାମରେ
ଅଧିକାର ହୁଏ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧାଘ୍ନ ନାମ ସେଷେ ନାମ ଅପରାଧ ମରେ ।
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୁଭକେ ଅବକ୍ତ ଶ୍ରୀଘ୍ର କରେ ॥

ଶ୍ରଦ୍ଧାଘ୍ନ ନାମ ପାଇତେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଲେ ଧାର୍ମାତ୍ମକ କରୁଥ
ବ୍ୟବହାର କରା ଉଚିତ;—

ଶ୍ରଦ୍ଧା—ବରହତ ଜନ ଶାନ୍ତା କରନ୍ତୁ ।
ଦୁର୍ଗାମାତା ମାତେ ବୈଷ୍ଣବେର କାରେ ଚିନ୍ତା ॥
ତାହାର ବଞ୍ଚନା-ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ସାଧୁଜନ ।
ଦୁର୍ଗାମାତା ନାହିଁ ଦେନ ତାରେ କଦାଚନ ॥
ସାଧୁ ବଳେ ଶ୍ରେରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଶାନ୍ତ ପରବର ।
ପ୍ରତିଷ୍ଠାଣା ଦୂରେ ଶୁଣି ନାମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କର (୧) ।
ନାମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହେଲେ ନାମ ଅନାୟାସେ ପାବେ ।
ନାମେର ପ୍ରଭାବେ ଏ ସଂସାରେ ତ'ରେ ଯାବେ ॥
ଯତନେ ନାହିଁ ତବ ନାମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଶ୍ରୀମତୀ ।
ନାମ ଲେଖିତେ ତୋମାର'ତ ଅଧିକାର ନାହିଁ ॥
ଶ୍ରୀନାମମାହାତ୍ମ୍ୟ ସାଧୁଶାସ୍ତ୍ର ମୁଖେ ଶୁନ ।
ପ୍ରତିଷ୍ଠାଣା ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେନେ କରନ୍ତୁ ପ୍ରବଣ ॥

୧ । ନବ ପାଠଦ୍ଵାରା ନାମ ପାଇଲେ ପାପ ବିନାଶ ଲାଭ ଅଥ ରହୁବ ନାହିଁ । ସର୍ବଦା
ଦୁର୍ଗାମାତା ଜପ କଲେ ମୋଡେ ବୈଷ୍ଣବ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ପଣ୍ଡିତ ଦୁର୍ଗାମାତା କରନ୍ତୁ ଓ ମୁଁ
ଲେଖକ ନିକଟରେ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳ କରୁ ପାରିବ । ପାପାଶୁରୁଣ୍ୟ ମୋହର ଯେଉଁ
ପ୍ରକାଶ ନବ ହୋଇଅଛି ତାହା ଦୁର୍ଗାମାତା ଶ୍ରଦ୍ଧା କଲେ ପ୍ରକଟ ହେବ । ଦୁର୍ଗାମାତା ପଦରେ
ସଂସାରରେ ଅନେକ ଶୁଭକର ହେବ । ଏହି ସମସ୍ତ ଅପ୍ରାୟ ନାମପ୍ରସାଦେ ଶାନ୍ତ ।

ନାମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ହ'ଲେ ତବେ ଗୁରୁମହାଜନ ।
 ନାମ ଅର୍ପିବେନ ଭାଇ ନାମ ମହାଧନ ॥
 ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ଥାନଜନେ ଅର୍ଥ-ଲୋଭେ ନାମ ଦୟା ।
 ନିରକେତେ ଯାୟ ନାମାପରାଧେ ମଜୟା (*) ॥

ଏକ ଅପରାଧେର ପ୍ରତିକାର,

ପ୍ରମାଦେ ଯଦ୍ୟପି ନାମ ଉପଦେଶ ହସ୍ତ ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ଥାନେ ତବେ ଗୁରୁ ପାୟ ମହାଭୟ ॥
 ବୈଷ୍ଣବସମାଜେ ତାହା କର ବିଜ୍ଞାପନ ।
 ସେହି ଦୁଷ୍ଟଶିଷ୍ୟତ୍ୟାଗ କରେ ମହାଜନ ॥
 ତାହା ନା କରଲେ ଗୁରୁ ଅପରାଧମେ ।
 ବକ୍ତିସ୍ଥାନ ଦୁରାଚାର ହସ୍ତ ମାୟାବ୍ରମେ ॥
 ଅତଏବ ପ୍ରଭୁ ଯାରେ ଅଦେଶ କରଲେ ।
 ନାମ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନତେ ତାରେ ଏଇ ଅଜ୍ଞା ଦଲେ ॥

ଏକପଦେ ପ୍ରଭୁର ଅଜ୍ଞା,

ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍ ଜନେ କର ନାମ ଉପଦେଶ ।
 ନାମମହାମାୟ ପୁଣି କର ସଙ୍କଟଦଶ ॥

* । ନାମାପରାଧ ବରଦାୟ ସେ ଅସିଷ୍ଟହୀନ ସେ ଶୂନ୍ୟ ଅତଏବ ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ଥାନ ଏହା ନାଶି ଦେଉଁ
 ଘେନି ଅର୍ଥ ଘେନିବେ କଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠାଦେବରେ ଅପାମରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାମ୍ୟ ଅର୍ପଣ କରନ୍ତି ସେ
 ନାମାପରାଧ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ ଶିଷ୍ୟକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍ ମନେକରି ନାମାର୍ପଣ କଲେ ପରେ
 ଜାଣିଲେ ସେ ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ଥାନ ଓ ନାମ । ତାହାହେଲେ ଗୁରୁ ଅବଦ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରତିକାର କରବେ ।

ଉଚ୍ଚସଂଖ୍ୟାନ୍ତନେ କର ଶ୍ରଦ୍ଧାର ପ୍ରସ୍ତର ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ଲଭି ଶୀଘ୍ର କରେ ସଦ୍‌ଗୁରୁବିଶ୍ୱର ॥
 ସଦ୍‌ଗୁରୁ ନିକଟେ କରେ ଶାନାମଗ୍ରହଣ ।
 ଅନାୟାସେ ପାୟୁ ଭବେ କୃଷ୍ଣ-ପ୍ରେମଧନ ॥
 ଚରଣ, ବେଶ୍ୟା, ଶଠ ଅଦି ପାପାସକ୍ତଜନେ ।
 ଶୁଦ୍ଧାନୟା ପାପମତି ଦିବେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଧନେ ॥
 ସ୍ୱଶ୍ରଦ୍ଧା ଦଇଲେ ଦିବେ ନାମ ଭୂପଦେଶ ।
 ଏହିରୂପେ ନାମ ଦୟା ତାର ସଙ୍ଗଦେଶ ॥

ଏରୂପ ଅପରାଧେର ଫଳ,

ଇହା ନା କରୟା ଯିନି ଦେନ ନାମଧନ ।
 ସେଇ ଅପରାଧେ ତାର ନରକେ ପଡ଼ନ ॥
 ନାମ ପେଷେ ଶିଷ୍ୟ କରେ ନାମ-ଅପରାଧ ।
 ତାହାତେ ଗୁରୁର ହୟ ବକ୍ତିରସବାଧ ॥
 ଏହି ନାମ ଅପରାଧେ ଦୁର୍ଦ୍ଦେ ଶିଷ୍ୟ ଗୁରୁ ।
 ନରକେତେ ଯାୟ ଏଇ ଅପରାଧ ଦୁରୁ ॥

ଅଗ୍ରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦୟା ନାମ ଭୂପଦେଶ ଦିବେ,

ଜଗା ମାଆ ପ୍ରତି ଭୂମି ମହା କୃପା କରି (୪)
 ନାମେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦୟା ନାମ ଦିଲେ ଗୌରବର ॥

* । ଜଗଦାମଳ ଓ ମାଧବୀନନ୍ଦ ଦ୍ୱରା ଗଢ଼ ଶ୍ରୀରାମପୁରର ରାଧାବତୀୟ ମହୋଦୟ
 ମାନଙ୍କର ପୂର୍ବପୁରୁଷ । ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦେ ଶେଷମସ୍ତେ ଶ୍ରୀନବଦୀପ ମଣ୍ଡଳରେ ବାସ କରୁଥିଲେ । ସେ-
 ଦୁର୍ଦ୍ଦେ ନରାୟଣ ଦେଖି ଜଗା ମାଆ ବହୁଥିଲେ !

ଅଭୁତ ଚରଣ ଭବ ସଙ୍ଗ ଜଗଜନ ।
 ଶ୍ରଦ୍ଧାୟ କରୁକ ଅନୁକରଣ ଚରଣ ॥
 ଭକ୍ତପାଦ ଭକ୍ତିତେ ବିନୋଦ ଯାଦାର ।
 ଦଶନାମପଦ୍ମାମଣି ଅଳଙ୍କାର ଭାର ॥

ଇତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଘ୍ନନାମପଦ୍ମାମଣି ଶ୍ରଦ୍ଧାଘ୍ନନନେ ନାମୋପଦେଶରୂପ
 ନାମାପରାଧ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ନାମ ଦଶମପରିଚ୍ଛେଦଃ ।

ଏକାଦଶ ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମେର ସହିତ ନାମକେ ତୁଲ୍ୟଜ୍ଞାନ ।

ଧର୍ମବ୍ରତତ୍ୟାଗହୃତାଦିସଙ୍ଗ
 ଶୁଭକ୍ରିୟାସାମ୍ୟମପି ପ୍ରମାଦଃ ॥

ଜୟ ଜୟ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର ନାମ ଅବତାର ।
 ଜୟ ଜୟ ଦଶନାମ ସବତରୁସାର ॥
 ଦରଦାସ ବଲେ ପ୍ରଭୁ କର ଅବଧାନ ।
 ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ନହେ ନାମେର ସମାନ ॥

ନାଟମର ପୁରୁଷ,

ଭୂମିତ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତୋମାର ସ୍ୱରୂପ ।
 ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ ଏହି ଚନ୍ଦ୍ର ଅପରପ ॥
 ସଜ୍ଜନ୍ନ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ ତବ ଶ୍ରୀବତ୍ସନ୍ନ ହସ୍ତ ।
 ନାମ ଧାମ ଲାଲ୍ ତବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ୱ ॥
 ତବ ମୁଖ୍ୟ ନାନ ସବ ତୋମାତେ ଅଭିନୀ ।
 ଜଡ଼ାୟ ବସୁର ନାମ ବସୁ ଦୈତେ ଲିନ ॥
 ଭକ୍ତମୁଖ୍ୟ ଅଭସେ ନାମ ଗୋଲେନ ଦଳତେ ।
 ଆତ୍ମା ଦୈତେ ଦେବତା ଦ୍ୟାପି ନାତେ ଜିହ୍ୱାବତେ ॥
 ଏକଜ୍ଞାନେ ନାମ ଲଳିଲେ ହସ୍ତ ତବ ନାମ ।
 ନାମେ ଜଡ଼ବୁଦ୍ଧି ଯାର ତାର ଦୁଃଖଗ୍ରାମ (୧) ॥

କୃଷ୍ଣପାଦ ଉପେୟ । ଅଧିକାର-ଭେଦେ ଉପାୟ ଦଢ଼ବଧ ।

ତୋମାରେ ପାଇତେ ଶାସ୍ତ୍ର ଉପାୟ କହିଲ ।
 ଅଧିକାର-ଭେଦେ ତାହା ନାନାବିଧ ହେଲ (୨) ॥

୧ । ସେହିମାନେ ମନେକରନ୍ତି କୃଷ୍ଣନାମ ମାସିକ କଡ଼ନନର ସେମାନେ ବଡ଼ବାଳ ନରକ
 ଘୋର ବରବେ । ସେମାନଙ୍କ ଦେଖିଲେ ସବୁଠି ସ୍ଥାନ ବହୁ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ମୁରଗ ବରା ବର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

୨ । କୃଷ୍ଣପ୍ରାପ୍ତି ସବାଣେ ଅଧିକାର ଭେଦରେ ବର୍ଣ୍ଣ, ଜ୍ଞାନ ଓ ରସିର ଭେଦ ଶାସ୍ତ୍ରରେ
 ଅନୁସୂଚ ଦୋରଥକ । ନଦାନ୍ତ ଜଟାଧିବାଳ ପକ୍ଷେ ଭିନ୍ନଶୈଳୀର ବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ବୁଦ୍ଧି । ନଦାନ୍ତ
 ମାୟାସକ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅଦୈବ ଜ୍ଞାନ । ସମସ୍ତ ଜୀବଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଶୂନ୍ୟଭକ୍ତି ଉପଦିଷ୍ଟ ଦୋରଥକ ।

ନାମାପରାଧ—ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ନାମେର ଭୁଲ୍ଲଜ୍ଞାନ । ୧୦୯

କର୍ମର ସ୍ମରଣ । ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ଜାତମୟ । ଭବେୟ ବସ୍ତୁ ଚିନ୍ତୟ,

ଜଡ଼ବୃଦ୍ଧି ଜଡ଼ଦ୍ରବ୍ୟକାଳଶୟେ ।

ତୋମାର ସାଧନ କରେ ଶମନେଲ ବସ୍ତେ ॥

ଭୂତି ଅବସ୍ଥାପଦ ଅବିଶୟ ଦର ।

ତୋମାର ଭବଶମାଦ ବାଣ୍ଟିବେ ଭର ॥

ସେଇ ପଦଲବେ ଯତ ଉପାୟ ସୁକଲ ।,

ଜଡ଼ଭାବାଶୟେ ସବ ଜଡ଼ାୟ ଦଲଲ ॥

ଲଜ୍ଜାମୂର୍ତ୍ତି ଅର ଯଜ୍ଞବିଦ୍ୟୁତ୍ତ୍ୟକର୍ମ ।

ସ୍ଥାନ, ଦୋମ, ଦାନ, ଯୋଗ, ବର୍ଣ୍ଣଶ୍ରମଧର୍ମ ॥

ଗର୍ଭସାଶା-ବ୍ରତପିତୃକର୍ମ ଧ୍ୟାନଜ୍ଞାନ ।

ଦୈବକର୍ମ ତପଃ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଦଧାନ ॥

ସକଲର ଜଡ଼ାୟ ଦ୍ରବ୍ୟ କରୟୁ ଅଶୟ ।

ଉପାୟ ସ୍ମରଣେ ସଦା ଶୁଭକର୍ମ ହୟ ॥

ଉପାୟ ଧରୟ ପାୟ ଉପେୟ ଭବମେ ।

ଅନିତ୍ୟ ଉପାୟ ଶୁଦ୍ଧେ ସିଦ୍ଧିସମାଗମେ (୩) ॥

ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ଲଭ ହୟ ମହାପିବିସାର ।

ଜୀବେର ଉପେୟ ତାହା ଶୁନ ସାର୍ବଭୋଗ ॥

ଶୁଭକର୍ମ ଉପାୟ,

ଜଡ଼ଦ୍ରବ୍ୟ କାଲ ହୟ ନିରାମୟ ।

କୌଣସି ଜାଣିବେ ତାହେ ଜମ ସିଦ୍ଧି ଦୟା (୪) ॥

ଅତଏବ ଶୁଭକର୍ମ ସକଳର ଉପାୟ ।

ଉପେୟ ଚରମସିଦ୍ଧି ପ୍ରେମରୂପେ ଭୟ ॥

କାହାଣୀ ଉପେୟପ୍ରାପ୍ତି କଳମ୍ବ ପିଞ୍ଜ,

ସଙ୍ଗ ଶୁଭକର୍ମେ ସିଦ୍ଧି ବିଲମ୍ବେ ଉଦୟ ।

ଉପେୟ ଉପାୟେ ବ୍ୟବଧାନହେତୁ ଦୟା (୫) ॥

ସାଧ୍ୟ ଯୋଗେ ଦ୍ଵରନାମ ଉପାୟ କରୁପେ ହରିଦୟାଛେନ,

ଦ୍ଵରନାମ ଏ ଜଗତେ ଦିଲେ କୃପା କର ।

ସିଦ୍ଧିଲବେ ଶିଷ୍ଟ ଜୀବ ଲଭିଲେକ ବର ॥

ଉପାୟ ହଇଲ ନାମ ଶାଢ଼େର ସନ୍ନତ ।

ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ମଧ୍ୟେ ହଇଲ ଗଣିତ ॥

ସଙ୍ଗେଶ୍ଵର ବଞ୍ଚୁ ଯେନ ବ୍ରହ୍ମା-ଶିବସନେ ।

ଦେବତା ଲକ୍ଷଣେ ଗଣ୍ୟ ହଇଲ ଦ୍ଵିଭୁବନେ ॥

ନାମ ଶୁଭସତ୍ତ୍ଵ । ମାୟାବାଦୀ ଅପରାଧକ୍ରମେ ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମର
ସମ୍ବନ୍ଧ ନାମକେ ଏକକ ମନେ କରେନ,

ନାମେର ସ୍ଵରୂପ ଦୟା ଶୁଭସତ୍ତ୍ଵମୟ ।

ଜଗତର ଶୁଭ ନାମେ କରୁ ନାହିଁ ଭୟ ॥

* । ବହୁଜନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବ୍ୟାପାର ଶ୍ରଦ୍ଧା ରହିପାରେ ନାହିଁ । ତାହାର ସବୁ କର୍ମ ଓ
କ୍ରିୟାରେ ଜଡ଼ ମିଶ୍ରିତ ଥାଏ । ସେହି ଜଡ଼ ମଧ୍ୟରେ ଜଡ଼ାଗତ ଶୁଭ ରହିଲେ ଅନେକଦିନ ବୃଦ୍ଧା
କର୍ମର କୌଣସି ।

* । ଉପେୟ—ପ୍ରେମ, ଉପାୟ—ଜଣାଣ ବ୍ୟାପାର ଦେଲେ ଏହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଧେ
ବ୍ୟବଧାନ ହେବ ।

ଜଞ୍ଜାବୁଦ୍ଧଜୀବ ନାମେ ଜଡ଼ଭାବଦାନେ ।
 ଅନ୍ୟଶୁଦ୍ଧକର୍ମ ସହ ଏକ କରି ମାନେ (୬) ॥
 ମାୟାବାଦ ଦେବେ ଏଇ ନାମ ଅପରାଧ ।
 ଯାହାର ଦୌରାସ୍ତେୟ ସଦା ହସ୍ତ ଉକ୍ତିବାଧ ॥

ନାମେଇ ଉପାୟୁକ୍ତ ସତ୍ତ୍ୱେଷ୍ଠ ଉପେୟୁକ୍ତ,

କୃଷ୍ଣନାମ ହସ୍ତ ପ୍ରଭୁ ମୁକ୍ତିନଳଚକ୍ର ।
 ଉପେୟ ବା ସର୍ବ ବଳ ଯାହାର ମହତ୍ତ୍ୱ ॥
 ଉପାୟ ଦଇୟା ଅବହୃତ ଧରଇଲେ ।
 ଉପେୟ ଉପାୟ, ଐକ୍ୟ ସଙ୍ଗତାନ୍ତେ ବଲେ ॥
 ଅଧିକାରରେଦେ ଯିନି ଉପାୟ ସ୍ୱରୂପ ।
 ଭଳଇ ଉପେୟ, ଅନ୍ୟେ ବଡ଼ ଅପରୂପ (୭) ॥

ଶବ୍ଦକର୍ମ ଗୌଣୋପାୟ, ନାମ ମୁଖ୍ୟୋପାୟ,

ଅତଏବ ଉପାୟ ଦ୍ୱିବିଧ ଗୁଣଧାମ ।
 ଗୌଣୋପାୟ ଶବ୍ଦକର୍ମ ମୁଖ୍ୟୋପାୟ ନାମ (୮) ॥

୬ । ଜଞ୍ଜାବୁଦ୍ଧ ଜୀବ, ଚିତ୍ତସ୍ୱରୂପ ଜୀବ ଅବିଦ୍ୟାଭ୍ରମରେ ଅପରାଧ ଜଞ୍ଜାବୁଦ୍ଧ ମନେବରେ ।

୭ । ଅଧିକାରରେଦେ ଅର୍ଥାତ୍ ସାବଧାନ ଜୀବର ଅସ୍ୱରୂପ ନିନ୍ଦା ଓ ଧାକଡ଼ ନାମର ଉପାୟ ମନେକରି ଅସ୍ୱରୂପର ଉପେୟରୁ ସାଧନ କରିବ ।

୮ । ନାମ ଉପାୟ ମଧ୍ୟରେ ଗଣିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ମୁଖ୍ୟୋପାୟ । ଅନ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧକର୍ମ ସହଯୋଗୀ ଗୌଣ ଉପାୟ ମଧ୍ୟରେ ପରିଗଣିତ ହୁଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ମୁକ୍ତିପାଇଲେ ଅନ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧକର୍ମ ଠାରୁ ନାମ ବିଲକ୍ଷଣ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ହୁଏ ।

ନାମେଇ ଅଜ୍ଞାପୁରୁଷ ,

ଅତଏବ ଶାନ୍ତେ ଯତ ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ।
 ନାମସମ ନଦେ ଏଇ ସଙ୍ଗଶାନ୍ତମର୍ତ୍ତ ॥
 ଶରଳହୃଦୟ ଯବେ କୃଷ୍ଣନାମ ବାସୁ ।
 ଅଜ୍ଞାପୁରୁଷ ସଖ ଅପି ଚିତ୍ତକେ ନାଶୁ ॥
 ମେଲ ସୁଖ କୃଷ୍ଣନାମସୁଧାବ - ଚନ୍ଦ୍ରପର ।
 ଆତ୍ମରତ ଆତ୍ମଜୀତା ନାହିଁ ମାରପର ॥

ସଦ୍‌ଗୁଣକୌବଲ୍ୟସୁଖ ଅନନ୍ଦସୁଖେନ ତାପ୍ତାମାନ,

ଦ୍ରୁତିଜ୍ଞାନେ ଯୋଗେ ଯେ ଅନନ୍ଦ ବୈଭବ ।
 ଜଡ଼ର ବିଚ୍ଛେଦ ସୁଖ ଶୁଦ୍ଧା ଅନୁଭବ ॥
 ଅବେଦ୍ୟ କୌବଲ୍ୟସୁଖ ହୁଏ ବଲି ଜାନି ।
 କୃଷ୍ଣନାମାନନ୍ଦସୁଖ ଭୂମା ବଲି ମାନି ॥

ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ହରତେ ନାମେଇ ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ,

ସାଧନକାଳେତେ ନାମ ଉପାସୁ ମୁରୁପ ।
 ଦିକ୍ଷିକାଲେ ଉପେୟ ସେ ଏଇ ଅପରୁପ ॥
 ଉପାସୁମୁରୁପ ନାମେ ଉପେୟପୁରୁଷିକ ।
 ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ଐକ୍ଷେ ନଦେତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ॥
 ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ଯତ ସବ ଜଡ଼ାଶ୍ରିତ ।
 ନାମତ ଚନ୍ଦ୍ରପୁ ସଦା ହୃତଃସିଦ୍ଧୋଦିତ ॥
 ସାଧନ କାଳେଓ ନାମ ଶୁଦ୍ଧ ସନ୍ନିର୍ମଳ ।
 ସାଧକେଇ ଅନର୍ଥେତେ ଦେଖାସୁ ସମଲ ॥

ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ନାମ ଲେଖେ ଲଜ୍ଜା ବୁଦ୍ଧି ଯାଏ ।
 ଅନ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟେ ହେଲେ ଶୁଦ୍ଧ ନାମ ବାସ୍ତବ ।
 ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମୀ କରେ ତ୍ୟକ୍ତ ଉପାୟ ।
 ଉପେୟ ପରମ ଭାବ ତରମେ ଅଶ୍ରୟ ।
 କିନ୍ତୁ ନାମାଶ୍ରୟୀ ଜନ ନାମ ନାହିଁ ତ୍ୟକ୍ତେ ।
 ନାମେର ଶୁଦ୍ଧତା ମାତ୍ର ସିଦ୍ଧିକାଳେ ଭଜେ ।
 ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ହେତେ ଅତି ବିଲକ୍ଷଣ ।
 ନାମେର ସ୍ବରୂପ ହସ୍ତ ଅପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ ।
 ସାଧନ ଦଶାୟ ଏଇ ବିଲକ୍ଷଣ ଜ୍ଞାନ ।
 ଶୁଦ୍ଧ ବୃଥା ହେତେ ହସ୍ତ ବେଦେର ପ୍ରମାଣ (୧) ॥
 ସାଧନ ଦଶାୟ ଯିନି ଏଇ ଜ୍ଞାନ ଜ୍ଞାନ ।
 ନାମ ଅପରାଧୀ ତିନି ଅତି ଅଜାତୀନ ।
 ନାମ ସଙ୍ଗୋପର ନାମ ତୁଲ୍ୟ କିନ୍ତୁ ନୟ ।
 ଏ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ବାସ କରି ଯେଇ ନାମ ଲୟ ।
 ଅତରେ ତାହାତେ ହସ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ ନାମୋଦୟ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦ ନାମ ରସ କରେନ ଅଶ୍ରୟ ।

୧ । ଶୁଦ୍ଧ ହେଲେ ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ହସ୍ତୀ ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ଭଜନ ହିସା । ଭଜନ ବସ୍ତୁ ବସ୍ତୁ
 ସ୍ବଭାବରୂପ ହସ୍ତ । ଅନ୍ୟଭାବରେ ଯେଉଁ ପଦମାନଙ୍କରେ ହେଉଥାଏ ସେହି ପଦମାନଙ୍କରେ
 ନାମର ଶୁଦ୍ଧତା ଉପସ୍ଥାପନ ଏବଂ ଲକ୍ଷଣ ନମେ ଅସ୍ବଭାବ ଉପସ୍ଥାପନ ହସ୍ତ । ଶୁଦ୍ଧ ବୃଥା
 ଏହି ତତ୍ତ୍ବ ସାଧନ କାଳରେ ଶୁଦ୍ଧିବା ବ୍ୟାସ ବସ୍ତୁ ଉପସ୍ଥାପନ । କିନ୍ତୁ ନାମାତ୍ମକ
 ଅନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହେବ ।

ଏକ ଅପରାଧେନ ପ୍ରତିକାର,

କାହାଣୀ ସଦ୍ୟପି ଅନ୍ୟ ଶୁଦକର୍ମ ସନେ ।
 ନାମେ ସମବୃଦ୍ଧି ହସ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ ଲବନେ ॥ (୧୦)
 ସେ ଦୁଷ୍ଟ ଶସ୍ତ୍ର ଲଗି କରବେ ଯତନ ।
 ନାମେ ଶୁଦ୍ଧି ପାବେ, ପାବେ ପ୍ରେମଧନ ।
 ଅନ୍ୟଜ ଗୁହସ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ ନାମପରାୟଣ ।
 ତାର ପଦଧୂଳି ଦେହେ କରବେ ମୁକ୍ତି (୧୧) ॥
 ଖାଇବେ ଅଧରାମୃତ ପିବେ ପଦଜଳ ।
 ତବେ ଶୁଦ୍ଧ ନାମେ ମତି ହରିବେ ନିର୍ମଳ ॥
 କାଳଦାସେ ଏଇରୂପେ ଦୁଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡନ ।
 ପୁନଃ ତବ କୃପା ପ୍ରାପ୍ତି ଗାୟ ଜଗଜ୍ଜନ ॥
 ଅମି ଜଡ଼ ରୂପି ନାଥ ନାମ ମାତ୍ର ଗାଇ ।
 ନାମ ଚିନ୍ତାମଣି ତରୁ କରୁ ନାଇ ପାଇ ॥

ହରିଦାସ ଠାକୁରେର ନାମ ବିଷୟେ ନିଷ୍ଠା,

କୃପା କରି ନାମ ରୂପେ ଅମାର ଜହାୟ ।
 ନିରନ୍ତର ନାଚ ପ୍ରଭୁ ଧରି ତବ ପାୟ ॥

୧୦ । ବୈଷ୍ଣବ ଅପରାଧରୁ ଏହି ଦୁଷ୍ଟ ଛୁଟ । ଏହି ଫଳରେ ଜୀବର ନାମ ସମ୍ବନ୍ଧେ ମାୟାବାଦ ଘୋଷରେ ଭୁତ ଜନ୍ମେ । ସାଧୁ ସଙ୍ଗ ବସି ସେହି ଦୁଷ୍ଟ ଶସ୍ତ୍ର ବଳେ ନାମରେ ଛୋଟାହେବ ।

୧୧ । ଦୈଷ୍ଟବକ ଠାରେ ନାଚ ବୁଦ୍ଧି ନ ବଢ଼ି ଶୁଦ୍ଧ ନାମ ପରାୟଣ ସାଧୁଙ୍କର ପଦଧୂଳି ହେତୁରେ ଭକ୍ତି ଶୁଦ୍ଧି ମୁକ୍ତି ବଢ଼ିବ ।

ସୁଖ ଲାଭ ଲାଭ ଗାଁଦା ତବ ଲକ୍ଷ୍ମୀମତେ ।
 ଯାହା ସୁଖ ଦେବ ମୋରେ କୃଷ୍ଣନାମାମୁତ (୧୨)
 ଜଗନ୍ନେ ନାମ ଦତ୍ତେ ତବ ଅବତାର ।
 ଜଗନ୍ନେ ମାତେ ମୋରେ କର ଅଙ୍ଗୀକାର ॥
 ଅମିତ ଅଧମ ଭୁମି ଅଧମଭାରଣ ।
 ଭୁବସ୍ତେ ସମ୍ପଦ ଏଇ ପଦ୍ମପାବନ ।
 ଅଳ୍ପଦ୍ୟ ସମ୍ପଦ ଏଇ ତୋମାର ଅମାୟ ।
 ଯାର ବଳେ ନାମାମୁତ ଏ ଅଧମ ଶୁଭ ॥

କଲିଯୁଗେ ନାମ କେନ ଯୁଗଧର୍ମ ହଇଲେନ,

କଲିଯୁଗେ ସ୍ବଦୁଃସାଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମ ।
 ଅତଏବ ନାମ ଅସି ହଇଲ ଯୁଗଧର୍ମ (୧୩) ॥
 ହରିଦାସ ଭକ୍ତିବିନୋଦ ସେ ଜନ ।
 ହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଗାୟୁ ଅବସନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀ ହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଅନ୍ୟ ଶୁଭକର୍ମଣା ସହ ନାମାମୁତ ଭୁଲ୍ୟଜ୍ଞାନ
 ଅପରାଧ ବନ୍ଧୁରୋ ନାମ ଏବାଦଶତସଂହାର ।

୧ । ଯଦି “ଜଗ ଜଗତରେ । ‘ଗାଁଦା’” ଚିହ୍ନପତ୍ରେ

୧୩ । ନାମ ସବବାଳରେ ସବୋଦମ ଧର୍ମ ଅଟେ କିନ୍ତୁ ବଳବାଳରେ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ
 ଭରସା ନ ଏବଂ ନାମ ଶୁଭଧର୍ମ ରୂପେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଜଗନ୍ନାଥର ଦୁଃଖମୋଚକ
 ବରୁଥାନ୍ତି ।

ଦ୍ଵାଦଶ ପରଚ୍ଛେଦ



ନାମାପରାଧ—ପ୍ରମାଦ ।

ପ୍ରମାଦଃ

ଜୟ ଜୟ ମହାପ୍ରଭୁ ଜୟ ଚକ୍ରଗଣ ।

ଯାଦେର ପ୍ରସାଦେ କର ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ॥

ପ୍ରମାଦ ନାମକ ଅପରାଧ

ହରିଦାସ ବଲେ ପ୍ରଭୁ ହେତା ସନାତନେ (୧)

ଅରତ ଗୋପାଳରହେ ଦକ୍ଷିଣ ଭ୍ରମଣେ ॥

ଶିଖାଇଲେ ଅପ୍ରମାଦେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭଜନ ।

ପ୍ରମାଦକେ ଅପରାଧେ କରିଲେ ଗଣନ ॥

ଅନ୍ୟ ଅପରାଧ ତ୍ୟଜି ସଦା ନାମ ଲୟ ।

ତବୁ ନାମେ ପ୍ରେମ ନାହିଁ ହସ୍ତତ ଉଦୟ ॥

ତବେ ଜାନି ପ୍ରମାଦ ନାମେତେ ଅପରାଧ ।

ପ୍ରେମଭକ୍ତି ସାଧନେତେ କରତେହେ ବାଧ ॥

ଅନବଧାନକେଇ ପ୍ରମାଦ ବଲେ,

ପ୍ରମାଦ ଅନବଧାନ ଏଇ ମୂଲ ଅର୍ଥ ।

ଇହା ଦୈତେ ଘଟେ ପ୍ରଭୁ ସକଲ ଅନର୍ଥ ॥

୧ । ଶ୍ରୀମନାଚରଣ ପ୍ରଭୁ କହୁଥିଲେ—“ଏକ ଅଙ୍ଗ ପାଥେ ବେଦ ପାଥେ ବହୁ ଅଙ୍ଗ ।
‘କୃଷ୍ଣା ହୈତେ ରପକସ୍ତୁ ପ୍ରେମେଇ ଭରଣ ।’ ପ୍ରମାଦ ବା ଅନବଧାନ ପରିତ୍ୟାଗହେବ ସାଧନରେ
ନିଷ୍ଠା ନହେ ।

ଭନ ପ୍ରକାର ଅନବଧାନ,

ଉଦାସୀନ୍ୟ, ଜାତ୍ୟ ଅର ବସେଷ ଏ ଭନ (୧) ।

ପ୍ରକାର ଅନବଧାନ ବୁଝିବେ ପ୍ରସାଧ ॥

ଅନୁରାଗ ନା ହୃଦୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାମ ଗୁହ୍ୟେ ଯନ୍ତେରୁ ଆବଶ୍ୟକତା,

କୋନ ଭାଗ୍ୟେ କୋନ ଜୀବେର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଯଦି ହସ୍ତ ।

ତବେ ଭିନ୍ନ ଦୂରନାମ ପ୍ରଦାନ କରୟୁ ॥

ଯଦି କର ସ୍ମରେ ନାମ ସଂଖ୍ୟାର ସହୃଦ ।

ତବେ ନାମେ ଅନୁରାଗ ହସ୍ତେ ଉଦ୍ଧତ (୩) ॥

ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁରାଗ ନା ହସ୍ତ ଉଦ୍ଧତ ।

ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯଦି କର ନାମ ସଦା ଲୟୁ ॥

ଯନ୍ତ୍ରାଦିବେ ପାଠକର ଚିତ୍ତରେ ହସ୍ତ ନା,

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଲେଖ ସବ ବସୟେ ଅସନ୍ତ ।

ସ୍ମୃତିକାଳେ ବସୟ ଅନ୍ତରେ ଅନୁରକ୍ତ (୪) ॥

ରୁଚି ଯାୟୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନେ ନାମେ ଉଦାସୀନ ।

ନାମେ ଚିତ୍ତ ଲଗ୍ନ ନଦେ ଜପେ ପ୍ରତିଦିନ ॥

୧ । ପାଠନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଉଦାସୀନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଷ୍ଠାର ଅଭାବ । ନାମ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଲକ୍ଷ୍ୟ, କଷେର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟ ବସୟରେ ମନୋବିଚଳ ।

୨ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭାମାଳାରେ ସଂଖ୍ୟା ରଖି ନାମକଲେ ନିମନ୍ତ ସଂଖ୍ୟାବୁଦ୍ଧି ପଳାଇବ ନୁହେଁ ।

୩ । ବସୟ ଅନ୍ତରେ—ଅନ୍ୟ ବସୟରେ ।

ଚିତ୍ତ ଏକଦିନେ ଅର ଅନ୍ୟଦିନେ ନାମ ।
 ଜାହାର ମଙ୍ଗଳ ବିଷେ ହସ୍ତ ଗୁଣଧାମ ॥
 ଲକ୍ଷନାମ ହୈଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଖ୍ୟା ମାଲ୍ୟ ଗଣି ।
 ହୃଦୟେ ନହଲ ରସ ବିନ୍ଦୁଗୁଣମଣି ॥
 ଏକ ତ ଅନବଧାନ ଦୋଷେର ପ୍ରକାର ।
 ବେଷ୍ଟୀ ହୃଦୟେ ପ୍ରଭୁ ବଡ଼ଦୁର୍ଦ୍ଦିବାର ॥

ପରାକରବାର ବଧୂ

ସାଧୁ ସଙ୍ଗେ ସୁକାଳ ଶୁଦ୍ଧିୟୁଷୟ ।
 ନିର୍ଦ୍ଦିନେ ଲଭିଲେ ଏଇ ନାମ ଦୋଷ କ୍ଷୟ (୫)
 କ୍ରମେ କ୍ରମେ କୃତ୍ତ ହସ୍ତ ପ୍ରିୟ ।
 ନିରନ୍ତର ନାମରସେ ହସ୍ତ ଅଧୀର ॥
 ତୁଳସୀର ପଦ୍ମି କଟେ କୃଷ୍ଣଲୀଳ ପ୍ରାଣେ ।
 ସାଧୁ ସନ୍ନିଧାନେ ବସି ସାତ୍ତ୍ବ ବଧାନେ (୬)

* । ପ୍ରଥମେ ଏବଦନ୍ତ* ଏହିରୂପ ନାମ ବସି କୌଣସି ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ନିର୍ଦ୍ଦିନେ ନାମ
 ଅରମ୍ଭ କରନ୍ତ । କେତେକେ କ୍ରମେ ସାଧୁଙ୍କର ଭାବ ଦେଖି ତାହା ଅନୁକରଣ କରିବାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ
 ହୋଇ ଔପାସିକ୍ୟ ଭାଗ କରିବାକୁ ଶୁଭା ହେବ ।

୬ । ସାତ୍ତ୍ବ ବଧାନେ—ପୂର୍ବରୂପୀ ସାଧୁମାନେ ଯେଉଁ ବଧାନରେ ଭଜନାନନ୍ଦ ସ୍ଥେର ବସି
 ଅଛନ୍ତି ସେହି ବଧାନରେ । ଏବଦନ୍ତରୁ ଦୁଇପ୍ରକାର କ୍ରମେ ଗୁଣବଦ୍ଧ । କ୍ରମେ ଲକ୍ଷ ଏବଂ ଅଳ୍ପ-
 ଦେବତେ ଚନ୍ଦ୍ରଲକ୍ଷ ନାମ ସରଳ ଭୂତି ସ୍ଵରୂପର ହୋଇ ପଡ଼

କ୍ରମେ କାଳଦୂର୍ବି କରି ସେଇ ନାମ ସ୍ମରେ ।
ଅତି ଶୀଘ୍ର ବିଷୟେର ଛନ୍ଦ ହଇତେ ତରେ ॥

ଅନ୍ୟ ପ୍ରକୃୟା ଏକରୂପ କରିଲେ ଔଦାସୀନ^୧ରୂପ ଅନବଧାନ
ହୁଏ ନା,

ଅଥବା ଚିତ୍ତ^୨ନେ ବସି ହୁଏ ସ ଧୂଞ୍ଜଳ ।
ଲଜ୍ଜିୟ ଯିଧାନ କରି ନାମେ କରେ ମତି (୨) ॥
ସବୁରେ ନାମେତେ ଜଣା ରୁଚି କ୍ରମେ ହୁଏ ।
ଔଦାସୀନ^୩ ଦୋଷ ତାର କ୍ରମେ ହୁଏ କ୍ଷୟ ॥

ଜା'ଡ଼ା ଜା'ଡ଼ା ଅନବଧାନ ଲକ୍ଷଣ,

ଜାତେୟ ସେ ଅନବଧାନ ଅଲକ୍ଷେର ମନେ ।
ତାହେ ରୁଚି ନାହିଁ ହୁଏ ଜ୍ଞାନୀର ଭ୍ରମଣେ ।
ସୁଦ୍ଧକାଲେ ସୁନଃ ଶୀଘ୍ର ବିରାମେ ପ୍ରୟାସ ।
ଏଇ ଦୋଷେ ନାମ ରସ ନା ହୁଏ ପ୍ରକାଶ ॥
ଅନ୍ୟ କାସେ ରୂପା କାଲ ନା ହୁଏ ସାପନ ।
ସାଧୁଗଣ ଭାବି ଚିନ୍ତି ସ୍ମରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ । (୮) ॥
ନାମ ସ୍ମରେ ରସେ ମଜେ ଅନ୍ୟ ନାହିଁ ଗୁଣ ।
ସେଇରୂପ ସାଧୁସଙ୍ଗେ ଏଇ ଦୋଷ ଯାୟ ॥

୧ । ଉଦ୍ଭବ ପିତାମହ—କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଵରୂପ ଦ୍ଵାରା ବଦ୍ଧ ହୋଇ ଅଥବା ବ୍ୟବହାରୀ ତତ୍ତ୍ଵ
ବର୍ଣ୍ଣନାଦ୍ଵାରା ଅବଦ୍ଧ ହୋଇ ସାଧନ କରନ୍ତି ।

୮ । ଅବଧାନକାଳ ଧର୍ମ (ବୁଦ୍ଧି ସମୟ ନିୟମ ନିବନ୍ଧନ) ସାଧୁଙ୍କ ଭେଦରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ
କରି ତାହା ଅନୁସରଣ କରିବ ।

ଅନ୍ୱେଷିୟା ସେଇରୂପ ସାଧୁ ସଙ୍ଗ କରେ ।
 ତଦନୁକରଣେ ତତ୍ତ୍ୱ ଜାତ୍ୟ ପରିହରେ (୯) ।
 ଅବ୍ୟର୍ଥ କାଲହ ଧର୍ମ ସାଧୁର ଚରିତ ।
 ଦେଖିଲେ ତାହାତେ ରୁଚି ହଇବେ ନିଷ୍ଠିତ ॥
 ମନେ ହବେ ଆହା କବେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସମାନ ।
 ସୁରବ ଗାଇବ ନାମ ହସ୍ତେ ବାଗ୍ୟବାନ ॥
 ସେଇତ ଉତ୍ସାହ ଆସି ଅଲସେର ମନେ ।
 ଜାତ୍ୟ ଦୂର କରେ କୃଷ୍ଣ ନାମେର ସୁରଣେ ॥
 ମନେ ହବେ ଆଜି ଲକ୍ଷ ନାମ ଯେ କରିବ ।
 କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଘନ ଲକ୍ଷ ନାମ ଯେ ସୁରବ ॥
 ମହାପ୍ରଭୁ ହବେ ଚିତ୍ତେ ନାମେର ସଖ୍ୟାୟ ।
 ଅତିରେ ଯାଇବେ ଜାତ୍ୟ ସାଧୁର କୃପାୟ ॥

ବିଶେଷଜନିତ ଅନବଧାନ ଲକ୍ଷଣ,

ବିଶେଷ ହଇତେ ଯେଉଁ ପ୍ରମାଦ ଉଦୟ ।
 ବହୁଯତ୍ନେ ସେଇ ଅପରାଧ ହୟ ଶୟ ॥
 କନକ ଛାମିନୀ ଆଉ ଜୟ ପରାଜୟ ।
 ପ୍ରତିଷ୍ଠାଣୀ ଶାଠ୍ୟ ବୁଝି ତାହାର ନିଲୟ (୧୦) ॥

୯ । ବଞ୍ଚିବ ସାଧୁ ଭକ୍ତ ଦୁର୍ଜିତ । ନାନା ଦେଶରେ ଅନ୍ୱେଷଣ କରି ସେରୂପ ସାଧୁ ସଙ୍ଗ କରିବ ।

୧୦ । ତାହାର ନିଲୟ—ସେହି ଜାତିର ବାସସ୍ଥାନ

ଏ ସବ ଅକୃଷ୍ଣି ହୃଦେ ହରିଲ ଉଦୟ (୧୧) ।
ନାମେତେ ଅନବଧାନ ସୁରାବତଃ ହୟ ॥

ବିଷେଷ ଘ୍ୟାଗେର ଉପାୟ,

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ସେଇ ସବ ଚନ୍ଦ୍ରା ପରିହାରେ ।
ଯଦିବେ ସୌରାଗ୍ୟବାନ ବୈଷ୍ଣବ ଅଶ୍ରେ (୧୨) ॥
ପ୍ରଥମେତେ ହରିବନେ ଗୋଗଚନ୍ଦ୍ରା ତ୍ୟଜ (୧୩) ।
ସାଧୁସଙ୍ଗେ ରାହଦନ ହରିନାମ ଭଜ ॥
ହରିଷେତ୍ରେ ହରିଦାସ ହରିଶାସ୍ତ୍ର ଲୟେ (୧୪) ।
ଉତ୍ସବେ ମଜବେ ସୁଖେ ପରମ ନିର୍ଭୟେ ॥
କ୍ରମେ ଭକ୍ତିକାଲ ମନେ କରିବେ ବର୍ଦ୍ଧନ ।
ହରିକଥା ମହୋତ୍ସବେ ମଜାଇୟା ମନ ॥
ଶ୍ରେଷ୍ଠରସ କ୍ରମେ ଚିତ୍ତେ ହରିବେ ଉଦୟ ।
ଜଡ଼େର ନିକୃଷ୍ଟ ରସ ଶ୍ରଦ୍ଧିବେ ନିଷ୍ଠୟ ॥
ମହାଜନ ମୁଖେ ହରିସଙ୍ଗୀତ ଶ୍ରବଣେ ।
ମୁଣ୍ଡ ହବେ ମନଃକର୍ଷ୍ଟ ରସ ଆସାଦନେ ॥

୧୧ । ଅକୃଷ୍ଣି—ଅବର୍ଣ୍ଣ

୧୨ । ଯଦିବେ—ଯଦି କରବ

୧୩ । ହରିବନ—ହରିବାସନ, ଏକାଦଶୀ ଜୟନ୍ତୀ ପ୍ରଭୃତି ଦିବସ ।

୧୪ । ହରିଷେତ୍ରେ—ଶ୍ରୀକବିଘୋଷ, ଦୁର୍ଦ୍ଦାବନ; ପୁଣିଶୋଭନ ଇତ୍ୟାଦି । ହରିଦାସ—
ଭୁପାଳର ଶୁଭ ବୈଷ୍ଣବଦନ । ହରିଶାସ୍ତ୍ର—‘ବ୍ରହ୍ମ, ଗୀତା, ଭଗବତ, ବୈଷ୍ଣବ—ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
ସମୁଦ୍ର ।

ନିକୁଞ୍ଜ ବିଷୟୁଦ୍ଧା ଦଇବେ ବିଗତ ।
 ନାମଗାନେ ଚିତ୍ତ ସ୍ଥିର ହବେ ଅବିରତ ॥
 ଅତଏବ ବହୁ ଯତ୍ନେ ଏ ପ୍ରମାଦ ତ୍ୟଜେ ।
 ସ୍ଥିର ଚିତ୍ତେ ନାମରସେ ଚରନ୍ତନ ମଜେ ॥

ଅଗ୍ରଦ୍ର ।

ସଙ୍କଳ୍ପିତ ନାମ ସଂଖ୍ୟା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାରେ ।
 ନା ହସ୍ତ ଅଯତ୍ନ ନାମ ଦେଖି ବାରେ ବାରେ (୧୫) ॥
 ସତର୍କ ହଇୟା କରି ନାମସଂକୀର୍ତ୍ତନ ।
 ପ୍ରମାଦ ଛାଡ଼ିଯା କର ନାମେର ଗଜନ ॥
 ସଂଖ୍ୟା ଧ୍ୟାନେ ପୂଜା ଛାଡ଼ି ଏକାଗ୍ରମାନସେ (୧୬)
 ନିରନ୍ତର କରି ନାମ ତବ କୃପାବଶେ ।
 ଏଇ କୃପା କର ପ୍ରଭୁ ନାମେତେ ପ୍ରମାଦ ।
 ନା ବାଧେ ଅମାର ଚିତ୍ତେ ନାମ ରସାସ୍ବାଦ ॥
 ଏକାଗ୍ର ମାନସେ ନିର୍ଜନେତେ ସ୍ମରଣ ।

ପ୍ରତିପା,

ନାମ ସ୍ମରଣ ଅଭ୍ୟାସ କରିବେ ଲୋକନ ॥

୧୫ । ଯେଉଁମାନେ: ବକ୍ଷେପରୂପ ପ୍ରମାଦରେ ଅସତ୍ତ୍ୱ ସେମାନେ ନିକୁଞ୍ଜ ନାମ ସଂଖ୍ୟା
 ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଶେଷ କରିପାରନ୍ତି ସେହି ତେଜା: ବରନ୍ତି । ନାମ ସଂକଳ୍ପରେ ସେବୁଥିବା ଅସତ୍ତ୍ୱ
 ଯେଉଁ ନି ହୁଏ ଏହା ବାରବାର ସତର୍କତାର ମହତ ଦେଖା ଅବଶ୍ୟକ ।

୧୬ । ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା ନାମ ବରା ହେବ ଏହି ତେଜା: ନ କରି ନିରନ୍ତର ସ୍ମରଣରେ
 କେବଳ ନାମ ହେବ ଏବଂ ଯତ୍ନ ବରା ରହିବ ।

ଅତଏବ ସ୍ଵର୍ଗ ନାମ କାବଲ୍ଲଗ୍ନ ମନେ ।
 ସଦା ହସ୍ତ ଏ ପ୍ରାର୍ଥନା ତୋମାର ଚରଣେ ॥
 ଅପନ ଯହେତେ କେହ କହୁ ନାହିଁ ପାରେ ।
 ତୋମାର ପ୍ରସାଦ ବିନା ଏ ଭବ ସଂସାରେ (୧୭) ॥

ଯଦ୍ଭାଗ୍ୟହେବ ଅବଶ୍ୟକତା । ନିଷ୍ପତ୍ତି ନାମପ୍ରସାଦେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ
 ଆକେ ନଭୁବା ଅପରାଧ,

ଯହ କରି କୃପା ମାଗି ବ୍ୟାକୁଳ ଅନ୍ତରେ ।
 ତୁମେ କୃପାମୟ କୃପା କରି ଅତ୍ୟନ୍ତରେ ॥
 ଭବ କୃପାଲବେ ଯଦି ନା କରି ଯତନ ।
 ତବେ ଅମି ଭାଗ୍ୟଜ୍ଞାନ ହେ ଶତୀନନ୍ଦନ (୧୮) ॥

୧୭ । ଏହି ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରମାଦ ବର୍ଜନ ବାର୍ତ୍ତାରେ କେବଳ ନିଜ ଦେହରେ ବୌଦ୍ଧି ଜଳ
 ବହୁ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ତୁମ୍ଭର କୃପା ହେଲେ ତାହା ଅନାପାସରେ ହୁଏ । ଅତଏବ ଏହି
 ସଂସ୍ଥ ବାର୍ତ୍ତାରେ କାହା (ବନ୍ଦିତ) କରି ତୁମ୍ଭ ଚିତ୍ତରୁ ପ୍ରସାଦ ପ୍ରାର୍ଥନା କରା ନିତାନ୍ତ
 ପବନେ ।

୧୮ । ଯେଉଁ ସଂସ୍ଥ ଲେଖନୀରେ କେବଳ ନିଜ ହୃଦି ଓ ଅର୍ଥବଳରେ ଭଜନରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ
 ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନେ ବଡ଼ତ ଫଳ ଲାଭ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କୃଷ୍ଣ କୃପା କେବଳ ସବୁ ବାର୍ତ୍ତାରେ
 ମୂଳ । ସୁତରାଂ ସେ କୃଷ୍ଣ କୃପା ଗାଢ଼ବାସ ନ କରିନ୍ତି ସେ ନିତାନ୍ତ ଭଜନୀ ।

୧୯ । ଏହି ପରିହେତ ଶେଷରେ ଏକାଗ୍ରମାନସରେ ଯେଉଁ ନାମ ସ୍ମୃତି ଅଭ୍ୟାସ କରିବାକୁ
 କୃପା ହେଉ ସେ ସମ୍ଭବେ ସବୁ ଜଳକ ପ୍ରତି ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତିକର ଉପଦେଶ ଦିଅ : ଯା ୨୦
 (୨୫୦) "ଅପନ ସଂସାରେ ପ୍ରଭୁ ବରେ ଉପଦେଶେ । କୃଷ୍ଣ ନାମ ମହାନନ୍ଦ ଶୁନିବୁ ହରିଷେ ।"

ହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଅଳଙ୍କାର ଯାର ।

ହରିଦାସ ପଦସୁଗ୍ଧ ଭରଷା ତାହାର ॥

ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ନାମାପରାଧ ପ୍ରମାଦପଦ୍ମରେ ନାମ

ଦାବଣ୍ଡେଶ୍ବରଃ ।



“ହରେ କୃଷ୍ଣ ହରେ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ହରେ ହରେ । ହସ୍ତେ ରାମ ହରେ ରାମ ରାମ ରାମ
ହରେ ହରେ ” ପ୍ରଭୁ ବଳେ ହରିନାମ ଏଇ ମହାମନ୍ତ୍ର । ଇହା ଜପ ଗିୟା ସବେ କରଅ
ନିବେଶ । ଇହା ହୃଦୟେ ସଜା ସିଦ୍ଧି ହୃଦୟେ ସଜା । ସଫଳତା ଲଭେ ଯଥା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।”
ଏଠାରେ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଶତର ଅର୍ଥ ଏହା ସଂଖ୍ୟକ ୧୦୮ ସଂଖ୍ୟକ ଭୁବନୀମାଳାରେ ଏହି ଶୋଳ
ନାମ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି । ଜପ କରବେ । ଶୁଭିଫଳ ମାତ୍ରା ଭୁବନରେ ଏକ ଛନ୍ଦ ଧ୍ରୁବ । ଏକଗ୍ରନ୍ଥ
ନାମକ କର ଋମଣୀ ବୃଦ୍ଧି କରୁଛନ୍ତି ୧୭ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଏକଲକ୍ଷ ନାମ ନିବେଶ ହେବ । ଋମଣୀ
ଦିନି ଲକ୍ଷ କଲେ ସମସ୍ତ ସମୟ ନାମରେ ବଢ଼ିବ । ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ ମହାଜନମାନେ ଏହି ଅନନ୍ତ
ପାଳନ କରି ସର୍ବ ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଏହି ନାମ ଜପ ଦ୍ବାରା ସମସ୍ତଙ୍କର
ସର୍ବ ସିଦ୍ଧି ଲାଭର ସମ୍ଭାବନା । ମନ୍ତ୍ର, ମୁନୁଷ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ସମସ୍ତେ ଏହି ନାମର ଅଧିକାରୀ । ମନ୍ତ୍ର-
ମାନଙ୍କର ନାମରେ କିଛି କିଛି ଭାବନା ରେବ ଦେଖାଯାଏ । କରତୁ ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଭକ୍ତ ଅଦ-
ର୍ଶରେ ଏହି ନାମ ଭାବନା ରେବରେ ନିଜ ଅସ୍ଥାପନ ।

ସ୍ତୋତ୍ର ପଢ଼ାବେଳେ ।



ଅହଂମମ ଭାବପରାଧ ।

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବାଦ୍ଗୀତା ଯଃ ପଢ଼ାଉଥାନ୍ତି ସେମାନେ ।

ଅହଂ ମମାଦି ପଦମାନେ ମନେ ଧ୍ୟାନପରାଧକର ।

ଗଦା ଗୌରୀଙ୍କ ନୟନ ଜାଲିବା ଜୀବନ ।

ସୀତାଦେବୀଙ୍କ ନୟନ ଜାଲିବା ଦଳିତ ।

ପ୍ରେମେ ଗଦ ଗଦ ହରିଦାସ ମହାଶୟ ।

ଶେଷ ନାମ ଅପରାଧ ପ୍ରଭୁ ପଦେ କୟ ।

ଶୁନ ପ୍ରଭୁ ଏଇ ଅପରାଧ ସଜାଧନ ।

ଏଇ ଦୋଷେ ନାମେ ପ୍ରେମ ନା ହୁଏ ଉଦ୍ଭବ (୧) ।

ନାମେ ଶରଣାପନ୍ନ ପ୍ରୟୋଗନାୟକା,

ଅନ୍ୟ ନୟନ ଅପରାଧ କରିଯାଏ ବର୍ଜନ ।

ନାମେତେ ଶରଣାପନ୍ନ ହରିବେ ସଜନ ।

୧ । ଗୀତାରେ ମଧ୍ୟ ଅଧିବାଣ ଦେଖି ଯେବେ ଏହି କଥା ଦେଖିଲେ ଅହଂତା ଓ ମମତା ବୁଝିବର ଲକ୍ଷ ପଡ଼ିବ ଲକ୍ଷ୍ମଣ । ମଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଁ ବୈଷ୍ଣବ, ମଁ ରାଜା, ମୋହର ଦେବ; ପୁଣି ଯୋଗ ଧନ ଜନ ଏହିଭଳି ଅପରାଧ ଅଭିମାନର ସହିତ ନାମର ଲକ୍ଷଣରେ ପ୍ରଭୁର ହୃଦୟ ଏହା ବୋଧିବ ଦଶମ ଅପରାଧ । ନାମ ନିବୃତ୍ତିରେ ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ ଏହିଅପରାଧ ରହେ ନାହିଁ ।

ସତ୍ତ୍ୱବ୍ୟ ଶରଣାଗତ ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ର କର୍ମ ।
ବିସ୍ତାରିତ ବଲ୍ଲଭେ ଅମାର ସାଧ୍ୟ ନୟ ॥

ଶରଣପତ୍ନୀର ପ୍ରକାର,

ସଂକ୍ଷେପେ ତରଣେ ନବ କର ନିବେଦନ ।
ଅନୁକୂଲ୍ୟ ସକଳ ପ୍ରୀତିକୂଲ୍ୟ ବସର୍ଜନ (୧) ॥
ବୃକ୍ଷେ ରକ୍ଷାକାଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧି ପାଲକ ଭାବନ ।
ନିଜେ ଘନ ବୁଦ୍ଧି ଅର ଅମ୍ବାନିବେଦନ ॥
ଏ ଜୀବନ ନା ରହିଲେ ନା ହୟ ରଜନ ।
ଜୀବନ୍ତ ରକ୍ଷାୟ ମାତ୍ର ବିଷୟ ପ୍ରହରଣ ॥
ଭକ୍ତି ଅନୁକୂଲ ଯେ ବିଷୟ ଯତକ୍ଷଣ
ତାହେ ରୋଚମାନ ବୃତ୍ତେ ଶାବନ ଯାପନ (୩) ॥
ଭକ୍ତି ପ୍ରତିକୂଲ ଯେ ବିଷୟ ଯବେ ହୟ ।
ତାହାତେ ଅରୁଚି ତାହା ବର୍ଜିବେ ନିଷ୍ଠୟ ॥
ବୃକ୍ଷ ବନା ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ନାହିଁ କେତ ଅର ।
ବୃକ୍ଷ ସେ ପାଲକ ମାତ୍ର ଜାନିବେ ଅମାର ॥

* । ଅନୁକୂଲ୍ୟ-ସଂକଳ୍ପ—ଜୀବନ ବ୍ୟାପାରରେ ଯେଉଁ ବିଷୟର ଉଦ୍ଧାର ଅନୁକୂଳ ହେବନ
ତାହାକୁ ଶାବନ କରିବ । ଏହି ପ୍ରତିକୂଳ ଅନୁକୂଲ୍ୟ ବିଷୟରେ ସଂକଳ୍ପ ଓ ଯେଉଁ ବିଷୟ
ଭକ୍ତିର ପ୍ରତିକୂଳ ତାହାହତ ଏହି ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରୀତିକୂଲ୍ୟ ବସର୍ଜନ ହେବ ।

* । ରୋଚମାନବର—ବୃକ୍ଷସମ୍ବନ୍ଧ ରୁଚିର ଅନୁକୂଳ ଭାବ

ଅମି ଗନ ଅବସନ ସକଳେର ଶ୍ରବ ।
 ଅଧମ ଦୁର୍ଗତ ବହୁ ନାହିଁକ ଅମାର ॥
 କୃଷ୍ଣେର ସଂସାରେ ଅମି ଅଛୁ ତରଦାସ ।
 କୃଷ୍ଣ ଇଚ୍ଛାମତ ଜିୟୁ ଅମାର ପ୍ରୟାସ ॥
 ଅମି କର୍ତ୍ତା ଅମି ଦାତା ଅମି ପାଲୟିତା ।
 ଅମାର ଏ ଦେବ ଗେହ ସନ୍ତାନ ବନିତା ॥
 ଅମି ବସ୍ତ୍ର ଅମି ଶୂଦ୍ର ଅମି ପିତା ପତି ।
 ଅମି ସ୍ତ୍ରୀ ଅମି ପ୍ରଜା ସନ୍ତାନେର ଗତି ॥
 ଏଇ ସବ ବୁଦ୍ଧି ଶୁଦ୍ଧ କୃଷ୍ଣେ କର ମତି ।
 କୃଷ୍ଣ କର୍ତ୍ତା କୃଷ୍ଣ ଇଚ୍ଛାମାସ ବଲ୍ଲବଜ ॥
 କୃଷ୍ଣେର ଯେ ହସ୍ତ ଇଚ୍ଛା ତାହାର କରବ ।
 ନିଜ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ବହୁ ନା ତନ୍ତ୍ରବ ॥
 କୃଷ୍ଣ ଇଚ୍ଛାମତେ ହସ୍ତେ ଅମାର ସଂସାର ।
 କୃଷ୍ଣ ଇଚ୍ଛାମତେ ଅମି ହସ୍ତ ଭବ ପାର ॥
 ଦୁଃଖେ ଥାବ ସୁଖେ ଥାବ ଅମି କୃଷ୍ଣଦାସ ।
 କୃଷ୍ଣେଚ୍ଛାୟ ସବଜାବେ ଦୟାର ପ୍ରକାଶ ॥
 ମମ ଭୋଗ କର୍ମଭୋଗ କୃଷ୍ଣ ଇଚ୍ଛାମତ ।
 ଅମାର କୈଶବ୍ୟ କୃଷ୍ଣ ଇଚ୍ଛା ଅନୁଗତ (ଟ) ॥

ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲେ ଅଭୁଜିବେଦନ ହୁଏ,

ସରଳ ଭାବେତେ ସବେ ଏଇ ଭାବ ହୁଏ ।

ଅମ୍ଭ ନିବେଦନ କାରେ ବଲି ମହାଶୟ ।

ଶରଣାପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମାଶ୍ରୟେ ଯାହା ହୁଏ,

ସଦୃଶ୍ୟ ଶରଣାଗତ ନାହିଁକି ଯାହାର ।

ସେ ଅଧମ ଅତ୍ୟଧମ ବୁଦ୍ଧି ଦୋଷେ ଶୁଭ ।

ସେ ବଲେ ଅମିତ କର୍ତ୍ତା ସଂସାର ଆମାର ।

ନିଜକର୍ମ ଫଳଭୋଗ ସୁଖ ଦୁଃଖ ଅର ॥

ଆମାର ରକ୍ଷକ ଆମେ ଅମିତ ପାଲକ ।

ଆମାର ବନ୍ଧିତା ଭ୍ରାତା ବାଲିକା ବାଲକ ॥

ଅମିତ ଅର୍ଜନ କରି ଆମାର ତେଷ୍ଟାୟ ।

ସଙ୍ଗକାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ସଙ୍ଗ ଶୋଭାପାୟ ॥

ଅତ୍ୟଧମ ବୁଦ୍ଧିତମେ ବହୁମୁଖ ଜନ ।

ନିଜଜ୍ଞାନ ବଲେ ବହୁ କରସେ ମାନନ ॥

ସେଇ ଜ୍ଞାନ ବଲେ ଶିଳ୍ପ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ପାରେ ।

ଭିତ୍ତିରେଇ ଭିତ୍ତି ନା ମାନେ ଦୁଷ୍ଟାଶୁରେ (୫) ॥

ଶ୍ରୀନାମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ବିରାସ ନା କରେ ।

୫। ବହୁମୁଖ ଯେବେ ମନେକରେ ସେ ଅତ୍ୟଧମେ ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ଶିଳ୍ପ ଗଢ଼ନାଦି
ଭରପ କରି ଅତ୍ୟଧମେ ସୁଖବୁଦ୍ଧି କରୁଅଛନ୍ତି । ପ୍ରକୃତରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରେ
ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଅରେ ମାତ୍ର ସ୍ମରଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଲୋକବ୍ୟବହାରେ କରୁ କୃଷ୍ଣ ନାମୋଚ୍ଚାରେ ॥
 କୃଷ୍ଣନାମ କରେ ଚରୁ ନାହିଁ ପାୟ ପ୍ରୀତି ।
 ଧନଧନୀ ଶତଜନ ଜୀବନେ ଏ ଶୁଭ ॥
 ଦେଲୟ ଉଚ୍ଚାରେ ନାମ କହୁ ପୁଣ୍ୟ ଦୟା ।
 ପ୍ରୀତିପଲ ନାହିଁ ଫଳେ ସଙ୍ଗଶାସ୍ତ୍ର କୟ ॥

ଭବାର ମୂଲ କ ?

ମାୟାବଦ୍ଦି ଦୈତେ ଏହି ଅପ୍ରସାଦ ଦୟା ।
 ଇହାତେ ନିଷ୍ଠାଦଳନ କଠିନ ନିଷ୍ଠୟ ॥
 ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରମେ ଫଳେ ଯିବ ବିରକ୍ତି ଦଳନ ।
 ସଂସାର ଉଦ୍ଧୟା ସେଇ ନାମାଶ୍ରୟ ନିଲ ॥

ଏଇ ଦେ.ପଦ୍ୟାଗର ଉପାୟ;

ନିଷ୍ଠାସନଭାବେ ବଜେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚରଣ ।
 ବିଷୟ ଉଦୟା କରେ ନାମସଙ୍ଗୀନ ॥
 ସେଇ ସାଧୁଜନେ ଅନୁରୋଧ ଚାରି ସଙ୍ଗ ।
 କରବେ ସେବିବେ ଉଦ୍ଧି ବିଷୟଚରଣ ॥
 ନିମେ ନିମେ ନାମେ ମତ ଦଇବେ ସଙ୍ଗାର ।
 ଅଦଂତା-ମମତା ଯାବେ ମାୟା ଦବେ ପାର ॥
 ନାମେର ମାତାୟା ଶୁଦ୍ଧି ଅଦଂମମୟାବ ।
 ଉଦ୍ଧୟା ଶରଣାଗତ ବକ୍ତେର ସୁଭାବ ॥
 ନାମେର ଶରଣାଗତ ସେଇ ମହାଜନ ।
 କୃଷ୍ଣନାମ କରେ ପାୟ ପ୍ରେମ ମହାଧନ ॥

ଦଶପରାଧଶୂନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଲକ୍ଷଣୀ,

ଅତଏବ ସାଧୁଜନା ଯତନେ ଛଦ୍ଦିୟା (୨) ।
 ପରତରୁ ବଞ୍ଚି ଶୁଦ୍ଧମନେତେ ଲାଭିୟା ॥
 ନାମଗୁରୁ ନାମଶାସ୍ତ୍ର ସଙ୍ଗୋତ୍ତମ ଜାନି ।
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଚିନ୍ତା ନାମ ହୃଦୟେତେ ମାନି ॥
 ପାପଶୁଦ୍ଧି ପାପଜଳ ତ୍ୟକ୍ତିୟା ଯତନେ ।
 ପ୍ରଶଂସିୟା ଶୁଦ୍ଧନାମ ଶ୍ରଦ୍ଧାନ୍ୱିତଜନେ ॥
 ଅନ୍ୟଶୁଦ୍ଧକର୍ମ ହେତେ ଲଳୟା ବିରାମ ।
 ହୃଦେ ଯେ ଶରଣାଗତ ଅପ୍ରମାଦେ ନାମ ॥

ନିରପରାଧେ ନାମ ଲଭିଲେ ଅଳ୍ପଦିନେ ଭାବୋଦୟ ହୟ,

ସେଇ ଧନ୍ୟ ହିଁ ଜଗତେ ସେଇ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ।
 କୃଷ୍ଣକୃପା-ଯୋଗ୍ୟ ସେଇ ଶୁଣେଇ ନିଧାନ ॥
 ଅତି ଅଳ୍ପଦିନେ ତାର ଶ୍ରୀନାମଗ୍ରହଣେ ।
 ଭାବୋଦୟ ହୟ ଆଉ ପାୟ ପ୍ରେମଧନେ ॥

ଉନ୍ନତିହୀନ,

ଏବମୂତ ଜନେର ସାଧନଦଶା-ପ୍ରାପ୍ତ ।
 ଅତି ସ୍ଥୁଳଦିନେ ଯାୟ କୃଷ୍ଣେଇ ଇଚ୍ଛାୟ ॥

୭ । ଦଶଗୋଟି ଅପରାଧ ପରାଧ୍ୟାତମ ମାତ୍ରେ ସେ ସବୁ ଲଭି ଦେବ ତାହା ନୁହେଁ । ଏହି
 ଦଶ ଅପରାଧର ମୂଳ ଦେବାକୁ ଦଶଗୋଟି ନିୟା ଅଛି । ତାହା ଅବିଶ୍ୱାସ ଉପଦେଶ ବାଞ୍ଛା
 ଅପରାଧ ପରାଧ୍ୟାତମ ବ୍ୟାଧି (ଉଦ୍ଦେଷ୍ଟ ଦୋଷଅଛି ଅତଏବ ଅପ୍ରମାଦେ ନାମ)

ବଦନା ଦୈତେ ଦୈତେ ପ୍ରେମଦଶା ଦୟା ।
 ପ୍ରେମଦଶା ସଙ୍ଗସିଦ୍ଧି, ସଙ୍ଗଶାନ୍ତେ କୟ (୭) ॥
 ଭୂମି ବଲ୍ଲୟାନ୍ତ ନାମ ସେଇ ମହାଜନ ।
 ଲଭବେ ନିରପରାଧେ ପାବେ ପ୍ରେମଧନ ॥

ବ୍ୟତିରେକ ଭାବେ ଇହାର ଚିନ୍ତା,

ଅପରାଧ ନାହିଁ ଗୁଣ ନାମ ଯଦ ଲୟ ।
 ସଦୃଶ୍ୟାଧନେ ତାର ଭକ୍ତି ନାହିଁ ଦୟା ॥
 ଜ୍ଞାନେ ମୂର୍ତ୍ତି, କର୍ମେ ଧୂଳି, ଜ୍ଞାନ ବର୍ଣ୍ଣୀଜନେ ॥
 ସଦୃଶ୍ୟ ଭକ୍ତିବଳେ ନିର୍ମଳସାଧନେ ॥
 ଭକ୍ତିମୁକ୍ତି ଶୁକ୍ତିସମ ଭକ୍ତି ମୁକ୍ତିପଥ ।
 ଜୀବେର ମହତ୍ତ୍ୱା ଭକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତି ସୁନିର୍ମଳ ॥
 ସାଧନେ ନୈପୁଣ୍ୟ-ଯୋଗେ ଅଭ୍ୟାସ ସାଧନେ ।
 ଭକ୍ତିଲତା ପ୍ରେମପଥ ଦେନ ଭକ୍ତିଜନେ (୮) ॥

ଭଜନ ନୈପୁଣ୍ୟ,

ଦୟା ଅପରାଧ ଗୁଣ ନାମେର ପ୍ରଦାନ ।
 ଇହାର ନୈପୁଣ୍ୟ ଦୟା ସାଧନେ ଭଜନ ॥

୭ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାୟ ଠାକୁରଙ୍କ ଉପଦେଶ ମତେ ନାମାପ୍ରସାଦ; କଲେ ସାଧନ ଦଶା ଅତି
 ଅଳ୍ପଦିନେ ଅତିବାହିତ ହୁଏ ।

୮ । ଏହିଭାବେ ସାଧନରେ ନୈପୁଣ୍ୟ ଯୋଗ କଲେ ଅଳ୍ପ ସାଧନରେ ଭକ୍ତିଲତାର ଫଳ
 ସେ ପ୍ରେମ ଭାବା ଜନ୍ମମାନେ ଲଭ କରନ୍ତି ।

ନାମାପରାଧେର ଗୁରୁତା,

ଅବଦନ ଗଳ୍ପିଲେ ଯଦି ଲୋକ ଦୟା ।
 ଦଶ ଅପରାଧ ଛାଡ଼ି କରି ନାମାଶ୍ରୟ ॥
 ଏକ ଏକ ଅପରାଧ ସର୍ବେ ଦୂରୟା ।
 ଯତନେତେ ଛାଡ଼ି ଚିତ୍ତେ ବଲ୍ଲଭ କରିୟା ॥
 ନାମେର ଚରଣେ କରି ଦୃଢ଼ ନିବେଦନ ।
 ନାମକୁପା ହଲେ ଅପରାଧ ବିଧ୍ୱଂସନ ॥
 ଅନ୍ୟଗୁରୁକର୍ତ୍ତେ ନାମ-ଅପରାଧ ଶୟ ।
 କେବଳ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ଯୋଗେ କରୁ ନାହିଁ ଦୟା ॥

ନାମାପରାଧ ପରତ୍ୟାଗେର ଉପାୟ,

ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ନାମେ ନାମ-ଅପରାଧ ଯାୟ (୧)
 ତାହେ ଅପରାଧ କରୁ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ପାୟ ॥
 ଦବାଶ୍ରମ ନାମ ଲୟ ଅନୁରାପ କରେ ।
 ତବେ ଅପରାଧ ଯାୟ ନାମ-ଫଳ ଧରେ ॥
 ଅପରାଧଗତେ ଶୁଦ୍ଧନାମେର ଉଦୟ ।
 ଶୁଦ୍ଧନାମ ଭାବମୟ ଅର ପ୍ରେମମୟ ॥
 ଦଶ ଅପରାଧ ଯେନ ହୃଦୟେ ନା ପଶେ ।
 କୃପା କରି ମହାପ୍ରଭୁ ମଜ୍ଜି ନାମରସେ ।

୧ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ନାମ—କେବଳ ଦୈନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ବରଦାୟ ଯେତେ ବଞ୍ଚାନାମର

ଅବଦାନ ତାହାଛଡ଼ା ଅନ୍ୟତ୍ର ସମୟରେ ବାବୁଦଳ ସହୁତ ନାମ ବଲେ ନାମାପରାଧ ଶୟ
 କୃପା ଅଥବା କେବଳ ଶୁଦ୍ଧକର୍ମ ବା ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଦ୍ୱାରା ନାମାପରାଧ ଶୟ କୃପା ନାହିଁ ।

ଏ ଭକ୍ତିନୀନୋଦ ଦରଦାସକୁପାବଲେ ।

ବିରଜାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଗାୟ କୁକୁଡ଼ଲେ ॥

କ୍ଷମା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାମାତୃମଣି ଅତ୍ୟନ୍ତପ୍ରାପଚ୍ୟ ଦୟାସେ ନାମ
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାମାତୃମଣି ।

ଚତୁର୍ଥ ପରଲେଖ ।

ସେବାପରାଧୀନ ।

ଜୟ ଗୌର ଗଦାଧର ଜାହାଜାବନ ।

ଜୟ ସୀତାପତି ଶ୍ରୀବାସାଦେବଜଗଣ ॥

ନାମକରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାପ ଠାକୁରଙ୍କେ ଅର୍ଘ୍ୟ ବଳିୟା ଭକ୍ତି
କରିଯାଇଲେ,

ମହାପ୍ରଭୁ ବଳେ ଶୂନ ଭକ୍ତି-ଦରଦାସ ।

ନାମ-ଅପରାଧ ତରୁ କରିଲେ ପ୍ରକାଶ ॥

ଇହାତେ କଲିର ଜୀବ ଲଭିବେ ମଙ୍ଗଳ ।

ନାମକରେ ତୁମି ହେ ଅର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରବଳ (୧) ॥

୧ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାମାତୃମଣି ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାପ ଠାକୁର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାମାତୃମଣି ଅର୍ଘ୍ୟ ।
ଠାକୁର ଜୀବୁ ପେରୁଟ ନାମ, ନାମାପରାଧ, ମାହାପ୍ରଭୁ ଓ ନାମାପରାଧ ବହୁବଳ ଉପଦେଶ
ଦେଇଅଛନ୍ତି ସେହିପ୍ରକାରେ ନାମକରେ କରି ଜୀବୁ ଶ୍ରୀ ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

ତବ ମୁଖେ ନାମଚରୁ କରିବେ ଶ୍ରବଣ ।
 ଅମାର ଉଦ୍ଧାସ ବଡ଼ ଶୁନ ମନ୍ଦାଜନ ॥
 ଅଗ୍ନିରେ ଅଗ୍ନିର୍ଯ୍ୟ ତୁମି, ପ୍ରଗ୍ନରେ ପଶ୍ଚିତ ।
 ତୋମାର ଚରିତ ନାମରହେ ବହୁଚିତ ।
 ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ଶିଖାଇଲ ମୋରେ ରସଚରୁ ।
 ତୁମି ଶିଖାଇଲେ ମୋରେ ନାମେର ମନ୍ଦରୁ ॥
 ଏବେ ବଲ୍ଲ ସେବା ଅପରାଧ ତ ପ୍ରକାର ।
 ଶୁନିୟା ଯୁଗବେ ଜୀବେର ଚରୁ ଅନ୍ଧକାର ॥
 ନିରଦାସ ବଲ୍ଲେ ସେ ସେବକ-ଜନ ଜାନେ ।
 ଅମି ନାମାଶ୍ରୟେ ଥାବ ଜାନିବ କେମନେ ॥
 ତରୁ ତବ ଅଜ୍ଞା ଅମି ଲବିବାରେ ନାରି ।
 ଯାହା ବଲ୍ଲଭବେ ତାହା ବଲ୍ଲବ ବସ୍ତ୍ରାରି ॥

ଋଷବାପରାଧ ସଂଖ୍ୟା,

ଋଷବା ଅପରାଧ ଦୃଷ୍ଟ ଅନନ୍ତ ପ୍ରକାର ।
 ଶ୍ରୀମୁଖି ସମ୍ଭବେ ସବ ଶାସ୍ତ୍ରର ବିଚାର ॥
 କୋନ ଶାସ୍ତ୍ର ଦ୍ଵାଦ୍ଵିଂଶତ୍ ଅପରାଧ ଗଣି ।
 କୋନ ଶାସ୍ତ୍ର ପଞ୍ଚାଶତ୍ ଗଣି ଗୁଣମଣି ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ,

ସେହି ଅପରାଧ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପ୍ରକାରେ ।
 ବିଭିନ୍ନ କଲେନ ଦୁର୍ଯ୍ୟାସ ଶାସ୍ତ୍ରାରେ ॥

ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି-ସଂବଳ-ନଷ୍ଟ କରୁଛୁ ତାର ।
 ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି-ପ୍ରାପକନଷ୍ଟ ଅପରାଧ ଅର ॥
 ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି-ଦର୍ଶକନଷ୍ଟ ଅର କରପୟ ।
 ସକଳଷ୍ଟ ଅପରାଧ କରବଧ ଦୟ (୨) ॥

ସେବାପରାଧ ପ୍ରକାର,

ପାଦୁକା ସହିତ ଯାୟ ଉତ୍ତର ମନ୍ଦିର ।
 ଯାନେ ଚଢ଼ି ଯାୟ ତଥା ପୁଚ୍ଛନଶାସ୍ତରେ ॥
 ଉତ୍ତରବେ ନା ସେବେ ଅର ପ୍ରଣତି ନା କରେ ।
 ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଅଶୌଚ-ଦେହେ ବନ୍ଦନ ଅତରେ ॥
 ଏକଦସ୍ତେ ପ୍ରଣାମ, ସମ୍ମୁଖେ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ।
 ଦେବାଗ୍ରେ ପ୍ରସରେ ପଦ, ଦୟା ଶାସ୍ତ୍ରୀନ ।
 ଦେବାଗ୍ରେ ଶୟନ ଅର ବକ୍ଷ୍ୟ କରୟ ।
 ମିଥ୍ୟାକଥା ଉଚ୍ଛ୍ଵାସା ଜନ୍ମନାଦୟ ॥
 ନିଗ୍ରହାନୁଗ୍ରହ, ଯୁକ୍ତି, ଅଭକ୍ତି, ସ୍ବେଦନ ।
 କୁରୁକ୍ଷାପା ପରନିନ୍ଦା କମ୍ବଳାବରଣ ॥

୨ । ସେବାପରାଧ ସବୁ ଶ୍ରୀବିଗ୍ରହ-ସେବାରେ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି-ସେବା କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖେ କେତେକ ଅପରାଧ । ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରାପନ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖେ କେତେକ ଅପରାଧ । ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶନ କରନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖେ କେତେକ ଅପରାଧ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କେତେକ ଅପରାଧ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ତାହା ସବୁକରି ବୁଝାଉଛୁ ।

ପରସ୍ତୁତି, ଅଶ୍ଳୀଳତା-ବାୟୁବମୋକ୍ଷଣ ।
 ପତ୍ରିସତ୍ତ୍ୱେ ଗୌଣ ଉପରୁରେର ଯେଜନ ॥
 ଦେବାନବେବତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଲକ୍ଷଣେ ଶ୍ରୀକାର (୩) ॥
 କାଲେଦିତ ଫଳଦର ଅର୍ଦ୍ଧଣ ଅର ॥
 ଅନ୍ୟକୁଳୁ ଅଶ୍ୱେଷ୍ଟୁ ଶାଦ୍ୟ-ନିବେଦନ (୮) ।
 ଦେବପ୍ରତି ପୃଷ୍ଠ କରି ସମ୍ମୁଖେ ଅସନ ॥

ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶ ପ୍ରକାର;

ଦେବାଗ୍ରେ ଅନେକ ଅଭିବାଦନ ପୂଜନ ।
 ଶୁରୁ ପ୍ରତି ମୌନ ନିଜ ସ୍ତୋତ୍ର ଅଲୋଚନ (୫) ॥
 ଦେବତା ନିମନ ଏହି ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶ ପ୍ରକାର ।
 ସେବା-ଅପରାଧ ମହାପୁରୁଷେ ପ୍ରଶ୍ନର ॥

ଅନ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରମତେ ପ୍ରକାର ବର୍ଣ୍ଣନା,

ଅନ୍ୟସ୍ତ ଅଛନ୍ତେ ଅପରାଧ ଅନ୍ୟମତ ।
 ସକ୍ଷେପେ ବଲ୍ଲବ ପ୍ରଭୁ ତବ ଲକ୍ଷାମତ ॥
 ଶ୍ରୀକାଳ୍ପ ଶ୍ରେୟାନ ଅର ଅଜକାରଦରେ ।
 ପ୍ରବେଶିୟା ଦେବମୂର୍ତ୍ତିସଂସ୍ପର୍ଶନ କରେ ॥

୩ । ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର ବା ଯେସ୍ତ ଦେବତାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରା ହୋଇନାହିଁ ତାହା ଲକ୍ଷଣ ବା ପାଳ ଦଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପକ୍ଷରେ ସେବାପରାଧ ।

୫ । ଶ୍ରୀ.ପ୍ରାସାଦର ଅଭିଭାବ ଅନ୍ୟ କେହି ଶାସ୍ତ୍ର ଏପରି ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କୁ ଦେବା ଯେତେବେଳେ ।

୮ । ଦେବମତରେ ଦେବତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଅନ୍ୟ ବାହାକୁ ଅଭିବାଦନ କରିବା ନାହିଁ । କେବଳ ନିଜର ମୁଖସ୍ପର୍ଶକୁ ଅବଶ୍ୟ ଅଭିବାଦନ ବରଣ ।

ଅବଧି ପୂଜକ ଦରି ମୂର୍ତ୍ତିପ୍ରସର୍ପଣ ।
 ବିନା ବାଦ୍ୟେ ମନ୍ଦିରେଇ ଦ୍ଵାର ଉଦ୍ଘାଟନ ॥
 ସାରମେୟଦୁଷ୍ଟ ଶାଦ୍ୟ ଦେବେ ସମର୍ପଣ ।
 ଅର୍ଚ୍ଚନସମୟେ ମୌନରଙ୍ଗ ଅକାରଣ ॥
 ବହୁଦୈଶଗମନାଦ ପୂଜାର ସମୟେ ।
 ଗଜମାଲ୍ୟ ନାହିଁ ଦିଆ ଧୂପନ କରସେ ॥
 ଅନର୍ଥ ପୁଷ୍ପେତେ କୃଷ୍ଣପୂଜାଦିକରଣ ।
 ଅଧୋତ ବଦନେ କୃଷ୍ଣପୂଜା ଅରମ୍ଭନ ॥
 ଶ୍ଵାସଙ୍ଗ କରିୟା ବମ୍ବ ରଜସ୍ଵଲ୍ୟ ନାଶ ।
 ଦାସ, ଶବ ସ୍ତ୍ରୀୟା ଅସୋଗ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ପର' ॥
 ଶବ ଦେଇ ଅଧୋବୟୁ କରିୟା ମୋକ୍ଷଣ ।
 ନୋଥ କରି ଶୁଣାନେତେ କରିୟା ଗମନ ॥
 ଅଜାଣ୍ଡି ଉଦରେ ଅର ଶୁଷ୍କ ଯୈନାକ ।
 ସେବନ କରିୟା ଅର ତାମ୍ବୁଲ ଗୁବାକ ॥
 ତୈଳ ମାଧୁ କରେ ଦରି ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିସ୍ପର୍ଶନ ।
 ଏରଣ୍ଡପତ୍ର ପୁଷ୍ପେ କରିୟା ଅର୍ଚ୍ଚନ ॥
 ଅସ୍ପର୍ଶକାଳେ ପୂଜେ ପୀଠେ ଭୂମେ ବସି ।
 ସ୍ଵପନ ସମୟେ ମୂର୍ତ୍ତି ବାମଦସ୍ତେ ସ୍ପର୍ଶି ॥
 ବାସୀ ବା ପାଚିତ ପୂଜେ ଦେବତା-ଅର୍ଚ୍ଚନ ।
 ପୂଜାକାଳେ ଗଙ୍ଗା ଉକ୍ତି ଅସଥା ଶ୍ରୀବନ ॥

ଦିର୍ଘ୍ୟକ୍-ସୁଶ୍ରୁଧରେ ଆଉ ଅଧୋଚରଣେ ।
 ମନରେ ପ୍ରବେଶ କରେ ପୂଜାର କାରଣେ ॥
 ଅବୈଷ୍ଣବ ପଦ୍ମ କରେ ଦେବେ ନିବେଦନ ।
 ଅବୈଷ୍ଣବେ ଦେଖାଇୟୁ କରସେ ପୂଜନ (୨) ।
 ବିଶ୍ୱକ୍ଷେନେ ନା ପୂଜୟା କାପାଇ ଦେଖୁୟା ।
 ହରିହରେ ନିଶିତଲେ ଶ୍ରୀମୁର୍ତ୍ତି ସୁରୁୟା ॥
 ଦର୍ମାମୁଷ୍ଟସ୍ତୁଜଲେ କରସେ ଅର୍ଚ୍ଚନ ।
 କୃଷ୍ଣର ଶପଥ କରେ, ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଲବନ ॥
 ଏଇ ସବ କାର୍ଯ୍ୟେ ହସ୍ତ ସେବା-ଅପରାଧ ।
 ସେବାକାଶ୍ଚ ଜନେର ଯାହାତେ ଭକ୍ତିବାଧ ॥

ସେବାପରାଧ ଯାହାର ପଶେ ଯାହା, ତାହା ତନି ବଢ଼ିନ କରବେନ,

ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିସମ୍ମୁଖେ ଯାର ଭଜନ-ପୂଜନ ।
 ସେବା-ଅପରାଧ ତେଜ କରୁନ ବଢ଼ିନ ॥
 ବୈଷ୍ଣବ ସଜ୍ଜା ନାମ-ସେବା-ଅପରାଧ ।
 ବଢ଼ିୟା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣସେବା କରୁନ ଆସ୍ବାଦ ॥
 ଏଇ ସବ ଅପରାଧ ମଧ୍ୟେ ଯାର ଯାହା ।
 ସମ୍ମୁଖେ ପଡ଼ିବେ ତାର ବଢ଼ିନାୟୁ ତାହା ॥

୨ । ଶ୍ରୀ ବୈଷ୍ଣବ ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ ପଦ୍ମ ବରଣ ତାହା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ନିବେଦନ ବରାହୁଏ ।
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପଦା ସମ୍ପର୍କରେ କୌଣସି ଅବୈଷ୍ଣବ ସେଠାରେ ଥିବା ଉପର ନୁହେଁ ।

ନାମାପରାୟ ସକଳ ବୈଷ୍ଣବ ମାତୃଭବ ବର୍ତ୍ତମାୟ

କଳ୍ପ ନାମ-ଅପରାୟ ସକଳ ବୈଷ୍ଣବ ।

ସକଳାଳ ତ୍ୟକ୍ତ ଲଭେ ବକ୍ତିର ବୈଷ୍ଣବ (୭) ।

ଭାବସେବାୟ ସେବାପରାୟ ବକ୍ତିର ସ୍ତୁତି,

ଶ୍ରୀମୁଖିବରଦେ ପିନ ନିଷ୍ଠାନେତେ ବସି ।

ଉଜ୍ଜନ କରେନ ଭାବମାର୍ଗେ ଅବନିଷି ॥

ନାମ-ଅପରାୟ ସଦା ବର୍ତ୍ତମାୟ ତାର ।

ନାମ ଅପରାୟ ଦଶ ସକଳେଶାଧାର ॥

ନାମ-ଅପରାୟଗତେ ଭାବ-ସେବା ଦୟା ।

ଅତଏବ ଅପରାୟ ତାହେ ନାହିଁ ଭୟ (୮) ।

୭ । ଦଶଗୋଷ୍ଠ ନାମଅପରାୟ ବୈଷ୍ଣବ ମାତୃଭବ ବର୍ତ୍ତମାୟ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଯାହା ସେବାପରାୟ ପଥେ ତାହା ବର୍ତ୍ତନ କରିବାର ଦେବ । ଏହି ଅପରାୟ ବର୍ତ୍ତନ ଗୋଷ୍ଠୀଏ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ବୈଷ୍ଣବ ମାତୃଭବ ଜାଣିବା ଅବଶ୍ୟକ ।

୮ । ଭୁବନାର୍ଗରେ ବେବଦ ମାନସ-ସେବା ପ୍ରବଳ । ତହିଁରେ ଦଶେଷ ସେବାଅପରାୟ ହୁଏନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନପିତାଙ୍କ ସେବା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ଭାସ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରୀମଦ୍ରାମାୟ ଏହା ବହୁତସ୍ତୁତି । “ପ୍ରଭୁ କହେ ଏଇ ଶିଳା କୃଷ୍ଣର ଚକ୍ରଦ୍ୱାର । ଯଦ୍ୱାର ସେବା କର ରୁମି କରଣ ଅଗ୍ରଦ୍ୱାର । ଏଇ ଶିଳାୟ କର ରୁମି ସାହିବ ପୂଜନ । ଅତିରେ ପାଦେ ରୁମି କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମଧନ । ଏବର୍ତ୍ତନା କଲ ଅଇ ବୁଲଣିନିଷ୍ଠରୀ । ସାହିବସେବା ଏଇ ଶୁଭଭାବେ କର । ଦୁଇଦିଗେ ଦୁଇପଟ ମଧ୍ୟେ କୋମଳ ମିଷ୍ଠରୀ । ଏଇମତ ଅନୁଷ୍ଠରୀ ବନେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କର । ଶ୍ରୀଦତ୍ତେ ଶିଳାଦୟା ଏଇ ଅକ୍ଷୟ ଦୟ । ଅନିଦେ ରଘୁନାଥ ସେବା କରିତେ ସାରିବ । ଏକ ଚକ୍ରଦ୍ୱାର ଦୁଇ

ନାମଧୁରଣକାଶ୍ଚନ୍ଦେର ସେବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ,

ଶ୍ରୀନାମସ୍ମରଣେ ଶୁଦ୍ଧ-ସେବାର ଉଦୟ ।
 ତୋମାର ବୃଥାୟୁ ପ୍ରଭୁ ଜାଣେ ଶ୍ରୀଗୋଦୟ ।
 ବକ୍ତିର ସାଧନା ଯତୋ ଅଛୁ ପ୍ରକାର ।
 ସେ ସବ ଚରମେ ଦେୟ ନାମେ ପ୍ରେମସାର ॥
 ଅତ ଏବ ନାମ ଲୟ ନାମରସେ ମଳେ ।
 ଅନ୍ୟ ଯେ ପ୍ରକାର ସବ ତାହା ନାହିଁ ବଳେ ।
 ଦୂରଦାସ ଅଜ୍ଞାବଲେ ଅବିଷ୍ଟନଜନ ।
 ହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି କରନ୍ତୁ ଶୀର୍ଣ୍ଣନ ॥

ଇତି ଶ୍ରୀହରିନାମ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ସେବାପଦ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧେ

ନାମ ଚରଣେ ପଞ୍ଚୋକ ।

ବହୁ ପିତା ଏବଂ ପାତ୍ର । ସ୍ବରୂପ ଦଲେନ ବୁଝା ଅନ୍ତରାରେ ପାନ । ଏକମତ ଭବନ ଅ ବରଜ
 ଗୁଳନ । ପୂଜାକାଳେ ଦେଖେ ଶିରସ୍ତ୍ର ଗୁଳନନନ । ତଳ ବୁଲଣୀ ସେବାୟ ସତ ସୁଖ
 ହସ୍ତ । ଶୋଭନ ସପନରେ ପୂଜାର ତତ ସୁଖ ନୟ । ତବେ ସ୍ବରୂପ ଶୋଭାମା ତାରେ ବହୁଳ
 ବଚନ । ଅନ୍ୟ ବୌଦ୍ଧର ଶାଳା ସନ୍ଦେଶ ବଦ ସର୍ପଣ ।”

ପଞ୍ଚଦଶ ପରିଚ୍ଛେଦ ।



ବଜନ ପ୍ରଣାମ ।

ଗଦାର ଗୌରୀଜ ଜୟ ଜୟ ନନ୍ଦାନନ୍ଦ ।
ଜୟ ସୀତାନାଥ ଜୟ ଗୌରଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦ ।
ସବ ଶୁଦ୍ଧ ହରିନାମ ଯେ କରେ ବଜନ ।
ଜୟ ଜୟ ଶ୍ରୀରାମାନ୍ ସେଇ ମହାଜନ ।
ପ୍ରଭୁ ବଲେ ବରଦାସ ଭୂମି ବଳ୍ଲିବଲେ ।
ପେୟେଇ ସକଳ ଜ୍ଞାନ ଏକଗଡ଼ାଚଲେ ।
ସର୍ବବେଦ ନାଚେ ଦେଖି ତୋମାର ଜହ୍ନାୟ ।
ସକଳ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଦେଖି ତୋମାର ତଥାୟ (୧) ।

ନାମରସ ଜିଜ୍ଞାସା,

ଏବେ ସ୍ପଷ୍ଟ ବଲି ନାମରସ କି ପ୍ରକାର ।
କିରୂପେ ଲଭିବେ ଜୀବ ତାହେ ଅଧିକାର ॥

୧ । ରାଗବରତ, ଲବଚର, ମାୟାଚର, ନାନାପ୍ରସ ଚର, ନାମାପଦାଧ ଚରାଦ ସମସ୍ତ ଚରାଦ ସଂଗ୍ରହ ବୈଦିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଦ୍ଵୟ କଥାକୁ ମିଳୁଛି । ଅତଏବ ସମସ୍ତ ବୈଦ ଦ୍ଵୟର ଚରାଦ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ମହାପ୍ରଭୁ ହରିପାଞ୍ଚବ ଦ୍ଵାରା ନାମରସଚରା ପ୍ରକାଶ କରାବାର ଏହି ସମସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଧ୍ୟେୟ କଲେ । ନାମଚରାର ଚରମ ଲଭ ବେଦନ ରସ ।

ଦଶଦାସ ମହାପ୍ରେମେ କରେ ନିବେଦନ ।

ତୋମାର ପ୍ରେରଣାବଲେ କରବ ବର୍ଣ୍ଣନ ॥

ରସତତ୍ତ୍ୱ,

ଶୁକତରୁ ପରତରୁ ଯେଇ ବସୁ ସିଦ୍ଧ ।

ରସନାମେ ସଙ୍ଗବେଦେ ତାହାର ପ୍ରସିଦ୍ଧ (୨)

ସେଇ ସେ ଅଖଣ୍ଡ ରସ ପରବ୍ରହ୍ମତରୁ ।

ଅନନ୍ତ ଅନନ୍ୟାମ ତରଣ ମହତୁ ॥

ଶକ୍ତି ଶକ୍ତିମାନ ରୂପ ବିଶେଷ ତାହାୟ ।

ବେଦ ନାହିଁ ଦେବ ସମ ଦର୍ଶନେତେ ଭାୟ (୩)

୨ । ସାଧାରଣ ଅଲଙ୍କାରବିମାନଙ୍କର ସେ ରସ ତାହା ଚତୁର୍ଥଶ୍ରଦ୍ଧ ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ରସ ନୁହେଁ ରସର ବିକୃତ ମାତ୍ର । ପ୍ରକୃତର ତତ୍ତ୍ୱବିଶିଷ୍ଟ ଚରୁର ଅନ୍ତରାୟେ ଚିନ୍ତାୟ ଶୁଦ୍ଧପ୍ରକୃତ ବେଳେ ତାହା ରସ । ଅସ୍ୱାଭାବମୟ ପ୍ରକୃତର କ୍ଷୀମାକୁ ପାଇ ହୋଇ ଶୁଦ୍ଧତରୁର ଅପୂର୍ବ ବଚିତ୍ୱତା ଦେଖିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହି ହେତୁ ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି । ଶୁଦ୍ଧ ଚରୁରେ ଯେଉଁ ଚିତ୍ତଶେଷ ଅଛି ବେଳେ ତାହା ନିତ୍ୟ ରସ ।

୩ । ସେହି ରସର ପ୍ରକ୍ତିତା କହୁଅଛନ୍ତି । ସେହି ଶୁଦ୍ଧପ୍ରକୃତରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷୟ ପଦବ୍ରହ୍ମ ବସୁ ତାହା ସ୍ୱଭାବତଃ ଶକ୍ତି ଓ ଶକ୍ତିମାନ ରୂପେ ବିଶିଷ୍ଟ । ଶକ୍ତିମାନ ଚରୁ ବର୍ଣ୍ଣଣ୍ୟ । ଶକ୍ତି ଓ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ବହୁଗତ ଭେଦ ନାହିଁ । ଦଶେଷକ୍ରମ ଏକ ଏକ ପ୍ରକାର ଭେଦର ପ୍ରକଟ ଅଛି । ଶକ୍ତିମାନ ସଦୃଶ ସେହାମୟ ପୁରୁଷ । ତ୍ରେ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ପ୍ରକାଶିତ ! ଚିନ୍ତା ଜନ ଓ ମାୟା ଭେଦରେ ତ୍ରିବିଧ କ୍ଷୀୟର ପ୍ରକାଶ ବରନ୍ତି ।

ଶକ୍ତିମାନ ସୁଦୃଢ଼ ଶ୍ୟ ଶକ୍ତିପ୍ରକାଶିନୀ ।
ତ୍ରିବିଧ ଶକ୍ତିର କ୍ରିୟା ବ୍ୟବକାଶିନୀ

ଚିତ୍ତକ୍ରୀଡ଼ାର ବସ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ,

ଚିତ୍ତକ୍ରୀଡ଼ାରେ ପ୍ରକାଶରେ ବସ୍ତୁରୂପ ।
ବସ୍ତୁନାମ ବସ୍ତୁଧାରୀ ତତ୍ତ୍ୱକ୍ରିୟା ଦୃଶ୍ୟ ॥
କୃଷ୍ଣ ସେ ପରମ ବସ୍ତୁ ଶ୍ୟାମ ଚାନ୍ଦ୍ର ରୂପ ।
କୃଷ୍ଣଧାର ଗୋଲେକାକ ଲାଲର ଦୃଶ୍ୟ ॥
ନାମ, ଧାର, ରୂପ, ଗୁଣ, ଲାଲ ଅବ ଯତ ।
ସକଳେଇ ଅଙ୍ଗୁଳାଦି ସ୍ୱାଦ ଅନ୍ତର୍ଗତ ॥
ବିଚିତ୍ରତା ଯତ ସବ ପରାଶକ୍ତି କର୍ମ ।
କୃଷ୍ଣ ଧର୍ମୀ, ପରାଶକ୍ତି କୃଷ୍ଣ-ନିତ୍ୟଧର୍ମ ॥
ଧର୍ମ ଧର୍ମୀ ଭେଦ ନାହିଁ ଅଙ୍ଗୁ ଅବସ୍ଥାୟେ ।
ବିଚିତ୍ର ବିଶେଷମାତ୍ର ସଜ୍ଜିତ୍ୱଲବ୍ଧ (୪) ॥

ମାୟାଶକ୍ତିର ସ୍ୱରୂପ,

ସେଇ ଶକ୍ତି ଶ୍ରୀ ଶ୍ୟ ଏକ ମାୟା ସଂଜ୍ଞା ପାୟ ।
ବହୁରଙ୍ଗ-ବିଶ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କୃଷ୍ଣର ଲଜାୟ (୫) ॥

* । ବେବଦ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଧର୍ମୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ପରାଶକ୍ତି ପ୍ରାଚୀନଧର୍ମ । ଧର୍ମୀ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ
ସ୍ୱଭାବିକ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଭେଦ ନାହିଁ । ତଥାପି ବଦନ ବିଶେଷ ଦ୍ୱାରା ଭେଦ ପ୍ରାୟ ଲକ୍ଷିତ
ହୁଏ । ଏହି ବ୍ୟତୀତ ଗୋଟିଏ ସତ୍-ତତ୍ତ୍ୱଲବ୍ଧ ଅର୍ଥାତ୍ ଭେଦ କେତେକେ ହେବେ ।

** । ସେହି ପରାଶକ୍ତିର ଶ୍ରୀ ମାୟାଶକ୍ତି । ଶ୍ରୀ ଚେତୁର ପ୍ରାଚୀର ବହୁରଙ୍ଗ ଶକ୍ତି
ବହୁଳ । ସେହି (ବହୁରଙ୍ଗ ଶକ୍ତି) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର ଲଜାନ୍ତମାରେ ଏହି ବହୁରଙ୍ଗ ଦେବ-
ଧାରମୂଳ ବ୍ୟବସ୍ଥିତି କରନ୍ତି ।

ଜୀବକ୍ରେ,

ରେତାରେଦମୟୀ ଜୀବଶକ୍ତି ଜୀବଚଣେ ।

ତାଟସ୍ତେ ପ୍ରକାଶେ, କୃଷ୍ଣ-ସେବା-କାରଣେ (୬)

ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଦଶାବଶିଷ୍ଟ ଜୀବ,

ନିତ୍ୟବଦ୍ଧ ନିତ୍ୟମୁକ୍ତ ଜୀବ ଦ୍ଵିପ୍ରକାର ।

ନିତ୍ୟମୁକ୍ତେ ନିତ୍ୟକୃଷ୍ଣ-ସେବା-ଅଧିକାର ॥

ନିତ୍ୟବଦ୍ଧ ମାୟାରୁଣେ କରସ୍ତେ ସ୍ଵଧାର ।

ବହୁଶୂଞ୍ଜ ଅନ୍ତର୍ଶୂଞ୍ଜ ଭେଦେ ଦ୍ଵିପ୍ରକାର ॥

ଅନ୍ତର୍ଶୂଞ୍ଜ ସାଧୁସଙ୍ଗେ କୃଷ୍ଣନାମ ପାୟ ।

କୃଷ୍ଣନାମପ୍ରଭବେତେ କୃଷ୍ଣଧାମେ ଯାୟ (୮) ॥

ଭସ ନାମସ୍ମରୁପ,

ନିମନ୍ତ ଅଖଣ୍ଡ ରସ କଲିକା ତାହାର ।

୭ । ସେହି ପରାଶରୀଙ୍କର ତତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରଭାବମୟୀ ଜୀବଶକ୍ତି ନିତ୍ୟ ଅଚନ୍ତ୍ୟ ରେତାରେଦମୟୀ ଭବନମୃତବ୍ଦେ ବାସ କରନ୍ତି । ଜୀବ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଶକ୍ତିବିଶେଷ ସେହି ଦେହରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସେବାର ଫଳଭରଣ ।

୮ । ନିତ୍ୟବଦ୍ଧ ଜୀବମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବେତେକ ଅନ୍ତର୍ଶୂଞ୍ଜ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରତି ତେଜାମୟ । ଅର ସମସ୍ତେ ବହୁଶୂଞ୍ଜ ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷ୍ଣେତର ବସ୍ତୁରେ ଅନୁରକ୍ତ ।

୯ । ଅନ୍ତର୍ଶୂଞ୍ଜମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଅତି ଭାବ୍ୟବାନ୍ ସେମାନେ ସାଧୁ ସଙ୍ଗରେ କୃଷ୍ଣନାମ ଘର ବସନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଅତି ଭାବ୍ୟବାନ୍ ହୋଇ ପଂକ୍ତି ନାହାନ୍ତି ସେମାନେ ବହୁଶୂଞ୍ଜ ମର୍ତ୍ତବେ ବନ୍ଧୁ ଦେବାଭ୍ୟନ୍ତର ବା ନିବିଶେଷ ଅବସ୍ଥାରେ ଅସା କରନ୍ତି ।

ଦ୍ଵା ଅବ ସଞ୍ଜରୂପେ ବ୍ୟବେଚେ ପ୍ରୟତ୍ନ (୧) ।

ରସରୂପ ସ୍ଵରୂପ,

ସ୍ଵରୂପ କଲକା ସେରୂପ ମନୋହର ।

ଆଗୋଷ୍ଠେ ବୃନ୍ଦାବନେ ଶ୍ରୀମଦ୍‌ସୁନ୍ଦର (୧୦) ।

ରସଗୁଣ ସ୍ଵରୂପ,

ଶୌରଭର କଲକା ସେ ଚତୁଃଷ୍ଠୀ ଗୁଣ ।

ପ୍ରକାଶେ ନାମେର ଚରୁ ଜାନେନ ନିୟୁଣ (୧୧) ।

ରାସଲୀଳା ସ୍ଵରୂପ,

ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ନାମ-ରୂପସୁନ୍ଦର ।

ଅଦ୍ଭୁତାଲ ନିତ୍ୟଲୀଳା ପ୍ରକାଶର ପର (୧୨)

ବକ୍ତିସ୍ଵରୂପ,

ଜୀବେ ନାମକୃପୋଦୟେ ସ୍ଵରୂପ ଜୀବନା ।

(୧) ଯେହ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ଵରୂପେ ଅବତରଣ କରାନ୍ତି ସାମାନ୍ତରେ ସ୍ଵରୂପକାବ୍ୟସ୍ଵରୂପ ବ୍ୟବେଚନାରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ କୃପାକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ହୋଇ ଅଛି ।

(୧୦) ଯେହ ନାମରୂପ ବର୍ଣ୍ଣ ଅଳ୍ପ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହେଉ ହେଉ ବୃନ୍ଦାବନ ମନୋହର ଚନ୍ଦ୍ରବରୂପ ବେଶିତ ହୁଏ ।

(୧୧) ଗୁଣର ଶୌରଭର ନାମ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଚତୁଃଷ୍ଠୀ ଗୁଣ ଶୌରଭ ଅବରୂପ ହୁଏ ।

(୧୨) ନାମ-ରୂପ ଫୁଲ୍ଲମାଳାରେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହେଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅବତାର ଚନ୍ଦ୍ର ଲୀଳା ପ୍ରକାଶ ଅବସ୍ଥାରେ ବର ଜଗତରେ ରହନ୍ତି ହୁଏ ।

ସ୍ଵର୍ଗଦେବତା ସାରସ୍ଵତୀ ଇନ୍ଦ୍ରୀ ସୁରୁପିଣୀ (୧୩) ।

ବକ୍ତିକ୍ରୟା,

ଅବରୁଦ୍ଧ ଦୟା ନାମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

ଉପେକ୍ଷା ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରକାଶୟେ ସତେକ୍ଷୟ (୧୪) ॥

ବଶୁକ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ଵ ଜୀବ ଲଭୟା ସୁନ୍ଦର ।

ସେଇ ରସେ ପ୍ରବେଶୟ ଏଇ ଅପରୂପ (୧୫) ॥

ରସେଇ ବକ୍ତିକ ଆଲମ୍ବନ,

ରସେଇ ବକ୍ତିକ ସେଇ ତରୁ ଆଲମ୍ବନ (୧୬)

(୧୩) ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ଚରଣ ମୃତ୍ୟୁର ଶତ୍ରୁସ୍ଵରୂପ ଓ ଶ୍ରୀଦେବୀଙ୍କ ସ୍ଵରୂପ ଚକ୍ତିର ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ପର୍କର ସମ୍ପର୍କଦ୍ଵାରା ଯଦି ଇନ୍ଦ୍ରୀସୁରୁପିଣୀ ରୂପ ହୋଇଥାଏ ।

(୧୪) ସେହି ସତେକ୍ଷୟ ଚକ୍ତି ଅବରୁଦ୍ଧ ହୋଇ କୃଷ୍ଣାନନ୍ଦେ ରସର ସାମଗ୍ରୀ ସବୁ ପ୍ରକାଶ କରେ ।

(୧୫) ଚକ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରୀ ପ୍ରକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ଵ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ବଦି ସେହି ଚକ୍ତି ପ୍ରକାଶେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଚକ୍ତିରେ ପ୍ରବେଶ କରେ ।

(୧୬) ରସେଇ ସାମଗ୍ରୀ ରୂପ ନାମକ ଗୋଟିଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅଛି । ତାହାର ନାମ ରସ । ଅର୍ଥେଣ୍ଡ ଗୋଟିଏ ସାମଗ୍ରୀ ରୂପ ସଂସାରରେ ସେହି ରସ ରସର ରୂପ ବରେ । ସାମଗ୍ରୀ ଶୁଦ୍ଧିଗୋଷ୍ଠୀ—ପଥୀ ବରାବ, ଅନୁରାଗ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବହାର ବା ଯୋଗ । ଚକ୍ତିରେ ଆଲମ୍ବନ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀଚକ୍ତି ଅଛି । ଆଲମ୍ବନ ଚକ୍ତି ଓ ଅକ୍ତି ଲେଖରେ ରୂପ ପ୍ରକାଶ । ସେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଇନ୍ଦ୍ରୀ ସେ-ଅକ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସ୍ଵୟଂ ଚକ୍ତି । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ରୂପରୂପେ ଗ୍ରହଣ । ଆଲମ୍ବନ ଲକ୍ଷ୍ମୀଚକ୍ତି-ରୂପ । ଚକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଙ୍ଗେ ସେ ସବୁ ପ୍ରକାଶରୁ ଶୁଦ୍ଧ ତାହା ଅନୁଭବ । ଯେଉଁ ସେହି କୃଷ୍ଣପ୍ରକାଶ ଗୋଟିଏ ରୂପ ବଦି ସାହିତ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ରୂପ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଂସାରରେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥାଏ ।

ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ ଚକ୍ର ଚକ୍ରିଷ୍ଠ ଚକ୍ରଧର ।
ନାମ କରେ ଅବରତ ଚକ୍ର ମହାଶୟ ।
କୃପା କରି ରୂପଗୁଣଲୀଳର ଉଦୟ ॥

ରସେଇ ବନ୍ଧବ; ଉଦାପନ;

ଉଦାପନ କୃଷ୍ଣରୂପ ଗୁଣାବଳ ସତ ।
ଅଲମ୍ବନ, ଉଦାପନ ବନ୍ଧବେ ସଂଯୁତ ॥

ବନ୍ଧବ ହରିଚନ୍ଦ୍ର ଅନୁଭବ;

ବନ୍ଧବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହିଲେ ଅନୁଭବ ହୟ ।
ପ୍ରେମେଇ ବନ୍ଧବ ସବ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରେମମୟ ॥

ସଞ୍ଚାରକାଳ ଓ ସାତ୍ତ୍ଵିକମିଶ୍ରେ ବନ୍ଧବ ହିୟା କରେ । ସ୍ଥାୟୀଭାବର
ରସ ହୟ,

ସଞ୍ଚାର ସାତ୍ତ୍ଵିକ ଜମେ ଉଦତ ହଇଲେ ।
ସ୍ଥାୟୀଭାବ ରସ ହୟ ସଙ୍ଗଶାସ୍ତ୍ର କଲେ (୧୭) ।
ସେଇ ରସ ସଙ୍ଗସାର ନିବସାର ଜାନି ।

ତାହା ପାରିବାର ନିମ,

ପରମ ପୁରୁଷ ଅର୍ଥ ସଙ୍ଗ ଶାନ୍ତି ମାନି (୧୮) ॥

(୧୭) ରସ ଗୋଷ୍ଠୀ ସବ ସଦୃଶ । ସ୍ଥାୟୀ ଭବ ରୂପ ରତ ତାହାର ଧର । ବନ୍ଧବ
ସୋପରେ ବତ ଚକ୍ର ଚକ୍ର ସେହି ସ୍ଥାୟୀଭାବ ରସ ହୁଏ । ଅଶୟ କୃପା ରକ୍ତ ସେହି ରସ
ରସିକ ହୋଇ ପଡେ ।

(୧୮) ଏହି ରସର ବ୍ରଜରସ ବହୁଳ । ଏହା ସର୍ବସାଧାରଣ ଜନ ପକ୍ଷରେ ପରିମ
ପୁରୁଷାର୍ଥ । ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ଏହି ଚାରଣୀ ପୁରୁଷାର୍ଥ । ଏହି ଚାରଣୀ ପୁରୁଷାର୍ଥ
ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ତରମ ଗତସାଧନ ଏହି ରସ । ପୁରୁଷର ପୁରୁଷମାନ ଏହି ରସ
ଅଧିକାରୀ ।

କନ୍ୟାମୁଖ ଜୀବ ଶୁକଗୁରୁର କୃପାୟ (୧୯) ।

ଅପୁରାଣ ଶ୍ରେଣୀମ ସୌଭାଗ୍ୟେତେ ପାୟ ॥

ଭୁଲସୀମାଲୟ ନାମ ସଂଖ୍ୟା କରି ମୁରେ ।

ଅଥବା ଶ୍ରେଣୀ କରେ ପରମ ଅଦରେ (୨୦) ।

ଏବ ଛନ୍ଦ୍ର ସଂଖ୍ୟା କରି ଅରମ୍ଭିବେ ନାମ ।

କ୍ରମେ ଭିନ୍ନ ଲକ୍ଷ ସ୍ଥର ପୂରେ ମନସ୍ଥାମ ॥

(୧୯) ଅନ୍ତର୍ଗତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶୁଦ୍ଧ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ଜୀବତଣ ଶ୍ରେଣୀ । ପୁଣ୍ୟପୁଣ୍ୟ ସ୍ବଦେଶ ବଳରେ ଜୀବର ଇନ୍ଦ୍ରିୟରେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ହୁଏ । ସେହି ଲେଖର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଉଦୟ ହେଲେ ଶୁଦ୍ଧ ସାଧୁ ହେଇ ସର ହୁଏ । ଗୁରୁ କୃପାଦ୍ବିଶ୍ରାନ୍ତବାମନରୁ ମହାମନ୍ତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତିହୁଏ ।

(୨୦) ଶ୍ରଦ୍ଧା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ଦଷପ ଦେଶୀ ରୂପ ପ୍ରତିବନ୍ଧିତ ଥାଏ । ତାହା ଅପମେ କର ନାମ ବଳ ସର ବସିବାକୁ ଗୋଟିଏ ସାଧନ କ୍ରମ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଦେବ ଦଅନ୍ତ । ସଂଖ୍ୟାବଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧି ସୀମାରେ ଜାମ ସୁରଣ ବା ଛନ୍ଦ୍ର ନ ବେଳର ସେହି ଉପାସନାର କ୍ରମ ସମସ୍ତ ସରର ମୂଳ । ଅତଏବ ପ୍ରଥମେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ବସି ଅତି ଅଳ୍ପକାଳ ଏକାନ୍ତ ପରିରେ ନାମ କରନ୍ତି । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ନାମସଂଖ୍ୟା ବୁଦ୍ଧି ବରୁ ବରୁ ନାମାନୁକ୍ରମରେ ନୈରନ୍ତର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଦଷପ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଦେବ ଅବତାର ହେବା ଇନ୍ଦ୍ରି ସାଧନରେ ରୁଦ୍ଧ ପ୍ରକାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଛି । ଗୋଟିଏ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶ୍ରବଣ ଅନ୍ତଃ ସୁରଣ ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରବୃତ୍ତି । ଇତ୍ୟାଦି ସମାଧାନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସୁରଣ ଛନ୍ଦ୍ର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଶିବଶ୍ରବ ଇନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବଳ । ଅନେକ ମହାନିଗରଣ ନାମମାତାରେ ଶବ୍ଦର ସେନାରେ ସୁରଣ ଓ ବସ୍ତୁ ସେନାରେ ନାମକାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବରନ୍ତି । ଶାର୍ଦ୍ଦୂର : ଶେଷେ ଭାବ ଏହି—ଚନ୍ଦ୍ରାବ ଶ୍ରବଣ ସୁରଣ ଓ ଛନ୍ଦ୍ର ନ ଏହି ଚିତ୍ତ ଅବର ଅନୁଶୀଳନ ହୋଇ-
ଥାଏ ।

ଜାଣ୍ୟା-ମଧ୍ୟେ ବହୁ ନାମ ଚରଣେ ଗର୍ଭିନ ।
 ତାହେ ସଙ୍ଗେକ୍ତ-ସୁହୃଦ୍ ଅନଳନର୍ତ୍ତନ ॥
 ନାମେ ନବବ୍ୟଥ ଅଙ୍ଗ କରସ୍ତୁ ଅଶ୍ରୁସ୍ତୁ ।
 ତଥାପି ଗର୍ଭିନ-ମୁଣ୍ଡ ସଙ୍ଗେଶ୍ୱେଷ୍ୟ ଦୟା ॥

ଅର୍ଦ୍ଧନ ମାର୍ଗ ଓ ଶ୍ରବଣକାର୍ତ୍ତନେର ଅଧିକାର କେତେ ହିଁୟା-
 କେଦ

ଅର୍ଦ୍ଧନମାର୍ଗେତେ ଗାନ୍ଧବର ରୁପ ପାଇ ।
 ଶ୍ରବଣ ଗର୍ଭିନ ସିଦ୍ଧି ଚାହାନ୍ତି ଚାହାର ।
 ନାମେ ଅକାନ୍ତ୍ରା ରକ୍ତ ଦଳବେ ଚାହାର ।
 ଶ୍ରବଣ-ଗର୍ଭିନ-ସୁଦ୍ଧ କେବଳ ଚାହାର ॥

ନାମ ଶ୍ରବଣକାର୍ତ୍ତନ-ମୁଣ୍ଡେ ଯେ ହିମ,

ସେବା, ନନ୍ଦ, ଦାସ୍ୟ, ସଙ୍ଗ୍ୟ, ଅମ୍ବୁଜବନ୍ଦନ ।
 ସକଳେ ନାମେର ସଙ୍ଗେ ଦୟା ପ୍ରଚର୍ତ୍ତନ ॥
 ନାମ-ନାମୀ ଏକ ତରୁ ବିଶାସ କରୟା ।
 ଦଶ ଅପରାଧ ଶୁଦ୍ଧ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବସୟା (୨୯) ॥

୨୯ । ଶେଷା ବର୍ଣ୍ଣା ଓ ଜ୍ଞାନ ଧନଦେବୀ ଚରଣେ ଯେତେବେଳେ ମୋହନେ ମିଥ୍ୟାକର୍ମ ସ୍ୱରୂପ ହେବେ । ଏହି ଦେବତା ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ଚର୍ଚ୍ଚନ କେବଳ ଶେଷାଙ୍କ ଚରଣ । ପରବ୍ରହ୍ମର ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ଚର୍ଚ୍ଚନ ବର୍ଣ୍ଣାଙ୍କ ଚରଣ । ନିଜର ସମସ୍ତ କର୍ମ ଲୁପ୍ତକରଣ ଦେବତା ଶେଷାଙ୍କ ଚରଣ । ଏହି ଚରଣର ଅବସେ ନିଜେ ଗତି ଅଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଅଗ୍ରହଣ କେବଳ ନିଜର ଚରଣେ ଯେ ଚାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅଗ୍ରହଣ ଅନ୍ୟଦେବତା ଚରଣ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଶେଷାଙ୍କ ଚରଣେ ଯେ ଚାହାନ୍ତି । ନିଜର ଚରଣେ ଯେ ଚାହାନ୍ତି । ନିଜର ଚରଣେ ଯେ ଚାହାନ୍ତି । ନିଜର ଚରଣେ ଯେ ଚାହାନ୍ତି ।

ଅଭିଷ୍ଟକବଳ ନାମ ଦ୍ଵୟା ସଦୟ (୨୨)

ହୃଦୟବାସନା ସେମାନେ ମଧ୍ୟରେ ସଦୃଶ ପ୍ରଦାନ ଥାଏ । ସେହି ଦେହରୁ ଶୁଦ୍ଧ ଦୈବିକ ନ
ଦେଲେ ନିଜ ସେମାନେ ଦୈବିକତ୍ଵିୟ । ମଧ୍ୟମ ଅନ୍ତର୍ମୁଖ ଶୁଦ୍ଧ ଦୈବିକ ମଧ୍ୟ ପରମର୍ଥ ।
ଉତ୍ତମ ଅନ୍ତର୍ମୁଖରେ କଥା ବର କହୁଥା । ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନାମ ନାମୀରେ ଅଲେଖ ଦୃଷ୍ଟି ବାଦ
ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ହୋଇପାର ନାହିଁ । ସେ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ତାହାକର ଲୋକୋପକାରରେ ଅନନ୍ତତା
ଅଛି । ସୁତରାଂ ନାମର ଅଧିକାର ।

୨୨ । ସାଧକମାନଙ୍କୁ — ଅନ୍ତର୍ମୁଖ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବ୍ୟାପକରେ
ବେଳେ ନାମ ଦୁଇଟି ଗଢ଼ାନ୍ତି । ଦୈବିକତ୍ଵିୟ ସାଧନ ବେଳେ । ଶୁଦ୍ଧ ନାମ ଲୋକମାନଙ୍କ
କର ଦୁଇଟି ଗଢ଼ାନ୍ତି ବେଳେ । ନାମ ଶୁଦ୍ଧ ହିଁ ଓ ସଦେବ ଲୋକମାନଙ୍କରେ ଦୃଢ଼-
ଧାରଣ କରାଯାଏ । ତତ୍ତ୍ଵେ ମାତା ଶୃଙ୍ଖଳା ମନେ ବା ମୁଖରୁ କୃତ୍ତି ନିମନ୍ତ୍ରଣକାର କରୁ କରୁ ନାମାର୍ଥ
ଦେହର ତାହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିଯାଏ । ଅଥବା ଲୋକମାନଙ୍କ ଶୁଦ୍ଧତାରେ ବର୍ଣ୍ଣ
ଦୃଷ୍ଟିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓ ନାମ ଦୃଢ଼ୀକୃତ କରାଯାଏ । ଗାନ୍ଧୀ ଶୁଦ୍ଧ ଦୃଢ଼ ଏବଂ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ
ପ୍ରାକୃଷ୍ଟକର ମୁଖ ସମସ୍ତ ସାଧନ ପଥରେ ଅଭିବାକୁ ଅଭ୍ୟାସ କରାଯାଏ । ନାମ ଶୁଦ୍ଧ ଓ ମୁଖ
ବେଶ ଅଭ୍ୟାସ ହେଲେ ପ୍ରଥମେ ମଧ୍ୟ ଅଧ୍ୟାୟିକା ଲୋକର ଅଭ୍ୟାସ କର ତାହାର ନାମରୁ
ମୁଖ ନିହତ ଶୃଙ୍ଖଳା କରାଯାଏ । ଏହି ସମୟରେ ବେଳେ ନାମରୁ ଉଦୟ ହୁଏ । ମଧ୍ୟ
ଆଧ୍ୟାୟିକା ଲୋକର ଦୃଢ଼ତାରେ ସାଧନାଦି ଅଭ୍ୟାସକାରୀ ଧ୍ୟାନ କରୁ କରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଣୋ-
ପ୍ୟାୟ ହେବ । ଏହି ସାଧନର ଅଭ୍ୟାସ କାଳରେ ସାଧକ ପ୍ରାୟ କେବଳ ଗୋଟିଏ କ୍ରମ । ଅଳ୍ପ
କାଳ ମଧ୍ୟରେ ସାଧକ ଉତ୍ତମ ସାଧନମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟମ ଲୋକ ହୋଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ତମ କରୁ
ଲୋକରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୁଏ । କଳିକାବଳୀରେ କେବଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନାମରୁ ଶୁଦ୍ଧ । ନାମରୁ
ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧ ହେଲେ ଶୁଦ୍ଧ ନାମାଧ୍ୟାୟିକା ଓ ଦୈବିକ ସେବାଧ୍ୟାୟିକା ହୁଏ ।

ଜୀବୀମୟନରୁପେ ଦୟାଳୁ ଭବନ୍ତି ॥
 ଯଦେ ନାମ ରୂପେ ଶିବ୍ୟ ଦୟାଳୁ ପାରିଲେ ।
 ନାମ ଲେଖେ ରୂପ ଅନ୍ୟେ ଚିତ୍ତେ ପିତୃପଣେ ॥
 ତାର ବହୁ ଦାନେ ରୂପେ ଶୁଣ କର ଯୋଗ ।
 ଜୀବୀମୟନରୁପେ ଶୁଣ କର ଯୋଗ ॥

ନାମରୂପ ଗୁଣେର ଏକତା,

ସ୍ବଭାବେ ନାମ, ରୂପ, ଶୁଣ ଏକ ହୁଏ ।
 ନାମ ଲେଖେ ସବୁକଣ ଗୁଣେର ଭବନ୍ତି ॥

ଉପାସନା ମନ୍ତ୍ରପ୍ରାଣମୟୀ,

ମନ୍ତ୍ରପ୍ରାଣମୟୀ ଏକ ନାମ ଉପାସନା ।
 ପ୍ରାଥମିକ ଧାରା ଜାନ କରେ ବିବାଦନା ॥
 ସ୍ବଭାବେ ଯୋଗପାତେ ବଳୁନୁ ମନରେ ।
 ଯୋଗ-ଗୋପୀବତ କୃଷ୍ଣ ଦେଖେ କୁହୁଦଳେ ॥
 ପାର୍ଥବବିକାର ସବ ଦୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ ।
 ଉଜନ ଅନନ୍ତେ ଉକ୍ତ ଦୟା ପ୍ରସ୍ତୁତ ॥
 କେମି ଯଦେ ନାମ ସ୍ବ-ଗୋପୀବତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।
 ଅକ୍ଷୟାଳ କୃଷ୍ଣାଳୀ ଦେବେ ଭବନ୍ତି ॥

ସ୍ବାଧିକାର ଉପାସନା,

ସ୍ବାଧିକାର ଉପାସନା ଦେବେ ଭବନ୍ତି ।

ଲଲେତ ପୀଠେ ବୃକ୍ଷେ ଦର୍ଶନ କରୟ ।
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୁରୁକୃପା ଦିବ୍ୟରୂପେତେ ।
 ଲଲୟ ପ୍ରବେଶେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସଖୀର ସଙ୍ଗେତେ ।
 ମହାରାବସ୍ତୁପିଣୀ ବୃକ୍ଷରୂପତା ।
 ତାର ଅନୁଗତ ଭକ୍ତି ସଦା ପ୍ରେମଯୁକ୍ତା ॥ (୨୩) ।
 ସଖୀ ଅଜ୍ଞାନରେ କରେ ଯୁଗଳ-ସେବନ ।
 ମହା-ପ୍ରେମେ ମଗ୍ନ ହୟ ସେ ଭବିକ ଜନ ॥

ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବ ବସ୍ତୁପିଣୀ,

ସାଧନ ଭଜନ ପିଣି ଲଗାଲଗି ତାୟ (୨୪) ।

(୨୩) ଶାନ୍ତ, ଚାନ୍ଦ୍ୟ, ସଫଳ, ବାହ୍ୟ ଓ ଦୃଢ଼ତା ଏହି ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଗୁଣ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧାର ଉପାଦାନ ରସ । ଏହି ଉପାଦାନ ଅଧିକାରୀମାନେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବୈଚିତ୍ୟର ପରମାନୁରୂପ । ଏହି ଉପାଦାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅନେକ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ଅଲେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀମତୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ନିଜର ସମସ୍ତକାର ପ୍ରାର୍ଥନାଦ୍ୱାରା ସେ ସାକ୍ଷୀରୁ ହରୁଡ଼େଇଁ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ବ୍ରଜବାସୀମାନଙ୍କୁ ତାହାଙ୍କର ଉପାଦାନ ରୂପ । ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କର ଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଦେବୀ ଦେବୀ ଉପାଦାନର ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ । ଗୋପୀ ଅନୁଗତ ଭଜନ ବ୍ରଜରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଗୋପୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନାହିଁ । ସେହି ଦେବତା ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କର ଯୁକ୍ତରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀର ପ୍ରକୃତ ଦେବୀ ପ୍ରୟୋଗନ ।

(୨୪) ଏହି ପ୍ରକାଶରେ ଉପାଦାନ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଲେ ସାଧନ ଓ ଭଜନ ପିଣି ପଞ୍ଚୋତ୍ତମ ଅବସ୍ଥାରେ ଥୋଇ ପଡ଼େ । ଅପର ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟରେ ହରୁପ ପିଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୁଏ । ଯୁକ୍ତରୂପର ବ୍ରଜରୂପ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ । ତାହାହେଲେ ବୃକ୍ଷରୂପ, ତୋ ଭବନର ଯେଉଁ ମାୟିକ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେବୀ ତାହା ଅନାଦିକରେ ନବ ଥୋଇ ଜଗତରୁ ବହୁ ହରୁପରେ ବ୍ରଜରେ ବାସ କରେ ।

ଲଙ୍ଗବଙ୍ଗେ ବେଶୁଥିବି ତୋମାର କୃପାୟ ।

ଜହୁଡ଼ିବାବସ୍ତାବର୍ଣ୍ଣନା ହୁଏ ନା, କେବଳ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ,
ଇହାର ଅଧିକ ଅତି ବାଧ୍ୟ ନାହିଁ କଲେ ।
ଜହୁଡ଼ିର ଅନୁଭବ ଲଭି କୃପାବଳେ (୧୫) ।
ଏଇତ ଉତ୍କଳ ରସ ପରମ ସାଧନ ।
ଇହାତେ ନିଶ୍ଚୟ ଡିଲେ କୃଷ୍ଣ-ପ୍ରେମଧନ । (୧୬)

ସାଧନେ ଏକାଦଶ ଭାବ,
ସାଧନେ ଉତ୍କଳ ରସ, ଅଛି ଭାବ ଏକାଦଶ,
ସମ୍ପଦ, ବୟସ, ନାମ ରୂପ ।
ମୂଧୁ, ବେଶ, ଅଜ୍ଞାବାସ, ସେବା, ଘରାକାଷ୍ଠାଘାସ,
ପାଲ୍ୟଦାସୀ ଏଇ ଅପରୂପ (୧୭) ।

(୧୫) ଏହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଗତେ ବାଧ୍ୟ ହାରା ବ୍ୟକ୍ତି କରା ଗଲା ପରେ । ଏହାର
ପର ସେ ଦିଗରେ ଅବସ୍ଥା ତାହା ବାଧ୍ୟହାରୀ ବୁଝାଯାଇ ନ ଗଲେ । କେବଳ ଦୁଃଖ
କୃପା ବଳରେ ତାହା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ।

(୧୬) ଏହି ଉତ୍କଳ ସେହି ଉତ୍କଳ ସେ ବଳନ । ତାହାର ପରମପରମ ଏହି
ତତ୍ତ୍ୱ ପରମ ଉତ୍କଳ । କୌଣସି ବ୍ରଜସେ ଧଳେସ୍ଥଳେ ଏହା ଲଭ ହୁଏ ।

(୧୭) ରାସ ରାମାନନ୍ଦ ବହୁଅଛନ୍ତି—

“ଅପରାଧ ଗୋପୀଭବ ବର ଅନ୍ତରାଳ । ରାମାନନ୍ଦ ଧନ୍ତେ ରାଧା କୃଷ୍ଣେଇ ଶୈଳ ।
ସିଦ୍ଧ ପେଟେ ଶୁଣି କର ତାହାର ସେବନ । ସଖୀବଦେ ପାପ ରାଧା କୃଷ୍ଣେଇ ଚରଣ ॥”
ଗୋପୀ କ୍ଷମାରେ ବିନା ବିଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ହେତେ । ରଜଲେଇ ନାହିଁ ପଦ୍ୟ ମୁଦ୍ରାମୁଦ୍ରାକ୍ଷର ।

କାବ ସାଧନେ ପଞ୍ଚଦଶା,

ଏଇ ଏକାଦଶ ଲାବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଧନେ ।

ପଞ୍ଚଦଶା ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦୟା ସାଧକଜୀବନେ ॥

ଶ୍ରବଣ, ବରଣ ଆଉ ମୁରଣ, ଅପନ ।

ସମ୍ପର୍କ ଏ ପଞ୍ଚଦଶ ଦଶାୟ ଗଣନ (୨୮) ।

କାହାର କହୁଅନ୍ତୁ ସେ ମାଧବୀକୁ ସାଧବୀକୁ ପ୍ରାଣେ ସେ ଦ୍ରୁମର ଗୋଡ଼ାକର ଅନୁଚେତ
 ଶ୍ରବଣ ଅବଶ୍ୟକ ହେବ । ଜନ ଦୁଃଖଦେବରେ ଶୂନ୍ୟର ଶେଷ ଅଧ୍ୟାୟ ଶ୍ରବଣ ମାହିଁ ।
 ଦ୍ରୁମଗୋଡ଼ା ପରସ୍ପର ଭଲ ଭଲେ କୁଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୁଏ । ଏକାଦଶ ପ୍ରକାର ଭବ ଲକ୍ଷଣ ଭଲେ
 ଦ୍ରୁମ ଗୋଡ଼ାକୁ ଭଲ ହୁଏ । ୧ ସମ୍ପର୍କ ୨ ଦୟା ୩ ବାମ ୪ ଲୁପ୍ତ ୫ ପ୍ରାଣବେଶ
 ୬ ଦେଶ ୭ ଅକ୍ଷ ୮ ବାସ୍ତବ୍ୟ ୯ ସେବା ୧୦ ପରାବାସ୍ୟ ୧୧ ପାଲ୍ୟପାଶାବ ।
 ସାଧବ ଜଣ ଭେଦେ ଅକାରରେ ଲକ୍ଷଣା ବାହିକ ହେଲେ ହେ ଏକାଦଶ ଗୋଟି ଲକ୍ଷଣ
 ଶ୍ରବଣ ପୂର୍ବକ ଲକ୍ଷଣ କର ।

(୨୮) ଏହି ଏକାଦଶ ଲାବ ସାଧନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାଧବର ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଦଶା ସମସ୍ତେ
 ଲଭନ୍ତି ହୁଏ । ବେଗ ଦଶା, ବରଣ ଦଶା, ମୁରଣ ଦଶା, ଅପନ ଦଶା ଓ ସମ୍ପର୍କ ଦଶା ।

ତେଣୁ ଗୋଡ଼ାକୁ ନୂଆ ଘର ଦେଇ ଦିଅ । ଦେଖାଇ ଦାନ ସେ କୁଣ୍ଡଳେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ॥
 ଦ୍ରୁମବେଶେଇ ହୋଇ ଭାବ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇ ରଜେ । ଭାବ ଗୋଖ୍ୟ ଦେବ ପାଶା କୁଣ୍ଡ ପାଦ ଦ୍ରୁମ
 ଏହି ବାଚନାଦି ରାସ୍ତା ରାମାନନ୍ଦ ଏହି କଥା ଶିଖି ଦେଇଅଛନ୍ତି—ସମ୍ପର୍କ ଦେଶ
 ସାଧବୀକୁ ଦେଇ ସାଧବର ଗୋଡ଼ା ଦେବ ପ୍ରାଣିର ଅବଶ୍ୟକ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ ଶ୍ରବଣ
 ଦେବଦେବେଶେ ଏହି ଭବରେ ଜାତ ହୁଏ । ସେହି ସମୟରେ ଲକ୍ଷଣ ସମ୍ପର୍କ ଦେଶ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
 ସେହି ଲକ୍ଷଣା ବାହ୍ୟକୁ ଗୁଣ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପ୍ରାଣି ଲକ୍ଷଣ ସାଧବର ଶ୍ରବଣ ଲକ୍ଷଣ ।

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରବଣ ଦଶା,

ନିଜପେଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠଶୁଦ୍ଧିରୂପ ସେ ଜନ ।
 ଭାବମାର୍ଗେ ଗୁରୁଦେବ ସେଇ ମହାଜନ ।
 ତାହାର ଶ୍ରୀମୁଖେ ଭାବତତ୍ତ୍ୱର ଶ୍ରବଣ ।
 ହଇଲେ ଶ୍ରବଣ ଦଶା ହସ୍ତ ପ୍ରକଟନ ॥

ଭାବତତ୍ତ୍ୱ,

ଭାବତତ୍ତ୍ୱ ଦ୍ୱିପ୍ରକାର କରନ୍ତି ବିସ୍ତାର ।
 ନିଜ ଏକାଦଶ ଭାବ ବୁଝାଇଲା ଅର ॥

ଦ୍ୱିତୀୟ ବରଣ-ଦଶା ପ୍ରାପ୍ତି,

ଗାଧାକୃଷ୍ଣ ଅସ୍ଥାବଳ ସେଇ ଲଳା କରେ ।
 ତାହାର ଶ୍ରବଣେ ଲେଉଟ ହସ୍ତ ଅତ୍ୟଧରେ ॥
 ଲେଉଟ ହଇଲେ ଗୁରୁପଦେ ବିଜ୍ଞାପା ଉଦୟ ।
 କେମନେ ପାଇବ ଲଳା କହ ମହାଶୟ ॥
 ଗୁରୁଦେବ କୃପା କର କରବେ ବର୍ଣ୍ଣନ ।
 ଲଳାତତ୍ତ୍ୱେ ଏକାଦଶ ଭାବପ୍ରସଙ୍ଗନ ॥
 ପ୍ରଥମ ହଇଯା ପ୍ରଭୁ କରବେ ଅଦେଶ ।

ସାଧକ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ସେହି ଚକ୍ରଗତ ଧ୍ୱଜ ଅର୍ଦ୍ଧାକାର ବଳେ ତାହା ବନ୍ଧନ ପୋ ।
 ଉପସ୍ଥାପିତ ହାରା ସେହି ଭବ ଅବ୍ୟାସ ବଳେ ତାହା ପ୍ରଦେଶ ଦଶା । ଅପେକ୍ଷା କିରୁ ସେହି
 ସ୍ୱପ୍ନ ଭବରୁ ଜଣିପାରିବାର ନାନ ଅପେକ୍ଷା ନା ପ୍ରାପ୍ତି ଦଶା । ଏହି ପ୍ରତିବି ଅବସ୍ଥା ସ୍ୱପ୍ନରୁ
 ଦେଖ ହୋଇ ଶ୍ରୀମଦ୍ ବାହ୍ୟ ପଦ୍ମ ପଦ୍ମରୁ ଦେଖିବ ନାନ ସେହି ଦଶା ।

ମରବର ଅଙ୍ଗ ଶିରେ ଧରି ଦୟା ଶୁଭ ॥

ଅନ୍ୟକୁଟି ହଇଲେ ଗୁରୁଦେବ ଅନ୍ୟ ଭାବ ଦିବେକ,

ଗୁରୁ ଯଦି ନଦେ ବବେ ଅକପଟ ମନେ ।

ନିବେଦନେ ନିଜ ରୁଚି ଶୁଭୁଚିତରଣେ ॥

ବିଶ୍ୱାସୀ ଶୁଭଦେବ ଦବେ ଅନ୍ୟବାବ ।

ଚାହେ ଗୁରୁ ହଇଲେ ପ୍ରବାଶିତେ ନିଜଭାବ (୩୦) ।

ନିଜ ପିତୃଭାବ ଗୁରୁଦେବକେ ଜାନାଇବେ,

ଏଇରୂପେ ଶୁଭୁଶିଷ୍ୟସଂବାଦ ଘଟିନେ ।

ନିଜ ପିତୃଭାବ ପୁର ଦଇବେ ଯେ ଶ୍ରେଣୀ ॥

ଶିଷ୍ୟ ଶୁଭପଦେ ପଡ଼ି କରବେ ମିଳନ୍ତି ।

(୩୦) ସାଧକାର ଅନୁରୂପ ଶୁଭରୂପ ଶାସ୍ତ୍ରଦେବ ଯେତେବେଳେ ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବଚନ

କ୍ଷେପ ସମୟେ ସାଧକା ମଧ୍ୟ ହୁଏତ କହୁ ଗୁରୁଦେବକି ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ସାଧକର ରୁଚି ଶିର
 ବହେଲେ ଉପଦେଶ ଶୁଭ ହୁଏ ନାହିଁ । ତତ୍ତ୍ୱାନ ଓ ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଂସ୍କାରରୂପ ନିବିଡ଼ ସ୍ୱଭାବ
 ଚରଣ ପ୍ରବୃତ୍ତିରୁ ରୁଚି ବୋଧପାଏ । ଜନାମୁର ଏହି ରୁଚି ଜୈରଟିକ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର
 ଶୁଭାଚାର ଉପରେ ରୁଚି ନାହିଁ ତାହାରେ ବା ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଅଛି ସେମାନେ ସେହି ସେହି ଉପଦେଶ
 ଉପଦେଶ ଦେବେ ନିଜେ ଅର୍ଥ ବାଧ୍ୟ । ମହାମୁ ଶ୍ୟାମାଦେବର ସ୍ଥିତି ହୁଏତ ପ୍ରଥମେ
 ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ତାହାକୁ ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଦୋଇପିଲା ପରି
 ପ୍ରାଣିନିଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ତାହାଙ୍କର ହୁଏତ ସମ୍ପଦ ଭଳି ଭାବ ହୁଏ ଏହା ଲୋକ
 ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଛି । ପ୍ରାକୃଷ୍ଟ କୌତନ୍ୟାବତାରରେ ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ଅଧ୍ୟକାରର ଦମ୍ଭର ପ୍ରବେଶ ।

ମାଗିବେ ଭାବେର ସିକି କରୁଥା ଅରୁପ ॥

କୁପା କର ଗୁରୁଦେବ କରବେ ଅଦେଶ ।

ଶିଷ୍ୟ ସେଇ ଭାବେ ତବେ କରବେ ପ୍ରବେଶ ।

ଦୁଃଖକରଣୀ,

ଶ୍ରୀଗୁରୁଚରଣେ ପଡ଼ି ବଲିବେ ଯଜନ ।

ତବାଦକ୍ଷ୍ଣ ଭାବ ଅମି କରୁଛୁ ବରଣ (୩୧) ॥

ଏ ଭାବ କଜନ ଅମି ନା ଶୁଦ୍ଧିବ ଅର ।

ଜୀବନେ ମରଣେ ଏଇ ସଙ୍ଗୀ ସେ ଅମାର ॥

କଞ୍ଚନେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ବରୁର,

ନିଜ ଧିକ ଏକାଦଶ ଭାବେ ବ୍ରଜା ହସେ ।

(୩୧) ସାଧକ ସ୍ୱରୂପେ ବରୁଣ ଅନ୍ୟତ୍ର ପାତା ପୂର୍ବେ ଶୁଦ୍ଧ ହୁଏ ତାହା ବେଳେ ତାହାର ପ୍ରିୟ ଗୁଣ । କିନ୍ତୁ ଯଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାଦ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର କୃପା ତୁ ସ୍ୱରୂପେ ହୁଏ କୃଷ୍ଣବୋ ଲାଭ ପରମ ପାରିଜାୟ ରସ । ପାରିଜାୟ ଇତି ବ୍ୟାସେ ରସର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବକାଶ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ସେହି ହେତୁରୁ ପ୍ରକାଶପ୍ରକଟ ରଜସ୍ୱ ଯନ୍ତ୍ରରେ ଶୂନ୍ୟାର ରସର ପାରିଜାୟ ଅସମ୍ଭବ ନିତ୍ୟ ବେଳେ ଶାନ୍ତିଷ୍ଠ ବୈଦିକ୍ୟଙ୍କର ଶିକ୍ଷାର ମହତ୍ତ୍ୱ । ଏହି ଶୂନ୍ୟାର ରସରେ ବୌଦ୍ଧି ପ୍ରକାର ପ୍ରାକୃତ ବ୍ୟବହାର ନାହିଁ । ତନ୍ମୟ ନୀବ ରସସଂହାରରେ ତିନୁଆ ଗୋପୀ ହୋଇ ତିନୁସ୍ୱ ରାଧାକୃଷ୍ଣର ନିତ୍ୟ ପାଶ୍ୱାଦିକ୍ତ୍ୱ ବୁଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ଲାଭ କରନ୍ତି । ଏଥିରେ ନିର୍ଦ୍ଦାୟ ଶାନ୍ତିପୁଣ୍ୟ ସ୍ୱରୂପେ ନାହିଁ ବେଳେ ଯେହି ବେଳେ ଶୁଣିବ ଅପଣ' ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ତିନୁସ୍ୱ ସ୍ୱରୂପରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏହା ଶୁଦ୍ଧ ଗୁରୁତ୍ୱ ନିବନ୍ଧର ଅବସର ହେବାକୁ ହୁଏ । କୃଷ୍ଣାବସ୍ଥାରେ ବିଷ୍ଣୁ ଅନନ୍ତରସ୍ୟ ତନ୍ତ୍ରର ଅବସାର ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହା ତିନୁସ୍ୱ ଚର୍ଚ୍ଚର ଅନେକତର ବର୍ଣ୍ଣ ଅବସାର ବରଣ ।

ସୁରବେ ସ୍ବଦ୍ବଚ୍ଚରେ ନିଜବାବତସ୍ତେ ॥
 ସୁରଶେ ବରୁଣ ଏବ ଅହେ ତ ସୁର ।
 ॥ ଅପନେର ଯୋଗ୍ୟୁରୁର ବର ନରନ୍ତର ॥
 ଅପନେର ଅଯୋଗ୍ୟ ସୁରଶ ସଦ ଋଷ ।
 ବହୁସୁର ପାଞ୍ଚତଳେ ଶିବେ କରୁ ନୟ (୩୨) ॥

ଅପନଦଶା,

ଅପନସାଧନେ ସୁର ଯବେ ହସ୍ତେ ବ୍ରଜ ।
 ଅପରେ ଅପନ ଦଶା ହସ୍ତ ଶୁଦ୍ଧ ଅବ ॥
 ନିଜ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବେର ସେ ନରନ୍ତର ସୁର ।
 ତାହେ ଦୂର ହସ୍ତ ଶୀଘ୍ର ଜଡ଼ବନ୍ଧନ ॥

୩୨ । ଦୁରଗଦଶାକୁ ଅପନଦଶାରେ ପ୍ରାପ୍ତି ଯୋଗ୍ୟ ବଦ ମାଧ୍ୟମରେ ଶୈଶବି କ୍ରମରେ
 ଶିବ ଚୁପ୍ ଗାଉଁ । ଏହି ଅନନ୍ତଚନ୍ଦ୍ର ଭଜନଚତୁରେ ବର୍ଣ୍ଣାହର, ଜଗତହର ବା ଯୋଗାହର-
 ଯେ ଶୈଶବି ପ୍ରକାର ଅହର ଗାଉଁ । ବାହାରେ ବେଦର ନିବୃତ୍ତବର ସହଚ ଗମାକୁ
 ଶୈବ କଳ୍ପ ଉପରେ ମହାବର ମହାହର ନରନ୍ତର ଆସ । ଯେଉଁ ସାଧକମାନେ ବାହ୍ୟ—
 ଚନ୍ଦ୍ରରେ ବ୍ୟସ୍ତ କମ୍ପା ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ବସ୍ୟକୁ ସଦା ବଦନ୍ତ ମେମାବଦ ସୁରଶ ଅପନ-ଯୋଗ୍ୟ
 ଚୁପ୍ ଗାଉଁ ସେହି ଦେହରୁ ବହୁ ନୟ ସାଧନରେ ମଧ୍ୟ ପିନ୍ଧିଚୁପ୍ ଗାଉଁ । ବେଦର ଏହି ଭବନ
 ସଦ୍ବଚ୍ଚନକ କଳ୍ପ ଏଥିରେ ଶୈଶବି ପ୍ରକାର ଉପାଧ୍ୟ ଗର ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ସାଧନାନ୍ତରେ
 ଦୋରପଡ଼େ, ଦୁନଶାଧନ ଚୁପ୍ ଗାଉଁ । ଶ୍ରୀରାମଦେବର ନବତ ସରଳ ଅନ୍ତାବରଣରେ ଏହି
 ଭଜନର ଶୁଦ୍ଧତା ଓ ଉପାଧ୍ୟ ରୁଚି ନେଇ ଭଜନ କର ।

ବଦନାବ ଯେ କ୍ରମେ ଭାବପ୍ରାପ୍ତ ହନ,

ନିଜବନ୍ଧ ଜୀବ ଭୁଲ ନିଜ ସିଦ୍ଧପଥ ।

ନିଜ ଅଭିମାନେ ହସ୍ତ ନିଜଦେହେ ମରୁ (୩୩) ॥

ତବେ ଯଦ ବୁଝିଲାନୁ କରୟା ଶ୍ରବଣ ।

ଲେଉ ହସ୍ତ ପାଇବାରେ ନିଜ ସିଦ୍ଧଧନ ॥

ତବେ ଭାବଚରୁମୁକ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରେ ।

ଭାବ ଯଦ ବାଞ୍ଛେ ତାର ଭ୍ରାନ୍ତି ତଦ ହରେ ।

ସୁରଶଦଶା, ତାହାରେ ବୈଧ ଓ ଭାଗାନୁଗତା ଭାବେର ଭେଦ ।

ଶେଷଟିରର ପ୍ରୟୋଜନ,

ସୁରଶ ଦ୍ଵିବଧ ବୈଧ ଭାଗାନୁଗା ଅର ।

*** । ଏହି ପ୍ରକାର ସିଦ୍ଧି ବରୁଣ ସହଜ ହେଲା ତାହା ବହୁଅଛନ୍ତି—ଜୀବଗୁଣଗୁଣ ବନ
ଜୀବର ଚରଣସୁରାଜ ଗୋଟିଏ ଶୁଦ୍ଧ ଚରଣେ ଅଛି । ସେହି ଚରଣ ସିଦ୍ଧତରୁ ଭୁଲ ନାପାବକ
କୃଷ୍ଣାପରାଧୀ ଜୀବ ନିଜାଭିମାନେ ଓ ଶୁଦ୍ଧ ନିଜଦେହରେ ମରୁ ହୋଇଅଛି । ଶୁଦ୍ଧ ଗୁରୁବ୍ରାହ୍ମଣ
ଜାଣିଅଛନ୍ତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଵିବଧ ବୈଧ ଲୋକ ପମେ ସହଜ ବସୁ । ଏହି ଶ୍ରୀମଦ୍ଵିବଧ ବୈଧ ବ୍ରହ୍ମପ
ଲୋକର କ୍ରମ ଲୋକାଦେଇଅଛି—ବନ୍ଧଜୀବର ଭକ୍ତି ସଂଧ୍ୟାରେ ସେହି କ୍ରମ ଅଛି । ତହିଁ ମଧ୍ୟରେ
ଲୋକେ ବୈଧ କ୍ରମ ଅନ୍ୟତ୍ର ଲୋକରେ ଦାୟାକ୍ରମ । ବୈଧକ୍ରମ ଓ ଭାଗାନୁଗତ କ୍ରମଦ୍ଵୟ ଦ୍ଵୟମେ
ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଭାଗାନୁଗତ ସେହି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଅଛି ଉପେ ନାହିଁ । ଶାସ୍ତ୍ରବଦ୍ଧ
ଶାସନରୁ ଦ୍ଵିବଧକ୍ରମର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୁଏ । ବ୍ରହ୍ମ ଜନଙ୍କ କ୍ରିୟାରେ ଲୋକ ହେଲେ ଭାଗାନୁଗତ କ୍ରମର
ଉତ୍ପତ୍ତି । ସେହି ଦେହରୁ ପ୍ରଥମ କ୍ରମ ଗୋଟିଏ ସ୍ଵାଧୀରଣ ଏବଂ ସେହିରୁ କ୍ରମେ ବଦଳ ।

ରାଗାନୁଗା ସୁଦୟକ୍ରିଶାସ୍ତ୍ର ଦୈତେ ପାର ।
ମାଧୁର୍ଯ୍ୟେ ଅକୃଷ୍ଣ ଦୟେ କରୟ ମୁରଣ ।
ଅପରେତେ ପ୍ରାପ୍ତ ଦୟା ଭବାପନ ॥

ବୈଧ ଭକ୍ତେର ଜନ୍ମତ କ୍ରମ;

ବୈଧଭକ୍ତ ସୁଦକାଲେ ସଦା ବିଶ୍ୱରୟ ।
ଅନୁକୂଳସୁକ୍ରିଶାସ୍ତ୍ର ଯଗନ ସେ ଦୟା ॥
ଭବାପନେ ଦୟା ଭବ ଅବର୍ତ୍ତବକାଳ ।
ଶାସ୍ତ୍ରସୁକ୍ତି ଶୁଦ୍ଧେ ତବେ ଜାନୟା ଜଞ୍ଜାଳ ॥
ବ୍ରଜା ନିଷ୍ଠା ରୂପ୍ୟାସକ୍ତି କ୍ରମେ ଯେଇ ଭାବ ।
ଅପନ ସମୟେ ତାହା ଦୟା ଅବର୍ତ୍ତବ (୩୪) ॥

ଅପନଦଶାୟ ରାଗାନୁଗ ଓ ବୈଧଭକ୍ତେର ଭେଦ ନାହିଁ,
ଭବାପନେ ରାଗାନୁଗା ବୈଧଭକ୍ତ ଭେଦ ।
ନାହିଁ ଆକେ କୋନ ମତେ ଗାୟ ସୁଦ, ବେଦ ॥

ପଞ୍ଚବଧ ସୁରଣୀ,

ସୁରଣୀ, ଧାରଣୀ, ଧାନ, ଅନୁସୁଦ ଅର ।
ସମାଧି ଏ ପଞ୍ଚବଧ ସୁରଣୀ ପ୍ରକାର (୩୫) ॥

୩୪ । ଅପନ ସମୟେ—ଅପନଦଶା ଅବସନରେ ।

୩୫ । ସୁରଣୀ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଥମେ ବେଳର ସୁରଣୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଜଳର ଏକାଦଶ ଛବରେ
ଅବସ୍ଥିତ ପୂଜକ ଅବସ୍ଥାରେ ସେବାଭବନା । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନୈରାଶ୍ରୟ ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ନାହିଁ ।
ବେନେ ବେନେ ସୁରଣୀ ଛବ ବେତେବେନେ ବସେପ ଛବ । ସୁରଣୀ ବହୁ ବହୁ ଧାରଣା
ଅର୍ଥାତ୍ ସୁରଣୀ ଶ୍ରେୟସ୍ତ୍ରାବ ସାଧନ । ଧାରଣା ଅବସ୍ଥାରେ ସବାଳ ଭାବନା ବହୁ ବହୁ ଧାରଣା

ଭାବପନ ଦଶାର ଭଦ୍ର ଚାଲି,

ସମାଧି ସ୍ବରୂପ ସ୍ଥଳ ଯେ ସମୟେ ହୁଏ ।
ଭାବପନ ଦଶା ଅସି ହଇବେ ଭଦ୍ର ॥

ଯେ ସମୟେ ଯେ ଅବସ୍ଥା ହୁଏ,

ସେଇ କାଳେ ନିଜ ଦିବ୍ୟ ଦେହ ଅଭିମାନ ।
ପରାକ୍ରମା ଜଡ଼ଦେହ ହବେ ଅଧିଷ୍ଠାନ (୩୭) ।
ତତ୍ତ୍ବେନ ସ୍ବରୂପେ ବ୍ରଜବାସ କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣ ।
ଭାବପନେ ସ୍ବରୂପେ ହେଉ ବ୍ରଜବନ (୩୮) ।

ଅପନେ ସ୍ବରୂପସିଦ୍ଧି, ବସୁଧିକି ଲିଙ୍ଗଭଙ୍ଗେ,

ଅପନେ ସ୍ବରୂପସିଦ୍ଧି ଲଭେ ରାମ୍ୟବାନ୍ ।

ହୁଏ । ଅନୁସ୍ଥାନ-ସମ୍ବଳାଳରେ ଧ୍ୟାନ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଚୈତ୍ତ୍ବରୂପ ଅର୍ଥାତ୍ ଅନୁଷ୍ଠାନାବସର ଅଭାବରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତା ଧ୍ୟାନ । ଏହି ସମାଧିରୂପ ସ୍ଥଳେ ଦେଉ ଦେଉ ଅପନଦଶା ରହେ ଓ ହୁଏ । ସ୍ଥଳରେ ଏହି ପଦ୍ଧତି ଅବଳମ୍ବ କରିବାକୁ ଅନୁସ୍ଥାନ ଯେବେ ଓସରେ ବହୁସ୍ଥଳ ସାଧ୍ୟରେ । ତତ୍ତ୍ବେନ ବ୍ୟକ୍ତି ଓସରେ ଅନ୍ୟ ଦିନରେ ଅପନଦଶା ରହେ ଓ ହୁଏ ।

୩୭ । ରାମପନଦଶାରେ ଜଡ଼ଦେହର ଅଭିମାନ ଦୂର ହୋଇ ଶିବ ଦେହର ଅଭିମାନ ପ୍ରବଳ ହୋଇପଡ଼େ ।

୩୮ । ସେ ସମୟେ ସ୍ବରୂପରେ କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ ବ୍ରଜବାସ ହୁଏ । ସ୍ବରୂପର ଶ୍ରୀରାମକୃଷ୍ଣ ସେବାରେ ବଡ଼ ସୁଖୋପୟ ହୁଏ । ଏପରି କି ଅବେଦି କ୍ଷଣ ବ୍ରଜଧ୍ୟାନ ଦର୍ଶନ ଓ ସେଠାରେ ସ୍ବରୂପରାମକୃଷ୍ଣରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏବଂ ପରିଭ୍ରମଣର ସ୍ବାଭାବ ହୁଏ ।

ଲଙ୍ଗବଳେ ବସ୍ତ୍ରପିନ୍ଧି ସମ୍ପଦ୍ଧି ବଧାନ (୩୮) ॥

ସାଧନପିନ୍ଧାଇ ଫଳ,

ଦୁଇପୁା ସାଧନପିନ୍ଧା ନିବନ୍ଧିନ୍ଧା ସଦ ।

ସମତା ଲଭିପୁା ବୃଷ୍ଟ ସେବେ ଅଦ୍ଭୁତ (୩୯) ॥

ନାମଦ୍ଵାରା ପିନ୍ଧିଲଭ;

ସେବାବଳ ଆଉ ତାର କରୁ ନାହିଁ ଦୟ ।

ପରମ ଉତ୍କୃଷ୍ଟଭାବେ ସତତ ମାତୟ ।

ନାମ ସେ ପରମଧନ ନାମେଇ ଅଶ୍ରୟେ ।

ଏତ ପିନ୍ଧି ପାୟ ଜୀବ ଶୁଦ୍ଧସତ୍ତ୍ଵ ଦୟେ ॥

ସଂକ୍ଷେପେ କ୍ରମ ପରିଚୟ,

ଅତଏବ ଭକ୍ତ୍ୟନ୍ତଃସଞ୍ଜନ ସାଧୁସଙ୍ଗେ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିନେ କରିବେ ନାମ କ୍ରମେଇ ଅଭିଳେ ॥

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଅଳ୍ପକାଳେ ସର୍ବସିଦ୍ଧି ଦୟ ।

୩୮ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଭଜନ କରୁ କରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ୍‌ବାର ଅବଶ୍ୟ ହେବ ଏବଂ ତାହା ଚାହାନ୍ତି ଲକ୍ଷା କ୍ରମରେ ସ୍ଥଳ ଯେତୁ ଅପରମେ ଲକ୍ଷ ଯେତୁ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ପାଞ୍ଚ ଲୋକ ଯେତୁ ପଦନ ହେବ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାକୃତ ମତ ବୁଦ୍ଧି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧ ଲକ୍ଷ ଯେତୁ ଶ୍ରୀ ପଦେ । ସେ ସମୟେ ଶୁଦ୍ଧ ପଦ୍ମଯେତୁ ଶୁଦ୍ଧନାୟକ ଭାବରେ ଉଦୟ ହୋଇ ପଦ୍ମାମ୍ବୁରେ ସୁଦୃଢ଼ ସେବା କରୁଥାଏ ।

୩୯ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ସାଧନ ପିନ୍ଧିବାବେଳେ ଶ୍ରୀ ପିନ୍ଧିମାନଙ୍କର ସାମ୍ବେଦ୍ୟ ଲଭି ହୁଏ ।

ଭୂସଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣୟା ସାଧୁସଙ୍ଗେ ପଲ୍ଲେଦୟ (୪୦)

(୧) ସାଧୁସଙ୍ଗ, (୨) ସୁନିର୍ଦ୍ଦିନ, (୩) ଦୃଢ଼ସ୍ଥାବ,

ସାଧୁସଙ୍ଗ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିନ ନିଜଦୃଢ଼ତାବ (୪୧) ।

ଏଇ ଭିନ୍ନ ବଲେ ଲଭି ମହୁମା ସ୍ୱତାବ ।

ଅମି ସ୍ଥାନ ସୁଦ୍ରମତି ବିଷୟେ ବିଚାର ।

ସାଧୁସଙ୍ଗବିବର୍ଣ୍ଣିତ ସଦା ଅମୃତେର (୪୨) ।

୪୦ । ବନ୍ଧୁ, ଜ୍ଞାନୀ, ଯୋଗୀତି ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଅନ୍ୟ ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ଭଗ୍ନିତ ସବୁଦିନ ଜାମ ଭଜନ ବେଦନ ସୁନ୍ଦର ଅଛି । ପୁରୋକ୍ତ ହମାନିଷ୍ଠାରେ ନାମ ଭଜନ ବଲେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଭକ୍ତ୍ୟଙ୍ଗ ଅପେକ୍ଷା ଅତି ସବୁଜେ ଏବଂ ସୁକୁଳାଳରେ ସର୍ବାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ଲାଭ ହୁଏ । ଏଥିରେ ଏହି ମାନ ନୈରୁଣ୍ୟ ସେ—ଭୂସଙ୍ଗ ଏକାବେଳେବେ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସାଧୁସଙ୍ଗରେ ଭଜନ କରିବ । ପ୍ରେମ ଗୋଟିଏ ପରମ ଶୁଦ୍ଧ ଚତୁର୍ଥ ଫଳକ ବଶେଷ । ବେଦନ ସାଧୁଚିତ୍ର ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ଓ ଦ୍ରବ୍ୟ (ନିମ୍ନ) । ଅସାଧୁଚିତ୍ର ତାହାର ବଶେଷ । ସାଧୁସଙ୍ଗ ନ ଥିଲେ ସେହି ଫଳକ ଜଳ ଛତାସ୍ତରେ ସବୁସା ପ୍ରବେଶ କରେ ନାହିଁ । ଚନ୍ଦ୍ର ଶସ୍ତ୍ରରେ ଅବର୍ଣ୍ଣଣ ଓ ଅନାବର୍ଣ୍ଣଣ ପରି ସାଧୁସଙ୍ଗ ଓ ଅସାଧୁସଙ୍ଗ ପ୍ରବଳରୂପେ ବାଣ୍ୟ କରେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ମାୟିକ ଧର୍ମ ବଶେଷ । ପ୍ରେମ ଚତୁର୍ଥ । ଉଭୟରେ ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣରେ ଲକ୍ଷଣର ସୌସାଦୁଣ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

୪୧ । ଅପବନ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ନାମ ସାଧନରେ ଫଳ ଲାଭ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତୁ ତାହାଙ୍କର ଚିନ୍ତାବଳୀ ବଶ୍ୟରେ ବଶେଷ ଅଗ୍ରତୁ ଥିବା ଅବଶ୍ୟକ । ଅର୍ଥାତ୍ ସାଧୁସଙ୍ଗ, ସୁନିର୍ଦ୍ଦିନ ଏବଂ ନିଜର ସ୍ୱଦୃଢ଼ ଭାବ ବା ପରୋପାଦ୍ୟ ଏହାକୁ ଜର୍ବନ କରନ୍ତୁ ।

୪୨ । ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଦାସ ଠାକୁର ନିତ୍ୟସିଦ୍ଧପାଣ୍ଡବ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଦୈନ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଦୈନ୍ୟ ବେଦନ ପ୍ରେମର ଅଳଙ୍କାର ।

ଅଦୈତ୍ୟା କୃପା ବରୁ ବରଣା ବସ୍ତ୍ରାର (୪୩) ।
 ବକ୍ତିରସେ ଗଢ଼ ଦେହ ପ୍ରାଣିନା ଅମାର ॥
 ଏବ ବଲ୍ଲ ଦରଦାସ ପ୍ରେମେ ଅଚେତନ ।
 ଶ୍ରୀଗୌରଙ୍ଗପଦେ କରେ ଦେହ ସମର୍ପଣ ॥
 ପ୍ରେମେ ଚନ୍ଦ୍ରବଦ ପ୍ରଭୁ ତାହାରେ ଉଠାୟ ।
 ଅଲିଙ୍ଗନ ଦୟା ଚିତ୍ତକଥା ବଲେ ଚାୟ ॥

ପ୍ରଭୁର ଅଙ୍ଗ,

ଶୂନ ଦରଦାସ ଏଇ ଲାଙ୍ଗ-ଧଂଗୋପନେ ।
 ବିଘ୍ନ ଅନ୍ଧକାର କରବେକ ଦୃଷ୍ଟ ଜନେ (୪୪) ॥

୪୩ । ଅଦୈତ୍ୟା କୃପା, ଦେବୁ ରହୁତା କୃପା—ମଃ ଏପରି ବଡ଼ ବନ୍ଧୁ ବରିତାହୁଁ
 ସହିତୁ କୃଷ୍ଣକୃପା ଭର କରିପାରେ ଏପରି ଶକ୍ତିରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସେହି କୃପା କରନ୍ତୁ ତାହା ଅଦୈତ୍ୟା ।
 ଶ୍ରୀଦରଦାସ ଠାକୁରଙ୍କର କେବଳ ନାମ ଭଜନ ଶିକ୍ଷା ସବୁଦିନେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ
 କଲ ପରମ କୃପାପାତ୍ର ଦରଦାସ । ତାହାଙ୍କର ନାମରସ ଚିତ୍ତରେ ବସେଣ ଅଧିକାର ଓ ଶିକ୍ଷା ।
 ଲଳିତ ମାଧବ ଓ ବଦନ୍ତମାଧବ ଗ୍ରନ୍ଥ ଦୃଷ୍ଟ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଦରଦାସଙ୍କ ଅଙ୍ଗଣରେ ଯେତେବେଳେ
 ସମାଜର, ସାକ୍ଷୀମାନ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ (ନେଇ) ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ୍ ଅଧ୍ୟାୟ ବଦନ୍ତ ସେ ସମସ୍ତେ ହୃଦ-
 ଦାସଙ୍କ ମୁଖରୁ ନାମରସର ମହିମା ସବୁଦିନ ବାହାର ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ତା ଅନ୍ତ୍ୟ ୧ମ ।

୪୪ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକଳ କେଉଁମାନେ ? ବୋଧହୁଏ ସେହି ସମସ୍ତ ସେବକମାନେ ଯେଉଁ
 ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ୍ ପ୍ରଭୃତି ଶିକ୍ଷାଦ୍ରବ୍ୟମାନ ପଦ୍ୟ ନାମଧର୍ମକୁ ଘୋଷଣ କରି ବହୁବିଧ ସଦୃଶ୍ୟ,
 ବାଉର ଓ ନାନାପ୍ରକାର ଦୃଷ୍ଟିକଳାଦି ପ୍ରଭୃତି କରିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ଏହିଭାବ
 ବହୁଅଛନ୍ତି ।

ସେଇ କାଳେ ତୋମାର ଏ ଭରମୋପଦେଶ (୪୫) ।

ଅବଶିଷ୍ଟ ସାଧୁଜନେ ବୁଝିବେ ବିଶେଷ ॥

ଏଇ ଚତୁ ସମାଶ୍ରୟେ ନିଷ୍ପେଷନ ଜନ ।

ନିର୍ଜ୍ଜନେ ବସିଯା କୃଷ୍ଣ କରିବେ ରଜନ (୪୬) ॥

୪୫ । ଭରମୋପଦେଶ—ସାଦୃଶ୍ୟ ପରେ ଅନ୍ୟ ଉପଦେଶ ଦୋର ନ ପାରେ ।

୪୬ । ନିଷ୍ପେଷନ ରସିକ ଭକ୍ତ ଦୁଇଭୁଞ୍ଜ ନାମ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବର ସମ୍ବନ୍ଧ ଅସାଧନ
ବରନ୍ତ ସଦା ପଦବନ୍ଧୁ ୮୮ ପଦରେ ଅବଶିଷ୍ଟାଦିଶା—

ସ୍ବପ୍ନର ଘଟ ।

“ହେ ହରେ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣେ, ଦୁଇ ଲବେ ଶେଷମନେ, ମୋହନ ମୁରତି ପରଶାନ୍ ।

ହେ କୃଷ୍ଣ ଅନନ୍ୟାମ, ମହା ଅକର୍ଷ ଚଠାମ, ତୁମ୍ଭା ବନେ ଦେଖିଲେ ନା ପାଇ ॥

ହେ ହରେ ଧରମ ଦୁଇ, ଗୁରୁରାୟ ଅତି ବର, ବଲ୍ଲଭ ଧରମ ବୈଲେ ଦୁଇ ।

ହେ କୃଷ୍ଣ ବୋଧାୟରେ, ଅକର୍ଷିୟା ଅତି ବଲ୍ଲଭ, ଦେହ ଗେହ ସ୍ବପ୍ନ ବୈଲେ ଦୁଇ ।

ହେ କୃଷ୍ଣ ବର୍ଷିତା ଅତି, ବହୁଲ ବର୍ଷିତା ଦୁଇ, ତା ଦେଖି ତମକ ମୋହେ ଲାଗେ ।

ହେ କୃଷ୍ଣ ବଦଧରଲେ, ଭଲକ ବର୍ଷିତା ବଲ୍ଲଭ, ହିରି ବହୁ ଅତି ଅନୁଗ୍ରହେ ।

ହେ ହରେ ଅମାଲେ ଦୁଇ, ଲୟା ପୁଷ୍ପଦଳୋପରି; ବଲ୍ଲଭେଇ ଲାଲସେ କାନ୍ଦୁଅ ।

ହେ ହରେ ଶେଷର ବନ୍ଧୁ, ପରିପା ସେ ଶରମାତ୍ର, ବ୍ୟକ୍ତ କର ମନେଇ ଅନୁର ।

ହେ ହରେ ବସନ ଦୁଇ, ତାହାରେ ଯେମନ କର, ଅନ୍ତରେଇ ଦ୍ଵାର ମତ ବାଧା ।

ହେ ଭମ ରମଣ ଅତି, ନାମାବିତରଣ ଭଙ୍ଗ, ପ୍ରକାଶି ପୁରୁଷ ନିଜ ସାଧା ।

ହେ ହରେ ଦରିତେ ବର, ନାହିଁ ଦେଖି କୁହୁହର, ସବାଇ ସେ ବାବ୍ୟ ନା ଲାଗିବ ।

ହେ ରାମ ରମଣରତ, ତାହେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କର, କି ରଖ ଅବେଶେ ଲାଗାଇବ ॥

ହେ ରାମ ରମଣଶ୍ରେଷ୍ଠ, ମହ ରମଣୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତୁମ୍ଭା ସ୍ବୟେ ଅପତି କ୍ଷୀ ତାତ ।

ନିଜ ନିଜ ଭାଗ୍ୟବଳେ ଜୀବ ପାୟୁ ବଳ୍ଲି ।
 ବଳ୍ଲି ଲଭିବାରେ ସକଳେଇ ନାହିଁ ଶକ୍ତି ॥
 ସ୍ବଭୂତଜନେଇ ବଳ୍ଲି ଦୃଢ଼ କରିବାରେ ।
 ଅଭିଳାଷ ଯୁଗଧର୍ମ ନାମେଇ ପ୍ରଶ୍ନରେ । (୪୭) ॥

ହରିଦାସ ଠାକୁର ନାମ ପ୍ରଶ୍ନରେ ସହାୟ,

ଭୂମିତ ସହାୟ ମୋର ଏ କାର୍ଯ୍ୟସାଧନେ ।
 ତବ ମୁଖେ ନାମତରୁ ଶୁଦ୍ଧ ଏକାବଶେ ॥

ହେ ରାମରମଣ ପ୍ରଣେ, ଭାବରେ ମରମେ ଜାଣେ, ସେ ରସ ମୁଦତ ଚନ୍ଦ୍ର ଚାନ୍ଦ ।
 ହେ ଦୂରେ ଦୂରଣତୋର, ତାହାର ନାହିଁ କି ଓର, ତେଜସ ଦୂରସା କରି ଭୋଗ ।
 ହେ ଦୂରେ ଅମାର ଲକ୍ଷ୍ୟ, ଦୂରସ୍ଥିତ ପ୍ରାଣ-କଷ୍ଟ, ଘୋମା ଦବା ଦେବ ନାହିଁ ମୋର ॥
 ଭୂମି ସେ ଅମାର ଜ୍ଞାନ, ଘୋମାଦିନୀ ନାହିଁ ଅନ୍ଧ, ଶଗଡ଼େ କଲପଣେ ଯାଏ ।
 ସେ ଭୂମି ଅନ୍ଧର ଦିଶା, ରହୁ ଉପାସନା ଦୂସା, କହୁ ଦେଖି ତ କରି ଉପାସ ।
 ଓହ୍ଲେ ନବଦଳଶ୍ୟାମ, କେବଳ ରସେଇ ଧାମ, କୈଳେ ରହୁ କରି ମନ ଥୁରେ ।
 ତୈଳନ୍ୟ ବେଲସ୍ଥ ଯାଏ, ଦୈନିକ ଅନ୍ଧାରୀ ଯାଏ, ତବେ ବନ୍ଧୁ ମିଳୟ ଅଦୂରେ ।”

ଏହି ଭାବଦେବୀର ପଣାରେ ପ୍ରକଟ ଏହି ଜାମର ସଂଭୋଗରେ ଅବସ୍ଥା ସ୍ବଭାବ
 ବାଦ ସହୃଦ ବୁଝି ସଂଭୋଗ ଭାବେ ଛୁପ । ସେଠାରେ ଦୂରେ ଶବ୍ଦ ଶ୍ରୀମନ୍ତବର ଜାମ ଦୂର
 ଶବ୍ଦେ ସମ୍ବୋଧନ । ଭାବୁତ ନିଜ ଭବ ଭାବରେ ଦୂରବୁଝି ଜାମର ସବରସ ଘନା ଅନ୍ତୋପନ୍ତ
 କରନ୍ତି ।

୧୭ । ଜୀବମୁତ ନିଜ ସ୍ବଭୂତ ବଳରେ ବଳି ଘର କରନ୍ତି । ତାହା ହେଲେ ଧର୍ମପ୍ରଣୟର
 ତାର୍ତ୍ତ୍ତ୍ବ୍ୟ କଣ ? ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଛନ୍ତି—ସେ ସମସ୍ତ ଜୀବ ସ୍ବଭୂତ ବଳରେ ଦୂରନାମରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା
 କରିବେ ସେମାନଙ୍କର ଭକ୍ତି ଦୃଢ଼ କରିବା ସତ୍ତାରେ ମୁଁ ନାମକୁ ପୁରାଧର୍ମ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଅଛ ।
 ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ଜୀବର ଏକମାତ୍ର ନିତ୍ୟଧର୍ମ ॥

ବଙ୍ଗଳା ଭକ୍ତିସ୍ତୋତ୍ରାବଳୀ ।

୧ । ବେଦାନ୍ତତତ୍ତ୍ୱସାର (ରାମାନୁଜ)	ଟ ୦ ୪
୨ । ବୈଷ୍ଣବମଝୁଷା ସମାବୃତ୍ତ ପ୍ରଥମ ଚାରିଖଣ୍ଡ	ଟ ୩ ୯
୩ । ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଭାଗବତ (ଯଦ୍ବସୁ) ଟ ୮୯ ପୁଲେ	ଟ ୩ ୪
୪ । ସାଧକକଣ୍ଠମଣି	ଟ ୦ ।
୫ । ଶରଣାଗତ, ଗୀତାବଳୀ, ଗୀତମାଳା, ସାଧନକଣ୍ଠ, ପ୍ରେମ- ଭକ୍ତିଚନ୍ଦ୍ରକା, ଅର୍ଥସମ୍ପଦ ଓ ନବଦ୍ୱୀପଶତକ ମୋଟ	ଟ ୦ । ୩୮
୬ । ପ୍ରେମବର୍ତ୍ତ (ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ)	ଟ ୦ ୪୩
୭ । ଭାଷ୍ୟଦ୍ୱୟ ସହ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଚରଣାମୃତ (ଅର୍ଥ ସଂସ୍କରଣ)	ଟ ୧ ୦ ୯
୮ । ଅମ୍ଳାୟୁଧୁନି	ଟ ୦ । ୮
୯ । ଜୈବଧନ ଟ ୨୪, ଅବଜ୍ଞା ଟ ୨ ୯	
୧୦ । ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବଦ୍‌ଗୀତା ମୂଳ, ଶ୍ରୀଲ ବଲ୍ଲଭାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଟୀକା ଶ୍ରୀଲ ଭକ୍ତିବିନୋଦାନୁବାଦ ସହ ଶିଳ୍ପ ବଜାର ଏକଜନ ସାଧାରଣ	ଟ ୨ ୯ ଟ ୧ ୪
୧୧ । ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବଦ୍‌ଗୀତା (ଶ୍ରୀଲ ବଲ୍ଲଭେଦ ଭାଷ୍ୟ ସହ)	ଟ ୨ ୯
୧୨ । ଶ୍ରୀ ଗୌଡ଼ମଣ୍ଡଳ ପରିଚ୍ଛେଦ ଦର୍ପଣ	ଟ ୦ ।
୧୩ । Vaishnavism	ଟ ୦ ।
୧୪ । Nam Bajan (English translation)	ଟ ୦ ।
୧୫ । ପ୍ରମେୟ ରତ୍ନାବଳୀ (ମୂଳ, ଟୀକା, ଅନୁବାଦ)	ଟ ୦ ୪୩
୧୬ । ଶ୍ରୀନବଦ୍ୱୀପ ଭାବତରଙ୍ଗ	ଟ ୦ ।
୧୭ । ସାଧନପଥ (ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ)	ଟ ୦ । ୩
୧୮ । ଗୌଡ଼ୀୟ କଣ୍ଠହାର, ସାଧାରଣ ଟ ୧୪ ବଜାର ମି ମହାପ୍ରଭୁର ଶିକ୍ଷା	ଟ ୨ ୯ ଟ ୦ ୩
୧୯ । ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟଚରଣାମୃତମ୍ ତଥା ନବଦ୍ୱୀପଶତକମ୍	ଟ ୧ ୯
୨୦ । ମଣିମଞ୍ଜରୀ (ମୂଳ ଓ ଅନୁବାଦ)	ଟ ୦ ।

ଶୁଦ୍ଧିତ୍ୱଃ = ମଠସମୂହ

୧ ମଠ ରାଜି :- ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟମଠ, ସୁପ୍ରସନ୍ନତନ ଶ୍ରୀମାତୁପୁର ଯୋଗ-
ଧୀଠ (ଶ୍ରୀମନ୍ମଥପ୍ରଭୁଙ୍କର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ) ବା ପ୍ରାଚୀନ ନବଦ୍ୱୀପ ।

ଶ୍ରୀମାତୁପୁର :- ୧ ଭକ୍ତକାଳୀଙ୍କର ସମାଧିପାତ ବାମନପୁରରୁ ନିର୍ଗତ ।
୨ ଶ୍ରୀବାସଧାମନ — ଶ୍ରୀମାତୁପୁର (ଶୋଳାଧାମାନୁଷ୍ଠାନ) । ୩ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟ-
ରବନ — ଶ୍ରୀମାତୁପୁର । ୪ ସ୍ୱାମିନ-ସଙ୍ଗତ କୁଣ୍ଡ — ସୁରୁପଗଙ୍ଗ । ୫ ଶ୍ରୀପୁର-
ସୋଭିତମଠ — ମର୍ମପୁର, ଚକ୍ରଗର୍ଭ ଅମରନବାସ ପୁର । ୬ ଶ୍ରୀପଦମାଳା-
ମଠ — ଓଡ଼ିଆବନାର, କଟକ । ୭ ଶ୍ରୀବ୍ରଜଗୋତ୍ରୀୟ ମଠ, ଅଳଲନାଟ,
ପୁରୀ । ୮ ଶ୍ରୀଗୋତ୍ରୀୟମଠ — ଉଲଟାଡ଼ିଙ୍ଗି ଜିଲ୍ଲାସମ୍ମେଳନ, କଲିକତା ।
୯ ଶ୍ରୀଭଗବାନମଠ — ଗଣେଶପୁର, ମେଦିନୀପୁର । ୧୦ ଶ୍ରୀମାତୁପୁର ଗୋତ୍ରୀୟ
ମଠ, ନ ୧୦ ପୁର ନବାବପୁର, ଛାକା । ୧୧ ଶ୍ରୀସନାତନ ଗୋତ୍ରୀୟମଠ
— ଦାନବାସୀ, କାଶୀ । ୧୨ ପରମହଂସ ମଠ — ନୈନିତାଲଗାୟ । ୧୩
ଶ୍ରୀବାସଗୋତ୍ରୀୟମଠ — କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଇନ୍ଦିୟାନ୍ ୨୭ ପୁଲରେ ମଠ ଅଛି ।

ବିଶେଷଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ :- ବର୍ତ୍ତମାନ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ନବଦ୍ୱୀପର ନାମ କୁଲସ୍ୱାମୀ
କୋଲଦ୍ୱୀପ — ଏହା ବାହାର ଦ୍ୱୀପର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱୀପ ଶ୍ରୀମାତୁ-
ପୁରରେ ଶ୍ରୀମନ୍ମଥପ୍ରଭୁଙ୍କର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ, ବାହାରଦ୍ୱୀପ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁରରେ
ଜନ୍ମେ । ଶ୍ରୀମାତୁ ପୂର୍ବପୁର ପ୍ରାଚୀନ ନବଦ୍ୱୀପ ଶ୍ରୀମାତୁ ପୁରରେ ଶ୍ରୀଗୋ-
ତ୍ରୀୟମଠ ଅଛି ।

ଶ୍ରୀଗୋବିନ୍ଦଚରଣର ଅବିଭାଜ୍ୟବସ୍ୟ ଯୋଗେଶ୍ୱରୀମାତା ଯେବେ ନବ-
ଦ୍ୱୀପରୁ ଶ୍ରୀନବଦ୍ୱୀପକୁ ଆସିଥିଲେ ତେବେ ସେହିଠାରେ ପରାଜନା ହୁଏ ।

ଶ୍ରୀମାତୁପୁର ମାତୁପୁରକ୍ରାନ୍ତରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଯୋଗଦାନ କରା
ଯାଇଥାଏ । ଏଥିରେ କୌଣସି ବେତସ୍ତଥା ନାହିଁ । ଏକଦ୍ୱୀପରୁ
ଅନ୍ୟ ଦ୍ୱୀପକୁ ଯାଯାଏବ୍ୟାପି କୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନତା ନାହିଁ । ଯାହା
ମାନକ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଖର୍ଚ୍ଚ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଯଦିକିଛି ସ୍ୱାଧୀନ
ମଠରେ ଯାକିଛି ମାତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇଥାଏ ।